

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาผู้วิจัยเสนอข้อค้นพบจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ประกอบด้วยผล การศึกษาสถานการณ์ปัญหา กระบวนการ และวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ ระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรรมจังหวัดอุดรธานี และผล การจัดทำข้อเสนอการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารเรื่อง เพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรรม จังหวัดอุดรธานี โดยมีข้อค้นพบจากการศึกษาอธิบายได้ ดังนี้

บริบทชุมชนอำเภอลับแล

1. การกลายเป็นพื้นที่กึ่งเมืองและการย้ายถิ่น

การพัฒนาเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งที่สะดวกสบาย ซึ่งนับตั้งแต่ หลังเหตุการณ์อุทกภัยโคลนถล่ม อำเภอลับแล เมื่อวันที่ 21-22 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ได้สร้างความเสียหายให้กับถนนและที่อยู่อาศัย รวมถึงความเสียหายของสวนผลไม้ งบประมาณ จำนวนมากได้นำมาใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ปรับเปลี่ยนขยายเส้นทางคมนาคม และนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา ระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า โทรศัพท์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต น้ำประปาให้บริการในทุกครัวเรือน ส่งผลให้ราคาที่ดินในอำเภอลับแล ชัยสูงขึ้นจากราคาซื้อขาย เดิม ถนนเขาน้ำตก ไร่ละประมาณ 100,000 บาท ในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นเป็นตารางวาละ 2,000 – 10,000 บาท (สรุปราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดิน รอบบัญชี ปี พ.ศ.2555-2558, ม.ป.ป.) กลายเป็น แรงจูงใจให้เกษตรกรรายย่อย ตัดสินใจขายที่ดินเพื่อนำไปลงทุน ปลูกสร้างบ้านเรือน ชำระหนี้สิน หรือแบ่งให้กับลูกหลานที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกร

การเปลี่ยนมือของที่ดินไปสู่กลุ่มนายทุนยิ่งส่งผลให้การใช้ประโยชน์ของที่ดินเพื่อ การเกษตรลดลง มีการใช้ที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ ตั้งบริษัทห้างร้าน โรงแรม ธนาคาร บ้านจัดสรร ร้านค้าสะดวกซื้อ ตลาดนัดขายสินค้า รวมไปถึงก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม และขนาดกลางเพิ่มมากขึ้น

...บ้านเราเดี๋ยวนี้มันก็เปลี่ยนไปเยอะ ถนนไฟฟ้า เข้าถึงทุกบ้าน วิ่งรถไม่ถึง 15 นาที ทะลุเข้าเมืองแล้ว เด็กๆ เดี่ยวนี้มันก็ใช้มอเตอร์ไซด์กัน แป็บนึงก็ไปถึงไหนต่อไหน ไม่ใช่เหมือนสมัยก่อน จะไปไหน โน่นเดินอย่างเดียว อย่างเก่งก็ขี่จักรยาน

(ผู้สูงอายุ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2555)

นโยบายการฟื้นฟูสภาพพื้นที่อำเภอลับแลซึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุภัยพิบัติ ทั้งด้านการเกษตร และการท่องเที่ยว เกษตรกรชาวสวนส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนให้ปลูกทุเรียนเพื่อการค้าและการส่งออก มีการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาพันธุ์ทุเรียน “หลงลับแล” “หลินลับแล” มีการประชาสัมพันธ์ สร้างชื่อเสียงความต้องการของตลาดทั้งในประเทศ และต่างประเทศ กลายเป็นผลผลิตที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น ที่ดินของเกษตรกรรายย่อยถูกเปลี่ยนมือไปยังกลุ่มนายทุนจากนอกพื้นที่ ซื่อที่ดินสวนทุเรียนโดยให้ราคาสูงและจ้างแรงงานเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินทำกินน้อยในลักษณะให้ดูแลทั้งแบบจ้างรายเดือน จ้างรายวัน หรือจ้างตามประเภทงาน ซึ่งต่างจากการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมที่เจ้าของสวนดูแลเอง เกิดความต้องการแรงงานของการทำเกษตรแบบนายทุน การจ้างแรงงานจากแรงงานนอกพื้นที่ส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัด เช่น แรงงานจากภาคอีสาน จากภาคเหนือ และ แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า และ ลาว ซึ่งแรงงานเหล่านี้จะเข้ามารับจ้างมากในช่วงตัดผลผลิต แต่เนื่องจากพื้นที่อำเภอลับแล เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการปลูกพืชที่หลากหลาย แรงงานบางส่วนจึงยังคงประกอบอาชีพรับจ้างโดยไม่ได้ย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม และไม่ได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มประชากรตามทะเบียนบ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอลับแล กลายเป็นกลุ่มประชากรเข้ามาอาศัยโดยไม่ได้ขึ้นทะเบียนเพิ่มมากขึ้น

...หมู่บ้านใหม่ๆ มันก็เกิดมาเยอะ ก็ดูซิ มีแต่บ้านจัดสรรมั่ง โรงงานมั่ง ที่ดินมันแพงขนาดนี้ ใครก็อยากขาย แต่ขายแล้วก็หมดหวังจะซื้อกลับมาแล้ว เดี่ยวนี้ในหมู่บ้านคนถิ่นอื่นเข้ามาอยู่เยอะแยะ ถมนาปลูกบ้านกันหมด

(ผู้สูงอายุ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2555)

2. การเข้าถึงสาธารณูปโภค สินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าอุตสาหกรรม

จากผลของการพัฒนาโครงสร้าง ถนน และสาธารณูปโภคทั้งทั้งอำเภอ ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน ได้แก่ ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายของชำ ตลาดนัดในหมู่บ้าน รวมไปถึงตลาดนัดในงานเทศกาลงานวัด งานประจำปี เป็นต้น ในรูปแบบการะวานสินค้าซึ่งพบว่า มีสินค้าจำหน่ายทุกชนิด ซึ่งตลาดในรูปแบบดังกล่าวนี้นับเป็น

พื้นที่เปิด ประเภทของสินค้าและการตกลงใจในการซื้อสินค้าเป็นไปด้วยความสมัครใจทั้งสองฝ่าย ไม่มีระบบการตรวจสอบคุณภาพสินค้า รวมถึงไม่มีระบบจำกัดอายุของการเข้าถึงสินค้าที่จำกัดอายุในการเข้าถึง เช่น ซีดีวีซี ดีวีดี บูหรี่ และ เหล้าปั่น รวมไปถึงการตั้งบ่อนการพนันในบางพื้นที่ ที่มีการตรวจสอบได้ไม่ทั่วถึง

...ซีดีหนัง AV หาง่ายมาก แผ่นละ 20 บาท ไม่แค่ตลาดนัดในหมู่บ้านหรือครบ ตลาดนัดในวัดยังมีขายเลย

(นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2555)

นอกจากนี้การพัฒนากลายเป็นเขตเมืองและมีระยะทางในการเดินทางเพียง 10 กิโลเมตรจากอำเภอลับแล ยังทำให้วัยรุ่นสามารถการเข้าถึงร้านค้า และร้านค้าคาราโอเกะที่เปิดให้บริการในพื้นที่จังหวัดได้ง่าย

...ตอนกลางวัน ถ้าหนีเรียนออกมาในเมืองก็ไปโน่น ร้านคาราโอเกะ เซ้าเหมา ชิวโมง หรือจะเอาเป็นเพลงก็ได้ มีห้องให้ด้วย ส่วนใหญ่ก็นัดเจอกันตรงนั้น หรือไม่ก็ไปที่ร้านส้มตำป่า หรือสวนสาธารณะ ถ้าไปตรงนี้ก็เจอเด็กโรงเรียนอื่นที่มา ไปนั่งคุยกันมั่ง อะไรมั่ง ก็แลกเปลี่ยนกัน คุยกัน

(นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2555)

3. ความขัดแย้งทางการเมือง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจลงสู่การบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองในแต่ละตำบลออกเป็น การบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาดไทย ผ่านผู้ใหญ่บ้านและกำนัน โดยการเลือกตั้ง ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา พบว่า ระบบการสรรหาตัวแทนโดยการเลือกตั้ง ภายใต้ความสัมพันธ์แบบพวกพ้อง และเครือญาติ เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในทางการเมืองของคนในชุมชน เกิดความหวาดระแวง ขาดความไว้วางใจ รวมไปถึงความเลื่อมถอยความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และเพื่อนบ้าน ที่มีแนวคิดทางการเมือง หรือความศรัทธาทางการเมืองที่แตกต่างกัน เกิดความขัดแย้งทางความคิด ทะเลาะเบาะแว้ง และนำไปสู่ความอ่อนแอด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ที่กระทบไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ เพื่อนบ้าน และรวมถึงคนในครอบครัว จากเงื่อนไขทางการเมืองกลายเป็นเงื่อนไขในการสร้าง

ความสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาในชุมชน ที่กลายเป็นการมอบหมายให้ทำตามบทบาทหน้าที่ เช่น การเฝ้าระวังปัญหาของชุมชนกลายเป็นเรื่องส่วนบุคคล คนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ หวาดระแวง ขาดความศรัทธาต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

...อยู่ที่นี้มานาน เมื่อก่อนก็ไม่ค่อยมีเรื่องอะไรมาก คนก็รักกันดี มีงานบุญงานวัด ก็มาช่วยกัน มาเดี๋ยวนี้ เหลือง แดง มันแรง คุยกันก็ไม่ได้ ใครก็ว่าของตัวเองดี ไม่ต้องอะไร แค่เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เดี่ยวนี้ก็ทะเลาะกันบ้านแตกแล้ว บ้านตรงข้ามกัน บ้านติดกัน ถ้าการเมืองคนละขั้ว หน้าก็ไม่มอง อย่างว่าแต่จะคุยกันเลย

(ผู้สูงอายุชาย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2555)

...ลูกใคร ใครก็ดูกันเอา ไม่กล้าไปบอกไปเตือนอะไรเค้า พุดไปเค้าจะมาเอาปาก เภาปาวๆ (ฟ้องร้อง) เค้าไม่เชื่อหรอก หว่าเราอิจจา ให้ร้ายลูกเค้า คนเค้ารู้กันทั้งบ้าน นั้นแหละ กว่าพ่อแม่มันจะรู้จักโน่น ตอนท้องโตมานั่นแหละ

(แม่บ้าน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555)

4. การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของพ่อแม่เกษตรกร

4.1 เกษตรกรชาวสวน

ในแต่ละปีเกษตรกรชาวสวน เช่น ทูเรียน ลางสาด ลองกอง มังคุด จะมีรายได้หลัก ออกจำหน่ายปีละ 1 ครั้ง การทำงานในอาชีพชาวสวนในระหว่างปีจำเป็นต้องมีการดูแลบำรุง ต้นผลไม้อย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลการสำรวจต้นทุนในการผลิตเกษตรกรชาวสวนที่มีพื้นที่ทำกิน 5 ไร่ จะมีรายได้เฉลี่ยต่อปี อยู่ที่ ประมาณ 70,000 -150,000 บาทต่อปี ในขณะที่รายจ่ายต่อปี ในการลงทุนเพื่อดูแลสวนผลไม้ โดยเฉลี่ยประมาณ 30,000 บาท ถึง 50,000 บาท เพื่อการลงทุน ประกอบด้วย การจัดวางระบบการจัดการน้ำ ได้แก่ จัดทำฝายกั้นน้ำ ติดตั้งระบบจ่ายน้ำ การจัดการวัชพืช การบำรุงต้น และการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ย การใช้สารเคมีบำรุงต้น สลับหมุนเวียนไปในแต่ละช่วง เพื่อให้ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย เนื่องจากหากขาดการดูแล บำรุงรักษาที่ดีจะส่งผลต่อผลผลิตที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งมีผลต่อรายได้หลักของครอบครัว ในแต่ละขั้นตอนของการทำอาชีพชาวสวนผลไม้จึงต้องมีการลงทุนทั้งแรงงาน เวลา และเงิน จนกระทั่งในช่วงเก็บผลผลิตที่ต้องแข่งขันกับระยะเวลาและการเก็บผลผลิตให้ทันกับราคาตลาดซึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงทุกวันขึ้นกับปัจจัยที่ควบคุมได้ยาก เช่น ปริมาณสินค้าที่นำออกสู่ตลาด คุณภาพ สินค้า และความต้องการของพ่อค้าคนกลางทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

วิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวน ส่วนใหญ่จะอยู่ในสวนตลอดทั้งปี เนื่องจากในช่วงที่ยังไม่มีผลผลิต นอกจากการดูแลสวนของตัวเองแล้ว การหารายได้เสริมจากการรับจ้าง เช่น ตัดหญ้า ตัดแต่งกิ่ง ตอนกิ่ง ทาบกิ่ง เป็นความชำนาญที่สร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัว ซึ่งการดูแลสวนนี้ ในกลุ่มเกษตรกรที่มีพื้นที่มาก และต้องการสร้างรายได้เพิ่ม ค่าใช้จ่ายจากการจ้างงานก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน เนื่องจากในช่วงบำรุงต้นเกษตรกรชาวสวน ต้องให้การดูแลต้นไม้อย่างเต็มที่ เป็นการลงทุนเพื่อสร้างรายได้หลักของครอบครัว การลงทุนที่คาดหวังผลผลิตจากจำนวนลูกทุเรียนในแต่ละปี เฉลี่ยผลละ 100 บาท ทำให้เกษตรกรต้องทุ่มเท และลงทุนอย่างเต็มที่เช่นกัน

การทำสวนผลไม้ส่วนใหญ่ของชาวลับแลที่สวนใหญ่เป็นพื้นที่บนภูเขา การคมนาคมไม่สะดวก จึงมีการปลูกบ้านและที่พักอาศัยไว้ในสวนด้วยเช่นกัน เพื่อประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายจากการเดินทางจะอยู่พักที่สวน นาน 5-7 วัน ซึ่งการทำสวนเป็นงานที่หยุดไม่ได้ ต้องมีการดูแลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ช่วงเวลาและกิจกรรมที่ชาวสวนทุเรียน ลองกอง มังคุด ต้องทำในแต่ละเดือน

เดือน	กิจกรรม	ระยะเวลา	เฉลี่ยวันละ
ธันวาคม – มกราคม	ตัดหญ้า กำจัดวัชพืช รดน้ำ ใส่ปุ๋ย บำรุงต้น เก็บผลผลิต ผลไม้ตามฤดูกาล รับจ้าง	สัปดาห์ละ 4-6 วัน	5-8 ชั่วโมง พักค้างแรมในสวน
กุมภาพันธ์-เมษายน	ตัดหญ้า กันไฟป่า บำรุงต้น ดูแลระบบน้ำ เก็บผลผลิต ผลไม้ตามฤดูกาล รับจ้าง	สัปดาห์ ละ 4-6 วัน	5-8 ชั่วโมง พักค้างแรมในสวน
พฤษภาคม-สิงหาคม	เก็บเกี่ยวผลผลิต ทุเรียน มังคุด ลองกอง	ทุกวัน	5-8 ชั่วโมง พักค้างแรมในสวน
กันยายน-พฤศจิกายน	บำรุงต้น ตกแต่งกิ่ง ตัดหญ้า ปลูกต้นใหม่ ซ่อมแซม เพาะพันธุ์กล้าไม้ เก็บผลผลิต ผลไม้ตามฤดูกาล รับจ้าง	สัปดาห์ ละ 4-6 วัน	5-8 ชั่วโมง พักค้างแรมในสวน

จากกิจกรรมการทำงานของชาวสวน จะพบว่าวิถีชีวิตของพ่อสวนใหญ่ให้ความสำคัญกับงานสวนเป็นหลัก เงื่อนไขดังกล่าวทำให้พ่อชาวสวนเห็นห่างจากครอบครัว และการดูแลลูกโดยเฉพาะลูกวัยรุ่นที่โตสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยปล่อยให้ไปเป็นบทบาทหน้าที่ของแม่

ในการอบรมสั่งสอนดูแลลูกสาวลูกชายวัยรุ่น อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของแม่ที่ถูกโอบรัดด้วยความเชื่อและค่านิยมและวัฒนธรรมในเรื่องเพศ ทำให้แม่ชาวสวนจำนวนมากจำกัดบทบาทของตนเองเหลือเพียงการดูแลเรื่องอาหาร ความเป็นอยู่ และตักเตือนในเรื่องต่างๆ ไป

...เมื่อก่อนเล็กๆ ก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร พอไปเรียนในเมือง อะไรก็เพื่อน เพื่อนมาเป็นทีหนึ่ง บอกอะไร ถ้าขัดใจนี้รู้เลย หน้างอ เดินหนีเข้าห้อง พ่อเค้ก็อยู่แต่ในสวน ไม่เฝ้าของก็หาย เทียวไปมาก็ไม่คุ้ม งานสวนมันทำตั้งแต่เช้ามืด บ่ายร้อนก็อะไรไม่ได้มาก กว่าจะเริ่มใหม่ก็เย็นอีกรอบ มัวแต่กลับบ้านก็ไม่ได้งาน

(แม่เกษตรกรที่มีลูกสาวตั้งครรรค์ อายุ 14 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2555)

...ในบ้านก็เราคนเดียว ก็ไม่ค่อยจะว่างเหมือนกัน ก็ต้องช่วยๆ กันหา ค่าใช้จ่ายแต่ละวันเงินทั้งนั้น รอเงินในสวนอย่างเดียวไม่พอจะกิน ไม่มีเงินให้ลูกไปโรงเรียน ก็โตๆ กันแล้วโรงเรียนเค้าก็น่าจะสอนมาหมด ก็เห็นไปอบรมเรื่องเพศตั้งหลายครั้ง ยังเคยตามไปส่งอบรม เวลาที่โรงเรียนเค้าจัด

(แม่เกษตรกรที่มีลูกสาวตั้งครรรค์อายุ 13 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2555)

4.2 เกษตรกรชาวนา

พื้นที่อำเภอลับแลส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับพื้นราบไม่มีระบบชลประทาน การทำนาของเกษตรกรชาวนา จึงเป็นการทำนาตามฤดูกาล เมื่อหมดจากฤดูทำนา จะใช้พื้นที่นาทำไร่หอมแดง หอมแบ่ง (ต้นหอมปรุงอาหาร) โดยในปัจจุบัน มีรูปแบบการผลิตที่แตกต่างไปจากในช่วงทศวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นการปลูกข้าวเพื่อบริโภคในครอบครัวทั้งปีเมื่อมีเหลือจึงขาย มาเป็นการปลูกข้าวที่มีอายุสั้น เช่น ข้าวพันธ์ กข. ในสายพันธ์ต่างๆ ตามการเปลี่ยนแปลงในตลาดและการพัฒนาพันธ์ข้าวในขณะนั้น และเป็นพันธ์ข้าวที่ตลาดต้องการ ใช้ระยะเวลาในการปลูกประมาณ 105 – 120 วัน ในพื้นที่สามารถจัดการระบบน้ำได้ แต่พันธ์ข้าวและรูปแบบการผลิตแบบนี้ต้องใช้ปุ๋ย สารกำจัดวัชพืช สารฆ่าแมลง เพื่อควบคุมให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเนื่องจากระบบการปลูก ที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด ในขณะที่ไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตที่แน่นอนได้ วงจรชีวิตของพ่อแม่เกษตรกรชาวนาส่วนใหญ่จึงต้องออกจากบ้านตั้งแต่เช้ามืด ตั้งแต่เวลา 05.00 เพื่อหลีกเลี่ยงอากาศร้อนในช่วงเวลากลางวัน เป็นช่วงเวลาที่พักผ่อนและจัดเตรียมอุปกรณ์ ซ่อมแซมอุปกรณ์ในบริเวณห้านา เมื่อความร้อนเริ่มทุเลาลง จะเริ่ม

งานใหม่อีกครั้งในช่วงเย็นประมาณ 15.00 น.-18.00 น. จึงกลับบ้านซึ่งมีผลต่อช่วงเวลาในการดูแลครอบครัวในช่วงเช้าและเย็นลดน้อยลง

หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตจากนาข้าวในพื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำชลประทาน เกษตรกรชาวนาจะเปลี่ยนพื้นที่นาเป็นไร่หอมแดงและหอมแบ่ง (ต้นหอมปรุงอาหาร) ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรส่งออกของอำเภอลับแลส่งขายทั่วประเทศ กระบวนการผลิตที่ใช้ระยะเวลา 35-45 วัน ซึ่งจะปลูกปีละ 2 ครั้ง

เดือน	กิจกรรม	ระยะเวลาต่อสัปดาห์	ระยะเวลาต่อวัน
กรกฎาคม – ธันวาคม	ปลูกข้าว ไร่จ้าง	ทุกวัน	05.00-18.00 น. ประมาณ 13 ชม.
มกราคม-มีนาคม	ปลูกหอมรอบที่ 1 ไร่จ้าง	ทุกวัน	05.00-18.00 น. ประมาณ 13 ชม.
เมษายน-มิถุนายน	ปลูกผักเพื่อขาย หรือ ปลูกหอมรอบที่ 2	ทุกวัน	05.00-18.00 น. ประมาณ 13 ชม.

ทุกครั้งมีการลงทุนจ้างงาน และการดูแลป้องกันแมลงอย่างเข้มข้น ใช้สารเคมีฆ่าแมลง อาทิ ปู่ย ฮอริโมน ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ปลูก การบำรุงรักษา และการป้องกันโรคพืช ตลอดช่วงระยะเวลาของการปลูก และเนื่องจากเป็นสินค้าส่งออกมีตลาดรองรับ ช่วงเวลาในการปลูกระยะสั้น 35-45 วัน หากพบว่า ราคาผลผลิตในปีที่ผ่านมามีราคาสูง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกษตรกรแสวงหาพื้นที่ปลูก เกษตรกรปลูกหอมแดงหลายครอบครัวขยายพื้นที่ทำกินโดยการไปเช่าพื้นที่นาในอำเภอใกล้เคียงเพื่อปลูกหอม

วิถีชีวิตของเกษตรกรที่เปลี่ยนไป ทำให้พ่อแม่ชาวนาต้องออกจากบ้านตั้งแต่เช้ามืดเพื่อเดินทางไปต่างอำเภอ ซึ่งเป็นการทำการเกษตรที่มีการลงทุนสูงทั้งจากการจ้างแรงงานทั้งจากคนในพื้นที่ และลูกจ้างจากต่างอำเภอ ค่าเช่าที่ดิน ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ปู่ย น้ำมันเชื้อเพลิง และอื่นๆการผลิตที่มีการลงทุนสูง และความเสี่ยงต่อการเสียหายของพืชที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ต้องการเวลาในการเฝ้าระวังตรวจตราผลผลิตอย่างใกล้ชิดในทุกขั้นตอนอย่างจริงจัง ส่งผลให้การใช้เวลาในครอบครัวลดลง รวมไปถึงบทบาทในการอบรมดูแลลูกลดลงด้วยเช่นกัน

5. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวเกษตรกร

5.1 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

5.1.1 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ถึงปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจรายจ่ายครัวเรือนของครอบครัวเกษตรกรในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการลงทุนทางการเกษตร อุปกรณ์การเกษตร การสร้างที่อยู่อาศัย การศึกษาของลูก ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค พาหนะ งานสังคมในชุมชน ชำระหนี้สินที่นำมาใช้ในการลงทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตร และกองทุนต่างๆ ในชุมชน ในขณะที่รายได้หลักของเกษตรกรส่วนใหญ่ในแต่ละปี จะขึ้นอยู่กับกลไกทางการตลาด ปริมาณผลผลิต ความต้องการทางการตลาด และนโยบายของภาครัฐที่เข้ามาช่วยสนับสนุนราคาผลผลิต โดยพบว่า ชาวสวนมีรายได้หลักต่อปีของเกษตรกรซึ่งมีที่ดินทำกินประมาณ 5 ไร่ เฉลี่ยประมาณ 50,000 – 100,000 บาทต่อปี ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องหารายได้เสริมระหว่างปี จากงานรับจ้างในสวน หรือการเป็นลูกจ้างทำงานอื่นๆ เช่น รับจ้างตัดไม้กวาด ทำนา ตัดหญ้า ตัดแต่งกิ่งไม้ในสวน รวมถึงการเก็บผลผลิตอื่นๆ จากสวนที่ปลูกเสริมไว้ออกขาย ในขณะที่ชาวนาจะมีรายได้หลักจากการทำนาปีละ 1-2 ครั้ง ขึ้นอยู่กับการเข้าถึงแหล่งน้ำและระบบชลประทาน โดยรายได้เฉลี่ยต่อปีสำหรับเกษตรกรชาวนาทั้งนาเช่า และชาวนาที่มีที่นาเป็นของตนเองเฉลี่ยอยู่ที่ปีละ 50,000-80,000 บาท ต่อปี เนื่องจากไม่อยู่ในพื้นที่ชลประทาน ในช่วงฤดูแล้งเกษตรกรชาวนาจึงใช้พื้นที่นาทำการเกษตรชนิดอื่นที่ต้องการน้ำน้อย เช่น ทำไร่หอมแดง หอมแบ่ง (หอมกินต้น) ผักกาด กวางตุ้ง คะน้า ขาวโพลและมันสำปะหลัง ในขณะที่เกษตรกรบางรายเลือกเดินทางออกไปรับจ้างทำงานก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดเนื่องจากค่าตอบแทนสูงกว่า แทนการรับจ้างทำงานเกษตรในชุมชน

5.1.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัว

ในรุ่นของพ่อแม่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ครอบครัวของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย มีสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบไปด้วย หัวหน้าครอบครัว สมาชิกในครอบครัว และเครือญาติที่ปลูกที่พักอาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน มีลูกโดยเฉลี่ย 5-8 คน การมีลูกมากในภาคการเกษตรในรุ่นของพ่อแม่ นั้น มีเป้าหมายเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวมาเป็นแรงงานในภาคการเกษตร ซึ่งจำนวนลูกหลายคนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ครอบครัวเกษตรกรที่มีฐานะยากจนให้ความสำคัญกับการอบรมสั่งสอนในเรื่องอาชีพ และวิธีการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นสำคัญ ในขณะที่โครงสร้างครอบครัวเกษตรกรในปัจจุบัน ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ และลูกจำนวน 3-5 คน รวมไปถึงการเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ซึ่งเกิดจากการหย่าร้างซึ่งประกอบด้วย พ่อ ลูก หรือ แม่และลูก ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติมีน้อยลง จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่น้อยลง

5.1.3 การเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนทางการศึกษา

พ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญต่อการศึกษาที่สุด การทำหน้าที่ในบทบาทพ่อแม่ จึงมุ่งสนับสนุนให้ลูกวัยรุ่นได้รับการศึกษา ทั้งนี้มีมูลเหตุปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเอง ที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีส่วนสำคัญที่ทำให้โอกาสในการประกอบอาชีพ และการสร้างรายได้มีความแตกต่างจากกลุ่มของเพื่อนบ้านในชุมชนที่มีการศึกษาสูงกว่า และมีอาชีพที่มั่นคงกว่า เช่น กลุ่มข้าราชการ พนักงานบริษัท ซึ่งสภาพดังกล่าวทำให้พ่อแม่เกษตรกรเหล่านี้เชื่อว่า การสร้างอนาคตแก่ลูกให้ดีขึ้นเป็นบทบาทของพ่อแม่ที่จะต้องทำหน้าที่ในการหนุนเสริมเพื่อให้ลูกมีโอกาสมีอาชีพที่มีความมั่นคงในอนาคตเท่าเทียมกับลูกของเพื่อนบ้าน

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ เป็นส่วนสนับสนุนความเชื่อในความสำคัญของระบบการศึกษา ในด้านการพัฒนาและการสร้างโอกาสให้กับชีวิตในอนาคต ซึ่งพ่อแม่เกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้ผ่านสื่อมวลชน กฎหมาย นโยบายภาครัฐ ที่สะท้อนให้เห็นว่าการสนับสนุนระบบการศึกษาเป็นช่องทางที่สร้างความเท่าเทียมในการสร้างโอกาสให้กับคนทุกชนชั้นในสังคม ให้มีโอกาสทำงานในอาชีพที่มั่นคง มีรายได้แน่นอน รวมไปถึงการสร้างครอบครัวที่ดีในอนาคต

จากข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ประสบการณ์และการขาดโอกาสทางการศึกษาในช่วงชีวิตในวัยเด็กของพ่อแม่เกษตรกร ผนวกกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารถึงความสำคัญของระบบการศึกษาทั้งจากประสบการณ์ตรงที่รับรู้จากคนในชุมชนที่ได้รับการศึกษา และมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้แน่นอน ทำงานสบาย และได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ร่วมกับการสนับสนุนข้อมูลจากภาครัฐ การประชาสัมพันธ์นโยบายการศึกษาว่า จะเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้คนทุกชนชั้นมีชีวิตที่ดีขึ้น มีส่วนสำคัญต่อการประกอบสร้างค่านิยมของพ่อแม่เกษตรกรที่มีต่อการศึกษาในระบบ และนำมาสู่ความคาดหวังว่า การศึกษาจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของบุตร จนในที่สุดการศึกษาในระบบกลายเป็นสัญลักษณ์เชิงเป้าหมายที่สำคัญที่พ่อแม่คาดหวังว่าจะนำพาลูกของตนไปสู่อนาคตและสถานภาพทางสังคมที่ดีขึ้น

5.1.4 สื่อสารมวลชนและการตลาดทุนนิยม

พ่อแม่รับรู้ว่สื่อสาธารณะ ทำให้รู้ถึงความทันสมัยและโอกาสทางสังคม ในการสร้างรายได้จากอาชีพอื่นที่แตกต่างจากเกษตรกรผ่านการรับรู้รสนิยมคนเมืองซึ่งนำไปสู่การสร้างค่านิยมความทันสมัย ซึ่งภาพของสื่อสะท้อนโอกาสทางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างคนเมืองและคนชนบท การโฆษณาเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นรู้จักเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์มือถือ

รถมอเตอร์ไซด์รุ่นต่างๆ เครื่องสำอาง และรวมไปถึงวิถีการใช้ชีวิตของคนเมืองในการเลือกใช้ สินค้าอุปโภคบริโภค ความทันสมัยและค่านิยมของชนชั้นกลางซึ่งมีโอกาสทางสังคมมากกว่าคนในชนบท การตลาดทุนนิยมทำให้ครอบครัวเกษตรกร สามารถเข้าถึงเครื่องใช้และสาธารณูปโภคเท่าเทียมกับคนชั้นกลางที่อยู่ในเขตเมือง เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องสำอาง รถมอเตอร์ไซด์ โทรศัพท์มือถือ เครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นๆ ซึ่งการแสวงหาเครื่องใช้เหล่านี้มาไว้ในครอบครัว เป็นการแสดงให้เห็นถึงฐานะ และความน่าเชื่อถือในสังคมของเกษตรกรด้วยเช่นกัน รวมทั้งวิถีชีวิตในปัจจุบันได้เป็นตัวกำหนดให้พ่อแม่เกษตรกรต่างต้องแสวงหามาใช้ในครอบครัว ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น

5.2 รูปแบบของการเปลี่ยนแปลง

5.2.1 ขนาดครอบครัว การสร้างครอบครัวใหม่ของพ่อแม่เกษตรกร ถูกกำหนดโดย ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว และการเข้าถึงช่องทางในการคุมกำเนิด เจื่อนไขดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การวางแผนการมีบุตรและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ความสำเร็จของนโยบายการคุมกำเนิดทำให้อายุบุตรคนแรก และคนถัดมาของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย มีอายุห่างกันมากกว่า 5 ปี ซึ่งเกิดจากการตัดสินใจว่าสามารถดูแลลูกที่จะเกิดมาได้อย่างเต็มที่ การวางแผนการมีบุตรของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย จึงถูกบงการโดยนโยบายและการคาดการณ์ถึงความสามารถในการสนับสนุนให้ลูกได้เรียนในระดับที่สูงขึ้นของพ่อแม่

5.2.2 การตั้งถิ่นฐานของครอบครัวใหม่ การสร้างครอบครัวใหม่ของพ่อแม่เกษตรกรในปัจจุบันพบว่า มีองค์ประกอบทางสังคมที่สำคัญคือ พื้นที่ปลูกสร้างบ้านและพื้นที่ทำกิน อาณาบริเวณเดิมที่พื้นที่มีจำกัด ผนวกกับคมนาคมขนส่งที่สะดวกมากขึ้น การเข้าถึงสาธารณูปโภคจากการกลายเป็นเขตเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การตัดสินใจสร้างบ้านของครอบครัวเกษตรกร มีแนวโน้มที่จะแยกออกมาจากครอบครัวเดิมมากขึ้น นอกจากนี้การแยกครอบครัวของเกษตรกรยังเกิดจากไม่มีทุนในการปลูกสร้างบ้าน ไม่มีที่ทำกินมากพอ และค่านิยมการมีครอบครัวเดี่ยวตามแบบชนชั้นกลางในเมือง ทำให้การตั้งครอบครัวใหม่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ในสถานะของการแยกครอบครัวออกจากครอบครัวเดิมโดยการเช่าบ้านที่มีนายทุนสร้างไว้ เพื่อความเป็นอิสระ ในด้านการจัดการทางเศรษฐกิจของครอบครัว โครงสร้างครอบครัวเดี่ยวของเกษตรกรในอำเภอลับแล จึงประกอบไปด้วย พ่อ แม่ และ ลูก เป็นสมาชิกหลัก และให้ความสำคัญกับการดูแลความเป็นอยู่ของครอบครัวตนเองโดยเฉพาะในการหารายได้มาใช้ในครอบครัวให้เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้น สภาพดังกล่าว บ่มเพาะค่านิยมเรื่องปัจเจกนิยมให้เพิ่มขึ้น

5.2.3 รูปแบบครอบครัวเดี่ยว

การแยกเป็นครอบครัวเดี่ยว ส่งผลให้บทบาทของเครือญาติในการติดตามควบคุมกำกับ พฤติกรรมอย่างใกล้ชิด รวมถึงการขัดเกลาทางสังคมจากระบบเครือญาติลดน้อยลง ในขณะที่พ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ สถาบันการศึกษากลายเป็นกลไกในการสร้างการเรียนรู้ที่เป็นความคาดหวังหลักของพ่อแม่เกษตรกรในการอบรมสั่งสอน และสร้างทักษะชีวิตโดยผู้มีความรู้ มีความชำนาญและสามารถถ่ายทอดทั้งความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ที่ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทพ่อ เป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในครอบครัว เป็นกำลังหลัก ในการหารายได้ มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต้องมีบุคลิกน่าเกรงขาม ใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ เป็นผู้แต่งปรุงข้อห้าม เป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ ที่ทุกคนในบ้านต้องปฏิบัติตาม พ่อถูกคาดหวังให้ไม่สนใจหรือให้ความสำคัญกับประเด็นเล็กๆ เช่น การเลี้ยงดูบุตร หรือการอบรมสั่งสอน แต่มอบอำนาจการจัดการเรื่องงานบ้าน การดูแลอบรมสั่งสอนลูกให้กับภรรยา นอกจากนี้พ่อยังควรได้รับความเชื่อถือและยอมรับจากสังคม ในขณะที่ บทบาทแม่ ให้ความสำคัญกับการเป็นผู้จัดการเรื่องราวในบ้าน งานบ้าน อาหาร การอบรมสั่งสอนให้ลูกมีความประพฤติที่ดี ติดตามดูแลและอำนวยความสะดวกให้ทุกคนในครอบครัวได้รับความสุข นอกจากนี้ แม่ยังมีบทบาทในการทำหน้าที่หารายได้เสริมเพิ่มเติมให้กับครอบครัวด้วย

อย่างไรก็ตามบทบาทดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปตามอายุของบุตร ในช่วงเวลาที่ลูกสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่น ยิ่งห่างออกจากกัน เนื่องจากวิถีชีวิตของพ่อ แม่ และลูก ที่ต่างมีภาระหน้าที่ในแต่ละวันที่แตกต่างกัน กล่าวคือพ่อต้องออกไปทำงานนอกบ้านตั้งแต่เช้า และในหลายครอบครัวแม่ต้องไปช่วยเหลืองานในไร่นาเพิ่มเติม ในขณะที่ลูกไปโรงเรียน สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ช่วงเวลาของการพบปะ พูดคุยกันในครอบครัวน้อยลง การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวก็น้อยลง

5.2.4 รูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัว

การที่พ่อมีเวลาและให้ความสนใจต่อปัญหาในบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกๆ น้อยลง เนื่องจากการประกอบอาชีพ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ และลูก ทั้งชายและหญิงขาดความใกล้ชิดกัน การทำงานนอกบ้านของพ่อ ทำให้ไม่มีเวลาสังเกตการเปลี่ยนแปลงหรือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกสาวยิ่งห่างเหินกันมาก เมื่อลูกเริ่มเติบโตโดยเฉพาะลูกสาวกับพ่อ ความเชื่อในเรื่องความแตกต่างระหว่าง

เพศ ชาย หญิง ที่ไม่ควรใกล้ชิดกัน รวมถึงลูกของตนเอง ทำให้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดและบทบาทของ พ่อในการอบรมสั่งสอนลูกน้อยลง

การตั้งเป้าหมายให้ลูกได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ และความเชื่อมั่นต่อระบบการศึกษา มีส่วนสำคัญที่ทำให้บทบาทการทำหน้าที่ในการสร้างทักษะชีวิตให้กับลูกในด้านต่างๆ เช่น ทักษะในด้านอาชีพ การช่วยเหลือตัวเองในสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ลูกเลย นอกจากนั้นการที่พ่อแม่มุ่งให้ความสนใจกับการทำงานเพื่อหารายได้เป็นหลัก ได้กลายเป็นช่องว่างที่ทำให้พ่อแม่เกษตรกรขาดการติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจของลูกรุ่น ไม่เข้าใจถึงวิถีชีวิตของวัยรุ่นที่ให้ความสำคัญกับเพื่อน มากกว่าพ่อแม่ วิธีการพูดหรือการสื่อสารกับเพื่อน กิริยามารยาทที่ใช้ในการพูดคุย รวมไปถึงการปฏิเสธคำสั่ง การใช้จ่ายเงินที่เพิ่มมากขึ้น กลับบ้านไม่ตรงเวลา และเที่ยวกลางคืน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่พ่อแม่เกษตรกรรับรู้ปัญหา แต่ไม่สามารถสื่อสารกับลูกให้เข้าใจได้ และไม่ทราบถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น รวมถึงไม่สามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่ตระหนัก และไม่เข้าใจในพลวัตรและมูลเหตุปัจจัยของปัญหา

สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น

พ่อแม่เกษตรกรต่างรู้ว่าปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของอำเภอลับแล มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จากปรากฏการณ์พฤติกรรมของวัยรุ่นในชุมชน และสถานการณ์ปัญหา และผลที่เกิดขึ้น เช่น การตั้งครรภ์ในนักเรียนหญิงที่ส่งผลต่อการเรียน และการยุติการเรียน เรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ การใช้ความรุนแรงจากการทะเลาะวิวาทเรื่องแฟน วัยรุ่นหนีเรียนไปอยู่ร้านเกมส์ สวนสาธารณะ หอพัก ร้านคาราโอเกะ รวมถึงการพบเห็นพฤติกรรมแสดงความรักในที่สาธารณะอย่างเปิดเผย เช่น ตลาดนัด สวนสาธารณะ แม้ผลที่เกิดขึ้นนี้จะสะท้อนความรุนแรงในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ไม่รับผิดชอบในกลุ่มวัยรุ่น แต่กลับพบว่า พ่อแม่เกษตรกรวิเคราะห์และยังให้ความสำคัญต่อผลกระทบของเพศสัมพันธ์ที่มีต่ออนาคตทางการศึกษามากที่สุด โดยมองว่าการออกจากโรงเรียนเพราะตั้งครรภ์ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา ต้องออกมาเลี้ยงลูก ไม่สามารถหารายได้เอง เป็นภาระของครอบครัวที่อาจทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น การทิ้งลูกให้กับพ่อแม่เลี้ยง เด็กขาดความอบอุ่น ทะเลาะวิวาท เปลี่ยนคู่ครอง หย่าร้าง เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว และยังรวมถึงการตั้งครรภ์ซ้ำ ดังคำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มพบว่า

...สมัยก่อนการไปไหนมาไหน ต้องขออนุญาตพ่อแม่ ต้องประพฤติตนอยู่ในกรอบ ต้องบวชให้พ่อแม่ เป็นหนุ่มขึ้นมาเรื่องผู้หญิงไม่มีต้องทำงาน กว่าจะได้เจอสาวก็ต้องมีเทศกาล นั่งห่างไกลมาก ต้องไปกลางคืน ไปหาสาว จะนั่งห่างกัน ก่อนแต่งงานต้องหมั้น ก่อน บวชก่อน แต่งงานตามประเพณี สมัยนี้ก็ดูเอาเถอะ นั่งช้อนมอเตอริไซด์กันขึ้นเหนือ ล่องใต้ เราก็ได้แต่มองมอง ลูกใคร ใครก็ดูกันเอา พุดไปเค้าก็จะมาหาว่าเราใส่ร้ายลูกเค้า

(พ่อแม่เกษตรกร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2555)

1. การรับรู้ของพ่อแม่ต่อสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่น

พฤติกรรมการมีแฟนของวัยรุ่น ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ถือว่าเป็นสิ่งปกติที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศที่สำคัญ ประกอบด้วย อิทธิพลจากสื่อสารมวลชน อิทธิพลของเพื่อนที่นำไปสู่การสร้างค่านิยมในเรื่องเพศ ภาพลักษณ์และพฤติกรรมการมีคู่รักซึ่งตามมาด้วยการมีความสัมพันธ์

จากการศึกษาพบว่า การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในพื้นที่อำเภอลับแล เป็นปรากฏการณ์ที่คนในชุมชนและครอบครัวให้ความหมายว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากนำไปสู่ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ในวัยเรียนและการยุติการเรียนในระบบการศึกษาและสูญเสียโอกาสของความก้าวหน้าของชีวิตในอนาคต ในขณะที่การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นขณะมีสถานภาพนักเรียน หากอยู่ภายใต้การสมรสที่ถูกต้องตามประเพณี และมีการควบคุมการตั้งครรภ์ได้ สามารถไปเรียนได้ตามปกติ กลับเป็นสถานการณ์ที่ครอบครัวและชุมชนยอมรับได้ และมีมุมมองต่อประเด็นนี้ว่า เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ตามปกติ ดังนั้น การจัดการของครอบครัวจึงเป็นการให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับอนาคตด้านการศึกษามากกว่าปัญหาเรื่องพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ไม่รับผิดชอบ ทั้งนี้พบว่า พ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญต่อการศึกษาของวัยรุ่น และการมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ เพื่อให้สามารถเรียนต่อจนจบการศึกษา และมีโอกาสใช้ความรู้ในการทำงานในอนาคต

1.1 ช่องทางการรับรู้ปัญหาเรื่องเพศ

1.1.1 สื่อสารมวลชน

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อสาธารณะ นำมาสู่การสร้างค่านิยมใหม่ที่แตกต่างจากค่านิยมของพ่อแม่เกษตรกรและคนในชุมชน กระแสการบริโภคที่เกิดจากการรับรู้เรื่องราวผ่านสื่อที่เข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบันได้ปลูกฝังค่านิยมเรื่องเสรีภาพ ความเท่าเทียมและความเป็นปัจเจกนิยมในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนสำคัญที่นำไปสู่การสร้างตัวตนใหม่ของวัยรุ่นที่แตกต่างจากรุ่นพ่อแม่ ทั้งเรื่องความเชื่อ บุคลิกภาพ ค่านิยม และพฤติกรรม

การแสดงออกในเรื่องเพศ นอกจากนี้ สื่อและเทคโนโลยีทำให้วัยรุ่นสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น พ่อแม่รับรู้ว่ามีสื่อสารมวลชน อาทิ โทรทัศน์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น รวมไปถึงการสร้างค่านิยมในเรื่องเพศในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1) สื่อโทรทัศน์

1.1) พ่อแม่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมีทัศนะว่า สื่อละคร ที่มีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความรัก ผ่านดารานักแสดง และนักร้อง ที่ได้รับความนิยมซึ่งเป็นต้นแบบทางความคิด และการแสดงออก โดยเฉพาะค่านิยมในเรื่องเพศ พฤติกรรมความรุนแรง เพศสัมพันธ์ วิธีการสื่อสาร รสนิยมการแต่งกายของดารา ความสัมพันธ์คู่สามีภรรยา การทะเลาะวิวาท แย่งชิงคู่รัก รวมไปถึงการเลียนแบบวัฒนธรรมในเรื่องเพศจากต่างชาติ ล้วนนำไปสู่การปลูกฝังค่านิยมของวัยรุ่น เช่น สีสิวขาว การแต่งกายตามสมัยนิยมดังตัวอย่างดารา นักร้อง เช่น วัยรุ่นหญิงนุ่งสั้น ใส่เสื้อสายเดี่ยว ใส่เสื้อผ้ารัดรูป ในขณะที่วัยรุ่นชายนิยมเจาะหูเพื่อใส่ต่างหูเลียนแบบดาราที่ชื่นชอบ นอกจากนี้ยังพบการแสดงเลียนแบบพฤติกรรมเสี่ยง เช่น สูบบุหรี่ ดื่มสุรา เสพยาเสพติด และเล่นการพนัน ตามภาพลักษณ์ในรายการโทรทัศน์ เป็นต้น

1.2) สื่อโฆษณา เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นรู้จักเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์มือถือ รถมอเตอร์ไซด์รุ่นต่างๆ เครื่องสำอาง และรวมถึงวิถีการใช้ชีวิตของคนเมืองในการเลือกใช้ สินค้าอุปโภคบริโภค ดังพบว่า สารคดีปรากฏในโฆษณา มีส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมการบริโภคสินค้า ค่านิยม การรับรู้เรื่องเพศ และภาพลักษณ์ด้านเพศ ซึ่งเป็นบรรทัดฐานของสังคม

1.3) ข่าว ในปัจจุบันพบว่ารายการข่าว ทั้งจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ทำให้พ่อแม่รับรู้ว่ามีวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศมากขึ้น เช่น การจับกุมคลินิกทำแท้งเถื่อน การทิ้งเด็กทารก หรือข่าวพฤติกรรมมั่วเพศของกลุ่มวัยรุ่นในโรงแรม และในที่ต่างๆ จนนำมาสู่การจับกุม คลิป (Clip) แสดงภาพการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และ สารคดีเชิงข่าวที่นำเสนอเรื่องราวพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ นอกจากนี้พ่อแม่เกษตรกรยังรับรู้ความทันสมัยและโอกาสทางสังคมในการสร้างรายได้จากอาชีพอื่น ที่แตกต่างจากการทำเกษตรกรรมผ่านการรับรู้ด้านรสนิยม และค่านิยมเรื่องอาชีพของกลุ่มคนชนชั้นอื่นๆ ข่าวสารดังกล่าวนำมาสู่การสร้างค่านิยมใหม่ด้านความทันสมัยให้กับกลุ่มวัยรุ่น เช่น วิถีชีวิตของวัยรุ่นในเมือง อาชีพที่วัยรุ่นในครอบครัวคนชั้นกลางใฝ่ฝัน รวมถึงการเข้าถึงสาธารณูปโภคของวัยรุ่นในสังคมเมือง ที่สะท้อนถึงความทันสมัย ซึ่งทำให้วัยรุ่นในครอบครัวเกษตรกรมีความต้องการแสวงหาสิ่งเหล่านี้มาเป็นเจ้าของ และในหลายกรณีพบว่านำมาซึ่งความเสี่ยงที่นำไปสู่การขายบริการของวัยรุ่นในชนบท

1.1.2 ข่าวสารเรื่องเพศในชุมชน

การสื่อสารถึงสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศที่เกิดขึ้นในวัยรุ่นนั้น พ่อแม่เกษตรกรรับรู้ข่าวสารจากการบอกต่อ การ चुบชิบนิทาในชุมชน และจากประสบการณ์ที่ตนเองพบเห็นพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในชุมชน รวมถึงประเด็นปัญหาของวัยรุ่นในชุมชน เช่น ชาววัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์, ข่าวการซื้อบริการจากข้าราชการอาวุโสและการขายบริการของวัยรุ่น, ปัญหาการใช้สารเสพติดที่เพิ่มมากขึ้น และผลจากการมีเพศสัมพันธ์ที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ในวัยเรียน และการยุติการเรียนของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ การหย่าร้างของสามีภรรยาวัยรุ่น ทั้งนี้ในการประเมินถึงความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้มุมมองและประสบการณ์ของพ่อแม่เกษตรกรพบว่า ท่ามกลางปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นที่เพิ่มมากขึ้น การมีเพศสัมพันธ์ยังส่งผลให้วัยรุ่นมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เสียโอกาสทางการศึกษา และการอยู่ในภาวะพึ่งพาของมารดาวัยรุ่น รวมไปถึงการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

1.2 ปัจจัยเสี่ยงในเรื่องเพศ

ปัจจัยเสี่ยงที่พ่อแม่เกษตรกรรับรู้ว่าเป็นส่วนที่ทำให้วัยรุ่นขาดทักษะชีวิตและนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ได้แก่

1.2.1 ปัจจัยด้านครอบครัว

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทั้งความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพ่อกับลูก ความขัดแย้งในครอบครัว พ่อแม่ซึ่งให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพจนส่งผลให้เวลาในการสื่อสารกับลูกลดลง บุคลิกของแม่ และพ่อ ที่ทำให้ลูกรู้สึกไม่ไว้วางใจในการพูดคุย สร้างความกลัวและความไม่มั่นใจในการสื่อสารทั้งในเรื่องต่างๆ ไป และเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อน รวมทั้งเรื่องเพศสัมพันธ์กับคูรัก

1.2.2 การคมนาคมและสาธารณูปโภค

เส้นทางการคมนาคมที่สะดวกสบาย การติดต่อระหว่างกลุ่มวัยรุ่นที่สามารถทำได้ง่ายขึ้น จากการใช้ยานพาหนะที่พ่อแม่ ซื้อให้เพื่อไปเรียนและทำกิจกรรมที่โรงเรียน เป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้วัยรุ่น มีความเป็นอิสระ พ่อแม่ไม่สามารถติดตามพฤติกรรมในแต่ละวันได้อย่างใกล้ชิด การติดต่อสื่อสารที่ใช้ได้ทั้งโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต จึงเป็นช่องทางที่เอื้อให้วัยรุ่นอยู่ห่างจากการควบคุมกำกับ และมีอิสระในการคบหาเพื่อนที่พ่อแม่ไม่สามารถควบคุมได้

1.2.3 แหล่งพื้นที่เสี่ยงในชุมชน

จากการสำรวจพื้นที่ในชุมชนต่างๆ ของอำเภอลับแล พบแหล่งชุมชน และ ตลาดร้านค้าในชุมชน มีแหล่งที่วัยรุ่นไปรวมตัวกัน เช่น ร้านเกมส์ ศาลาริมทาง ห้างนา สวนสาธารณะ รวมถึงแหล่งอบายมุขที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและขาดการควบคุม ทั้งอายุ และ ช่วงเวลาในการเข้ารับบริการ ได้แก่ ร้านเหล้าปั่น ร้านคาราโอเกะ นอกจากนี้การเปิดตลาดนัดใน ชุมชน ที่มีทุกสัปดาห์ ทำให้วัยรุ่นสามารถเข้าถึงแหล่งสินค้าใกล้บ้าน รวมไปถึงการหาซื้อแผ่นวีดีโอ ที่มีเนื้อหาความรุนแรงทางเพศที่พ่อแม่และผู้ใหญ่ไม่สามารถติดตามตรวจสอบได้

...วัยรุ่นแถวบ้าน เค้าก็นัดกันไปที่ได้สะพาน (ถนนยกระดับข้ามล่องน้ำธรรมชาติ) ลองไปดูก็ได้ บางทีก็ไปนอนกันตอนกลางวัน

(วัยรุ่นชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2555)

...ตอนกลางวันเบื่อกๆ ก็ไปร้องคาราโอเกะ ขับรถเข้าไปในเมืองแป็บเดียว ข้างล่าง เค้าก็เปิดเป็นร้านคอมฯ ข้างบนเค้าเปิดเป็นคาราโอเกะ ก็ร้องได้ทั้งวันทั้งคืนถ้ามีเงินจ่าย

(วัยรุ่นชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2555)

...เย็นๆ จะมีเหล้าปั่นมาขาย ตลาดนัดเยอะแยะ มีทุกนัด อยากกินอะไรแบบไหน มีหมด เด็กไปซื้อเค้าก็ขายนะ ไม่เห็นห้ามไม่ขายเลย

(วัยรุ่นหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2555)

1.2.4 ความขัดแย้งในชุมชน

ความขัดแย้งทางการเมือง และความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นส่วน สำคัญที่ทำให้พ่อแม่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ขาดการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและป้องกัน การ เพิ่มขึ้นของความเป็นปัจเจกนิยมทำให้เกิดรูปแบบการอยู่แบบต่างคนต่างอยู่ไม่เกี่ยวข้องกัน สภาพ ดังกล่าวทำให้การติดตามและใส่ใจต่อปัญหาของวัยรุ่นเป็นเรื่องเฉพาะครอบครัวที่เพื่อนบ้านหรือ คนในชุมชนไม่ควรเข้าไปก้าวก่าย

...เดินไปตลาด ไปไหนๆ ก็เห็น ไม่เห็นก็มีแต่พ่อ กับ แม่เค้า นั่นแหละ กว่าจะรู้จัก
ท้องแล้ว ใครไปบอก ก็บอกว่าเราใส่ร้ายลูกเค้า เค้าไม่เชื่อหรอก แล้วมันเรื่องอะไรของเราล่ะ
ใช้มัย (หันไปพยักหน้ากับเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งมีอีกหลายคนพยักหน้ารับ)

(แม่เกษตรกรที่มีลูกสาววัยรุ่น, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2555)

...ลูกใครก็ดูกันเอาเองเหอะ จะเป็นลูกเราหลานเรา มั่งวันไหนก็ไม่ว่า พุดไป บอกไป
เค้าจะมาด่าเอาเปล่าๆ

(แม่เกษตรกรที่มีลูกชายวัยรุ่น, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2555)

1.2.5 ขาดทักษะชีวิตในการวิเคราะห์ความเสี่ยงในเรื่องเพศของวัยรุ่น

ความต้องการการยอมรับจากเพื่อนในเรื่องเพศ เช่น การมีแฟน หรือคนรัก
ได้นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ได้ป้องกัน ในขณะที่เดียวกันค่านิยมในเรื่องวัตถุและของใช้ที่มี
ราคาแพงยังเปิดโอกาสให้มีการขายบริการทางเพศจากผู้ใหญ่ที่ฉวยโอกาสในการหลอกลวง และ
ซื้อบริการกับวัยรุ่น

...หนูก็คิดว่ามันจะไม่ท้อง เพราะเราไม่ได้นอนกันบ่อยๆ เมนส์มันก็มาบ้าง ไม่มา
บ้าง ตอนตรวจก็แค่ตรวจเล่นๆ เพื่อนมันตรวจกัน ก็ไม่คิดว่าตัวเองจะท้อง

(มารดาวัยรุ่นอายุ 14 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2555)

...ตอนมีอะไรกันครั้งแรก พี่เค้าก็ใส่ถุงยางอนามัย แต่ตอนหลังๆ ไม่ได้ใส่ เค้าบอก
ว่า เค้าเป็นหมัน ไม่ท้อง หนูก็คิดว่าไม่น่าท้อง เพราะไม่ค่อยมีอะไรกันบ่อยๆ

(มารดาวัยรุ่นอายุ 14 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2555)

...ผมก็ใส่ม้วๆ ไปอะครับ บางทีแฟนผมเค้าก็ใส่ให้ เพราะเค้าเรียนมา ถุงยางก็
ใช้บ้าง ไม่ใช้บ้าง แล้วแต่เค้า ผมตามใจเค้า ถุงยางบางที่มันก็ไม่มีในตอนนั้น แต่เค้าต้องมา
ผมก็รับเลี้ยง

(สามีของมารดาวัยรุ่นอายุ 14 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2555)

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามการรับรู้ของพ่อแม่เกษตรกรนั้น นำมาสู่การให้ความหมายต่อสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่นในแต่ละครอบครัวและพ่อแม่เกษตรกรที่แตกต่างกันตามการรับรู้โอกาสเสี่ยงที่ประเมินจากบริบทของแต่ละครอบครัว

1.3 วิถีชีวิต ความเชื่อ ทักษะคติในเรื่องเพศของวัยรุ่น

วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายทั้งชายและหญิง เริ่มมีแฟนในช่วงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยส่วนใหญ่เป็นการรู้จักกันจากการแนะนำของเพื่อนหรือการเป็นเพื่อนกันมาก่อน ความสัมพันธ์ในช่วงแรกๆ จึงเป็นการพูดคุยและทำความรู้จัก ซึ่งระยะเวลาตั้งแต่การรู้จักจนถึงตกลงใจเป็นแฟนกันนั้น เป็นความสมัครใจของแต่ละคู่ ซึ่งมีข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า เร็วที่สุด คือ 1 วัน

การดูแลตนเองของวัยรุ่นหญิงเมื่อมีแฟน ส่วนใหญ่เป็นการดูแลรูปลักษณ์ภายนอก เช่น เสื้อผ้า การแต่งกาย ให้ดูสดใสและน่าสนใจมากขึ้น สำหรับการดูแลตนเองเมื่อมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยนั้นพบว่า วัยรุ่นหญิงในกลุ่มที่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน ไม่เคยเตรียมความพร้อมในการดูแลตนเองในเรื่องนี้ เนื่องจากความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์นั้น ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีการคาดการณ์มาก่อน และสืบเนื่องมาจากการขาดประสบการณ์ และการขาดทักษะในการคาดการณ์ผลกระทบจากการแสดงออกทางเพศ การศึกษาเชิงลึกทำให้พบว่าการคบหาที่นำไปสู่ความไว้วางใจ การไปไหนด้วยกันสองต่อสองบ่อยๆ ทำให้เกิดความไว้วางใจและนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้า โดยสถานที่เสี่ยงที่วัยรุ่นนิยมไปใช้เวลาด้วยกันในช่วงแรกของการคบหากันหรือในช่วงที่เป็น “แฟน” กันได้แก่ ร้านขายส้มตำ สวนสาธารณะ ร้านคาราโอเกะ ห้างสรรพสินค้าในจังหวัด เป็นต้น

สำหรับการดูแลตนเองของวัยรุ่นหญิงที่ผ่านการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักแล้วพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์เพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้เป็นการประเมินสถานการณ์และโอกาสในการตั้งครรภ์ของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่ในระยะแรกจะมีความหวาดกลัวการตั้งครรภ์ โดยฝ่ายชายมักจะสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งในช่วงแรกของการมีเพศสัมพันธ์ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป ความรู้สึกไว้วางใจและความเชื่อว่าการใช้ถุงยางอนามัยเป็นการมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไม่ใช่ภรรยา ทำให้ฝ่ายชายจะเริ่มไม่ใช้ถุงยางอนามัย แต่เลือกใช้วิธีการคุมกำเนิดในลักษณะอื่นๆ เช่น ใช้วิธีการหลังช่วงนอก หรือการให้ฝ่ายหญิงใช้ยาคุมฉุกเฉิน หรือ ยาคุมกำเนิดแบบรายเดือน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า มีการใช้ยาคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากขาดความรู้และความเข้าใจ และพบอาการข้างเคียงจากการใช้ยาคุมกำเนิด รวมไปถึงการหวาดกลัวถึงผลข้างเคียง เช่น อ้วน ใบหน้าเป็นฝ้า ทำให้ยุติการคุมกำเนิดด้วยยาคุม นอกจากนี้ในช่วงแรกเริ่มของการเข้าสู่วัยรุ่นพบว่า ร่างกายที่การเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ประจำเดือนมาไม่เป็นปกติ เป็นส่วนหนึ่งนำไปสู่ความเชื่อที่ว่า การมีเพศสัมพันธ์ที่ผ่านมาหลายเดือนในช่วงที่ไม่ค่อยได้มีโอกาสพบกัน

อาจไม่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ ตัววัยรุ่นอาจมีโอกาสตั้งครรภ์น้อยจึงไม่มีพฤติกรรมป้องกันในขณะมีเพศสัมพันธ์

ในกลุ่มวัยรุ่นชาย พบว่า ร่างกายเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง แต่ยังคงพบว่ามีการเจริญเติบโตด้านร่างกายที่ช้ากว่าวัยรุ่นหญิง เมื่อเข้าสู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วัยรุ่นชายที่มีร่างกายเจริญเติบโตเร็วจะเริ่มมีความต้องการทางเพศและการจัดการอารมณ์ความต้องการทางเพศโดยการช่วยตัวเอง (Masturbation) ในขณะนี้เริ่มให้ความสนใจเพศตรงข้าม การพูดคุยกับเพื่อนและรุ่นพี่ในเรื่องเพศมีมากขึ้น การดูแลตัวเองในเรื่องการทำความสะอาดและการจัดการอารมณ์ทางเพศ มักมีการรับข้อมูลทั้งจากกลุ่มเพื่อน จากรุ่นพี่ จากการแอบดูพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในครอบครัว และญาติ และจากการแสวงหาความรู้เรื่องเพศจากสื่อ เช่น วีดีโอ หนังสื AV (Adult Video หมายถึง หนังสืโป๊) และสื่อจากวารสาร อินเทอร์เน็ต อาทิ (<http://www.youtube.com/watch?v=rW2g55SV7fQ,2556>) เป็นต้น

การดูแลตนเองเมื่อเริ่มมีแฟนของวัยรุ่นชายนั้น เริ่มจากการดูแลตัวเองให้มีความน่าสนใจ เช่น เล่นกีฬาเก่ง เรียนเก่ง ทำกิจกรรมเก่ง พูดเก่ง ในด้านใดด้านหนึ่งให้เป็นที่น่าสนใจ การสร้างสัมพันธ์ในช่วงแรกๆ วัยรุ่นชายมักให้ความสำคัญกับความต้องการของฝ่ายหญิงเป็นหลัก การคบหาและสร้างความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์นั้น ส่วนใหญ่เป็นไปโดยบังเอิญในช่วงแรกสำหรับวัยรุ่นชายที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์มีเพศสัมพันธ์ หรือการมีเพศสัมพันธ์โดยครั้งแรกมักไม่ได้มีการเตรียมตัวป้องกัน แต่การป้องกันในบางกรณีเกิดจากฝ่ายหญิงที่เคยมีประสบการณ์มีการเตรียมความพร้อม เช่น ถูยางอนามัยไว้เพื่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยล่วงหน้า แต่ในวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มักไม่มีการเตรียมตัวหรือเตรียมป้องกันการตั้งครรภ์

วัยรุ่นชายที่มีประสบการณ์มีเพศสัมพันธ์และรับรู้ข้อมูลความเสี่ยงโอกาสของการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์หากมีการเปลี่ยนคู่นอน หรือเปลี่ยนแฟนบ่อยๆ จะให้ความสำคัญกับการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ แต่ในวัยรุ่นชายที่มีความสัมพันธ์กับแฟนจนเป็นที่รับรู้ของคนทั่วไปว่าอยู่ในฐานะสามีภรรยา การป้องกันการตั้งครรภ์จะเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงที่ต้องป้องกันตนเอง โดยวัยรุ่นชายจะหยุดการใช้ถุงยางอนามัย และมอบภาระความรับผิดชอบให้วัยรุ่นหญิงในการป้องกันการตั้งครรภ์

สถาบันทางสังคมที่มีบทบาทในการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศของวัยรุ่น

บทบาทของสถาบันในการขัดเกลาทางสังคมให้กับเด็กในปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า พ่อแม่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษาเป็นอันดับต้นๆ รวมถึงการออกแบบพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศ โดยใช้กลไกการขับเคลื่อนในเชิงนโยบายด้าน

การศึกษา ทำหน้าที่สร้างการเรียนรู้และขัดเกลาคุณภาพของคนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในปัจจุบัน นอกจากนี้การศึกษายังเป็นส่วนสำคัญที่หนุนเสริมให้วัยรุ่นเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้มากขึ้น รองลงมาคือสถาบันครอบครัว ซึ่งทำหน้าที่เป็นสถาบันแรกในการอบรมสั่งสอนให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน และสังคม โดยการใช้ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ซึ่งเป็นกระบวนการถ่ายทอดจากตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากผลการศึกษาอธิบายได้ดังนี้

1. โรงเรียน/สถาบันการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ครู และการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2556 สรุปประเด็นข้อค้นพบที่กล่าวถึง ผลของการกระจายอำนาจและการสนับสนุนด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ตั้งแต่ก่อนปฐมวัยในด้านสวัสดิการชุมชน เช่น ศูนย์ดูแลเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาของประเทศ ทั้งส่วนนโยบายการศึกษาถูกส่งถึงชุมชนผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ อาทิ โทรทัศน์ เสียงตามสาย และการพูดคุยในชุมชน ทำให้การรับรู้ถึงความสำคัญของการศึกษาและการสร้างโอกาสทางสังคมจากการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จนในที่สุดถูกส่งผ่านและได้รับการยอมรับว่าเป็นค่านิยมหลักของชุมชน เป็นบทเรียนที่พ่อแม่เกษตรกรรับรู้ทั้งจากทางอ้อมได้แก่ สื่อมวลชน และทางตรงได้แก่ ประสบการณ์ความสำเร็จของคนในชุมชน สภาพการดังกล่าวกลายเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พ่อแม่เกษตรกรเปลี่ยนแปลงค่านิยมเรื่องเป้าหมายในชีวิต

นอกจากนั้นนโยบายการศึกษาที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการจัดบริการสนับสนุนด้านการศึกษาตั้งแต่ก่อนอนุบาล (2 ปีครึ่ง ถึง 5 ปี) จนถึงระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งพ่อแม่เกษตรกรส่วนใหญ่ในชุมชน มีลูก 1-2 คน เกิดการแข่งขันและความคาดหวังต่อระบบการศึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิต ความรู้ และความสำเร็จของลูกและ เลือที่จะส่งลูกเข้าสู่ระบบการศึกษาตั้งแต่ก่อนอนุบาล เพื่อให้ลูกคุ้นชินกับการอยู่ในระบบการศึกษาและเพื่อประโยชน์ในการบริหารเวลาเพื่อให้พ่อแม่เกษตรกรมีเวลาในการทำงานมากขึ้น สามารถ กำหนดช่วงเวลาในการทำงานและการดูแลลูกในแต่ละวันได้ สะดวกขึ้น

2. หลักสูตรเพศศึกษาในโรงเรียน

จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรเพศศึกษาในระบบการศึกษาในปัจจุบัน มีการเรียนการสอนในเรื่องเพศศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 แต่เป็นรูปแบบการเรียนรู้ในด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล ได้แก่ การดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย ลักษณะเพศหญิง และเพศชาย โดยเมื่อเริ่มเข้าสู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วัยรุ่นจะเรียนรู้เรื่องเพศจากหลักสูตรในโรงเรียนมากขึ้น โดยเนื้อหาเน้นทำความเข้าใจในเรื่องสรีระที่แตกต่างกันของชาย หญิง พยาธิสรีรวิทยาเบื้องต้น การเปลี่ยนแปลงร่างกาย ฮอโมน โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด เป็นต้น แต่ข้อมูลจาก

การสัมภาษณ์พบว่า แม้ว่าหลักสูตรเพศศึกษาจะสร้างการเรียนรู้ให้กับวัยรุ่นในเรื่องเพศ แต่เนื้อหาส่วนใหญ่ไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบทางสังคม และชีวิตที่ตามมาจากปัญหาพฤติกรรมกรรมกรมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่รับผิดชอบ การตั้งครรรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ ยังมีการปฏิบัติการศึกษาไปสู่อุปกรณ์ป้องกันน้อยมาก ให้ความใส่ใจต่อการป้องกันน้อยมากโดยเฉพาะเมื่อวัยรุ่นตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์

...ตอนเรียน ตอนที่หมอมมาอบรม ก็กลัวอยู่เรื่องท้อง เรื่องโรคติดต่อ มันดูน่ากลัว แต่ผ่านไปซัก อาทิตย์หนึ่งก็ลืมแล้วละ ตอนที่จะมีอะไรกับแฟน ก็ไม่คิดว่าจะท้อง ไม่ได้ป้องกันอะไร ไม่ได้คิดถึงว่าเค้าจะมีโรคอะไรด้วย มันไม่ทันคิดละ

(มารดาอายุ 14 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2555)

...ครูเค้าให้หมอมมาสอน หมอเอาถุงยางมาให้หัดใช้ แต่ก็อาย คนมันเยอะ เพื่อนผู้ชายโยนใส่ หนูร้องไห้เลยตอนนั้น ก็มันอาย พอมีแฟนก็ไม่ได้คิดจะใช้ เพราะแฟนไม่ชอบ ไม่คิดว่าจะมีลูกง่าย

(มารดาอายุ 13 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2555)

...ครูเค้าก็สอนมั่ง ไปทำรายงาน มา มันเยอะแยะไปหมด จำไม่ได้ว่ามีอะไรบ้าง แต่เท่าที่จำได้ตอนนี้ ก็จะมีเรื่องการมีประจำเดือน เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ก็จำได้ว่ามีโรคเอดส์ อันดับแรก อย่างอื่นจำไม่ได้แล้วละ

(มารดาอายุ 15 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2555)

3. สถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัว นับเป็นสถาบันหลักที่สำคัญในการสร้างความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าของตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นจากการรับรู้ที่ตนเองได้รับยอมรับจากพ่อ แม่ เพื่อน แฟน และ ครู โดยการยอมรับที่ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าคือการได้รับคำชื่นชมในความสามารถ หน้าตา ผลการเรียน ทั้งนี้การรับรู้ถึงคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นนั้นกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ล้วนมีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองด้วยความคาดหวังต่อบุคคลที่แตกต่างกัน วัยรุ่นต้องการการแสดงความรักและการดูแลเอาใจใส่ ให้ความสำคัญในฐานะสมาชิกในครอบครัว ให้กำลังใจ และรับฟังปัญหาที่เข้ามา ให้การดูแล เอาใจใส่ ไม่ทอดทิ้ง ยอมรับในความสามารถที่มีของตนเองโดยไม่นำไปเปรียบเทียบกับคนอื่น

จากสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ต่างให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้บทบาทของครอบครัวที่บกพร่องต่อหน้าที่ในการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ควบคุม กำกับ หรือติดตามพฤติกรรมของวัยรุ่นอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังรวมไปถึงเป็นปัญหาที่เกิดจากค่านิยมและพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อ และกลุ่มเพื่อน และการที่ชุมชนขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หวาดระแวง ไม่ไว้วางใจ มีความขัดแย้งกันระหว่างสมาชิกในชุมชน และยังรวมไปถึงความขัดแย้งในกลุ่มเครือญาติ ทำให้ขาดกระบวนการเฝ้าระวังทางสังคมในการควบคุมกำกับ และติดตามพฤติกรรมวัยรุ่นเพื่อให้สามารถเข้าไปช่วยจัดการหรือแก้ไขได้อย่างเท่าทันกับปัญหา

3.1- บทบาทการขัดเกลาทางสังคมของพ่อแม่

3.1.1 ช่วงก่อนปฐมวัย (1-6 ปี)

ในช่วงนี้การเลี้ยงดูของพ่อแม่เกษตรกรส่วนใหญ่จะส่งลูกหลานเข้าเรียนในศูนย์เด็กเล็ก ที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้บ้าน กระบวนการเลี้ยงดูและการขัดเกลาทางสังคมเริ่มเมื่อลูกเริ่มรู้จักเพศของตนเอง ว่าเป็นเพศหญิง หรือเพศชาย ให้ความสำคัญกับบทบาททางเพศในการใช้ภาษา เช่น ภาษาพูด กิริยา มารยาท เมื่อลูกอายุประมาณ ตั้งแต่ 2 ปี ครึ่ง ถึง 3 ปี พ่อแม่เกษตรกรส่วนใหญ่ เริ่มส่งลูกเข้าเรียนในศูนย์เด็กเล็กใกล้บ้าน โดยแต่ละศูนย์จะมีพี่เลี้ยงเด็กทำหน้าที่ดูแล มีครูที่ทำหน้าที่สอน ฝึกทักษะการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ตามวัย โดย บทบาทของพ่อแม่ในช่วงนี้ให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ในการพาลูกมาเรียนในศูนย์เด็กเล็กอย่างเคร่งครัด และเชื่อว่าการส่งลูกเข้าเรียนในศูนย์เด็กเล็ก เป็นการฝึกทักษะให้ลูกได้เริ่มต้นคุ้นเคยกับระบบโรงเรียน การพบปะกับคนแปลกหน้า การดูแลตนเอง และฝึกการอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ

ผลประโยชน์จากการส่งลูกเข้าระบบโรงเรียน คือ พ่อแม่เกษตรกรสามารถออกไปประกอบอาชีพ หรือทำบทบาทอื่นๆ ได้มากขึ้น ในช่วงนี้พ่อแม่จะใช้การประเมินผล การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและพัฒนาของลูกของลูกที่เกิดขึ้นเมื่อส่งเข้าเรียนต่อในศูนย์เด็กเล็ก คือ ลูกสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น ขยับถ่ายเป็นเวลา และบางรายสามารถสะกดพยัญชนะ เช่น ก ไก่ หรือ A B C ได้ และในช่วงก่อนขึ้นชั้นประถมศึกษา สามารถทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนๆ ได้มากขึ้น พ่อแม่เกษตรกรเชื่อว่า การส่งลูกเข้าเรียนหรือเข้ารับดารดูแลที่ศูนย์เด็กเล็กเกิดผลดีทั้งตัวพ่อแม่ และลูก ที่สำคัญคือการใช้เวลามากขึ้นของพ่อแม่ในการทำงาน บทบาทของพ่อแม่ในช่วงก่อนเข้าชั้นประถมศึกษา จะยังให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเข้าเรียนในสถานศึกษามากขึ้นอย่างจริงจัง โดยเริ่มต้นปลูกฝังเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของลูกที่ต้องเข้าเรียนอย่างเคร่งครัด ร่วมไปกับการฝึกทักษะในการช่วยเหลือตัวเอง เช่น การดูแลรักษาความสะอาด การรับประทาน

อาหาร และการเข้าถึงสังคม โดยบทบาทดังกล่าวนี้ แม่จะทำหน้าที่หลักในการดูแลเป็นหลัก ในขณะที่ พ่อให้ความสำคัญต่อการดูแลลูกน้อยลง

... พ่อแม่สมัยนี้ มีลูกแทบไม่ต้องเลี้ยงเอง สองขวบกว่าๆ ก็เอาไปฝากศูนย์ตอน เล็กๆ ไม่เท่าไร ตอนโตนี้แหละพูดจกกันไม่ค่อยรู้เรื่อง

(ผู้สูงอายุ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2555)

... โรงเรียนปิดทีไร เหนื่อย จนไม่อยากให้มีเสาร์ อาทิตย์ เลย ยิ่งปิดเทอมนะอยาก ให้เปิดเร็วๆ จะได้ไปทำงานทำการบ้าง

(สนทนากลุ่มแม่เกษตรกร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2555)

3.1.2 ช่วงปฐมศึกษา (7-12 ปี)

ในช่วงวัยนี้ พ่อแม่เกษตรกรยังคงให้ความสำคัญต่อการเรียนมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันให้ความสำคัญกับการอบรมสั่งสอน และฝึกให้ลูกสามารถดูแลตัวเอง สอน มารยาททางสังคม และช่วยเหลืองานบ้าน แต่ยังคงให้ความสำคัญและเข้มงวดในเรื่อง การเรียน ในขณะที่พ่อแม่เกษตรกร ให้ความสำคัญกับการหารายได้เป็นเป้าหมายหลัก เพื่อให้เพียงพอ กับรายจ่ายในครอบครัว การให้ความสำคัญเรื่องเพศจะเน้นในด้านบทบาททางเพศ และการ ควบคุมกำกับด้วยกติกาของครอบครัว เช่น ลูกชาย ห้ามเรื่องการใช้สารเสพติด การทะเลาะเบาะ แฉง ห้ามกลับบ้านดึก ในขณะที่ลูกสาว ให้ความสำคัญกับบทบาทการช่วยเหลืองานบ้าน เลี้ยงน้อง และการคบหาเพื่อน เป็นต้น

3.1.3 ช่วงมัธยมศึกษา (13-15 ปี)

เมื่อเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พ่อแม่เกษตรกรจะลดความเข้มงวด เรื่องการดูแลตัวเองของวัยรุ่นน้อยลง เนื่องจากเชื่อว่าโตแล้วและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ บทบาททางเพศยังเป็นสิ่งที่พ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญ การสนับสนุนให้มีพฤติกรรมความ รับผิดชอบจะเป็นวิธีการสนับสนุนให้รับผิดชอบกับการเรียน และรับผิดชอบต่อการทำหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายเป็นหลัก แต่ความสัมพันธ์เริ่มห่างจากกันด้วยเวลาและภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น ลูกวัยรุ่นเริ่ม มีกิจกรรมนอกบ้าน กับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น มีการสื่อสารกับกลุ่มคนต่างๆ มากขึ้น ในขณะที่พ่อแม่ สามารถสื่อสารพูดคุยได้น้อยลง

พ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญต่อระบบการศึกษาจากนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในการพัฒนาคน ผ่านการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ทั้งสื่อมวลชน และ ประสบการณ์ที่พบเห็นโอกาสทางสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และรายได้ของคนในชุมชนที่ได้รับการศึกษา เมื่อเทียบกับความไม่แน่นอนในอาชีพเกษตรกรที่อยู่บนความเสี่ยง เป้าหมายในชีวิตของพ่อแม่เกษตรกรคือการมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ไม่มีหนี้สิน ครอบครัวยอบอุ้น มีทุนสำรอง เงินเก็บไว้ใช้จ่ายในยามชรา ในขณะที่เป้าหมายในการเลี้ยงลูกของพ่อแม่เกษตรกร คือ การทำหน้าที่สนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาอย่างน้อยที่สุดสามารถเรียนจนจบตามเกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และหากมีความสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไปเพื่อสร้างโอกาสและความมั่นคงในชีวิตจากการทำงานในอาชีพที่ได้รับการยอมรับว่ามีความมั่นคง และดูแลตนเองได้ เช่น รับราชการ หรืองานบริษัท มีรายได้ดี มีที่อยู่อาศัยที่ดี เพื่อให้สามารถมีรายได้พอเพียงในการดูแลครอบครัวของลูกในอนาคต ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงเป็นความหวังในการสร้างโอกาสในสังคม และการมีอาชีพของลูกในอนาคต

3.2 บทบาทของพ่อแม่ในการสร้างทักษะความรับผิดชอบต่อตนเองของลูกวัยรุ่น

ในการสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองนั้น พ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญต่อการมอบหมายให้เป็นหน้าที่ ทั้งนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนาในกลุ่มพ่อแม่ และลูกวัยรุ่นพบว่า ความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุดคือ ความรับผิดชอบต่อการเรียน ซึ่งผลการเรียนในแต่ละปี และการไปเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นสิ่งที่พ่อแม่ใช้ในการประเมินว่าลูกวัยรุ่นมีพฤติกรรมเป็นอย่างไรที่ต้องการหรือไม่

วิธีการในการขัดเกลาทางสังคมผ่านการให้ความสำคัญในเรื่องต่อการเรียนนั้น พบว่า มีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามพฤติกรรมและประสบการณ์ของพ่อแม่แต่ละครอบครัว แต่จากการศึกษาพบว่า วิธีการที่นำมาใช้มากที่สุดคือ การพูดคุยๆ ซ้ำๆ การออกกฎระเบียบว่าควรทำอย่างไร การยกตัวอย่างให้เห็นถึงความสำคัญ มีการติดตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ความรับผิดชอบต่อตนเองยังรวมไปถึง ความรับผิดชอบในการแสดงออกถึงความมีมารยาทในสังคม เช่นการตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ ซื่อตรง ไม่ลักขโมย และไม่โกหก เป็นต้น

3.3 บทบาทของพ่อแม่ในการสร้างทักษะความรับผิดชอบต่อครอบครัว

การสร้างทักษะความรับผิดชอบต่อครอบครัวนั้น พ่อแม่ให้ความสำคัญต่อความกับทำงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในครอบครัวตามบทบาทหน้าที่ทางเพศ เช่น ลูกสาวจะถูกอบรมสั่งสอนให้ช่วยเหลืองานบ้าน การดูแลสมาชิกในบ้าน รวมไปถึงความรับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายที่เน้นให้ประหยัด แต่ไม่เข้มงวดเท่ากับการให้ความสำคัญต่อการเรียน โดยพบว่าหากเป็น

ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการศึกษา จะเป็นการยกเว้นที่พ่อแม่เกษตรกรไม่ปฏิเสธ ซึ่งก็มักพบว่า ลูกใช้เป็นข้ออ้างในการขอเงินไปใช้ในการทำอย่างอื่นโดยอ้างว่านำไปใช้ในการเรียนด้วยเช่นกัน

...ก็ไม่รู้ว่าอะไรมัน แต่ก็เดี๋ยวจ้างทำรายงาน ทำงานกลุ่ม ค่าไปร้านเน็ต ดินสอ ปากกา สารพัด แทบทุกวัน มีไม่มีก็ต้องมี ก็อยากให้ลูกมีเหมือนเค้า ไม่ให้อายใครเค้า
(แม่เกษตรกร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2555)

...บอกให้ช่วยล้างจาน ถูบ้านมัน ก็บอกไปเถอะ แต่บางทีก็เห็นว่ามีกรบ้าน บางทีก็ไม่สนใจ เล่นแต่โทรศัพท์ เดี่ยวๆ จนเราโมโห ทำเอง มันรำคาญ
(แม่เกษตรกร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2555)

3.4 บทบาทของพ่อแม่ในการสร้างทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม

ในความรับผิดชอบต่อสังคมนี้อาชีพพ่อแม่ให้ความหมายว่า เป็นการทำตัวไม่เป็นภาระต่อคนอื่น ๆ ในสังคม ไม่ก่อความเดือดร้อน ความรำคาญ ทำให้สูญเสียทรัพย์สิน ดังนั้นการคบหาเพื่อน จึงเป็นบทบาทที่พ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญ แต่การจัดการยังไม่สามารถดำเนินการได้สาเหตุที่สำคัญคือการรับรู้ ว่าวัยรุ่นในปัจจุบันมีพฤติกรรมที่พ่อแม่เองยังไม่สามารถเข้มงวดในการดูแลอย่างจริงจัง ในขณะที่ความรับผิดชอบต่อการดูแลสิ่งของสาธารณะ เช่น การไม่ทิ้งขยะในชุมชน การดูแลรักษาของใช้สาธารณะร่วมกัน การสอนในเรื่องนี้จึงมักใช้การชู้ให้กลัวมากกว่าการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง เช่น การถูกปรับ ถูกจับจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้เกิดความกลัว มากกว่าการสร้างให้เป็นวินัยที่ปฏิบัติจนเคยชิน จึงมักใช้ได้กับช่วงวัยเด็กเล็กเท่านั้น เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นแม้ยังให้ความสำคัญแต่การติดตามใกล้ชิด ความรับผิดชอบต่อสังคม และส่วนรวมจึงเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นได้จากความสนใจและการปลูกฝังที่ผ่านมาของแต่ละคน รวมถึงการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องจากระบบการศึกษา

3.5 บทบาทของพ่อแม่ในการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศ

ในช่วงวัยของพ่อแม่ การดูแลและควบคุมกำกับเรื่องเพศของวัยรุ่นเป็นบทบาทครอบครัว เครือญาติ และคนในชุมชน ที่ต่างให้ความสำคัญมาก พฤติกรรมทางเพศของบุตรหลานถูกเชื่อมโยงการให้คุณค่าความสามารถในการทำหน้าที่อบรมสั่งสอนของพ่อแม่และเครือญาติ และเชื่อมโยงถึงเกียรติประวัติของวงศ์ตระกูล กระบวนการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศ มีมาตรการควบคุมกำกับที่เข้มงวด ชัดเจน โดยเฉพาะการดูแลลูกสาว โดยใช้เครื่องมือของชุมชนทำหน้าที่ควบคุมกำกับ เช่น ความเชื่อเรื่องผีบ้าน การไม่ทำผิดผี ล่วงละเมิดทางเพศ หรือการลักลอบมี

เพศสัมพันธ์แบบนอกสมรส (มีบ้านผีเรือน) เรื่องเล่า ตำนานชุมชน เช่น การไม่โกหก (ตำนานหญิงม่ายเมืองลับแล) ซึ่งมาตรการดังกล่าวเป็นสิ่งที่ชุมชนให้ความสำคัญอย่างเคร่งครัด

4. การรับรู้ในเรื่องคุณค่าของตนเองของวัยรุ่น

การรับรู้ถึงการมีคุณค่าของวัยรุ่นจึงมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่วัยรุ่นเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วยโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนที่ถือได้ว่า เป็นกลุ่มที่วัยรุ่นให้ความสำคัญมากที่สุดในช่วงวัยนี้ จึงต้องการการยอมรับของเพื่อนในกลุ่ม พูดคุยในเรื่องที่สนใจด้วยกัน ยอมรับการตัดสินใจ และรับฟังปัญหาในทุกเรื่อง ไม่ล้อเลียนความรู้สึกที่เป็นปมด้อย นอกจากนี้ความต้องการการยอมรับจากคอยดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดจากคูรัก จากครู ในด้านความสามารถและผลงาน ต้องการคำชื่นชม ความสัมพันธ์ที่ดี สามารถขอรับคำปรึกษาเมื่อมีปัญหา และดูแลใกล้ชิด พูดจาดี มีเหตุผล ช่วยแก้ไขและคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

การสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จึงต้องการกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ที่หนุนเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารเชิงลบ เช่น การล้อเลียนปมด้อยในกลุ่มเพื่อน การไม่ใส่ใจในอารมณ์ความรู้สึกของพ่อแม่ การขาดการดูแลและเสริมความมั่นใจในทักษะความสามารถของครูอย่างใกล้ชิด การแสวงหาการยอมรับจากบุคคลอื่นจึงเป็นมูลเหตุที่สำคัญที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับตนเองและกลุ่มว่าได้รับการยอมรับจากเพื่อนต่างเพศ

5. การรับรู้ของวัยรุ่นในเรื่องเพศสัมพันธ์

วัยรุ่นหญิง ให้ความหมายการให้เกียรติเพศตรงข้ามว่า คือความเท่าเทียมกันอย่างเสมอภาค แม้ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ในการดูแลเรื่องงานบ้าน แต่ในเรื่องการมีแฟนหรือการมีคูครองนั้นเชื่อว่า ความรักและความต้องการทางเพศเป็นสิทธิที่ผู้หญิงสามารถเลือกได้ การเลือกคู่เป็นสิทธิของผู้หญิงเช่นเดียวกัน การคบหากับผู้ชายหลายคนเป็นการคบหาเพื่อเลือกคนที่ดีที่สุดในเหมาะสมที่สุด การมีเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในคนรักกันแต่ต้องไม่ทำให้ตัวเอง หรือครอบครัวเดือดร้อน และไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อการเรียน การหลอกลวงระหว่างการคบหาถ้าพบก็เปลี่ยนได้เพราะผู้หญิงเองมีสิทธิในการเลือกเช่นกัน

วัยรุ่นชาย ให้ความหมายการให้เกียรติเพศตรงข้ามว่าเป็นการไม่รังแกผู้ที่อ่อนแอกว่า เช่น เด็กและผู้หญิง แต่เชื่อในความเท่าเทียมกันในเรื่องเพศ ที่ยอมรับว่าการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ของฝ่ายหญิงเป็นสิทธิที่ผู้หญิงเป็นคนเลือกและไม่ควรใช้กำลัง แต่หากสามารถโน้มน้าวให้เชื่อและยินยอมก็เป็นสิ่งที่ควรกระทำมากกว่า วัยรุ่นชายยอมรับได้กับประสบการณ์ที่ฝ่ายหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน ในสภาพการณ์ในปัจจุบัน ที่อาจมีข้อขัดแย้งและเลิกกันไป แต่ต้องไม่ใช่การมี

เพศสัมพันธ์ที่เกิดจากการขายบริการการให้เกียรติของวัยรุ่นชายต่อวัยรุ่นหญิงคือ คือการยอมรับ การตัดสินใจทั้งเรื่องการคบหา การมีเพศสัมพันธ์ และการยุติความสัมพันธ์

6. การรับรู้ในเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่รับผิดชอบ

การป้องกันการตั้งครรภ์เมื่อมีเพศสัมพันธ์นั้น วัยรุ่นรับรู้ว่ามี การป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัย ยาคุมฉุกเฉิน และยาคุมชนิดรับประทานแบบรายเดือน มากที่สุด แต่ในการตัดสินใจเลือกใช้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์เมื่อมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นนั้นกลับพบว่า มีการนำไปสู่การปฏิบัติ น้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากขาดการเตรียมความพร้อมเพื่อการมีเพศสัมพันธ์ในขณะนั้นซึ่งการเลือกใช้วิธีการป้องกันในแต่ละประเภท วัยรุ่นพบว่า มีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ได้แก่

6.1 ถุงยางอนามัย

การพกถุงยางอนามัย เป็นสิ่งที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่ให้การยอมรับ ซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่รับรู้ปัญหานี้ การพกถุงยางอนามัยทั้งในวัยรุ่นหญิง และ ชาย จึงเป็นการกระทำที่ต้องปกปิด ซึ่งหากผู้ปกครองพบโดยบังเอิญอาจทำให้เกิดปัญหาที่ต้องตอบคำถาม นอกจากนี้การไปซื้อถุงยางอนามัย ทั้งจากร้านสะดวกซื้อ หรือการไปขอรับบริการจากสถานพยาบาลจากเจ้าหน้าที่โดยตรง ยังเป็นสิ่งที่วัยรุ่นส่วนใหญ่รู้สึกอายและไม่กล้าไปซื้อ แหล่งที่ได้รับถุงยางอนามัยมาใช้ของวัยรุ่นในชนบทคือ ตู้หยอดเหรียญของหน่วยบริการสุขภาพ หรือการได้รับแจกในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมในโรงเรียนของหน่วยบริการสุขภาพ หรืออาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน ที่สนิทสนมกันเป็นส่วนตัว

การมีเพศสัมพันธ์ในครั้งแรกอาจมีการใช้ถุงยางอนามัย หรือไม่ใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งขึ้นกับการเตรียมความพร้อมที่จะสามารถทำได้ในขณะนั้น แต่หลังจากนั้นการมีเพศสัมพันธ์อยู่บนความรู้สึกเป็นสามี ภรรยา มากกว่าคู่รัก แม้ไม่ได้ผ่านการสมรสอย่างเป็นทางการ ก็ได้สร้างความรู้สึกไว้วางใจที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง

6.2 ยาคุมฉุกเฉิน

ส่วนใหญ่วัยรุ่นหญิงรับรู้ข้อมูลจากกลุ่มเพื่อน จากการเรียนในวิชาเพศศึกษา แต่ยังคงพบว่า มีวิธีการรับประทานยาที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้งยามีราคาแพง และหาซื้อยาก วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่เมื่อให้ยาไปในระยะหนึ่งจึงเลือกที่จะหยุดใช้

6.3 ยาคุมชนิดรับประทานแบบรายเดือน

ความเชื่อในเรื่องผลข้างเคียงจากการใช้ยา เช่น อากาศคลื่นไส้ เวียนศีรษะ หน้าเป็นฝ้า และอ้วน เป็นข้อพิจารณาที่ทำให้วัยรุ่นหญิงปฏิเสธการใช้ยาคุมชนิดกินแบบรายเดือน

ซึ่งการให้ความใส่ใจต่อปัญหาการตั้งครรภ์เมื่อมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นนั้นเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้ว

ในการให้ความสำคัญถึงผลที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์จนนำไปสู่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนั้น จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นรับรู้ว่าการตั้งครรภ์จะส่งผลที่สำคัญคือ การยุติการเรียนที่อาจนำไปสู่การสร้างคามผิดหวังให้กับครอบครัว ที่มีเป้าหมายให้เรียนเพื่อให้มีโอกาสในการทำงานที่มั่นคงในอนาคต โดยพบว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมมีเพศสัมพันธ์โดยตั้งใจ มักมีการคุมกำเนิดและสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถร่วมทำกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนได้ด้วยการยอมรับจากเพื่อนซึ่งกลุ่มเพื่อนต่างรับรู้ และมีทัศนคติต่อเรื่องนี้ว่าเป็นภาวะปกติที่เกิดขึ้นได้ ในขณะที่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการป้องกันการตั้งครรภ์น้อยมาก เนื่องจากการมีเพศสัมพันธ์แบบบังเอิญเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ไม่ได้เจตนาจะมีเพศสัมพันธ์ การประเมินตนเองว่าร่างกายของตนเอง ยังไม่พร้อมที่จะตั้งครรภ์ด้วยประจำเดือนมาไม่ปกติ การมีเพศสัมพันธ์แบบนานๆ ครั้ง เหล่านี้จึงเป็นสาเหตุหลักๆ ที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ และส่งผลการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญให้กับมารดาวัยรุ่นได้แก่ 1) การยุติการเรียนชั่วคราวระหว่างตั้งครรภ์และคลอด ซึ่งพ่อแม่ส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป อย่างน้อยการจบการศึกษาในภาคบังคับจะเป็นช่องทางในการทำงานและการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น และมักทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดูหลานและให้ลูกกลับเข้าเรียนต่อไป 2) มีความรับผิดชอบมากขึ้นกับบทบาทในการเลี้ยงดูลูกของมารดาวัยรุ่น ทั้งในเรื่องการดูแลบ้าน และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู ซึ่งการเติบโตทางด้านการคิดและการตัดสินใจในการวางแผนอนาคตตัวเอง ในขณะที่วัยรุ่นชายมีบทบาทในด้านนี้น้อยมาก และมักกลับไปอยู่กับครอบครัวและเรียนหนังสือต่อไป 3) ยุติการเรียน เป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยวและหางานทำเพื่อหารายได้สำหรับเลี้ยงดูลูกจากข้อค้นพบในประเด็นการรับรู้ของวัยรุ่นต่อสถานการณ์เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของวัยรุ่นในชุมชนสรุปได้ว่าความรับผิดชอบต่อป้องกันการตั้งครรภ์เป็นประเด็นที่ยังต้องการการสร้างความเข้าใจที่นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยภายใต้บริบทการรับรู้เรื่องเพศที่เปลี่ยนไปของวัยรุ่นในปัจจุบันทั้งในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ ภาพลักษณ์ และเป้าหมายในการสร้างการยอมรับของวัยรุ่นในปัจจุบัน

7. การสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มในประเด็นความต้องการด้านการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ สรุปเป็นประเด็นสำคัญที่พบในการสื่อสารกับลูกวัยรุ่นว่า เกิดจากสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ การทุ่มเทเวลาในการหารายได้ของครอบครัว ไม่มีเวลาในการติดตาม พฤติกรรม ใช้วิธีการสื่อสารที่ไม่เอื้อให้เกิดการพูดคุยระหว่างพ่อแม่และลูก การไม่สามารถคาดการณ์โอกาสเสี่ยงที่อาจจะเกิดกับลูกวัยรุ่นในเรื่องเพศสัมพันธ์

การให้ความสำคัญต่อการเรียนจนละเลยการให้ความสนใจต่อการพัฒนาทักษะชีวิตในด้านอื่นๆ เช่น การช่วยเหลือครอบครัว การดูแลตนเอง นอกจากนี้พ่อแม่ยังเชื่อว่าลูกอายุน้อยเกินไปที่จะรับรู้เรื่องนี้

8. ความต้องการของชุมชน

ความต้องการของชุมชนในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจต่อบทบาทของพ่อแม่ในการป้องกันปัญหา ต้องการให้มีทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญมาช่วยเหลือในการเป็นที่ปรึกษา โดยมีการเชื่อมโยงกันกับระบบโรงเรียนในการติดตามการเรียนและพฤติกรรมของลูกอย่างใกล้ชิด แม้ว่าพ่อแม่เข้าใจถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและสามารถสร้างทักษะการดูแลตนเองให้กับลูกได้ ชุมชนยังมีความคาดหวังว่า การสื่อสารเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ เป็นความรับผิดชอบที่ถูกยึดโยงเข้ากับความสามารถดูแลครอบครัว และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความรับผิดชอบต่อการไม่สร้างปัญหาในเรื่องใหม่ๆ ต่อชุมชนทั้งในด้านภาพลักษณ์และบรรทัดฐานของชุมชน เช่น การเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ หรือการทำแท้ง

กระบวนการ และวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่น

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการศึกษาและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปของกรณีศึกษา เพื่อชี้ให้เห็นถึงกระบวนการและวิธีการที่พ่อแม่เกษตรกรใช้ในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบกับลูกวัยรุ่น ดังมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. กรณีศึกษาที่ 1

1.1 บริบทครอบครัว

1.1.1 อาชีพและเศรษฐกิจ

ครอบครัวของนายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร) ประกอบอาชีพเกษตรกร มาตั้งแต่วัยรุ่นของพ่อแม่ซึ่งเป็นคนในชุมชนดั้งเดิมตั้งแต่เริ่มเข้ามาจับจองที่ดิน กับเพื่อนบ้านอีกหลายครอบครัวจนก่อตั้งเป็นหมู่บ้านในปัจจุบัน ปัจจุบันนายหนึ่งได้รับมรดกเป็นที่ทำกินเป็นสวนผลไม้ ซึ่งเป็นมรดกที่พ่อแม่มอบให้ประมาณ 5 ไร่ ซึ่งแต่ละปี ไม่น้ำมัน รายได้ของครอบครัวจึงมาจากหลายช่องทาง เช่น จากผลผลิตจากสวนผลไม้ หาของป่า รับจ้างทำเกษตร และ เปิดร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ โดยประมาณรายได้เฉลี่ยต่อปีไม่แน่นอนประมาณ 60,000-80,000 บาท ต่อปี ขึ้นกับจำนวนผลผลิตและราคาผลผลิตในปีนั้น ทั้งนี้ความพอเพียงระหว่างรายได้และรายจ่ายในครอบครัว ขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายและค่าครองชีพในแต่ละปีซึ่งมักไม่เพียงพอ ปัจจุบันครอบครัว

นายหนึ่ง มีหนี้สินจากการกู้ยืมเงินธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส.) จำนวนประมาณ 500,000 บาท ซึ่งเป็นสมาชิกอยู่ โดยนำมาใช้เพื่อการลงทุน จัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ทางการเกษตร ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพสวนผลไม้ เช่น ลงทุนซื้อกล้าพันธุ์ไม้ ไร่ รายจ่ายของครอบครัวที่เพิ่มมากขึ้น จากค่าสาธารณูปโภค อุปกรณ์เครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในบ้าน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของ ลูก ค่าอาหาร ภาษีสังคม ค่าบำรุงรักษาและดูแลต้นไม้ในสวนผลไม้ ปุ๋ย น้ำมันรถ และชำระหนี้สิน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายรายเดือน ในขณะที่รายได้จากสวนผลไม้ได้เป็นรายปี และไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้นายหนึ่งเป็นเกษตรกรที่ทำงานเสริมเพื่อหารายได้มาดูแลครอบครัว รวมถึงการนำเงินกู้ส่วนหนึ่งมาปลูกสร้างบ้านหลังใหม่ บนพื้นที่มรดกส่วนแบ่ง แยกจากการอาศัย อยู่ในบ้านเดิมของครอบครัวซึ่งเป็นส่วนแบ่งมรดกของพี่สาวคนโต เป็นบ้านปูนชั้นเดียว 1 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ และแบ่งพื้นที่เป็นพื้นที่ซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ อยู่ห่างจากบ้านหลังเดิมของครอบครัว ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของพี่สาวคนโตประมาณ 15 เมตร

1.1.2 การศึกษา

นายหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และไม่ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากฐานะครอบครัวยากจน พี่สาวคนโตจึงนำไปฝากกับผู้ใหญ่บ้าน พาไปสมัครเป็นลูกจ้างร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ในตัวจังหวัด ซึ่งต่อมาก็ได้เข้าฝึกอาชีพในศูนย์พัฒนาอาชีพของจังหวัด ได้รับใบประกาศนียบัตรรับรอง ใช้เป็นเอกสารรับรองในการสมัครเข้าทำงานในห้างร้านขายและซ่อมมอเตอร์ไซด์ในตัวจังหวัด ซึ่งทำงานในตำแหน่งลูกจ้างในร้านเมื่อมีครอบครัวจึงกลับมาอยู่ที่บ้าน ทำสวนและรับซ่อมรถเล็กๆ น้อยๆ ไม่มีเงินทุนเปิดร้านอย่างเป็นทางการ

ความยากจน และขาดโอกาสทางการศึกษาทำให้นายหนึ่งเห็นความแตกต่างของตนเอง กับคนในหมู่บ้านที่สามารถเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นและมีงานทำมั่นคง โดยเฉพาะในส่วนที่รับราชการ ภาพลักษณ์ดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นายหนึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอันดับแรกๆ ในการตั้งเป้าหมายอนาคตในการเลี้ยงดูลูกสาวทั้งสองคน โดยเชื่อว่าการศึกษาคือจะช่วยให้อุปการะทั้งสองคน มีโอกาสมีงานทำที่ดี มีรายได้แน่นอนมั่นคง ไม่ลำบาก เลี้ยงตัวเองได้ และมีโอกาสได้พบสังคมใหม่ๆ ที่นำไปสู่อนาคตที่ดีกว่าตนเองและภรรยา ความหวังของนายหนึ่งและภรรยาทำให้การกำหนดเป้าหมายในชีวิตให้แก่ลูกๆ มุ่งใช้การศึกษาเป็นกลไกสำคัญ และทุ่มเทกำลังและเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่ โดยมอบบทบาทหน้าที่การดูแลลูกทั้งสองคนให้กับภรรยา รวมถึงเชื่อมั่นว่า การศึกษาเป็นการสร้างโอกาสและอนาคตของครอบครัว

1.1.3 ความสัมพันธ์กับชุมชน

ครอบครัวนายหนึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นคนในชุมชน อาศัยอยู่ในชุมชนมาตั้งแต่รุ่นของพ่อแม่ ซึ่งบุกเบิกเข้ามาจับจองที่ดิน สร้างที่อยู่อาศัย และ จับจองที่ดินเพื่อทำสวน จนปัจจุบันกลายเป็นหมู่บ้านที่มีมากกว่า 200 หลังคา ภรรยาของนายหนึ่ง เป็นคนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอาศัยอยู่กับสามี แต่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านและญาติของสามี ไม่เป็นปัญหาในด้านการอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้าน และเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

สมาชิกทุกคนในครอบครัวนับถือศาสนาพุทธ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และเชื่อตามประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ไปร่วมช่วยเหลืองานบุญงานเทศกาล ของเพื่อนบ้านและชุมชนสม่ำเสมอ มีเรื่องประเด็นขัดแย้งกับคนในชุมชนในบางประเด็น แต่ไม่รุนแรง ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนบ้าน ครอบครัวได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ในเรื่องการทำงาน และพฤติกรรมแสดงออกในสังคม

1.1.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

การมีปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวพบว่า นายหนึ่งและลูกสาวมีการพูดคุย หรือ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยมาก ตั้งแต่ลูกสาวเริ่มโต และเริ่มมีปัญหาในการพูดคุยมากขึ้นเมื่อลูกสาวทั้งสองคน มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศ การคบเพื่อน และยุติการเรียนต่อของลูกสาวคนโต เนื่องจากไปมีสามีในระหว่างศึกษาอยู่ในชั้น ปวช. ปี 1 นายหนึ่งเป็นคนพูดน้อย เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ หรือ เครียด จะดื่มสุรา และเสียงดัง ทำลายสิ่งของในบ้าน เพื่อขู่ให้ลูกกลัว เมื่อไม่พอใจจะไม่กลับบ้านและเลือกที่จะไปนอนในสวน เพื่อหลบเลี่ยงการปะทะอารมณ์ การแสดงอารมณ์โกรธด้วยท่าทีรุนแรง เช่น การด่าทอ และทำลายสิ่งของในบ้านทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกสาวทั้งสองคนไม่สามารถสื่อสารกันได้ ในขณะที่ภรรยาจะพูดเยาะในเวลาปกติ ใกล้ชิดกับลูกทั้งสองมากกว่า และเป็นผู้เชื่อมการสื่อสารระหว่างนายหนึ่งและลูกๆ เพื่อลดความเครียดและการใช้ความรุนแรง ในขณะที่เดียวกันลูกสาวทั้งสองคน โดยเฉพาะคนเล็ก ซึ่งที่ผ่านมาสนิทสนมกับนายหนึ่งมากที่สุด และเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเกิดความขัดแย้งกับพ่อ จึงปฏิเสธการมาอยู่ที่บ้าน แต่เลือกไปอยู่กับป้าที่ใจดี และตามใจมากกว่า

1.1.5 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่น

ครอบครัวนายหนึ่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัญหาวัยรุ่นที่เริ่มมีปัญหารุนแรงขึ้นทั้งจากสถานการณ์ปัญหาวัยรุ่นในหมู่บ้านตนเอง ในหมู่บ้านใกล้เคียง จากเครือข่าย ญาติ จากสื่อมวลชน ทั้งข่าววิทยุ ข่าวโทรทัศน์ รับรู้สถานการณ์เรื่องเพศในวัยรุ่นในปัจจุบันที่มีพฤติกรรมทางเพศที่เปิดเผยมากกว่าในอดีตในช่วงที่ตนเองเริ่มเป็นวัยรุ่น เช่น พฤติกรรมความสัมพันธ์ การแสดงออกถึงความสัมพันธ์ในเชิงผู้ชายในสาธารณะ รับรู้ข้อมูลปัญหาวัยรุ่นใน

พื้นที่อื่นๆ จากสื่อและละคร ที่เชื่อว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นอยากรู้ อยากลอง ปัญหาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเกิดขึ้นทั่วไป เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกที่ ครอบครัวต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลลูกหลานของตนเอง ที่แต่ละครอบครัวต้องดูแลเอาใจใส่ลูกหลานของตนเอง

1.2 การรับรู้ของพ่อสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการและวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

ในการวิเคราะห์บทบาทของพ่อ แม่ และลูกวัยรุ่นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในรายการนี้ประกอบด้วย พ่อ แม่ และ ลูกวัยรุ่น อธิบายได้ดังนี้

1.2.1 บทบาทพ่อต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร) เป็นลูกคนสุดท้อง แม่เสียชีวิตตั้งแต่อายุได้ 8 ขวบ แม้จะพอช่วยเหลือตัวเองได้ แต่การจัดการต่างๆ ภายในบ้านซึ่งเป็นอำนาจของพี่ๆ ทำให้ต้องอยู่ในฐานะพึ่งพาในทุกด้าน บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวที่นายหนึ่งรับรู้มาตั้งแต่ในวัยเด็กคือ พี่ๆ ทุกคนต่างต้องรับผิดชอบดูแลตนเอง แบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามความสามารถ รวมถึงการทำงานเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งผู้ที่ให้การดูแลนายหนึ่งส่วนใหญ่นั้นเป็นผู้สาวคนโตในช่วงวัยเด็ก จึงได้รับมอบหมายให้ทำงานในบ้านเท่าที่สามารถทำได้ เช่น หุงข้าว ล้างจาน ถูบ้าน รวมถึงการดูแลตนเอง ทำหน้าที่เลี้ยงดูในช่วงวัยเด็ก ต้องดูแลตัวเองทั้งในชีวิตประจำวัน รู้ว่าตัวเองจะต้องไปทำหน้าที่อะไร หน้าที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองที่สำคัญในช่วงวัยเด็ก คือการแบ่งเบาภาระครอบครัว จะทำหน้าที่ช่วยเหลือพี่สาวคนโต ดูแลทำความสะอาดบ้าน เป็นลูกมือช่วยทำอาหารก่อนไปโรงเรียน และหลังกลับจากโรงเรียนทุกวัน ในวันหยุด ไปช่วยงานในสวน หางของป่ากับพ่อและพี่ชายในวันหยุด เป็นหน้าที่ที่รับรู้ว่าจะต้องกระทำโดยที่ไม่ต้องให้ผู้ใหญ่คอยบอก จนกระทั่งจบจากการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้ใหญ่บ้านฝากงานให้นายหนึ่งไปฝึกงานในร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ในจังหวัด และต่อมาเข้าศึกษาต่อในศูนย์ฝึกอาชีพได้รับใบประกาศมาและนำมาใช้ประกอบอาชีพเสริมในปัจจุบัน

2) พัฒนาการด้านตัวตน

นายหนึ่งให้ความสำคัญต่อบทบาทของตนเองในเรื่องความรับผิดชอบ โดยให้ความหมายต่อความรับผิดชอบคือ การทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด อย่านำให้เป็นภาระหรือเป็นปัญหากับผู้อื่น ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตัวตามประเพณี และค่านิยมของชุมชน ได้แก่ การบวชเมื่ออายุ 20 ปี เพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่ เมื่อมีแฟนให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตัวและการคบหาตามประเพณี ภายใต้การรับรู้ของผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง หลังจากสู้อและแต่งงานกันตามประเพณี และรับผิดชอบรับเลี้ยงดูเป็นภรรยา

การพัฒนาบทบาทของความเป็นพ่อ ได้เรียนรู้บทบาทของความเป็นพ่อ จากพี่ชาย และพ่อ ที่ทุกคนล้วนแต่ให้ความสำคัญต่อครอบครัว ในการเลี้ยงดูภรรยาและลูก ประกอบอาชีพสุจริต ขยันและรับรู้อำนาจของการเป็นหัวหน้าครอบครัว การวางบทบาทในครอบครัวที่ให้ความสำคัญการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ สิทธิในการใช้อำนาจ การลงโทษ ซึ่งจากประสบการณ์ของนายหนึ่ง พ่อของนายหนึ่งเป็นคนบุคลิกอารมณ์ร้อน และทำงานหนัก และเชื่อโดยส่วนตัวในช่วงที่ยังเป็นเด็กว่า สาเหตุที่แม่เสียชีวิตเนื่องจากพ่อขาดการดูแลแม่เมื่อเจ็บป่วย ซึ่งความรู้สึกและการรับรู้ในข้อค้นข้อใจในบทบาทของพ่อ ที่ต้องดูแลแม่และที่ผ่านมาไม่เคยบอกข้อค้นข้อใจนี้กับคนใกล้ชิด จนกระทั่งเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น พ่อมีภรรยาใหม่ รู้สึกโกรธและควบคุมอารมณ์โกรธไม่ได้ ญาติจึงนำส่งโรงพยาบาลจิตเวชในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อบำบัดและไม่ได้รับการวินิจฉัยในปัญหาทางจิตเวช ปัจจุบันเมื่อนายหนึ่งมีอาการโกรธ รับรู้ว่าตนเองโกรธรุนแรง และควบคุมตัวเองได้น้อย จึงได้พยายามควบคุมตนเองโดยใช้การทุบทำลายของ แทนการทำร้ายคนในครอบครัว

ในบทบาทหน้าที่ของการเป็นพ่อ นายหนึ่งให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว แสดงความรับผิดชอบโดยการทำงานทุกอย่างเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูภรรยาและลูก โดยมีเป้าหมายเพื่อ สร้างฐานะให้ลูกและภรรยาได้รับความสะดวกสบาย เท่าเทียมกับคนในชุมชน จัดหาเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ เครื่องใช้ รถมอเตอร์ไซด์ และการมีบ้านเป็นของตัวเอง รวมไปถึงการทำงานเพื่อหาเงินไว้สำหรับใช้สอยในครอบครัวอย่างเพียงพอ

การแสดงบทบาทพ่อ โดยการใช้อำนาจกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ด้านความรับผิดชอบประกอบด้วย การใช้คำสั่งห้าม ออกเป็นกฎของครอบครัว เช่น ห้ามออกจากบ้าน ยึดกุญแจรถ มอบหมายให้ภรรยาส่งลูกที่โรงเรียนทุกวัน และมอบหมายให้ทำหน้าที่ควบคุมความประพฤติ หากประพฤตินอกเหนือคำสั่ง จะใช้อารมณ์ดุด่า ทำลายของเพื่อข่มขู่ให้หวาดกลัว และไม่กล้ากระทำผิด

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

การมีปฏิสัมพันธ์และการรับรู้ต่อความคาดหวังของสังคม ในเรื่องความรับผิดชอบที่มีต่อตนเองนั้น นายหนึ่ง รับรู้ต่อความคาดหวังของสังคมพ่อมีความรับผิดชอบในการดูแลครอบครัวให้ได้รับความสุขสบายตามอัตภาพ ขยันทำงาน มีอาชีพที่มั่นคง ในด้านเศรษฐกิจ สามารถชำระหนี้สิน และมีความสามารถในการหารายได้เลี้ยงดูครอบครัวได้เท่าเทียมคนในชุมชน มีบ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน มีเพื่อนฝูงที่สามารถเข้าร่วม

สังสรรค์ ดื่มสุรา และร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีความกตัญญู รับผิดชอบต่อผู้มีพระคุณ เช่น การเลี้ยงดูพี่สาว การดูแลพ่อซึ่งกำลังป่วย

บทบาทของพ่อในการขัดเกลาทางสังคมให้กับลูกในเรื่องความรับผิดชอบต่อผู้อื่นนั้นนายหนึ่งให้ความสำคัญต่อ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ทั้งในเรื่องการเรียน และในเรื่องอื่นๆ เช่น มารยาททางสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อการช่วยเหลืองานในครอบครัว โดยการมอบหมายให้เป็นบทบาทหน้าที่ของภรรยาและโรงเรียนในการขัดเกลาทางสังคมเรื่องความรับผิดชอบต่อ

1.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

เมื่อลูกสาวคนเล็ก “นกน้อย” เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นายหนึ่งให้ภรรยาทำหน้าที่ดูแลอย่างใกล้ชิดเนื่องจากลูกเริ่มโตเป็นสาวมากขึ้น และสังเกตเห็นว่า “นกน้อย” มีเพื่อนมาเที่ยวที่บ้านมากหลายกลุ่ม ทั้งหญิงและชาย และมักไปรวมกันอยู่ในห้องนอนของ “นกน้อย” ทั้งหญิงและชาย นายหนึ่งรู้ว่า ในจำนวนเพื่อนๆ นี้ มีแฟนของ ลูกสาวมาด้วย แม้ว่าปัจจุบันจะแยกไปเรียนที่ต่างโรงเรียน และรู้สึกเป็นกังวลมากโดยเฉพาะการมีประวัติในเรื่องการใช้สารเสพติด และการค้ายาเสพติด

นายหนึ่งได้ติดตามดูพฤติกรรมอยู่ห่างๆ และใช้การสอบถามจากตำรวจ ซึ่งได้ข้อมูลว่า แฟนของ “นกน้อย” เป็นทั้งผู้เสพ และผู้ค้า ซึ่งทำให้รู้สึกวิตกกังวล จึงตัดสินใจค้นห้องของ “นกน้อย” และพบอุปกรณ์ที่สามารถนำมาประยุกต์ในการเสพยาได้ ซึ่งนายหนึ่งเชื่อว่าต้องมีการเสพยาเสพติดเกิดขึ้นในบ้าน รู้สึกโกรธมาก แม้จะไม่เห็นว่ามีการเสพยาจริงหรือไม่ก็ตาม

นายหนึ่งออกคำสั่งห้ามเพื่อนและสั่งห้ามคบหากับแฟนของ ซึ่งคำสั่งนี้ “นกน้อย” แสดงการต่อต้านอย่างรุนแรง ด้วยการหนีออกจากบ้านไปอยู่กับแฟน นายหนึ่งตามตัวกลับบ้านและแจ้งความลงบันทึกประจำวันในคดีพรากผู้เยาว์ ซึ่งมีการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเหตุการณ์ที่นำมาซึ่งความรู้สึกอายนางบ้านที่ไม่สามารถดูแลพฤติกรรมของลูกสาวได้ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำสองกับลูกสาวคนโต ที่หนีออกไปมีสามีในขณะที่เรียนหนังสือชั้น ปวช. ปี 1

นายหนึ่งต้องการป้องปราม จึงเลือกใช้การแสดงอารมณ์โกรธและทำลายของในบ้าน ออกคำสั่งควบคุมพฤติกรรมอย่างเข้มงวด ยึดกุญแจรถ ห้ามไม่ให้พาเพื่อนมาที่บ้าน และให้ภรรยาติดตามอย่างใกล้ชิด โดยการไปส่งที่โรงเรียนในตอนเช้า รับกลับในตอนเย็น ห้ามออกจากบ้านเพียงลำพัง และห้ามออกจากบ้านเกินเวลาที่กำหนด ไม่เกิน 30 นาที ต้องโทรศัพท์ ตามให้กลับบ้าน

นายหนึ่งและ “นกน้อย” ต่างไม่พูด และไม่สื่อสารกันในบ้าน และเหตุการณ์ลูกสาวหนีหายออกจากบ้านก็เกิดขึ้น เมื่อ “นกน้อย” มีโอกาสได้พบแฟนคนใหม่ซึ่งเป็นคนต่างอำเภอในงานบวชพี่ชายของเพื่อนในหมู่บ้าน นกน้อยติดต่อกับแฟนผ่านโทรศัพท์มือถือ เขียนชื่อแฟน เขียนบอกรักแฟน แต่รู้ว่าพ่อไม่ได้สนใจ ซึ่งทำให้นายหนึ่งไม่รู้ว่า “นกน้อย” มีแฟนใหม่ แม้ว่าจะเห็น “นกน้อย” ใช้ปากกาเขียนทุกอย่างเกี่ยวกับแฟนบนซองใช้ส่วนตัวถึงแฟนที่คบหาอยู่ ซึ่งนายหนึ่งให้ความหมายว่าเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น และไม่ได้สนใจอ่านเนื้อหาว่าเขียนอะไร จนกระทั่ง “นกน้อย” หนีออกจากบ้าน ซึ่งนายหนึ่งทราบว่ามีไปกับแฟน

นายหนึ่งรู้สึกเสียใจและผิดหวังมาก ปิดตู้ซอมอเตอร์ไซด์ และกลับไปทำสวน ไปอยู่ในสวนนานเป็นสัปดาห์ จะกลับเข้าบ้านอาทิตย์ ละ 1 ครั้ง เพื่อจัดหาอาหารไปรับประทานเท่านั้น โดยให้เหตุผลว่าอายุชาวบ้าน มีลูกสาวสองคนก็มีพฤติกรรมเสื่อมเสียเรื่องชู้สาว ทั้งสองคน

...ผมอายุชาวบ้านเค้า ลูกคนโตก็หนีตามผู้ชาย คนเล็กพอจะฝากผีฝากไข้ ได้เรื่อง ได้ราว ก็มาเป็นอย่างนี้อีกสวนที่ท่าก็เอาไว้ให้เค้า มาทำแบบนี้มันหมดแรง ไม่อยากอยู่ ไม่อยากเห็นลูกสาวคนเล็กก็ขึ้นโรงพัก จนชาวบ้านเค้าจะหาว่าขายลูกกินค่าสินไหมชดเชย ผมอายุเค้า เมื่อเลือกตัดสินใจเอาแบบนี้ก็ต้องปล่อยไป

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

ปัญหาที่เกิดขึ้น นายหนึ่งให้เหตุผลว่าวิธีการดูแลลูกระหว่างตนเองและภรรยา ไม่เป็นไปในทางเดียวกัน ตนเองเข้มงวด เพราะรู้ว่าถ้าปล่อยไป จะเกิดเหตุการณ์อย่างที่ เกิดขึ้น แต่ภรรยาปล่อยและตามใจ เมื่อตนเองไม่อยู่บ้านตลอดเวลาต้องทำงานก็เป็นโอกาสที่ทำให้ “นกน้อย” หนีออกจากบ้านด้วยวุฒิภาวะที่น้อยในวัยเพียง 13 ปี

...ผิวเมียมันต้องคิดเหมือนกัน นี่ผมป้องกัน เข้มงวด แม่เค้าปล่อย มันจะไปได้ผล ยังงัย ผมจะบอกจะบ่น ก็ทะเลาะกันไปเปล่าๆ ไม่อยากทะเลาะกันอีกแล้ว พอเกิดเรื่องก็ไม่อยากอยู่บ้าน อยากจะออกไปไกลๆ เลี้ยงลูกก็อยากให้เค้าได้ดี มีความรู้ ดูแลตัวเองได้ เราไม่มีความรู้มันลำบาก แต่มาเป็นแบบนี้ก็ต้องปล่อยมันไป ผมก็เข้าสวนไปอยู่กับต้นไม้ อยู่กับป่า อยากทำอะไรก็ทำไป

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

หลังจากที่หายออกจากบ้านไป 3 เดือน “นกน้อย” กลับมาบ้านพร้อมสามีที่มีอายุมากกว่า 8 ปี แต่เลือกที่จะไปพักที่บ้านของป้า ความขัดแย้งกับพ่อ ทำให้ “นกน้อย” ไม่พาสามีมากราบขอขมา แม้อลับบ้านมา 2 วัน ซึ่งในขณะนั้นตั้งครรรภ์แล้ว ก็เลือกให้อยู่ที่บ้านของป้า บนบ้านห้ามลงจากบ้าน จากนั้นจึงตามสามีไปทำงานต่อในกรุงเทพฯ จนกระทั่ง “นกน้อย” กลับมาอีกครั้งพร้อมกับสามีเมื่ออายุครรภ์ได้ 6 เดือน เพื่อฝากครรภ์และคลอดบุตรตามสิทธิบัตรประกันสุขภาพ ความสัมพันธ์ระหว่าง “นกน้อย” และนายหนึ่ง ยังคงมีตึงไม่ได้หักทลายกันและไม่ได้มีการเข้ามาขอขมาตามประเพณี

...ผมเป็นพ่อ จะให้ผมเข้าไปหา เข้าไปบอกมันก็ไม่ไฉนนะครับ ทักทายยังไม่เข้ามาหา เราจะไปทำอะไรได้ ผมก็เหมือนหัวตอในบ้าน

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2555)

1.2.3 ความคาดหวังในตัวลูก

เมื่อวัยเด็กด้วยฐานะยากจนทำให้ขาดโอกาสในการเรียนต่อความต้องการอยากเรียนหนังสือแต่ไม่มีโอกาส ทำให้เมื่อตนเองมีลูกจึงเป็นความหวังที่อยากให้ลูกได้มีโอกาสเรียนในระดับที่สูงที่สุด การเป็นเกษตรกร เท่าที่ตนเองสามารถส่งเสียให้เรียนได้ มีความหวังต่ออนาคตที่ดีในการมีงานทำที่มั่นคง มีรายได้เพียงพอ ที่จะสนับสนุนให้ลูกได้เรียนในสิ่งที่สนใจอยากสร้างครอบครัวที่อบอุ่นทดแทนกับที่ตนเองขาดแม่ตั้งแต่เด็ก เชื่อกันว่าการศึกษาคือสร้างอนาคตให้กับลูกได้มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้เลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้และในอนาคตลูกจะได้มีครอบครัวที่ดีได้คบหากับคนดี มีหน้าที่การงานสมฐานะ สมศักดิ์ศรี ได้รับการยอมรับนับถือจากสังคม

...ผมทำ ผมหามา มันจะไปไหน ก็อยากให้ลูกให้เมียมีอะไรเทียมหน้าเพื่อนเค้าให้เรียนผมไม่เคยหวังว่าจะต้องมาเลี้ยงดูผมหรอก แคให้เลี้ยงตัวรอด ไม่ต้องมาลำบากอย่างเราก็พอ ได้ดีไปมันก็ตัวเค้าทั้งนั้น บ้านนี้มันไม่รู้เป็นอะไร ตั้งแต่ปลูกมา มันหาความสุขไม่ได้ ปลูกให้คนอยู่ ก็ไม่มีใครมาอยู่ มันหมดแรงครับ

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2555)

...ให้ตั้งใจเรียน จะมีแฟน จะรัก ก็ไม่ว่า เขียนอะไรต่อมิอะไร เต็มห้องไปหมด ก็ไม่ได้ว่าอะไร ก็พยายามเข้าใจว่าวัยรุ่นเป็นแบบนี้ ก็ปล่อยให้ไป

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2555)

การทำงานอย่างจริงจังของตนเอง เป็นความคาดหวังว่าจะสามารถเป็นตัวอย่างให้ลูกเห็นและตั้งใจเรียน บทบาทของพ่อคือผู้ที่ทำหน้าที่ในการหารายได้ และดูแลให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความสุข มีรายได้เพียงพอ มีฐานะมั่นคง มีอาชีพที่สุจริต และได้รับการยอมรับจากคนในสังคม การดูแลลูกในบ้านเมื่อตนเองมีหน้าที่หารายได้ การดูแลทุกเรื่องในบ้าน รวมถึงการอบรมสั่งสอนลูกสาว จึงมอบให้เป็นหน้าที่หลักของภรรยา ที่เชื่อว่าจะคุยกันตามประสา ผู้หญิงได้ดีกว่าการคุยกับพ่อที่เป็นชาย และตนเองก็เกรงว่าจะคุยไม่สมควรที่จะไปกอด หรือแสดงความใกล้ชิดกับลูกสาวที่เริ่มโตเป็นสาวมากขึ้น

...แม่เค้าก็เป็นผู้หญิงเหมือนกัน ลูกเราก็เริ่มเป็นสาว ผมก็ไม่ค่อยอยากยุ่งด้วยมากนัก ผู้หญิงเค้าก็น่าจะคุยกันตามประสาผู้หญิง เราเป็นหัวหน้าครอบครัว ก็ทำงานหาเงินเอาทุกอย่าง ทั้งรับจ้าง ทั้งหาของป่า อะไรได้เงินผมก็ทำทั้งนั้นถ้ามันไม่ไปคดไปโกงใคร เค้านะครับ

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2555)

ในเรื่องหน้าที่ทางสังคม และเชื่อว่าโรงเรียนอบรมสั่งสอนสร้างทักษะชีวิต ในทุกด้านให้กับลูก

...ผมก็จบแค่ ป 4 เด็กเดี๋ยวนี้เค้าก็ไปโรงเรียน จะสอนอะไรก็ต้องให้ครูเค้าดูแล ในโรงเรียนเค้าก็ต้องสอน เรื่องเพศผมก็ไม่รู้จะพูดอะไร เค้าก็เรียนในโรงเรียนกันนั่นแหละ

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

1.2.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

ความรักในวัยรุ่นและการมีแฟนเป็นเรื่องปกติที่รับได้ แต่ลูกยังเด็กเกินไป ในการคุยเรื่องเพศ การประเมินจากอายุ และพฤติกรรมที่ยังไม่สามารถรับผิดชอบเรื่องต่างๆ ในบ้านได้ดีพอเป็นการสะท้อนว่าลูกยังเล็กเกินกว่าจะคิดมีสามี แม้รับรู้ว่ามีแฟนแต่ก็ยังประเมินว่า

เป็นสิ่งที่ยังไกลตัวที่จะพากันไปมีเพศสัมพันธ์ การสอนนอกจากโรงเรียน บทบาทของแม่และการมอบหมายให้ดูแลลูกจึงมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนลูกในเรื่องเพศและบทบาททางเพศ ในขณะที่บทบาทพ่อคือผู้ควบคุมกำกับ และตัดสินใจเรื่องใหญ่ๆ การสอนเรื่องเพศเป็นหน้าที่ของภรรยา เป็นเรื่องและผู้หญิงด้วยกันจะรู้ดีที่สุด เรื่องเพศเรียนรู้จากหมอละครุ ฤงยางอนามัย การคุมกำเนิด และการมีเพศสัมพันธ์ เป็นสิ่งที่ควรพูดเมื่อลูกมีครอบครัวและยังไม่พร้อมที่จะมีลูกเท่านั้น

...ผมก็รู้ว่าเด็กสมัยนี้มีแฟน ลูกผมมันก็เริ่มมีแฟนตั้งแต่ ป. 5 แต่ก็มองว่ามันเป็นเรื่องเด็กๆ มีเพื่อน มีฝูง ลูกเรา ลูกเค้าก็เหมือนๆ กัน วัยรุ่นสมัยนี้ก็เป็นอย่างนี้เกือบทั้งนั้น
(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

...ตอนที่หนีไปกับผู้ชายครั้งแรก ผมก็ไม่คิดหรอกว่าจะมีเรื่องแบบนี้ เข้าใจว่าโดนหลอกมากกว่า ลูกเรายังเด็ก แค่ ม.1 จะไปรู้อะไร ฟ้องร้องกัน ขึ้นโรงพัก ไม่ให้มาทำอย่างนี้อีก เราก็ควบคุมระวังไม่ให้คบเพื่อนมาก เชื้อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ คอยดูไม่ให้หนี บอกกับแม่บ้านว่า ระวังหนี เพราะเคยจับได้ว่าจะหนีครั้งหนึ่ง เก็บกัญแจไว้ บอกแม่เค้าว่าให้ระวังลูกหนี มันมีสัญญาณ แต่แม่เค้าปล่อย สุดท้ายก็หนีไป ก็ต้องปล่อยไป
(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

1.2.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) การสื่อสารผ่านคนกลาง

โดยให้ภรรยามีบทบาทหลักในการอบรมสั่งสอนและติดตามความประพฤติให้การพูดคุยบอกกล่าวผ่านภรรยาเป็นหลัก แบบสองคนโดยไม่ให้ลูกรู้ เมื่อต้องการให้เข้มงวดเรื่องการดูแลลูกสาวทั้งสองคนพูด

...ส่วนใหญ่ให้แม่เค้าดู ผมก็ให้เค้าสนใจเรื่องการเรียนอย่างเดียว ไม่อยากพูดมาก ทำทุกวันนี้ก็เห็นอยู่ แบบอย่างดีดีคนในหมู่บ้านมีก็ให้ดูเอา พูดบอกกันก็ยิ่งเล็ก โตอีกหน่อยก็รู้หน้าที่ขึ้นเรื่องอื่นก็ไม่ได้สนใจมาก แต่เรื่องโรงเรียนตอนเข้าอย่าให้ต้องปลุก ต้องเตือน
(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

2) ใช้เสียงแสดงอำนาจและความรุนแรง

ผ่านการ ตะโกนเสียงดัง หากมีการฝ่าฝืนคำสั่งแสดงท่าทางโกรธ รุนแรง พร้อมทำลายข้าวของ ด่าทอ

...เรื่องยาเสพติดนี้ ห้ามเด็ดขาด เมื่อก่อนจะมาเที่ยวมาหากันก็ไม่เคยว่า ก็ไปสืบๆ ดู จากตำรวจ จากเพื่อน คำก็บอกว่า ไอ้คนนี้มันตัวดีเลย แล้วก็มาบ้านเราทุกอาทิตย์ ค้นเจอกระดาศ พรอยด์ (เชื่อว่าเป็นอุปกรณ์ใช้เสพยา) ก็ไม่ยอมรับ ผมก็ไม่โหบอกกันไม่เชื่อ ห้ามไม่ให้มาที่บ้านอีก หมดเรื่องยา ก็มีเรื่องผู้ชาย ขึ้นโรงพัก เป็นเรื่องเป็นราวกัน บอกให้แม่เค้าคอยดู คอยตาม ห้ามไม่ให้ไปไหนล้าพังไกล ห้ามใช้รถ ริกกูญแจรด ผมก็ได้แต่บอกแม่เค้าให้คอยดู ถ้าโมโหมากๆ ตีไปก็ตายเปล่า

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

3) หลีกเลี่ยงการสื่อสารแบบเผชิญหน้า

เข้าสวนทำงาน ไม่สอบถามแต่รับรู้ปัญหาผ่านภรรยา และบอกเล่าเรื่องราวที่อยากแก้ไขและเป็นทุกข์ผ่านภรรยา แสดงท่าทางเฉยไม่รับรู้

...ให้แม่เค้าเป็นคนจัดการ ไปยุ่งมากก็ว่าจะว่าจู้จี้ ไม่ค่อยอยากไปยุ่งมากนัก แม่เค้าคอยดู

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

...ตอนให้อยู่บ้าน จำกัดบริเวณ ผมก็รู้ว่าไม่พอใจ คำ (นกน้อย) ก็เขียนอะไรไปเรื่อย เขียนพรวดเพื่อถึงแฟน เขียนทุกที่ ในตู้ ฝาผนัง ผมก็เห็นชื่อผู้ชาย ก็ปล่อยไม่อยากรสนใจ

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

...เราเข้มแต่แม่ปล่อย ผัวเมียมันไม่คิดเหมือนกัน เสียงลูกมันไม่ไปด้วยกัน สุดท้ายมันก็ออกมาอย่างนี้ มันก็หนีไป ถึงตอนนี้ผมหมดใจปล่อยไป อยู่ในสวนสบายใจ ไม่อยากจะทำอะไร

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

4) ยอมรับสถานการณ์แบบจำยอม

...เรื่องผู้ชาย ครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรก ผมก็ต้องปล่อย ขึ้นโรงพักจนอายุเค้า เดี่ยวจะหาว่าเราค้าความขายลูกกิน กลับมานี้ ผมก็เหมือนหัวหลักหัวตอ ไม่เคยพาแฟนมาคุยมาไหว้เรา เดินผ่านไปผ่านมา ไม่ก็หมกตัวอยู่บ้านป่าเค้า

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

...มันเป็นแบบนี้ ผมก็ต้องปล่อยไปครับ ลูกสาวคนโต เรียนเก่ง ผมก็หวังไว้เยอะ มาคนเล็กพอจะเริ่มโตมาหน่อย ก็มาเป็นแบบนี้ ลูกเราเลี้ยงได้แต่ตัวจริงๆ ก็แล้วแต่เวรแต่กรรมละครับ

(นายหนึ่ง (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

1.3 การรับรู้ของแม่สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการและวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

1.3.1 บทบาทแม่ต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นางสอง (แม่เกษตรกร) ในช่วงวัยเด็ก ทั้ง พ่อ และแม่เสียชีวิตจากภาวะความเจ็บป่วย เมื่ออายุประมาณ 7 ปี นางสองและพี่สาวที่อายุมากกว่า 3 ปี จึงอยู่ในความดูแลของป้า ซึ่งเป็นพี่สาวของแม่มาโดยตลอด ครอบครัวของป้า และลุงเป็นครอบครัวเกษตรกรที่มีฐานะยากจน มีลูกสาว 1 คนและลูกชาย 1 คน เมื่อนางสองและพี่สาวมาอาศัยอยู่ด้วย จึงเป็นภาระความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้นกับครอบครัวของลุงและป้า การเข้ามาอาศัยอยู่กับครอบครัวลุงและป้า แม้ว่าจะเข้ามาอยู่ในฐานะหลาน แต่ก็เป็นการเข้ามาอยู่ในฐานะของผู้อาศัยที่ต้องพึ่งพิงทุกอย่างอย่างสมบูรณ์ นางสองจึงมีเพียงพี่สาวที่ให้การดูแลอย่างใกล้ชิด

การรับรู้ต่อปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัวลุงและป้า และการเป็นลูกกำพร้าตั้งแต่วัยเยาว์ทำให้นางสองและพี่สาวรับรู้ว่าจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวในการทำหน้าที่ช่วยเหลือและแบ่งเบาภารกิจในบ้าน โดยในช่วงวันหยุด นางสองและพี่สาวเมื่อเสร็จจากทำงานบ้านที่ต่างต้องช่วยกันดูแล ยังออกไปช่วยงานในนา หรือไปรับจ้างทำงานในสวน ในนา เพื่อหารายได้มาจุนเจือ โดยรายได้ทั้งหมดจะถูกมอบให้กับลุงและป้าไว้เป็นค่าใช้จ่ายในบ้าน ซึ่งทั้งนางสอง และพี่สาวเต็มใจช่วยเหลือครอบครัวเพื่อตอบแทนบุญคุณที่ลุงกับป้าช่วยเหลือ เลี้ยงดู แม้จะมีฐานะยากจน

2) พัฒนาการด้านตัวตน

การเป็นลูกกำพร้า และมาอาศัยอยู่กับครอบครัวของลุงและป้า ทั้งที่สาวและนางสองจึงต้องดูแลและรับผิดชอบตนเองไม่ให้เป็นปัญหากับครอบครัวลุงและป้า ความอดทนและตั้งใจทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การระมัดระวังในเรื่องความประพฤติ กิริยามารยาท และหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว เป็นวิธีการดูแลตัวเองที่ต้องรับผิดชอบต่ออยู่ในระเบียบประเพณีที่ผู้ใหญ่พึงพอใจ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นางสองเป็นคนมีบุคลิกใจเย็น ประณีประนอม ชยัน สุ้งาน ไม่ชอบความขัดแย้ง และประพฤติตนอยู่ในกรอบประเพณี และค่านิยมของสังคม

เมื่อนางสองจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แม้จะอยากเรียนต่อในสายอาชีพ เป็นช่างตัดผ้า หรือช่างเสริมสวย ก็จำเป็นต้องยุติการเรียนเนื่องจากขาดทุนทรัพย์ และมาช่วยครอบครัวลุงกับป้าทำงาน ร่วมกับการออกไปทำงานรับจ้างทำงานจนกระทั่งเริ่มโตเป็นสาว และพี่สาวมีคนที่ผู้ใหญ่รับรู้ แต่งงานและย้ายออกไปอยู่กับครอบครัวสามี และหลังจากนั้นนางสองได้รู้จักชอบพอกับนายหนึ่ง ซึ่งเคยเป็นแฟนเก่าของพี่สาว คบหาเป็นเพื่อนรุ่นพี่ และตกลงใจคบหาเป็นแฟน เพราะนายหนึ่งมีบุคลิกที่สามารถดูแลตนเองได้ แม้จะเป็นคนไม่ค่อยพูด มีท่าทางใจดี นายหนึ่งและนางสองคบหากันในฐานะคู่รักประมาณ 1 ปี ก็ให้ผู้ใหญ่มาสู่ขอ และย้ายไปอยู่กับครอบครัวนายหนึ่ง

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

นางสองเป็นคนต่างถิ่นที่มีวัฒนธรรมความเชื่อที่แตกต่างไปจากหมู่บ้านเดิม การย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนในระยะแรกๆ รู้สึกแปลกแยก แต่ด้วยพี่สาวของนายหนึ่งเป็นคนใจดี เป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนดั้งเดิม เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกในครอบครัวพี่สาวนายหนึ่งได้พาไปรู้จักคนในชุมชน โดยการไปร่วมงานบุญในหมู่บ้าน และไปช่วยงานเพื่อนบ้าน ทำให้เริ่มรู้จักกับคนในชุมชนมากขึ้น ในช่วงแรกๆ มีเพื่อนบ้านมาสอบถามว่าทำไมจึงเลือกนายหนึ่งมาเป็นสามี เพราะคนในชุมชนยังฝังใจเรื่องที่นายหนึ่งอาละวาด คุ่มคลั่ง ทำลายข้าวของ ในบ้าน ครั้งที่พ่อของนายหนึ่งแต่งงานใหม่หลังจากที่แม่ของนายหนึ่งเสียชีวิต จนกระทั่งถูกส่งตัวไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลจิตเวช ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่านายหนึ่งเป็นคนจิตไม่ปกติ ซึ่งเป็นเรื่องที่นายหนึ่งเคยเล่าให้ฟังว่า สาเหตุที่นายหนึ่งใช้อารมณ์รุนแรงในครั้งนั้นเกิดจากอารมณ์โกรธที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว ไม่ได้มีสาเหตุจากปัญหาทางจิต การคบหาเป็นแฟนในช่วง 1 ปี นายหนึ่งได้เล่าเรื่องราวส่วนตัวให้ฟังหลายประการ เข้าใจ มั่นใจ และ เชื่อใจ จึงตัดสินใจตกลงแต่งงาน แต่เมื่อถูกชาวบ้านถามนางสองเลือกที่จะนิ่งและไม่ตอบ แต่รับรู้ถึงมุมมองของชาวบ้านที่มีต่อครอบครัวของตนเอง ซึ่งเป็นข้อระมัดระวังที่นางสองตั้งใจไว้ว่าจะพยายามทำให้ครอบครัวของตนเองดีขึ้นเท่าเทียมเพื่อนบ้าน

เชื่อมั่นในความขยันของตนเอง และสามี จะสามารถสร้างครอบครัวที่ดีได้ การที่สามีเป็นคนไม่ค่อยพูด เป็นคนขยันทำงาน นักเอาเบาสู้ ไม่เจ้าชู้ รักบ้าน ถือว่าเป็นหัวหน้าครอบครัวที่มีความรับผิดชอบที่จะดูแลตนเองและลูกได้ อยู่ด้วยแล้วมีความสุข มีความหวังร่วมกันที่จะสร้างครอบครัวที่มั่นคง

หลังแต่งงานได้ 1 ปี นางสองตั้งครรภ์ลูกคนแรกและมีพี่สาวของสามี ช่วยเลี้ยงดูลูก เมื่อลูกหย่านม นางสองและสามีช่วยกันทำงานทุกอย่าง ที่เป็นรายได้ไว้ใช้จ่ายในครอบครัว ทั้งรับจ้างทำการเกษตร เช่นนา ทำนา ทำสวน หาของป่า ถักไม้กวาด แม้รายได้ไม่มากนักแต่ก็พอใช้จ่ายในครอบครัวอย่างประหยัด และอีก 3 ปี ต่อมาตั้งท้องลูกคนที่ 2 ซึ่งพี่สาวของสามี เป็นผู้เลี้ยงดูหลัก เนื่องจากค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ลูกสาวคนโตเริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน ราคาผลผลิตทางการเกษตรเริ่มมีราคาแพง และเป็นความต้องการของตลาด ทั้งนางสองและนายหนึ่งตัดสินใจกู้เงินจำนวนหนึ่งเพื่อมาพัฒนาพันธุ์ไม้ในสวน ให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด นายหนึ่งไปปลูกบ้านในสวนผลไม้ที่อยู่ไกลออกไป กลับมาบ้านอาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง เพื่อมาหาซื้ออุปกรณ์ และเตรียมเสบียงอาหาร บางครั้งทั้งนายหนึ่งและนางสอง ก็เข้าไปช่วยกันทำงานในสวน และให้พี่สาวของนายหนึ่งช่วยดูแลลูกที่โตพอช่วยเหลือตัวเองได้

การเข้ามาอยู่กับสามีในหมู่บ้านของสามี แม้ในช่วงแรกจะรู้สึกแปลกแยกอยู่บ้าง แต่การรับรู้ว่าการทำหน้าที่ภรรยา และแม่ที่ดี เป็นสิ่งที่สังคมและชุมชนยอมรับ การเป็นแม่ที่ต้องรับผิดชอบต่อคนในครอบครัวมีความสุข ซึ่งในบทบาทของแม่และภรรยา นางสองให้ความสำคัญกับหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ ทั้งในเรื่องการดูแลความเรียบร้อยในบ้าน สร้างความน่าเชื่อถือให้กับคนในชุมชน ให้คนในชุมชนได้รู้ว่าสามารถดูแลลูกได้ทัดเทียมกับครอบครัวอื่นๆ มีสิ่งของเครื่องใช้ในบ้านเหมือนคนอื่น ลูกได้รับเท่าเทียม และบางครั้งอาจจะมากกว่าคนอื่น เช่น การจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้าน ของเล่นชิ้นใหม่ เสื้อผ้า รถมอเตอร์ไซด์ และโทรศัพท์มือถือ การสนับสนุนให้ลูกได้เรียนอย่างเต็มที่ หนุนเสริมการทำกิจกรรมและการแสดงออกของลูก เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่นางสองเลือกมาให้ลูกก็จะรู้สึกภูมิใจที่ตนเองสามารถจัดหามาให้ลูกอย่างเต็มที่

1.3.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

ปัญหาเริ่มจากสามีไปสืบข้อมูลจากกลุ่มเพื่อนที่เป็นนายตำรวจในชุมชน และได้ข้อมูลว่ากลุ่มเพื่อนที่มาหา "เอ" รวมถึงคนที่แฟนของ "นกน้อย" ซึ่งย้ายโรงเรียนไปแล้ว นั้น มีพฤติกรรมเสพยาเสพติด และอาจจะค้ายาเสพติดด้วย พ่อเริ่มสังเกตและวันหนึ่งไปพบว่ามียุกรณ์ที่สามารถใช้เสพยาเสพติดอยู่ในห้องของ "นกน้อย" นายหนึ่งสั่งห้ามคบหาเพื่อนกลุ่มนี้

รวมถึงห้ามมาที่บ้าน แม้ว่า “นกน้อย” จะปฏิเสธการใช้สารเสพติด แต่นายหนึ่งไม่เชื่อและวางมาตรการห้ามเด็ดขาด ซึ่งเป็นการเริ่มต้นความขัดแย้งระหว่างพ่อและลูก

“นกน้อย” โกรธพ่อมากและไม่พูดหรือบอกเล่าเรื่องการคบหากับแฟนคนใหม่พ่อจึงไม่รู้วันหนึ่ง “นกน้อย” หนีออกจากบ้านไปอยู่ที่บ้านแฟนซึ่งเป็นประเด็นที่ทะเลาะกันรุนแรง ในตอนนั้นพ่อไปแจ้งความ เรียกร้องค่าเสียหาย และทะเลาะกับครอบครัวของแฟนลูกสาวคนเล็กที่หนีไปอยู่ด้วยกัน หลังจากนั้นเป็นต้นมาสามีเข้มงวดมากขึ้น เวลาเมาจะพูดหรือพื้นเรื่องราวเก่าๆ โกรธทุบข้าวของ และออกคำสั่งให้ลูกสาวคนเล็กอยู่ที่บ้านไม่ให้ไปไหนตามลำพัง ให้แม่คอยดูอย่างใกล้ชิด แต่นางสองให้เหตุผลว่าคำสั่งมันเข้มงวดเกินไป ลูกก็จะเครียด ที่ผ่านมาเคยลงโทษลูกเพราะความเข้าใจผิด ก็ไม่ยอมทำซ้ำอีก กลัวว่าจะยังเป็นเหตุให้ลูกไม่ไว้ใจจนเตลิดออกไปอีก

...พ่อเค้ารักและตามใจลูกคนเล็กมาก เพราะใกล้ชิดกัน แต่ตั้งแต่มีเรื่องราว (ห้ามคบเพื่อน/แฟนที่เสพยา) ลูกสาวคนเล็กก็โกรธมาก ไม่พูดกับพ่อ ยิ่งห้ามออกจากบ้านจำกัดบริเวณ ยิ่งไม่พูดไม่มองหน้ากันเลย

(นางสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

เมื่อสามีเป็นผู้ออกเป็นคำสั่ง ห้ามออกนอกบริเวณไปไหนไกลบ้าน ห้ามใช้รถมอเตอร์ไซด์ จนกระทั่งยึดกุญแจรถมอเตอร์ไซด์ ไปโรงเรียนหรือไปไหนต้องไปกับแม่ หรือผู้ใหญ่ที่ไว้ใจได้เท่านั้น แม่รู้ว่าสามีและลูกสาวต่างเครียด แต่ความรับผิดชอบหน้าที่การเป็นแม่บ้านช่วยเหลือสามีประกอบอาชีพทำสวน ดูแลลูก และซื้อตรงต่อสามี ซื้อตรงต่อการประกอบอาชีพ ดูแลค่าใช้จ่ายในบ้าน ประหยัด และมีวินัยทางการเงิน นับเป็นหน้าที่ที่นางสองให้ความสำคัญมากที่สุด วันที่ลูกสาวหนีออกจากบ้าน นางสองไม่รู้มาก่อน แม้ว่าที่ผ่านมาสามีเคยเตือนว่าระวังลูกจะหนีออกจากบ้าน เนื่องจากเคยเข้าไปค้นในห้องและพบว่ามีการเตรียมเก็บเสื้อผ้าซ่อนไว้ ในช่วงเวลานั้นนางสองไม่คิดว่าลูกจะหนีออกจากบ้าน เพราะไม่มีญาติพี่น้องที่ไหน ไม่รู้ว่า คบหากับใครเป็นแฟน ในช่วงหลังๆ “นกน้อย” ไม่ได้เล่าอะไรให้ฟัง มีเพียงการคุยกับพี่สาว ซึ่งลูกสาวคนโตก็ไม่ได้เล่าอะไรให้ฟัง จนวันที่เค้าหนีออกไป โดย “นกน้อย” โทรศัพท์ บอกกับพี่สาวว่าไปไหนกับใคร

...แฟนคนหนึ่งที่หนีไปด้วยกัน ไม่รู้เลยว่าไปคบหากันตอนไหน เพราะพ่อเค้าก็เข้มงวดมาก ให้ไปรับไปส่งตลอด เรายังไม่เคยรู้ แต่มารู้ทีหลังว่าเค้าคุยกับพี่สาวเค้าตลอด เรื่องแนะนำอะไรไม่ทันคุยแล้ว ก็ไม่รู้จะไปบอกอะไรตอนไหน ไม่ทันคิดว่าอายุแค่นี้จะกล้าทำ

(นางสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

การหนีออกจากบ้านครั้งนี้สามีโกรธมาก และปฏิเสธการติดตามกลับมา เพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดเป็นครั้งที่ 2 นางสองรับรู้ว่าสามีผิดหวังและโกรธมาก เพราะที่ผ่านมาสามีทำงานอย่างหนักเพื่อให้ลูกสาวทั้งสองคนเรียนหนังสือสูงๆ ทุ่มเงินมาสร้างบ้าน ทำสวนก็เพราะอยากให้มีความมั่นคง ฐานะมั่นคง ลูกไม่อายุใคร แต่ก็ไม่ได้เป็นอย่างที่สามีหวังเอาไว้ ก็คิดว่ามันแล้วแต่บุญกรรมที่ทำให้ ลูกสาวคนโตก็เรียนไม่จบ มาคนเล็กยิ่งเป็นความหวังก็มาเป็นปัญหาแบบเดิมอีก ก็ต้องยอมรับไป

...เค้าเป็นคนเก่ง เรียนก็พอกกลางๆ ใจร้อน เอาแต่ใจ จะเอาอะไรก็ต้องเอาให้ได้ ชอบเอาชนะ กับพี่สาวนี้ไม่ได้เลย อะไรก็ต้องได้ก่อน เลือกก่อน เรายังเห็นว่าเป็นลูกเล็กห่างจากพี่เค้าด้วย ก็ตามใจ พี่เค้าก็ตามใจ มีแต่คนตามใจ ยิ่งป่า ไม่เคยให้ทำอะไรเลย ตื่นมาอาบน้ำ แต่งตัวไปเรียน เค้าก็สนุกสนาน ร่าเริง ไม่มีแว่วว่าจะเป็นอย่างนี้เลย มันมาแบบไม่ทันรู้เนื้อรู้ตัวจริงๆ

(นางสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

1.3.3 ความคาดหวังในตัวลูก

ตั้งแต่เล็กๆ “นกน้อย” เกิดมาในช่วงที่พ่อและแม่ พอมีรายได้มากขึ้น ไม่ลำบากเหมือนในช่วงที่เริ่มต้นสร้างครอบครัว เมื่ออยากได้อะไรก็จะหาให้ และด้วย “นกน้อย” เป็นเด็กที่ช่างพูดช่างคุย นางสองจึงให้ความรักเพราะตัวเองเกิดมาไม่มีพ่อแม่ดูแล ต้องอยู่กับป้าที่ไม่มีโอกาสได้รับอะไรที่อยากได้ ต้องอยู่แบบประหยัดและอดออม เมื่อมีลูกก็อยากให้ลูกได้รับในสิ่งที่คิดว่าดีที่สุด “นกน้อย” มีโทรศัพท์มือถือใหม่ มีเสื้อผ้าสวยๆ ใส่ มีของใช้ ของเล่น ทัดเทียมเพื่อนที่เป็นลูกข้าราชการในหมู่บ้าน

บทบาทในการดูแลให้ลูก นอกจากการให้การดูแล ความรักและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้กับได้ตามที่ลูกต้องการ ให้การสนับสนุนในเรื่องการเรียน และกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนเพราะเชื่อมั่นว่า การศึกษาคือโอกาสของลูกที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าในปัจจุบันลูกสาว

คนเล็กเป็นความหวังที่จะทำให้พ่อแม่ไม่ผิดหวังในเรื่องการเรียน ให้การสนับสนุนทุกด้าน แม้จะมีพฤติกรรมเอาแต่ใจตัวเอง เอาชนะ แต่ที่ผ่านมาไม่เคยคิดว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะรุนแรงจนนำไปสู่การตัดสินใจหนีออกจากบ้าน เป็นสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าเด็กผู้หญิงจะกล้ากระทำ เมื่อเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตนเองในวัยเด็ก

... พ่อเค้าให้แม่ทำหน้าที่ดูแล แต่ไม่พูดกับลูกเอง พูดเฉพาะตอนโกรธ พูดด้วยคำด้วย เราบอกว่าลูกเครียด เพราะเขียนหนังสือเต็มฝาผนังห้อง ตู้ ลื่นชัก ทุกชอกทุกมุมเขียนหมด ส่วนใหญ่เขียนถึงแฟน ก็ไม่อยากจะไปห้าม ลูกสาวคนเล็กอารมณ์รุนแรงเหมือนพ่อ จะทำอะไร จะเอาอะไรก็ต้องเอาให้ได้ เวลาพ่อเค้าบ่น เราก็บอกว่าย่าบ่นเยอะเดี๋ยวจะยิ่งเตลิด เค้าก็ยังโกรธ หาวว่าเราตามใจปล่อยปละไม่ดูแล

(นางสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

1.3.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

นางสองรับรู้ว่าการมีแฟนของวัยรุ่นในปัจจุบันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นส่วนใหญ่ รวมถึงการมีแฟนของลูกสาว แต่การให้ความหมายของคำว่าแฟนในบทบาทของแม่คือการดูแลและคบหาแบบเพื่อนสนิท การมีเพศสัมพันธ์เป็นการคบหาในกลุ่มอายุที่มากกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในวัยของลูกสาวที่ประเมินทางกายภาพยังเป็นเด็กหญิงเล็กๆ

...รู้ว่าลูกมีแฟน แต่เค้าก็ยังเล็ก บอกไปก็จะเป็นการขึ้น่า ที่โรงเรียนเค้าก็สอนที่สาวเค้าก็ออกจากโรงเรียนมาคนหนึ่งแล้ว เราบอกว่ามีแฟนคบกันก็อย่างเพิ่งรีบร้อนเรียนให้สูงๆ จะได้มีอาชีพทำงานดีดี

(นางสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

การศึกษาในระบบโรงเรียนเชื่อมั่นว่าทำหน้าที่ในการสร้างทักษะและความรู้ อบรมสั่งสอนสร้างทักษะชีวิตในทุกด้านให้กับลูก เรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องไกลตัว การหนีออกจากบ้านไปกับแฟนในครั้งแรก ให้ความหมายเป็นการใช้อารมณ์เพื่อเอาชนะ ไม่มีประเด็นเรื่องเพศมาเกี่ยวข้อง การให้ความรู้ในเรื่องการคบหาเพื่อนชาย จึงเป็นประเด็นที่ยังไม่ได้มีการนำมาคุยกัน ลูกสาวไม่มีท่าทางจะโตพอที่จะมีครอบครัวหรือมีแฟนดูอย่างอนามัยใช้ในการป้องกันที่ตั้งครรภ์ แต่ยังไม่ถึงเวลาที่จะใช้สอนลูกการพูดเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอาย การพูดกับลูก

อาจจะเป็นการชี้แนะ ลูกไม่มีท่าทางสนใจอยากรู้ ลูกเรียนรู้เรื่องเพศจากที่ครูและหมอมือที่มาสอนในโรงเรียน

...ที่ผ่านมาก็เห็นมีแฟนกันหลายคน แต่ก็มาที่บ้าน เราก็เห็น มากิน มาเล่น อยู่ที่นี่ก็เด็กๆ เพื่อนๆ เค้า เรียนก็เรียนกันมาตั้งแต่เล็กๆ โตมาพร้อมๆ กัน ห้องเดียวกัน จะพูดอะไรไปมันก็มีแต่เด็กๆ ทั้งนั้น ไม่รู้ว่าเค้าแฟนกันแบบไหนเข้าใจยังงัยก็ไม่รู้ แต่เท่าที่ดูก็เห็นว่าไม่น่ามีอะไรหรอก

(นางสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

1.3.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) การใช้บทบาททางเพศ และการประนีประนอม

การรับรู้ว่ามีเซ็กซ์มาก มีอารมณ์โกรธรุนแรง เมื่อมีข้อห้ามที่สร้างความรู้สึกอึดอัดให้กับทั้งสองฝ่าย ความใกล้ชิดและหน้าที่ในการดูแลลูกจึงเปิดโอกาสให้ลูกได้มีอิสระบ้าง การลงโทษของสามีมองว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ และเข้าใจเป้าหมายในการป้องกัน และขัดไม่ได้ ในขณะที่การเลือกใช้การลงโทษ ซึ่งเคยลงโทษผิดมาครั้งหนึ่งแล้ว ไม่อยากทำผิดซ้ำ วิธีการของสามีแม้จะเข้มงวดเกินไป แต่ก็ไม่สามารถคัดค้านหรือแก้ไขได้มากนัก เนื่องจากจะนำไปสู่การทะเลาะกันที่รุนแรงขึ้น การเลือกทำตามคำสั่งของสามีในหน้าที่ของภรรยาจึงเลือกที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับรู้ถึงสิ่งที่ตนเองต้องการให้เกิดขึ้น เพื่อลดปัญหาและความขัดแย้งในครอบครัว

...ที่เคยตีเค้าครั้งหนึ่งก็เสียใจว่าตีเค้ามารู้ทีหลังว่าเค้ายังไม่ผิด เพราะครูบอกเค้าหนีเรียน เราก็อยากให้ลูกเป็นคนดี แต่เค้าก็ไม่โกรธเราเท่ากับโกรธพ่อเค้า พ่อเค้าเข้มงวดมาก ไม่อยากให้ลูกอึดอัด เริ่มโตเป็นสาวกันแล้วกลัวจะเติบโตใหญ่

(นางสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

2) ยกตัวอย่างเพื่อสร้างเป้าหมายในอนาคตและแรงบันดาลใจ

...ก็บอกเค้า ตัวอย่างที่ดี มีให้ดู พี่สาวของตัวเองก็ออกจากโรงเรียนมาแล้ว ดูเอาเองว่าจะต้องทำตัวยังไงโตโตกันแล้ว อยากให้ดูคนที่ดีในหมู่บ้าน ถ้าอยากเป็นเหมือนเค้าก็ต้องตั้งใจเรียน เรื่องแฟนเอาไว้ทีหลัง มีได้แต่อย่าเพิ่งไปจริงจังมากนัก แต่ก็ไม่ต้องยั้ง

(นางสง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

...ก็บอกให้ดู คนที่เค้าท่องตอนเรียน มันไม่มีอนาคต เค้าก็บอกว่าหนูไม่เป็นอย่างนั้นหรอกแม่ บอกบ่อยๆ ก็แสดงท่าทางรำคาญ

(นางสง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

...ดูหนังดูละคร ก็สอนนะไม่ใช่ไม่สอน ชาวอะไรก็บอกแต่เราก็ไม่รู้ว่าเค้าสนใจแค่ไหน เค้าก็ไปบ้านเก่าบ้าง มาที่บ้าน พุดมากไปก็กลัวจะว่าพุดมาก ชีบบ่น

(นางสง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

3) การสังเกต

...แฟนคนหนึ่งที่หนีไปด้วยกัน ไม่รู้เลยว่าไปคบหากันตอนไหน เพราะพ่อเค้าก็เข้มงวดมาก ให้ไปรับไปส่งตลอด เราก็ไม่เคยรู้ แต่มารู้ทีหลังว่าเค้าคุยกับพี่สาวเค้าตลอด เรื่องแนะนำอะไรไม่ทันคุยแล้ว ก็ไม่รู้จะไปบอกอะไรตอนไหน ไม่ทันคิดว่าอายุแค่นี้จะกล้าทำ

(นางสง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

4) การนิ่งเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของลูก

...เป็นแก๊ง หัวใจก นักเลง ตอนอยู่เด็กเล็ก เขาย้ายหนี 3 คน ไม่พอใจก็ไปตีเค้า

(นางสง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

...ก็ดำ ค่าเฉยๆ มันก็เป็นอย่างนี้แหละ หมดห้อง เป็นลูกน้อง อยู่ๆ เดินไปตบหัวเขา พ่อยังสายหัว

(นางสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

1.4 ประสบการณ์การขัดเกลาและพฤติกรรมทางของลูกวัยรุ่น

1.4.1 ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

เด็กหญิงนกน้อย (มารดาวัยรุ่น) เป็นลูกคนเล็กในจำนวนพี่น้อง 2 คน อายุห่างจากพี่สาวคนโต 3 ปี ในช่วงวัยเด็ก เด็กหญิงนกน้อยจะถูกเลี้ยงดูโดยป้า ซึ่งรักและดูแลใกล้ชิดเหมือนเป็นแม่อีกคนหนึ่ง ป้าบอกเสมอว่า “บ้านที่อยู่หลังเดิมนี่ จะยกให้นกน้อยคนเดียว” งานในบ้านทั้งบ้านป้า และบ้าน พ่อแม่ มีป้า และ แม่ เป็นคนดูแล ทำให้เด็กหญิงนกน้อยมีหน้าที่รับผิดชอบเพียงประการเดียวคือการเรียนและการทำกิจกรรมในโรงเรียน

ในช่วงที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พ่อ และแม่ปลูกบ้านหลังใหม่ ห่างออกมาประมาณ 30 เมตร แยกครอบครัวออกมาจากบ้านของป้า เด็กหญิงนกน้อยยังคงเลือกที่จะอยู่ทั้งสองบ้าน โดยเลือกที่จะนอนบ้านป้าเป็นหลัก และมารับประทานอาหารที่บ้านแม่ หรือหากไม่พอใจอาหารที่บ้านพ่อแม่หรือ บ้านป้าเตรียมไว้ จะใช้วิธีเลือกซื้ออาหารแทน เสื้อผ้า ของใช้ รวมไปถึงหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลบ้านในบทบาทของลูกสาว ไม่ได้มีการมอบหมายให้เป็นหน้าที่ที่ชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่เมื่ออยู่บ้านป้า ป้าเป็นผู้จัดการทั้งหมด และเมื่อมาบ้านแม่ แม่จะเป็นผู้จัดการทั้งหมด รวมถึงงานบ้านอื่นๆ เช่น ซักผ้า ทำความสะอาดบ้าน ในช่วงที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา เด็กหญิงนกน้อย จะสนิทกับพ่อมาก และรู้สึกตลอดเวลาว่าพ่อรักและตามใจ ไม่ขี้นบนหรือพูดมาก สร้างความเชื่อมั่นว่าพ่อรักและตามใจมาก เมื่อเทียบกับพี่สาว

...เมื่อก่อน พ่อรักหนูมากกว่าพี่สาวหนูซะอีก ขออะไรก็ได้หมดทุกอย่าง ไม่เคยขัด

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

2) พัฒนาการด้านตัวตน

เด็กหญิงนกน้อยเป็นคนกล้าแสดงออก มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมการแสดงที่โรงเรียน ซึ่งมักได้รับเลือกแสดงเป็นตัวเอกของชุดการแสดง ทุกครั้งประกอบด้วย เป็นลูกคนเล็กและหน้าตาน่ารัก ช่างพูด กล้าซักถาม ชอบความท้าทาย และค่อนข้างขยัน มีความเป็นผู้นำในกลุ่มเด็กในวัยเดียวกัน ทำให้เป็นที่รักและสร้างความรู้สึกชื่นชมของ

ผู้ใหญ่ที่เป็นเพื่อนบ้าน และครูญาติ เป็นคน เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมอะไร จะได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้า หรือเป็นตัวแสดงหลักทุกครั้ง และสามารถได้อย่างดี เพื่อนในห้องทุกคนต่างยอมรับในความสามารถด้านการแสดงและยกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม ในขณะที่ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างดี

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

เด็กหญิงนกน้อยรับรู้ต่อความคาดหวังของคนในครอบครัว ในเรื่องการเรียน การสนับสนุนจากครอบครัวในเรื่องการแสดงและการทำกิจกรรมของโรงเรียน เป็นความภาคภูมิใจที่สร้างการองโรงเรียน เป็นความภาคภูมิใจที่สร้างการองโรงเรียน เป็นความภาคภูมิใจที่สร้างการยอมรับทั้งจาก พ่อ แม่ ครู เพื่อน และ เพื่อนบ้าน และเป็นกิจกรรมที่ตั้งใจทำด้วยความสนุกและเต็มใจ

การรับรู้ต่อความคาดหวังของสังคม ในเรื่องความรับผิดชอบที่มีต่อตนเอง นั้น เด็กหญิงนกน้อยรับรู้ว่าการเรียนและการมีอนาคตทางการศึกษาที่ดีเป็นความหวังของพ่อและแม่ ซึ่งการไปโรงเรียนทุกวัน เป็นการทำหน้าที่ในเรื่องของการเรียนอยู่ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว บรรยากาศในการเรียนเป็นเรื่องปกติที่พบเจอได้เป็นประจำทุกวัน แต่กิจกรรมระหว่างการเดินทางไปโรงเรียนในแต่ละวันคือความน่าสนใจ เช่น การได้ไปพบเพื่อน การพูดคุยกับเพื่อน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าสนใจมากกว่า การสร้างการยอมรับจากเพื่อนและครู จากการเป็นผู้นำในกิจกรรม ทำให้ได้รับคำชื่นชมว่าเป็นคนเก่งและมีความสามารถ การได้ใส่เสื้อผ้าและชุดสวยๆ เป็นความภาคภูมิใจและเป็นสิ่งที่ให้ความสำคัญและรับผิดชอบต่อชมการแสดงอย่างตั้งใจเพื่อให้ออกมาดี

การสร้างการยอมรับในบทบาทผู้นำ จึงทำให้เด็กหญิงนกน้อยยอมรับเพื่อนชายในกลุ่มเป็นแฟน เพื่อให้คอยดูแล ช่วยเหลือ การตัดสินใจมีแฟนของเด็กหญิงนกน้อยในชั้นประถมปีที่ 5 ต้องการคนที่มาคอยช่วยทำงาน คอยเอาใจ หยิบสิ่งของให้ และเรียกแฟนเพื่อให้เพื่อนยอมรับ ซึ่งความสัมพันธ์ในช่วงนี้ มีเพียงการจับมือ และตกลงเป็นแฟนเท่านั้น และคบหาเป็นแฟนจนกระทั่งแยกย้ายกันไปเรียนที่ต่างโรงเรียน

...มีแฟนคนแรก เป็นเพื่อนในห้องเดียวกันที่เรียนด้วยกันมาตั้งแต่ประถม คบกัน ตอน ป 5 เพราะเพื่อนมาขอเป็นแฟน ตอนนั้นไม่ได้คิดอะไร แต่เป็นคนเดียวที่มีแฟนในตอนนั้น ที่ตัดสินใจเป็นแฟนกันเพราะ เพื่อนคนนี้เค้าตามใจทุกอย่าง ทำอะไรให้ทุกอย่าง บอกให้ทำอะไร ก็ทำให้ไปไหน ก็ไป สั่งได้ตอนหลังแยกกันไป หนูนี้แหละที่มีใหม่ แต่พอเลิกกับแฟนใหม่ แฟนเก่าก็ขอกลับมาอีก ก็เลยคบกันต่อ สงสารหนูนะ ก็คบๆ ไป ไม่ได้อะไรมาก

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

การพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่ม ทำให้มีประเด็นการพูดคุยเรื่องการแต่งตัว แฟชั่น และภาพของวัยรุ่นที่ทันสมัย เสื้อผ้า เครื่องประดับ ของใช้ ซึ่งในกลุ่มจะมีการแต่งกายด้วยรสนิยมที่คล้ายคลึงกัน

1.4.2 การรับรู้ของลูกต่อความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อตนเอง

เด็กหญิงนกน้อย รับรู้ว่าสิ่งที่คนในครอบครัวมอบหมายให้รับผิดชอบในการดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และการไปเรียนหนังสือในแต่ละวันให้ดีที่สุด ซึ่งในด้านอื่นๆ นอกจากการดูแลข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัว อยู่ภายใต้การดูแลของป้าและแม่ เช่น การทำอาหารให้กิน การเป็นลูกสาวคนเล็ก และต้องไปโรงเรียนแต่เช้า ทำให้ไม่ได้รับมอบหมายให้ต้องรับผิดชอบเรื่องนี้ หากไม่มีใครทำอาหารจะใช้ออกไปซื้อ หรืออาหารไม่ถูกปากก็ใช้วิธีการซื้อจากตลาดเช่นกัน

การไปโรงเรียนเป็นสิ่งที่พ่อแม่ให้ความสำคัญ การไปโรงเรียนให้ทันเวลา ก่อนเริ่มการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ทั้งพ่อและแม่ต้องการให้ปฏิบัติในเรื่องการรักษาเวลา ในขณะที่การจัดการและให้ความสำคัญต่อเรื่องตรงต่อเวลาในด้านอื่นๆ ไม่ได้มีการบอกกล่าวหรือให้ความสำคัญ เรื่องความตรงต่อเวลาในเรื่องอื่นๆ ที่ต้องดูแลรับผิดชอบจึงมีเพียงเรื่องเดียว

...แม่เค้าก็จะบอกว่าถ้าไปโรงเรียนสาย ครูก็จะว่า แต่ก็ไม่เคยไปโรงเรียนสายซักครั้ง เพราะถ้าตื่นสาย แม่ก็ปลุก ก็แคว็บอาบน้ำ กินข้าว แต่งตัวเร็วๆ โรงเรียนอยู่ใกล้แค่นี้ ขับมอเตอร์ไซด์ไป 10 นาทีก็ถึง แต่ยังงัยก็ไปเช้าอยู่แล้ว ไปเล่นกับเพื่อน ไปคุยกัน บางทีก็ลอกการบ้านที่ยังไม่ได้ทำ ไม่เคยไปโรงเรียนสายซักที

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

ทั้งพ่อ แม่ และ ป้าไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำงานบ้าน หรือช่วยงานในบ้านในสวน ซึ่งเป็นกรไม่ให้ความสำคัญต่อการสร้างการรับรู้ให้กับนกน้อยในการทำหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัว และบทบาทหน้าที่ในครอบครัว ซึ่งการมอบหมายไม่มีการติดตามอย่างจริงจัง เมื่อไม่ทำก็มีการทำแทนให้ทุกครั้ง แต่ให้ความสำคัญกับการเรียนและการดูแลตัวเองเพื่อไปโรงเรียนทุกวัน ไปโรงเรียนแต่เช้าก่อนเพื่อนๆ เสมอ และมักจะเป็นคนแรกๆ ที่เดินทางไปถึงโรงเรียน

...ไม่ต้องทำอะไรหรอก มีคนทำอยู่แล้ว พ่อว่างไม่รู้จะทำอะไร ก็ไปเที่ยวหาเพื่อนๆ ไปคุยกัน ก็บอกว่าไปทำการบ้าน

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2555)

รับรู้ว่าครอบครัวให้ความสำคัญต่อปัญหายาเสพติด และกำหนดเป็นข้อห้ามในการคบเพื่อนหากมีเรื่องเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและนับเป็นเรื่องร้ายแรงของครอบครัว เมื่อถูกกล่าวหาแบบเหมารวมว่ามีพฤติกรรมเหมือนเพื่อน ทำให้รู้สึกว้าเหว่ใจ หมดความรัก

...ซีก็เลยจะพูด พูดไปเค้าก็ไม่เชื่อ เราบอกเราไม่ได้เสพยา ก็หาว่าเสพ ยังไม่รู้เลยว่าเค้าเสพกันยังงัย

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

พ่อ แม่ ป้า ทุกคนมีอาชีพและทำงานหารายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายในบ้าน รับรู้ว่าพ่อเป็นหนี้ธนาคารเพราะเอามาใช้สร้างบ้าน แต่ไม่ทราบจำนวนเงินที่กู้มา รับรู้ว่า พ่อกู้มากก็เป็นเรื่องของพ่อที่ต้องทำงานหาเงินใช้หนี้ ไม่รู้สึกรู้ว่าบ้านที่มีใหม่เป็นบ้านของตัวเอง เพราะมีบ้านของป้าที่บอกอยู่บ่อยๆ ว่ายากให้ ค่าใช้จ่ายในบ้านแม่เป็นคนจัดหาให้ ร้องขอเพิ่มในเรื่องการเรียนหรือการทำกิจกรรม จะได้รับการตอบสนองทุกครั้ง ไม่รู้ว่าแม่มีรายได้จากการทำงานเท่าไร รู้ว่าป้ามีรายได้จากค่าเช่าที่สวนเป็นรายปี และค่าจ้างทำไม้กวาด ซึ่งหากต้องการใช้เงินสามารถขอจากป้าได้ทุกครั้งเช่นกัน

1.4.3 พฤติกรรมทางเพศ

"นกน้อย" เริ่มมีแฟนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 5 เป็นเพื่อนที่เรียนด้วยกันในห้อง ในตอนนั้น "นกน้อย" ไม่รู้ว่าการมีแฟนมีไปเพื่ออะไร แต่ มีสิ่งหนึ่งที่ "นกน้อย" ยอมรับให้มาเป็นแฟนคือ ตามใจทุกอย่าง ให้ทำอะไรก็ตาม รู้สึกว่าการมีแฟนทำให้ตัวเองเป็นคนพิเศษสำหรับอีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นแฟนในช่วงประถมศึกษาจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์แค่จับมือ

เท่านั้น จนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 “นกน้อย” เรียนอยู่ที่โรงเรียนเดิมใกล้บ้าน แต่แฟน ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนอื่น ในช่วงนี้ จึง มีแฟนใหม่ และเปลี่ยนแฟนอีกหลายคน จนกระทั่งได้มาเจอแฟนที่เป็นรุ่นพี่ ในช่วงที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทอม 2 “นกน้อย” หนีไปอยู่กับแฟน และเป็นสาเหตุที่ทำให้พ่อโกรธ และจำกัดบริเวณ มีเรื่องราวแจ้งความตำรวจฉบับที่กประจำวัน วันนั้นพ่อดุๆ และทำลายข้าวของในบ้าน แม้จะไม่มีการลงโทษทำร้ายหรือตี ซึ่ง “นกน้อย” กลัวมาก แต่ก็โกรธพ่อมากด้วยเช่นกัน จึงเลือกหนีไปนอนที่บ้านป้า และไม่พูดกับพ่ออีกเลย

...หนูก็รู้ว่าเค้าไม่ดีหนูหrok แต่หนูไม่ชอบ เป็นอย่างนี้ทุกที ชอบเสียงดัง หนูก็โกรธนะ มีเรื่องกัน หนูก็ไม่พูดด้วย ไม่อยากพูด มันไม่รู้จะพูด จะบอกอะไรไปทำไม เค้าเคยฟังหนูที่ไหน

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

หลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้น เมื่อบรรยากาศในบ้านเริ่มดีขึ้น “นกน้อย” ไปเรียนหนังสือตามปกติและเริ่มกลับมาคบหาอยู่กับเพื่อนซึ่งเป็นแฟนเก่าและย้ายโรงเรียนไปเรียนที่อื่น วันหยุดเสาร์ อาทิตย์ จะมีเพื่อนมาหาที่บ้านบ่อยๆ และต่อมาพ่อออกคำสั่งห้ามไม่ให้เพื่อนมาบ้านอีกซึ่ง “นกน้อย” ให้ข้อมูลว่าพ่อกล่าวหาว่า ตนเอง และเพื่อนเสพยา แม้ว่าจะปฏิเสธว่าไม่ได้เสพและไม่รู้ว่าเพื่อนเสพหรือไม่ แต่พ่อก็ไม่เชื่อและออกกฎห้ามออกนอกบ้านโดยไม่ได้รับอนุญาต พ่อยึดกฎแรงแรมอเตอร์ไซด์ และเมื่อออกจากบ้านไปตลาดใกล้ๆ จะให้แม่โทรศัพท์ตามทุกครั้ง

“นกน้อย” เริ่มสะสมความไม่พอใจในการควบคุมกำกับ และคิดอยากหนีออกจากบ้านแต่ยังไม่รู้จะไปไหน วันหนึ่งไปงานบวชพี่ชายเพื่อนในหมู่บ้าน และได้เจอกับเพื่อนของพี่ชายเพื่อน ทำความรู้จักกัน แลกเบอร์โทรศัพท์ คอยติดต่อกัน “นกน้อย” รู้สึกรักแฟนมาก เมื่อไม่ได้ออกไปหา “นกน้อย” เลือกที่จะเขียนความคิดถึง และความรักที่มีต่อแฟนบนโต๊ะ ตู้ ของใช้ เครื่องใช้ในห้องนอนของตัวเอง รู้ว่าพ่อและแม่รู้ แต่ไม่ว่าเพราะพ่อแม่มั่นใจว่า สามารถควบคุมได้ แต่ ไม่อยากอยู่จึงตัดสินใจเก็บของเตรียมหนี แต่พ่อกับแม่เจอ ก่อน ครั้งที่ 2 “นกน้อย” ให้แฟนมารอที่ด้านนอกบ้านและออกจากบ้านโดยไม่ได้อะไรไปนอกจากโทรศัพท์ แฟนพาไปอยู่ที่บ้านที่อยู่ห่างออกไปไกลมาก ไม่มีใครรู้ว่า “นกน้อย” หนีไปไหน แต่ “นกน้อย” ติดต่อบอกกับพี่สาวให้บอกแม่ เพื่อไม่ให้ติดตาม

...แฟนคนแรกที่หนีไปด้วยกัน ที่บ้านเค้ายังไม่ทันได้มีอะไรกัน พ่อไปตามกลับมา แต่พอกลับมา ก็ว่าจะไม่อะไรแล้ว มาหาว่าเสพยา แล้วก็ห้ามออกจากบ้าน ห้ามเพื่อนมาหา ไปไหนก็ไม่ได้ เจอกับแฟนคนนี้ตอนไปงานบวชพี่ชายเพื่อนแล้วเจอกัน แอบแลกเบอร์กัน ความจริงก็น่าจะรู้นะ เพราะเขียนชื่อแฟนไว้เต็มห้อง แต่พ่อกับแม่ก็ไม่เห็นว่าจะไร ตอนแรกก็ไม่คิดหนีไป แต่พอกถูกตามมากๆ มันรำคาญเลยอยากหนีไปให้พ้นๆ คิดแล้วก็หนีเลย มีพี่สาวรู้คนเดียว

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

...ไม่มีใครรู้จักคน หนูไม่ได้เอาอะไรไปซุกกะอย่าง มีแค่โทรศัพท์ กับเงินนิดหน่อย ไปแล้วถึงโทรกลับมาบอกพี่สาว เล่าให้พี่ฟัง หนูรักพี่หนูที่สุด มีอะไรก็บอกเค้านั้นแหละ

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

1.4.4 ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

1) การให้ความหมายต่อเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

“นกน้อย” ให้ความหมายต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย คือการมีเพศสัมพันธ์กับสามี ไม่มีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า ในขณะที่การป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์นั้น ระบุว่า ป้องกันได้โดยการใช้ถุงยางอนามัย การรับประทานยาคุมกำเนิด

การให้ความหมายต่อถุงยางอนามัยพบว่า คนที่ยุ่งเกี่ยวกับถุงยางอนามัยเป็นคนที่ดูร้านโลก และมีความเชี่ยวชาญเรื่องเพศสัมพันธ์ที่อาจทำให้ถูกมองไม่ดีในเรื่องความประพฤติ ที่ผ่านมารู้ว่าพ่อแม่ยอมรับเรื่องมีแฟน แต่ที่ผ่านมามีทั้งพ่อและแม่ไม่เคยสอนเรื่องการใช้ถุงยางอนามัย

2) พฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

“นกน้อย” รู้เรื่องยาคุมจากหนังสือ และรู้ว่าการคุมกำเนิดมีหลายวิธี สามารถใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ได้ แต่รู้สึกว่าการคุมกำเนิดน่ารังเกียจในตอนที่ยังเรียน เพื่อนชายในห้องเคยโยนถุงยางอนามัยใส่ตอนที่เรียนในห้องเรียน กลัวจนร้องไห้ ซึ่งก็บอกไม่ได้ว่ากลัวเพราะอะไร

...ครูเค้าเคยให้หม่อมมาสอนนะ แต่หนูกลัว เพื่อนผู้ชายเอามาโยนใส่หนู หนูร้องไห้เลย ก็บอกไม่ได้ว่ารู้สึกยังไง มันโกรธด้วย อายด้วย กลัวด้วย

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2555)

การตั้งครรภ์จากการมีเพศสัมพันธ์ที่ขาดการป้องกัน เป็นประเด็นที่ "นกน้อย" ไม่ได้คาดการณ์ไว้ในช่วงเวลาที่มิแพน แม้จะทราบว่าผลของการตั้งครรภ์จะทำให้มีผลต่อการเรียนและอาจจะต้องยุติการตั้งครรภ์ แต่ความขัดแย้งในครอบครัว และความต้องการมีอิสระในเรื่องความรัก เป็นสิ่งที่ให้ความสำคัญมากกว่า

3) การป้องกันการตั้งครรภ์

เมื่อมาอยู่ที่บ้านของสามี แม่ของสามีได้ซักถามเรื่องการคุมกำเนิด ซึ่งทราบว่ายังไม่ได้มีการคุมกำเนิดใดๆ แต่ยังไม่ตั้งครรภ์ จึงพา "นกน้อย" ไปสถานีอนามัยใกล้บ้านเพื่อขอรับยาคุมกำเนิดมากิน แต่หลังจากกินยาคุมกำเนิดไปได้เพียง 1 เดือน ก็พบว่าตนเองมีอาการวิงเวียนศีรษะ รู้สึกไม่สุขสบาย มีสิวขึ้น และมีข้อมูลว่าการกินยาคุมกำเนิดอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้อ้วน "นกน้อย" จึงปฏิเสธการกินยาคุมในเดือนที่ 2 ซึ่งสามีไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยด้วยเช่นกัน ไม่ได้รู้สึกว่าการตั้งครรภ์จะเป็นปัญหา เพราะรักเด็ก และอยากมีลูก จึงยุติการคุมกำเนิด

จนถึงปัจจุบัน ก็ไม่ได้ให้แพนใช้ถุงยางอนามัย แต่คิดว่าตัวเองน่าจะยังไม่ตั้งครรภ์ง่ายๆ เพราะประจำเดือนของ มาไม่สม่ำเสมอ มาบ้างหยุดบ้าง หลังจากนั้นในเดือนที่ 3 แม่ของสามีถามเรื่องประจำเดือนว่ามาหรือไม่ และพาไปตรวจซึ่งพบว่าตั้งครรภ์ และเป็นช่วงที่สามีจะต้องไปทำงานที่กรุงเทพฯ จึงพาสามีไปที่บ้านให้ป่า ให้ แม่รู้จัก และติดตามสามีไปกรุงเทพฯ ซึ่งที่ผ่านมา ยังไม่เคยไป

...ตอนที่แม่แพน พาไปเอายาคุมที่อนามัย กินแค่เดือนเดียวก็หยุด เพราะกลัวอ้วนและเวียนหัว ตอนนั้นก็ไม่ได้คิดอะไร มันจะมีก็มี ไม่มีก็ไม่มี ตอนที่มิอะไรกับแพน ก็ไม่ได้ใช้ แต่ไม่ต้อง แม่สามีเค้ามพาไปเอายาคุมที่อนามัย กินได้เดือนเดียว หนูไม่กินแล้ว เพราะมันเวียนหัว กลัวอ้วนด้วย หนูก็อยากมีลูกด้วย แพนหนูเค้ามีลูกอยู่คนนึงเป็นผู้ชาย หนูก็อยากมีลูกของหนูเองเลยปล่อย แต่ก็ไม่ได้คิดว่าจะมีประจำเดือนมันก็มาบ้าง ไม่มาบ้าง ก็ตั้ง 2 เดือนนะกว่าจะมี

(เด็กหญิงนกน้อย (นามสมมติ), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

4) การกำหนดเป้าหมายในชีวิต

"นกน้อย" รับรู้ถึงเป้าหมายของพ่อแม่ที่ให้ความสำคัญกับการเรียน ที่อยากให้มีอนาคตทางการศึกษาในระดับที่สูงที่สามารถเรียนได้จนมีงานที่มั่นคง ซึ่งมองว่าการเรียนไม่ได้เป็นอุปสรรคสามารถเรียนไปเรื่อยๆ ก็จบการศึกษา และอนาคตก็มีงานทำเอง แต่ในเรื่องเพื่อน แฟน และความรัก เป็นสิ่งที่ "นกน้อย" ต้องการการยอมรับจากเพื่อน โดยเฉพาะการเป็นหัวหน้ากลุ่ม ที่ต้องสามารถทำอะไรได้มากกว่าเพื่อนๆ ในกลุ่มเพื่อสร้างการยอมรับ การปฏิเสธของพ่อและแม่ ในเรื่องการคบหาเพื่อน และการถูกจำกัดอิสรภาพ เป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้รู้สึกว่าการยอมรับในความคิด และการตัดสินใจจากครอบครัว

5) การให้ความหมายต่อความมีคุณค่าในตนเอง

การปฏิเสธในเรื่องการคบหาเพื่อน และ การควบคุมจำกัดบริเวณ และติดตามความประพฤติอย่างใกล้ชิด เป็นสิ่งที่นกน้อยต่อต้านและปฏิเสธ เมื่อมีโอกาสรู้จักกับสามี ซึ่งเป็นเพื่อนของพี่ชายเพื่อนในงานบวชในหมู่บ้าน ขอหมายเลขโทรศัพท์ไว้ติดต่อ และพูดคุยกันได้ประมาณ 1 เดือน ความรู้สึกโกรธพ่อ และ แม่ ทำให้ตัดสินใจหนีออกจากบ้านไปอยู่กับแฟน โดยที่ไม่มีใครในบ้านรู้มาก่อน

เมื่อมาอยู่ที่บ้านของสามี ทำให้ "นกน้อย" เพิ่งทราบว่า สามีเคยมีภรรยามาแล้ว 1 คน และมีลูกชายที่เกิดกับภรรยา 1 คน ซึ่งแม่ของสามีเลี้ยงไว้ คำบอกเล่าของสามีที่ทำให้ "นกน้อย" เชื้อและรู้สึกภูมิใจคือการที่สามีบอกกับ "นกน้อย" ว่าภรรยาที่มีบุตรด้วยกันก่อนหน้านี้ ไม่เคยพาเข้ามาแนะนำให้คนที่บ้านรู้จักเลย

ในประเด็นนี้ "นกน้อย" ให้ความหมายว่า "ตนเองเป็นที่รักและได้รับการยอมรับในฐานะภรรยามากกว่าภรรยาเก่า" เป็นความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

การมาอาศัยอยู่ในครอบครัวใหม่ ร่วมกับแม่สามี ซึ่งแม่ของสามีไม่ได้มอบหมายให้ทำงานอะไรในบ้าน รวมไปถึงงานในไร่ข้าวโพดซึ่งเป็นอาชีพของครอบครัวสามี โดยบอกเป็นคำพูดว่า "ให้อยู่เฉยๆ" นกน้อยให้ความหมายต่อการปฏิบัติในรูปแบบนี้ว่า แม่สามีและสามียอมรับตนเอง

เมื่ออายุครรภ์ครบ 3 เดือน สามีของ "นกน้อย" ซึ่งมีอาชีพรับจ้างขับรถในงานก่อสร้าง และได้พาไปฝากครรภ์ที่สถานพยาบาลใกล้ที่พัก การดำเนินชีวิตระหว่างตั้งครรภ์ เมื่อมาอยู่กับสามีรู้สึกสนุกและได้เห็นโลกใหม่ๆ เหมือนที่เคยดูในรายการทีวี ได้เที่ยวกรุงเทพฯ และห้างสรรพสินค้า ในทุกวันหยุดของสามี ซึ่งมีความสุขมาก จนกระทั่งอายุครรภ์ได้ 6 เดือน จึงกลับบ้านมาฝากครรภ์ที่บ้านเพื่อเตรียมคลอดโดยใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพ ตั้งใจว่าหลังจากคลอดแล้ว จะให้ป้าช่วยเลี้ยงลูกโดยที่ตัวเองจะตามสามีไปทำงานที่กรุงเทพฯ

2. กรณีศึกษาที่ 2

2.1 บริบทครอบครัว

2.1.1 อาชีพและเศรษฐกิจ

นายสาม (พ่อเกษตรกร) เกิดในครอบครัวชาวสวน เป็นลูกคนโต ในจำนวนพี่น้อง 5 คน ในช่วงวัยเด็กครอบครัวของนายสามมีฐานะยากจน แต่พ่อและแม่เป็นคนขยันและเป็นคนในพื้นที่ดั้งเดิม ได้จับจองที่ดินบนภูเขาพร้อมกับเพื่อนบ้าน แม่จะมีที่ทางบนภูเขาแต่ในอดีต อาชีพชาวสวนยังไม่ก่อให้เกิดรายได้มากนัก รายได้หลักของครอบครัวจึงมาจากการทำนาแปลงเล็กๆ ในที่ทำกินของตัวเอง และผลผลิตที่ได้จากการทำนาในพื้นที่นาเช่าของข้าราชการในชุมชน ร่วมกับการหารายได้จากเก็บของป่าและในสวนออกขาย เช่น หมาก สัตว์ป่า ผลไม้ ผัก เพื่อนำมาเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัว

ในช่วงวัยเด็กนายสาม มีโอกาสเรียนหนังสือจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นลูกชายคนโตที่ต้องทำงานคู่กับพ่อและแม่ เป็นแรงงานและเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว พ่อและแม่จึงถ่ายทอดความรู้ในอาชีพรวมถึงวิชาช่างพื้นบ้าน เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ เมื่อครบปีบวช ก็ได้ทำหน้าที่บวชทดแทนบุญคุณพ่อแม่ หลังจากบวชเรียน 1 ปี ผู้ใหญ่ก็แนะนำให้รู้จักกับหญิงสาวในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นคนดี มีมารยาทดี นิสัยเรียบร้อย และแต่งงานกันตามประเพณี แม้ว่าก่อนแต่งงานยังไม่ได้รักกันแต่เมื่อแต่งงานกันแล้วก็รักกันและอยู่ด้วยกันมาจนถึงปัจจุบันโดยที่ไม่เคยทะเลาะกันเลย

ครอบครัวของนายสามเริ่มต้นโดยครอบครัวยกพื้นที่บนภูเขาที่จับจองไว้ให้ส่วนหนึ่ง และมีเงินทุนสำรองจากครอบครัวมาให้ไม่มากนัก นายสามและภรรยาแยกครอบครัวมาอยู่บ้านของปู่ ที่ไม่มีใครอยู่ ชีวิตครอบครัวเริ่มต้นโดยการเช่านาจากข้าราชการในชุมชน เมื่อมีเวลาวางจะเพาะกล้าไม้ เช่น ทุเรียน ลางสาด มังคุด เพราะเริ่มเป็นที่ต้องการของตลาด นายสามและนางสี ซึ่งจักรยานไปบนเขาทุกวัน ระยะทางเกือบ 20 กิโลเมตร แต่ครั้งที่ไป ต้องออกจากบ้านตั้งแต่ตี 4 พร้อมกับกล้าผลไม้ที่ขนไปวันละ 20 ต้น และเดินขึ้นเขาไปและลงมือปลูก ระหว่างนั้นก็แผ้วถางที่ทางออกไปเรื่อยๆ ตามที่ได้รับส่วนแบ่งจากพ่อแม่

รายได้จากการทำนา และผลผลิตที่ได้จากสวน เช่น ต้นไม้กวาด ผลไม้ และของป่าอื่นๆ นายสามและภรรยาเก็บสะสมไว้ เมื่อมีเพื่อนบ้านขายที่ใกล้เคียงก็รับซื้อไว้ ในราคาที่ไม่สูงมากนัก เมื่อภรรยาตั้งครรภ์ลูกคนแรก หลังจากแต่งงานได้ 2 ปี นายสามให้ภรรยาหยุดพักอยู่กับบ้าน ทำหน้าที่เพาะพันธุ์กิ่งผลไม้จำหน่าย ซึ่งสามารถสร้างรายได้ได้มากขึ้น มีชาวสวนที่มีความต้องการกิ่งพันธุ์มากขึ้น หลังจากนั้น 5 ปี สวนผลไม้ของนายสามให้ผลผลิตที่มีรายได้มากขึ้น มีเงินมากพอที่จะจัดหาอุปกรณ์ทางการเกษตร และรถยนต์ไว้ใช้ในครอบครัว หลังคุมกำเนิดมา

12 ปี ครอบครัวเริ่มมั่นคง ภรรยาจึงตั้งครรรภ์ลูกคนที่ 2 ซึ่งในระยะนี้ ครอบครัวมีฐานะและมีความพร้อมในการเลี้ยงลูกมากขึ้น นายสามตั้งใจว่างานที่ทำอย่างหนักมาตลอด จะเป็นรายได้ส่งให้ลูกเรียนหนังสือได้สูงเท่าที่อยากเรียน ให้ทำงานสบาย มีรายได้แน่นอน มั่นคง

2.1.2 การศึกษา

เนื่องด้วยมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนในช่วงวัยเด็ก นายสามเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเป็นบุตรคนโต จึงออกมาช่วยครอบครัวทำการเกษตร ในขณะที่ภรยานางสี เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนายสามและนางสีให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก แม้ว่าตนเองจะเป็นคนที่ไม่ได้มีโอกาสเรียนในสถาบันการศึกษาในระดับสูงกว่าประถมปีที่ 4 แต่ทั้งสองคนเป็นคนที่ใฝ่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา นายสามสนใจงานเกษตร เข้ารับการอบรมในเรื่องการเกษตรเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงสวนผลไม้ของตนเองสม่ำเสมอ จนกลายเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการทำสวนทุเรียน การตัดตอนกิ่งไม้ผล การเพาะไม้ผล จนเป็นอาชีพเสริมและลดต้นทุนในการลงทุนบริหารจัดการสวนผลไม้ของตนเอง ในขณะที่นางสี ได้รับคัดเลือกเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำตำบล ได้มีโอกาสเข้าร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการทำงานด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

2.1.3 ความสัมพันธ์กับชุมชน

เป็นครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวเป็นคนอัธยาศัยดี มีน้ำใจ และเป็นครอบครัวที่ช่วยเหลือคนในสังคม เป็นคนในชุมชนดั้งเดิมที่มีเครือญาติอาศัยอยู่ใกล้ชิดกัน ในบริเวณบ้านเดียวกัน เมื่อมีงานบุญ งานประเพณี สมาชิกในครอบครัวต่างเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีข้อขัดแย้งกับเพื่อนบ้าน ญาติ หรือ คนในชุมชน

2.1.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

นายสามเป็นคนพูดน้อย และขยันทำงาน การใช้ชีวิตส่วนใหญ่มักเป็นการเข้าสวน ปลูกผลไม้ โดยให้ภรรยาทำหน้าที่ในการดูแลเรื่องลูก ทั้งสองคน ลูกชายคนโต และลูกสาวคนเล็ก ที่อายุห่างกันประมาณ 9 ปี

การพูดคุยกับลูกๆ ที่ผ่านมา จะคุยกับลูกชายมากกว่าลูกสาว เนื่องจากในช่วงแรกๆ ของการตั้งครอบครัว อาชีพทำสวนต้องช่วยกันทั้งสามีและภรรยา และพาลูกไปเลี้ยงด้วย เมื่อลูกชายเริ่มโตขึ้น ก็สอนวิชาการทำงานในสวน ให้คอยช่วยเหลือในเวลาที่หยุดเรียน ซึ่งปัจจุบันหากมีเวลาลูกชายคนโตยังคงไปช่วยทำงานในสวนอย่างสม่ำเสมอ

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ กับลูกสาวคนเล็กในช่วงวัยเด็ก จะค่อนข้างตามใจ โดยเฉพาะในเรื่องอาหารการกิน ขนม ของใช้ ซึ่งลูกสาวเป็นเด็กหญิงที่มีรูปร่างค่อนข้างอ้วน ผิวสีคล้ำ ผมหยิก และเนื่องจากเป็นลูกสาวคนเล็กจึงค่อนข้างติดแม่ ซึ่งในครอบครัวมีความรู้สึกที่ว่า

ลูกสาว “โตแต่ตัว” รู้สึกเอ็นดูในความน่ารักของลูกสาว ตามใจและซื่อซนมาให้ทุกอย่างเท่าที่สามารถหาให้ได้เพื่อทดแทนกับที่ตนเองไม่เคยได้รับในวัยเด็ก ซึ่งการให้ขนมและของกินในแบบไม่อั้น ทำให้ลูกสาวซึ่งมีรูปร่างอวบอยู่แล้ว เริ่มอ้วนมากขึ้น ซึ่งในมุมมองของนายสามมองว่าเป็นเรื่องของเด็ก ๆ

2.1.5 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่น

นายสามและนางสี่รับรู้ข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ปัญหาในเรื่องเพศและการตั้งครภภในวัยรุ่นว่าปัจจุบันมีเพิ่มมากขึ้น ครอบครัวที่แวดล้อมไปด้วยเครือญาติ แม้ในละแวกบ้านจะมีปัญหาวัยรุ่นตั้งครภภ ซึ่งเป็นญาติกัน แต่ไม่คิดว่าจะจะเป็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับครอบครัวของตนเอง ด้วยลูกชายซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่นที่หน้าตาดี ผิวขาว รูปร่างสูง ยังไม่ได้สนใจเรื่องมีแฟน แต่สนใจช่วยพ่อแม่ทำงาน และตั้งใจเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ลูกสาวซึ่งยังเป็นเด็กหญิงรูปร่างหน้าตาดียังไม่เป็นที่สะดุดตา แต่งตัวไม่เป็น และมีพฤติกรรมเป็นเด็กตลอดเวลา ซึ่งทั้งนายสามและนางสี่มีมุมมองต่อเรื่องรูปร่างหน้าตาของลูกสาว ว่าเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่นในช่วงนี้ เมื่อโตขึ้นรู้จักการแต่งตัวเมื่อเป็นสาวก็จะรู้จักรักสยรักงามเอง และเชื่อว่า ภรรยา น่าจะสอนลูกและดูแลลูกให้รู้จักเรื่องการดูแลตนเองได้ดีกว่าตนในบทบาทพ่อ

2.2 การรับรู้ของพ่อต่อสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการและวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

2.2.1 บทบาทพ่อต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

ในช่วงวัยเด็ก นายสามซึ่งเป็นพี่ชายคนโตในจำนวนพี่น้อง 5 คน ซึ่งมีฐานะยากจน พ่อแม่ของนายสามเป็นเกษตรกรชาวนาและชาวสวนที่มีที่นาไม่มากนัก ในช่วงวัยเด็ก พ่อแม่ของนายสามเช่าที่นาของข้าราชการในหมู่บ้าน และมีรายได้จากการหาของป่าขาย การเป็นพี่คนโตจึงต้องทำหน้าที่ในการช่วยเหลือครอบครัว ทำงานในไร่ นา งานบ้าน และเลี้ยงน้องอีก 4 คน

ครอบครัวของนายสามเป็นครอบครัวเกษตรกรดั้งเดิม พ่อของนายสามได้เข้าไปบุกเบิกจับจองที่ดินบนภูเขาที่เป็นรอยต่อระหว่างจังหวัด กับเพื่อนบ้านในหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งการเข้าไปบุกเบิกจับจองที่ดินที่ไม่ได้รับเอกสารสิทธิ และเป็นการจับจองที่รับรู้กันในกลุ่มเพื่อนบ้าน แบ่งเขตแดนโดยใช้ต้นไม้ ล่องน้ำ และขีดหินเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งในช่วงนั้นนายสองก็ได้ติดตามพ่อและแม่ไปหาของป่ามาขาย หารายได้เลี้ยงครอบครัว

2) พัฒนาการด้านตัวตน

ในบทบาทของการเป็นพี่คนโตจึงได้รับสิทธิในการมีบทบาทในการจัดการเรื่องในบ้าน แต่ด้วยบุคลิกเป็นคนใจดี ยิ้ม หัวเราะง่าย ไม่ค่อยพูด และให้ความช่วยเหลือคนในชุมชนอยู่เสมอ นายสามจึงเป็นที่รักของเพื่อนบ้าน และน้องๆ หลังจากแต่งงานมีครอบครัว เมื่ออายุประมาณ 30 ปี ซึ่งถือว่าเป็นชายโสดที่อายุมากในสมัยนั้น รวมถึงการได้รับส่วนแบ่งที่ดินบนภูเขาที่พ่อและแม่จับจองไว้ ซึ่งในขณะนั้นการเดินทางยังลำบากและเป็นที่ดินที่อยู่ห่างออกไปจากบ้านเป็นระยะทางไกล เป็นป่ารกทึบ และไม่มีทางเดิน

ในฐานะหัวหน้าครอบครัว นายสาม ซึ่งเชื่อมั่นในความขยันและความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้เริ่มต้นปลูกผลไม้ที่เพาะกล้าเอง เนื่องจากไม่มีเงินทุนไปซื้อ การเดินทางไปบนภูเขาที่รกทึบในสมัยนั้น ต้องเดินทางไปด้วยจักรยานซึ่งเป็นพาหนะเพียงคันเดียวของครอบครัวที่สามารถซื้อหาได้ บรรทุกทั้งภรรยา ลูกชาย และ ต้นกล้าไม้ ครั้งละ 20-30 ต้น จากนั้นจอดจักรยานไว้ที่ทางเดินที่ถางไว้ขึ้นไปบนภูเขาเพื่อปลูกผลไม้ทุกวัน นายสามทำเช่นนี้เกือบทุกวัน

ปัจจุบันที่ดินของนายสามมีต้นผลไม้ที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจำนวนมากที่ปลูกอยู่บนเนื้อที่กว่า 50 ไร่ ซึ่งปัจจุบันที่ดินกว่า 100 ไร่ที่พ่อยกให้เป็นมรดก ยังปลูกได้ไม่ครบและมีที่ดินทำกินมากพอจะนำไปสู่การสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับลูกในอนาคต แต่นายสามยังคงให้ความสำคัญต่อการเรียนเพื่อสร้างอาชีพที่มั่นคง เนื่องจากมีมุมมองต่อการทำอาชีพทำสวนผลไม้ว่า ถึงมีเงิน แต่มันก็ยังไม่มีความเจริญ รายได้ยังไม่แน่นอน ต้องทำงานหนักทุกวัน อยากให้ลูกชายมีงานที่ดีทำ สบาย ไม่ลำบาก และอยากให้ลูกสาวเรียนสูงๆ เพื่อรับราชการที่มั่นคง

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

ครอบครัวนายสามอาศัยอยู่ในละแวกบ้านที่แวดล้อมไปด้วยเครือญาติ ทั้งญาติใกล้ชิดลูกพี่ ลูกน้อง ซึ่งนายสามมีความภาคภูมิใจในการทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว สามารถปลูกบ้านหลังใหม่ ที่ดูภูมิฐานสวยงาม แทนบ้านหลังเก่า ที่นายสามยังคงเก็บไว้ไม่ได้หรือทิ้งไป นายสามเป็นครอบครัวที่เอื้ออารี กับพี่น้องและเพื่อนบ้าน ในขณะที่นางสี่เป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ทำให้เป็นคนที่มีเพื่อนฝูงจำนวนมาก ทั้งเพื่อนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน และต่างหมู่บ้าน

นายสามเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ในบทบาทของการเป็นหัวหน้าครอบครัวนายสามรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนว่าเป็นคนที่มีความตั้งใจทำงาน ขยัน และสามารถสร้างฐานะได้อย่างมั่นคง เป็นตัวอย่างที่ดีของคนในชุมชน

ในการทำหน้าที่บทบาทพ่อ นายสามภาคภูมิใจมากที่ลูกชาย เป็นคนที่สนใจช่วยเหลือพ่อแม่ ทั้งงานในสวน งานในบ้าน และยังตั้งใจเรียนในระดับอุดมศึกษา ลูกสาวก็ไม่ได้สร้างปัญหาและใกล้ชิดกับแม่ สมาชิกในบ้านมีความรัก ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งหาก

เปรียบเทียบกับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบบ้าน ซึ่งมีลูกมีสามีและตั้งครรภ์ในโรงเรียน 2 คน ก็ยังมองว่าเป็นปัญหาที่ไกลตัว ด้วยลูกสาวมีรูปร่างหน้าตาไม่เป็นที่สะดุดตาในเชิงผู้ชาย และยังมีพฤติกรรมเป็นเด็ก ชอบกินขนม และอยู่กับบ้านตลอดเวลา

2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

บทบาทของพ่อในการดูแลลูกสาวนั้น ในช่วงที่ลูกสาวยังเล็กๆ ก่อนเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษา นายสามีมีความใกล้ชิดกับลูก แม้จะไม่ค่อยได้มีโอกาสโอบกอด แต่ก็มีการแสดงความรักความห่วงใยด้วยการให้เงินไปใช้จ่าย ซึ่งการที่ลูกสาวอายุห่างจากพี่ชายถึง 10 ปี เป็นช่วงที่ครอบครัวมีความพร้อมในการดูแลและสนับสนุนให้ได้รับความสะดวกสบายทุกด้าน สิ่งที่ลูกสาวต้องการ นายสามีจึงไม่ปฏิเสธ บทบาทหลักในการดูแลลูกจึงเป็นหน้าที่ของภรรยา ซึ่งเมื่อมีปัญหาภรรยาจะมาเล่าให้ฟังและขอคำปรึกษา

นายสามีเริ่มรู้เรื่องของลูกสาวว่าหนีเรียนเมื่อลูกเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ 2 ในปีการศึกษาที่ 1 เนื่องจากได้รับรายงานจากครูประจำชั้นว่ามีชั่วโมงเรียนไม่พอต่อการสอบ ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ได้มอบหมายให้นางสีเป็นผู้มาพบครู ในช่วงเวลานั้นไม่ได้คาดคิดถึงปัญหาในเรื่องเพศสัมพันธ์ หรือการมีแฟนของลูก แต่เชื่อว่าลูกเกเร ไม่ใส่ใจการเรียน วิธีการแก้ปัญหา คือ การไปขอคำรับรองจากครูประจำชั้นว่าจะพามาเรียนให้ครบ และไม่ให้เกิดปัญหาอีก

เมื่อกลับมาถึงบ้าน การอบรมสั่งสอนก็มอบหมายให้นางสี เป็นผู้อบรม โดยให้อดทนและพยายามเรียนให้จบเพื่อให้มีอนาคตที่ดี มีงานทำ สร้างแรงจูงใจในการไปเรียนหนังสือ โดยการซื้อรถมอเตอร์ไซด์คันใหม่ให้เพื่อใช้ไปเรียนในโรงเรียนประจำอำเภอที่อยู่ห่างออกไปกว่า 15 กม.

นายสามีได้รับข้อมูลจากนางสีว่าจากการติดตามดูแล นางสีขับรถไปส่งที่โรงเรียนทุกวัน พร้อมกับไปรับกลับ เพื่อไม่ให้หนีเรียนและเป็นปัญหาซ้ำ ยกเว้นในบางวันที่มีภารกิจจะให้ลูกสาวขับรถไปเรียนเอง

นายสามีได้รับจากภรรยาว่า รู้จากเพื่อนของลูกว่าในสัปดาห์ที่ผ่านมา ลูกหนีเรียนและไปอยู่ที่บ้านพักของแฟน ซึ่งเป็นคนจากต่างจังหวัดมาทำงานอาชีพรับจ้างในหมู่บ้านและเช่าห้องแถวอยู่ในตลาดตัวเมืองอำเภอ จึงตามไปดูและพบว่าอยู่กับผู้ชายจริง ซึ่งนางสีได้ขอร้องให้ลูกกลับบ้าน ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ เด็กหญิง "บี" ไม่ยินยอมกลับบ้าน และขอให้พาสามีไปอยู่ด้วย ซึ่งการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วยความรู้สึกที่ชาวบ้านจะนินทา จึงให้ สามีของเด็กหญิง "บี" มาที่บ้าน เพื่อให้สามารถติดตามพฤติกรรมของลูกสาวได้ โดยคิดว่า การที่ลูกยังเด็ก และมีพฤติกรรมเป็นเด็ก ยังไม่สามารถตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาจะทำให้เลิกร้างตอกันไป ซึ่งมีข้อแม้

ว่าเมื่อพาสามีเข้าบ้าน เด็กหญิง “บี” จะกลับไปเรียนต่อให้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเมื่อลูกกลับมาบ้าน นายสามรู้สึกโกรธและเสียใจมาก แต่การที่เป็นคนที่ไม่พูดมาก จึงเลือกที่จะให้ภรรยาเป็นผู้ที่ดูแลและแก้ไขปัญหา โดยให้นางสีกำชับเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ เพราะเชื่อว่าลูกยังเป็นเด็ก และค่อนข้างเอาแต่ใจตัวเอง และน่าจะเลิกกันในอนาคต

หลังจากที่ให้ลูกสาวและลูกเขยมาอยู่ในบ้าน นายสามให้ลูกและสามีแยกไปอยู่ที่บ้านหลังเก่า เนื่องจากนายสามไม่ไว้วางใจในพฤติกรรมของสามีลูกสาว นายสามแม้จะพาสามีของลูกสาวไปทำงานด้วย แต่ก็ยังไม่รู้สึกไว้วางใจ และกังวลเรื่องการใช้สารเสพติด

เมื่อลูกสาวตั้งครรภ์ นายสามยืนยันให้ภรรยาไปปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่โรงพยาบาลเพื่อให้ดำเนินการเรื่องยุติการตั้งครรภ์ เพราะไม่อยากให้เป็นภาระผูกพัน อีกทั้งลูกยังเล็กเกินกว่าที่จะสามารถรับผิดชอบตนเองได้

2.2.3 ความคาดหวังในตัวลูก

นายสามเกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะยากจน แม้ว่าเมื่อตนเองสามารถสร้างฐานะได้อย่างมั่นคงจากการทำอาชีพเกษตรกร การมีรายได้มั่นคงทำให้มั่นใจในความสามารถของตนในการส่งลูกเรียนในระดับที่สูงที่สุด การทำเกษตรแม้มีรายได้ต่อปีที่มากรพอใช้จ่ายในครอบครัว และมีเงินเก็บ แต่ยังคงรู้สึกว่ายังเป็นอาชีพที่ลำบาก อยากให้ลูกมีการศึกษาที่สูงมากขึ้นเพื่อไม่ให้ลำบากโดยเฉพาะโอกาสที่จะเข้าไปทำงานในอาชีพราชการ

ซึ่งบทบาทของพ่อคือผู้ที่ทำหน้าที่ในการหารายได้ และดูแลให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความสุข มีรายได้เพียงพอ มีฐานะมั่นคง มีอาชีพที่สุจริต และได้รับการยอมรับจากคนในสังคม การเลี้ยงลูกที่ผ่านมาไม่เคยมีปัญหา ทั้งนายสามและนางสีไม่เคยลงโทษลูกทั้งสองคน ลูกชายเมื่อเลี้ยงแบบให้สิทธิในการคิดและการตัดสินใจ และที่ผ่านมาไม่เคยเป็นปัญหา ปัญหาในลักษณะรุนแรง การอบรมสั่งสอนและตักเตือนจะเป็นหน้าที่ของนางสี ซึ่งใช้การบอกว่าอยากให้ทำอะไร อย่าทำอะไร แต่ที่ผ่านมา ทั้งนายสามและนางสี ไม่รู้ว่าลูกคิดอะไร

นายสามเชื่อว่า ระบบการศึกษา การเรียนการสอนในโรงเรียน สามารถอบรมสั่งสอนสร้างทักษะชีวิตในทุกด้านให้กับลูก การสอนเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องไกลตัว ยุ่งยากอนาถเป็นสิ่งที่ใช้เมื่อต้องการมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไม่ใช่ภรรยา

2.2.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

นายสามมอบหมายให้ภรรยาเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการอบรม สั่งสอน และติดตามดูแลลูกสาวเป็นหลัก ที่ผ่านมามีด้วยเป็นคนใจเย็น พูดน้อย จึงไม่เคยลงโทษ หรือดุด่า ใช้ความรุนแรง เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ จึงเป็นการให้ความหมายว่า เป็นการมีเพศสัมพันธ์ใน

สมรสที่พร้อมจะดูแลตนเองได้ และดูแลครอบครัวได้ นั่นคือมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดตามมา เช่น การหารายได้ การดูแลบุตร และการสร้างฐานะตนเอง

การดูแลบุตรชายซึ่งใกล้ชิดกว่า จึงสามารถพูดคุยในเรื่องนี้ได้บ่อยในช่วงที่ไปช่วยเหลืองานในสวน ในขณะที่การพูดคุยกับลูกสาวในช่วงวัยที่เริ่มเปลี่ยนแปลงมีน้อยมากในบทบาทของพ่อ

2.2.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) การสื่อสารผ่านภรรยา โดยมอบหมายให้ภรรยามีบทบาทหลักในการอบรมสั่งสอนและติดตามความประพฤติใช้การพูดคุยบอกกล่าวผ่านภรรยาเป็นหลัก

...เค้าเป็นผู้หญิงเหมือนกัน เราพูดไปก็จะดูรุนแรง ผมไม่รู้จะพูดอะไร

(นายสาม (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2555)

2) ใช้การนิ่ง หลีกเลี่ยงการสื่อสารแบบเผชิญหน้า

การนิ่งเงียบของนายสามตั้งแต่การหลับไปนั่งสูบบุหรี่คนเดียวเงียบๆ การไม่มองหน้า ไม่สบตา และการไปทำงานในสวนตั้งแต่เช้า กลับเย็น และใช้เวลาในการทำงานจนเกือบถึงเวลานอน ซึ่งลูกจะไม่ได้เข้ามาพูดคุย

...รู้ว่าไม่พอใจ แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร เลือกใช้วิธีต่างคนต่างเงียบ

(เด็กหญิงบี มารดาวัยรุ่นอายุ 14 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2555)

3) ให้เงินทอง และสิ่งของเครื่องใช้ ไม่เคยปฏิเสธ เพื่อเป็นการแสดงความรักของพ่อ และชดเชยสิ่งที่ตนเองขาดหายไปในช่วงวัยเด็ก

4) การยอมรับสถานการณ์แบบจำยอม การยอมรับให้สามีของลูกสาวมาอยู่ด้วยเพื่อตัดปัญหาการดิ้นรนค้นหา ที่จะเกิดขึ้นว่าลูกสาวมีสามีที่ไม่ได้แต่งงาน

...มันก็ บ่ จักจะทำยังงัยนั่นแหละ ลูกเราก็ไปอยู่กับเค้าแล้ว ทั้งไว้ชาวบ้านก็นินทา ก็ต้องเอามาด้วย อยู่ได้ก็อยู่ อยู่ไม่ได้เลิกกันไป ยังงัยก็ลูกเรา เราก็ต้องเลี้ยง

(นายสาม (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2555)

นางสีมีกลุ่มเพื่อนฝูงที่เกิดจากการทำงานจิตอาสา ในบทบาทเป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัครในชุมชน ร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมทั้งด้านสุขภาพ การช่วยงานในชุมชน ในช่วงเวลาที่สามารถไปช่วยได้ทุกครั้งอย่างเต็มที่ ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน และให้การสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการสนับสนุนด้านศาสนาและกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง

2.3.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

ลูกชายคนโตซึ่งปัจจุบันเรียนอยู่ในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในตัวจังหวัด เป็นเด็ก หน้าตาดี สูง ขาว กิริยามารยาทเรียบร้อย ตั้งใจเรียน ซึ่งปัจจุบันลูกชายจะไปเช่าหอพักใกล้กับมหาวิทยาลัย เพื่อความสะดวกสบายในการเดินทางและการทำกิจกรรม จึงกลับบ้านอาทิตย์ละ 1 ครั้ง เวลาว่างจากการเรียนจะมาช่วยพ่อและแม่ทำสวนเสมอ

ลูกสาวเป็นลูกคนสุดท้อง รูปร่างอวบค่อนข้างอ้วน ผมหยิก ผิวดำ ในช่วงที่ยังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาในหมู่บ้าน ลูกสาวจะเป็นเด็กกล้าแรง ชอบดูทีวี และกินขนมขบเคี้ยว ซึ่งจะซื้อไว้ครั้งละหลายๆ จนอ้วนมากขึ้น ในเรื่องการเรียนที่ผ่านมาเป็นเด็กที่ตั้งใจเรียนมาก เรียนเก่ง วิชาคณิตศาสตร์ และ ภาษาไทย ไม่เคยหนีเรียน เป็นลูกสาวคนเล็กที่แม่ดูแลให้ทุกเรื่อง ทั้งเรื่องเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย อาหารการกิน ให้ช่วยทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ แต่งานในสวนไม่เคยให้ไปทำ แม้จะเคยนั่งรถไปเที่ยวหรือไปดูการทำงานของคนงานในสวนบ้าง แต่ไม่ได้มอบหมายให้ทำงาน เพราะเห็นว่ายังเล็ก

2.3.3 ความคาดหวังในตัวลูก

นางสี ให้ความสำคัญในเรื่องการเรียน มากที่สุด เพราะที่ผ่านมาตนเองไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือด้วยฐานะทางบ้านที่ยากจน แต่ในปัจจุบันนางสีนับเป็นเกษตรกรที่มีรายได้ต่อปีสูงมากจากการขายสินค้าเกษตร และมีความพร้อมที่จะส่งลูกเรียนให้สูงเท่าที่สามารถเรียนได้ ที่ผ่านมาจึงให้ความสำคัญกับการสนับสนุนในเรื่องการเรียนของลูก ตั้งแต่การไปรับไปส่งที่โรงเรียน จนกระทั่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในหมู่บ้าน จากนั้นส่งให้เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมในระดับอำเภอที่อยู่ห่างออกไป 20 กิโลเมตร การเดินทางระหว่างที่ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นางสีจะขับรถไปส่ง และบางครั้งให้เดินทางไปกลับโดยรถรับจ้าง แต่เป็นช่วงเวลาสั้นๆ ที่ต้องไปดูแลและเก็บผลผลิตในสวนผลไม้ จนกระทั่งเมื่อลูกเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ลูกสาวขอให้ซื้อรถมอเตอร์ไซด์ สำหรับขับไปโรงเรียนที่อยู่ห่างออกไปประมาณ 20 กม. ซึ่งนางสีเห็นว่าเป็นการช่วยตัวเองได้มากขึ้น ในขณะที่เด็กวัยรุ่นในหมู่บ้านเกือบทุกคนมีรถมอเตอร์ไซด์เป็นพาหนะไปโรงเรียน จึงตัดสินใจซื้อให้

2.3.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

นางสีเป็นหญิงสาวที่มีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมในการก้าวสู่การรับบทบาทหน้าที่ของภรรยาและแม่ จากการแต่งงานมีครอบครัวตามประเพณี และมีลูก ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าถูกต้องเหมาะสมกับวัยและความรับผิดชอบที่สามารถดูแลได้ มีความภาคภูมิใจในในตัวสามีที่เป็นคนดี มีเป้าหมายในชีวิตร่วมกันที่จะร่วมสร้างฐานะ และมีรายได้เพียงพอกับการส่งเสียลูกให้เรียนในระดับสูงเท่าที่สามารถเรียนได้เพื่อชดเชยการขาดโอกาสของตนเองและสามีที่ผ่านมาดูแลให้ความรักกับลูก ไม่เคยขัดใจ โดยเฉพาะลูกสาวคนเล็กที่ค่อนข้างเอาแต่ใจ และไม่ค่อยเชื่อฟัง แต่ไม่เคยทำโทษ หรือว่ากล่าวรุนแรง ด้วยในครอบครัวไม่เคยใช้วิธีการดุว่า ว่ากล่าว สามีเป็นคนรักความสงบ ไม่พูด บทบาทการคุยกับลูกจึงเป็นบทบาทของแม่ แต่ก็พบว่าไม่สามารถคุยกันได้ในทุกเรื่องเพราะไม่รู้ว่าจะลูกคิดอย่างไร

นางสีรับรู้บทบาทการเป็นแม่การศึกษา คือการสนับสนุนให้ลูกได้มีโอกาสที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน ให้ความรักและการดูแลเรื่องการเรียนอย่างใกล้ชิด ตัวอย่างที่ดีของพ่อแม่จะเป็นตัวอย่างให้ลูกได้นำไปปฏิบัติ ในวัยเด็กเคยอยากเรียน อยากได้ของต่างๆ เหมือนเพื่อนแต่ไม่มีเงิน เมื่อมีครอบครัว มีลูก และมีรายได้มากพอ ลูกจึงควรได้รับสิ่งต่างๆ มากเป็นสองเท่ากว่าที่พ่อแม่เคยได้รับมา

เมื่อลูกสาวโตเริ่มโตขึ้นเมื่อเรียนชั้นมัธยมต้น การที่ลูกสาวมีรูปร่างอวบ อ้วนมาก ผิวคล้ำ ผมหยิก หน้าตาไม่สวยมากพอที่จะดึงดูดใจเพศตรงข้าม จึงประเมินว่าลูกยังไม่มีความเสี่ยงในเรื่องเพศ และขาดความรู้เรื่องเพศโดยเชื่อจึงว่าโรงเรียนสามารถอบรมสั่งสอนสร้างทักษะชีวิตในทุกด้าน เรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องไกลตัว อีกทั้งประเมินว่าที่ผ่านมาลูกสาวไม่มีท่าทางจะโตพอที่จะมีครอบครัวหรือมีแฟน การเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูกสาว จึงเป็นการเลี้ยงดูตามประสบการณ์ของตนเอง

ตนเองแม้จะมีประสบการณ์ในฐานะ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำตำบล (อสม.) ในความรู้เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ แต่การจะนำมาใช้สอนลูกในเรื่องการใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันการตั้งครรภ์ นางสีประเมินว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะใช้สอนลูก เพราะการพูดเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอาย การพูดกับลูกอาจจะเป็นการชี้หน้า ลูกไม่มีท่าทางสนใจอยากรู้ การที่ลูกเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เป็นสิ่งที่ลูกได้เรียนรู้เรื่องเพศจากที่ครูและหมอมือที่มาสอนในโรงเรียน ถุงยางอนามัย การคุมกำเนิด และการมีเพศสัมพันธ์ เป็นสิ่งที่ควรพูดเมื่อลูกมีครอบครัว และยังไม่พร้อมที่จะมีลูกเท่านั้น การใช้ถุงยางอนามัยเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความมักมากในกามซึ่งยังไม่ถึงเวลาในการสอนลูก

2.3.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

นางสี รู้ว่าหากลูกสาวตั้งครรภ์ โอกาสที่จะเรียนต่อน้อยลงไป ไม่เชื่อว่าผู้ชายคนที่มาเป็นสามีของลูกสาวจะเป็นคนดี เพราะไม่รู้จักว่าเป็นใครมาจากไหน ไม่มีญาติผู้ใหญ่มาทำความรู้จัก

นางสีแยกบ้านหลังเก่าให้ลูกสาวได้อยู่กับสามี และให้ลูกสาวกินยาคุมกำเนิดแต่ลูกสาวปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่ากินแล้วมีอาการเวียนศีรษะ และคลื่นไส้อาเจียน จึงไปติดต่อขอถุงยางอนามัยมาให้ลูกสาวไว้ใช้ 1 กล่องใหญ่ พร้อมกำชับว่าให้ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ แต่ไม่ได้สอนวิธีการใช้ถุงยางอนามัย เพราะเชื่อว่าลูกได้เรียนมาจากโรงเรียน อีกทั้งสามีของลูกสาวก็อายุมาก บรรลุนิติภาวะ ประเมินว่าไม่น่าจะมีปัญหาเรื่องการให้ถุงยางอนามัย การติดตามของนางสองคือเมื่อมีโอกาสจะถามย้าว่าใช้ถุงยางอนามัยที่ให้ไว้หรือไม่ ซึ่งลูกสาวก็จะตอบว่าใช้ทุกครั้ง

...ถุงยางนี่หนา เอาไว้ใช้ อย่าเพิ่งให้มีลูก ไปสอบ เรียนให้จบก่อนค่อยมี อายุเรายังน้อย เอาเรื่องเรียนไว้ก่อน

(นางสี (มารดาเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2555)

การให้บุตรชายเข้ามาอยู่ในบ้านก็เป็นความเครียดของครอบครัว เนื่องจากความวิตกกังวล ไม่ไว้ใจใจเกรงว่าจะมีพฤติกรรมเสพยาเสพติด ความกลัวและความกังวลทำให้สามีและนางสีเครียดมากขึ้น แม้ลูกสาวจะไปเรียนทุกวันตามที่ขอร้องและเป็นข้อตกลงร่วมกัน แต่เมื่อถึงเวลาสอบ กลับพบว่า ลูกสาวที่ไปโรงเรียนทุกวันไม่เข้าสอบตามที่ตกลงกันไว้ในเบื้องต้น

นางสีสังเกตว่าลูกสาวเริ่มมีอาการผิดปกติ สอบถามเรื่องการมีประจำเดือน ก็พบว่าประจำเดือนไม่มานาน 2 เดือน และมีอาการวิงเวียนศีรษะ จึงพาลูกสาวมาตรวจและพบว่าตั้งครรภ์ ซึ่งนางสีรับรู้จากสามีว่า ต้องการให้พาไปยุติการตั้งครรภ์ จึงมาขอคำปรึกษาถึงแนวทางการยุติการตั้งครรภ์ โดยให้เหตุผลว่าลูกสาวยังไม่มีความพร้อมที่จะตั้งครรภ์ ยังอยากให้เรียนต่อเพื่ออนาคตทางการศึกษา และโอกาสทำงานที่ดี การตั้งครรภ์จะทำให้ลูกขาดโอกาส อีกทั้งสามีของลูกสาวไม่มีความมั่นคงทั้งอาชีพ และประวัติความเป็นมา แต่พบว่าลูกสาวยืนยันขอตั้งครรภ์ต่อ โดยที่การตั้งครรภ์ครั้งนี้ บุตรสาวยินยอมที่จะตั้งครรภ์

1) การใช้บทบาททางเพศ และการประนีประนอม

นางสี เป็นคนพูดจาเรียบร้อย นิ่มนวล ทุกครั้งที่พูดกับลูกสาว และคนทั่วไป จะใช้น้ำเสียงอ่อนโยน และประนีประนอม และหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในครอบครัว การแสดงความต้องการให้ลูกทำอะไร จึงมักใช้วิธีการพูดบ่อยๆ ในเรื่องเดิม รวมถึงการตักเตือนในเรื่องการดูแลตัวเอง

...เค้าเป็นคนรูปร่างหน้าตาไม่ค่อยสวย แต่ก็กินเก่ง บอกอะไรก็ไม่ค่อยฟัง จะพูดแรงไปเดี๋ยวก็งอน ก็บอกเค้าว่า น้อย (คำเรียกลูกสาวแทนชื่อ) อย่ากินนัก มันจะอ้วนออกไปเดินเล่น ออกไปข้างนอกมั่ง นอนกับกินอย่างนี้ก็อ้วนไม่ยุบกันพอดี

(นางสี (มารดาเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2555)

2) ตั้งเป้าหมายในอนาคต

การที่ตนเองได้เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรอาสาสมัครสาธารณสุข และมีความคาดหวังว่าอยากให้ลูกสาวได้ทำงานในสายสาธารณสุข เพื่อจะได้มีโอกาสทำงานที่มั่นคงและใช้ความรู้มาดูแลพ่อแม่ได้ยามแก่ ประกอบกับปัจจุบันครอบครัวมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รายได้แน่นอน จึงมักใช้การพูดและบอกให้ลูกสาวฟัง รวมทั้งการพาลูกสาวเข้าร่วมอบรม และประชุมในงาน อสม. ในหลักสูตรที่ไม่จำกัดผู้เข้ารับการอบรม เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ

...เรียนเถอะลูก แม่กับพ่อนะ อยากให้หนูมีงานดีดี ครูเค้าสั่งอะไรทำอะไร อดทนเรียนไปสอบ เดียวก็จบ

(นางสี (มารดาเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2555)

...เวลาไปอบรมก็พาไป ก็น่าจะมองดู คนที่เค้ามีงานมีการทำดีดี เค้าไม่มาลำบาก ออกไร่ ออกสวน มันเหนื่อย มันลำบาก

(นางสี (มารดาเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2555)

3) การกล่าวโทษ เปรียบเทียบ

ใช้วิธีการเปรียบเทียบเพื่อสะท้อนให้ลูกได้รู้ว่า สิ่งที่ถูกทำมาผิดพลาด และหากทำอย่างที่เคยบอกไว้ จะมีโอกาส เป็นการปฏิเสธผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นผลจากการกระทำของลูกสาว ที่ไม่เชื่อฟัง

...ก็บอกแล้วว่าให้ไปสอบ ดุชิ หนึ่ง (นามสมมติ วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ใกล้บ้าน) ได้ได้เรียนจนจบ ม. 3 ได้ไปเรียนต่อแล้ว

(นางสี (มารดาเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2555)

4) การสอนบทบาททางเพศ

การสอนบทบาททางเพศในการทำหน้าที่ดูแลบ้าน หรือการช่วยเหลืองานบ้านที่ผ่านมา ไม่ได้มีการสอนหรือมอบหมายให้ทำอย่างจริงจัง เนื่องจากต้องการให้ลูกได้ใช้เวลากับการเรียนหนังสือ และการเตรียมตัวเดินทางไปเรียนในโรงเรียนที่ไกลออกไป บทบาทที่คาดหวังจากลูกคือ การตั้งใจเรียน ไปโรงเรียนทุกวัน และผลการเรียนที่ดี

...งานอะไรในบ้านก็ไม่ได้ให้ทำ ให้เรียนอย่างเดียว ขอให้ตั้งใจ อยากรู้ทำอะไรก็ได้ ลูกสาวคนเดียวก็อยากให้มีอนาคต มีงานสบาย เราก็มีกำลังส่ง

(นางสี (มารดาเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2555)

2.4 ประสบการณ์การขัดเกลาและพฤติกรรมทางของลูกวัยรุ่น

2.4.1 ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

ครอบครัวของบี มีสมาชิก 4 คน ตั้งแต่เล็กจนโต "บี" รักและสนิทกับแม่มากที่สุด ในขณะที่พ่อแม่บีจะรู้ว่าพ่อรักและตามใจบี แต่พ่อก็ไม่ค่อยมีเวลามาคุยกับบีเท่าไรนัก เพราะพ่อต้องออกไปทำงานตั้งแต่เช้า กลับมาบ้านก็ค้ำมือมากแล้ว "บี" มีพี่ชาย 1 คน ที่อายุห่างกว่าบีหลายปี ซึ่งไม่สนิทกับพี่ชายมากนัก เพราะพี่ไม่ค่อยอยู่บ้าน แต่ "บี" ก็ไม่ห่างมากนัก เพราะเพื่อนบ้านที่เป็นญาติๆ กัน มีเพื่อนรุ่นเดียวกันหลายคน รวมทั้งแอน (นามสมมติ) เพื่อนรุ่นพี่ (มารดาวัยรุ่นอายุ 15 ปี) ที่ตอนนี้มีลูกเล็กๆ มาเลี้ยงและ "บี" ก็ชอบไปอุ้มลูกของแอน มาช่วยเลี้ยงเวลาว่างๆ

2) พัฒนาการด้านตัวตน

ในตอนที่ "บี" เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา "บี" ชอบวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษมาก เพราะครูสอนสนุก แต่เมื่อมาเรียนที่โรงเรียนใหม่ แต่ละวันครูมาสอนน้อยมาก เข้ามาพูด มาบ่น มาตำ แล้วก็ออกไป บางครั้งมาให้การบ้านบอกว่าให้ไปทำ "บี" ทำการบ้านไม่ได้ เพราะครูเคยสอน ก็ลอกจากเพื่อนบ้าง ไม่ส่งการบ้านบ้าง ในช่วงมิกคอมพิวเตอร์ ที่ "บี" เคยชอบที่สุด ก็เต็มไปด้วยข้อห้ามและเสียงดุ ตวาดของครูจนไม่อยากจะเรียน สองวิชานี้ทำให้บี

ไม่อยากเข้าห้องเรียน แต่วิชาที่ “บี” ชอบมากที่สุดคือ วิชาภาษาไทย ซึ่งครูตั้งใจสอนดีมาก “บี” ไม่เคยขาดเรียนในชั่วโมงที่ครูสอนเลยแม้แต่ครั้งเดียว ตอนสอบปลายภาคในเทอมในชั้น ม. 1 “บี” ก็ยังแปลกใจ ว่าตอนสอบก็เขียนไปมั่วๆ แต่ก็ยังสอบผ่าน แม้จะได้แค่เกรด 1 ก็ผ่าน

แม่บอกกับ “บี” เสมอว่า อยากให้ บีเรียนสูงๆ จะได้มีงานดีดีทำ ไม่ต้องห่วงเรื่องความรวยหรือไม่รวย “บี” รู้ตัวว่าตัวเองจัดอยู่ในกลุ่มเป็นคนขี้เหล่ เพราะหลายๆ คนตกม้าเรื่องนี้กับ “บี” บ่อยๆ ทุกคนในครอบครัว คนในหมู่บ้าน ยังมีเพื่อนๆ ในโรงเรียนใหม่ ที่ชอบมาล้อเลียน “บี” ไม่ชอบที่ตัวเองผิวดำ อ้วน ในขณะที่ พี่ชายของ “บี” เรียนเก่ง ผิวยาว หน้าตาดี และพ่อก็รักพี่มาก ให้ไปทำงานด้วย คุยกันบ่อยๆ “บี” พยายามที่จะไม่สนใจเรื่องของคนอื่นๆ ชอบมาว่า ถ้าไม่อยากเจอใคร “บี” ก็อยู่บ้าน ดูทีวี พร้อมกับกินขนมที่ซื้อตอนไว้อย่างมีความสุข เพื่อน “บี” มีเพียงไม่กี่คนที่ไม่เคยว่า และ “บี” ก็มีความสุขเวลาที่ได้อยู่กับเพื่อน

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

“บี” เริ่มโดดเรียน ไม่อยากเข้าไปฟังในวิชาที่รู้ว่าครูมีพฤติกรรมชอบด่า ช่วงแรกๆ เริ่มต้นจากหนีเรียนมาแอบนั่งเล่นกับเพื่อนใต้ต้นไม้บ้าง มุมตึก หรือห้องสมุดบ้าง แต่สิ่งที่ทำให้ “บี” เบื่อโรงเรียนมากที่สุดคือ การโดนเพื่อนผู้ชายแกล้งทุกวัน ตั้งแต่การขโมยสมุดการบ้าน เมื่อไปบอกครู ครูก็บอกว่าเรื่องแค่นี้ ก็ไปซื้อใหม่ แล้วก็เขียนมาส่งใหม่ “บี” รู้สึกว่าครูไม่ได้แก้ปัญหาให้ แต่ยิ่งสร้างปัญหาให้คนที่เดือนร้อน คนที่ขโมยไม่ได้รับการลงโทษ ไม่มีการค้นหาคนขโมย เมื่อ “บี” ต้องเริ่มเขียนใหม่ตั้งแต่เริ่มเรียน แต่การหายข้าๆ ทำให้ “บี” เบื่อและหนีเรียนในวิชานั้น เพราะไม่มีสมุดการบ้านส่งครู บางวันถูกแฉรอดมอเตอร์ไซด์ก็หาย บีสืบจนรู้ว่ามีคนแกล้งเขาไปทั้งน้ำ ทั้งๆ ที่ “บี” ไม่รู้เหตุผลว่าทำไมเพื่อนชอบมาแกล้ง ทั้งๆ ที่ไม่เคยทำอะไรกับคนเหล่านั้นเลย สุดท้าย “บี” ก็ต้องแก้ปัญหา โดยตามให้ช่างมาทำกุญแจให้ใหม่ โต๊ะเรียนของ “บี” บางวันก็เต็มไปด้วยขยะ เศษขนม ที่มีคนเอามายัดไว้ในลิ้นชักบ้าง บนโต๊ะบ้าง ซึ่ง “บี” ก็ต้องเก็บไปทิ้ง บางวันก็มีคนเอากาวมาละเลงเล่นบนโต๊ะ บาดครั้งก็เอาปากกามาเขียนด่า ซึ่ง “บี” รู้ว่าในบรรดาคนที่แกล้งก็คือพวกกลุ่มนักเรียนชายในห้อง เพราะทุกครั้งที่เกิดเรื่อง เมื่อก่อน จะเฉยๆ แต่พอแกล้งมากๆ ก็มีด่าบ้าง แต่ก็เหมือนยิ่งเข้ามาแกล้งมากขึ้น บางครั้งมาล้อเลียนว่า “บี” เป็นผีขุ่น เป็นคนแก่ขี้เหล่ หน้าตาน่าเกลียด ในหนึ่ง พอไปบอกครู ครูก็บอกว่า เพื่อนเค้าล้อเล่น ก็ให้ปล่อยๆ ไป ซึ่ง “บี” รู้สึกคับแค้นใจมาก ที่ครูไม่แก้ปัญหา หรือปรามคนที่มาแกล้ง “บี” ไม่เคยบอกเรื่องนี้ให้กับแม่ หรือ พ่อ ฟัง เพราะถ้าบอก ทั้งพ่อ และ แม่ ก็ต้องบอกเหมือนที่ครูพูดเหมือนกัน “บี” รู้สึกว่าสิ่งที่บอกไป ไม่มีใครสนใจอยากจะช่วย “บี” เบื่อและไม่อยากเรียนหนังสือ

เมื่อหนีเรียนบ่อยๆ สุดท้ายก่อนสอบ ครูก็เชิญแม่มาที่โรงเรียนเพราะว่า ในบางวิชา มีเวลาเรียนไม่ถึง “บี” เห็นแม่นั่งเงียบไป กับเรื่องที่ครูเชิญมาคุย แม่ขอให้ “บี” ตั้งใจ เรียนให้จบ อย่างน้อย ม. 3 และมาส่งที่โรงเรียนทุกวัน

ในช่วง ม. 2 “บี” ตั้งแต่ต้นเทอม “บี” โดนเพื่อนผู้ชายในห้องแกล้งแรง ขึ้น บางครั้งมาทูปหลัง มาตบหัว ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น “บี” ไม่ได้บอกใคร เพราะเชื่อว่าถึงบอกไปก็ ไม่มีใครมาช่วยแก้ไข

2.4.2 การรับรู้ของลูกต่อความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อตนเอง

เมื่อเปลี่ยนโรงเรียนใหม่ “บี” ช่วงแรกๆ ก็รู้สึกตื่นเต้นและสนุก “บี” ได้เจอ เพื่อนใหม่ๆ ที่มาจากต่างโรงเรียน ในห้องของ “บี” ไม่มีเพื่อนที่มาจากโรงเรียนเก่าเลย แต่การมาเจอกันใหม่ก็มีเพื่อนใหม่ ตอนเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก็สามารถปรับตัวได้ การเรียนก็สนุกบ้าง เบื่อบ้าง แต่ก็ทำผลการเรียนได้ดี มีเพื่อนในห้องหลายคนหนีเรียนในเทอมที่ 2 แต่ “บี” ก็ไม่ได้สนใจว่าเพราะอะไร ต่างคนก็ต่างเรียนและทำงาน เล่น และสนุกกับเพื่อนๆ จนกระทั่งขึ้นชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ 2 “บี” เริ่มเบื่อกับที่จะเรียนหนังสือในบางวิชาที่ครูไม่สนใจสอน ที่เบื่อกที่สุดคือบรรยากาศที่ครูเข้ามาดำเนินนักเรียนด้วยอารมณ์โกรธแบบหาสาเหตุไม่ได้ แม้จะรู้ว่าไม่ได้ค่า “บี” แต่การดำเนินแบบเหวี่ยง ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนน่าเบื่อ และที่เบื่อกที่สุดคือเบื่อกครู ที่ไม่ได้สอนอะไร ให้การบ้าน และสอบ แม้จะรู้ว่า พ่อและแม่ หวังจะให้เรียนในระดับที่สูงขึ้นไป แต่ “บี” ก็รู้สึกเบื่อกโรงเรียน และไม่สนุกกับการอยู่ในโรงเรียน และเริ่มไปคุยกับเพื่อนที่ไม่ชอบบรรยากาศในห้องเรียนเหมือนกัน ซึ่ง “บี” และเพื่อนๆ เริ่มหนีออกนอกโรงเรียนบ่อยขึ้น

2.4.3 พฤติกรรมทางเพศ

“บี” เริ่มไปคบหากับเพื่อนที่ชอบหนีเรียน และหนีออกไปเที่ยวกับเพื่อน ในเวลากลางวันซึ่งเพื่อนๆ ก็ออกไปหาแฟน และไปเที่ยว “บี” ก็จะไปด้วยจนตอนเย็นก็กลับมาขอแม่ มารับ “บี” ออกไปเที่ยวบ่อยมากขึ้น และได้ไปเจอกับแฟน ที่มาจากต่างจังหวัด มาหางานทำใน อำเภอ เริ่มต้นด้วยการแลกเบอร์โทรศัพท์ และคุยกัน แฟน “บี” หน้าตาไม่หล่อ แต่ก็ดูเป็นผู้ใหญ่ สุขุมหรี เซ้าห้องเล็กๆ อยู่กับเพื่อนที่ย้ายมาจากต่างจังหวัดด้วยกัน บางวัน “บี” รู้จักคบหากับแฟนได้ ประมาณ 1 เดือน ก็มีเพศสัมพันธ์กันที่บ้านของแฟนในวันที่ “บี” ไปนอนเล่นที่ห้องพัก และเพื่อนของแฟนออกไปทำงาน การมีเพศสัมพันธ์ในครั้งนั้นไม่ได้มีการป้องกันการตั้งครรภ์ เพราะเป็นสิ่งที่ บีไม่ทันได้คิดถึง นอกจากความรู้สึกว่า “บี” รักแฟนมาก แฟนของ “บี” ตามใจทุกอย่าง อยู่ด้วยแล้ว มีความสุข เวลาที่ทะเลาะกัน แม้จะไม่ค่อยพูดแต่แฟนจะจ้อ “บี” ก่อนทุกครั้ง บีตัดสินใจไม่ไปโรงเรียน

แม่และพ่อรู้เรื่องจากเพื่อน และครู มาตามกลับบ้าน แต่ “บี” ยืนยันให้พาแฟนไปด้วย ซึ่งทั้ง พ่อและแม่ ก็ต้องจำยอมรับ แต่แม่ขอให้บีกลับไปสอบให้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพราะอย่างน้อยก็เสียเวลาเรียนมา 1 ปี ซึ่งบีรับปากว่าจะกลับไปสอบตามที่แม่ขอร้อง แต่หลังจากไปอยู่ที่บ้าน บี ตัดสินใจโดยที่ไม่ได้บอกกับแม่ว่าจะไม่ไปสอบ และอยากอยู่ที่บ้าน

บีอยากมีลูกเหมือนกับแอน เพราะรู้สึกว่าคุณ บีมีลูก จะเป็นครอบครัวที่พร้อมหน้าพร้อมตา พ่อ แม่ ลูก บีอยากให้สามีไปทำงานในสวนกับพ่อ และ บีเลี้ยงลูกอยู่ที่บ้าน

2.4.4 ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

1) การให้ความหมายต่อเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

“บี” เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รู้วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์โดยใช้ถุงยางอนามัย แต่ที่ผ่านมาในช่วงเรียนวิชาเพศศึกษา ก็ไม่ได้สนใจมากนัก เพราะเป็นการทำรายงานส่ง ซึ่งมีมีทัศนคติต่อเรื่องนี้ว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัว

2) พฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

“บี” เชื่อว่า การมีสามีเพียงคนเดียว และได้รับการยอมรับ มีการแต่งงานตามประเพณี เป็นความรับผิดชอบต่อการสร้างการยอมรับในสังคม เรื่องเพศเป็นสิทธิส่วนบุคคล การมีแฟนของบี จึงเป็นสิทธิส่วนตัวที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างการยอมรับ ของเพื่อนในฐานะผู้หญิงที่แต่งงาน มีสามี มีลูก เพื่อยุติการเป็นนักเรียนในสถานศึกษา

3) การป้องกันการตั้งครรภ์

“บี” รับรู้ว่า การที่แม่ให้พาสามีเข้าบ้านได้นั้น เพราะแม่ไม่อยากให้มีปัญหาเรื่องหนีออกจากบ้าน แต่แม่และพ่อ ยังยืนยันโดยวางเงื่อนไขให้กลับไปเรียนจนจบ ซึ่ง “บี” เบื่อโรงเรียนมาก เบื่อครู เบื่อเพื่อน แต่ “บี” เลือกที่จะนิ่งเฉย แม่ยืนยันเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยจัดหายาคูมกำเนิดมาให้กิน แต่บีมีอาการแพ้ยาคุม วิงเวียนศีรษะตลอดเวลา แม่หาถุงยางอนามัยมาให้ แต่ “บี” ไม่ใช่ เมื่อแม่ถาม ก็จะบอกว่า ใช้ทุกครั้ง “บี” รู้วิธีใช้ถุงยางอนามัยจากโรงเรียนในวิชาเพศศึกษา แต่ไม่อยากใช้ถุงยางอนามัย เพราะอยากมีลูก ซึ่งเป็นเรื่องที่พ่อและแม่ไม่เคยถาม “บี” และ “บี” ก็ไม่ได้บอกให้พ่อกับแม่รู้

4) การกำหนดเป้าหมายในชีวิต

การตั้งครรภ์ ทำให้ “บี” ดีใจมาก แต่ทั้งพ่อและแม่รู้สึกกังวล ยืนยันให้ทำแท้ง แต่ “บี” ปฏิเสธอย่างเด็ดขาด พร้อมยืนยันว่าจะเลี้ยงลูกเอง “บี” เบื่อโรงเรียนและอยากออกมาใช้ชีวิตที่ไม่ต้องอยู่ในโรงเรียนที่มีแต่คนแก่งง สามีของ “บี” แม้จะดูเหมือนคนดีแต่ก็เข้าใจและเอาใจใส่อย่างดี

5) การให้ความหมายต่อความมีคุณค่าในตนเอง

ความมีคุณค่าในตนเองของปี คือ การได้รับการยอมรับจากเพื่อนการ เป็นที่ต้องการจากคนรัก และการมีลูก ได้เลี้ยงลูกด้วยตนเอง มีอิสระ และไม่ถูกรังแกจากเพื่อน หรือ แรงกดดันจากการเรียนในระบบการศึกษา ที่สร้างความรู้สึกทุกขใจ การเป็นอิสระที่สามารถทำ กิจกรรมที่ตนเองอยากทำ ไม่ต้องตกอยู่ท่ามกลางเสียงนินทาของเพื่อนร่วมชั้นเรียน การดำทอต่อว่า ของครู ในเรื่องความประพฤติ และการถูกแกล้งจากเพื่อนโดยไม่มีการแก้ไข

3. กรณีศึกษาที่ 3

3.1 บริบทครอบครัว

3.1.1 อาชีพและเศรษฐกิจ

ครอบครัวนายห้า (พ่อเกษตรกร) และนางหก (แม่เกษตรกร) เป็นครอบครัว ที่มีฐานะปานกลาง นายห้าประกอบอาชีพทำนา และ ทำสวน ซึ่งเป็นที่ดิหมรดก ประกอบกับเช่าที่ นาปลูกข้าว ปลูกหอมในบางช่วง นายห้ามีสถานนะเป็นพ่อเลี้ยง ซึ่งมาแต่งงานกับนางหกซึ่งเป็น แม่มีลูกติด 2 คน เป็นผู้หญิง ตั้งแต่ลูกสาวคนโตของนางหกอายุเพียง 3 ปี และลูกสาวคนเล็ก อายุ 1 ปี เมื่อแต่งงานก็ได้ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่กับนางหก ซึ่งอาศัยอยู่กับแม่ และมีบุตรกับนางหก เป็นชาย 1 คน

รายได้ของครอบครัวที่ต้องดูแลสมาชิกจำนวน จำนวน 6 คน ซึ่งเป็นเด็กที่กำลังเติบโต นับเป็นภาระที่นายห้า ต้องรับผิดชอบ ในเรื่องค่าใช้จ่าย ซึ่งบางครั้งไม่เพียงพอ นางหก จึงมีหน้าที่ออกไปช่วยเหลือและรับจ้างทำงานในหมู่บ้านด้วย

3.1.2 การศึกษา

นายห้าและนางหก ทั้งสองคนเรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ ให้ความสำคัญกับการเรียนกับลูกทั้งสามคน และพยายามหาเงินเพื่อให้ลูกได้เรียนเพื่อมีความรู้ไป ทำงาน เนื่องจากตนเองไม่มีที่ทำกิน และอยากให้ลูกสาวได้มีโอกาสทางสังคมที่ดีขึ้น ลูกสาวคนเล็ก เป็นเด็กเรียนเก่งมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ได้เกรดเฉลี่ย 4.00 ทุกปีการศึกษา และเป็นความหวังว่า การศึกษาจะช่วยให้ลูกมีอนาคตที่ดี ในขณะที่ลูกสาวคนโต แม้จะเรียนไม่เก่ง แต่มีความขยันเรียน ไม่เกเร

3.1.3 ความสัมพันธ์กับชุมชน

ทั้งนายห้าและนางหก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ที่ผ่านมาให้กำลังใจและร่วมงานกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ นายห้ามีเพื่อนมากเพราะเป็นคนอัธยาศัยดี ใจดี เวลาที่มี ปัญหาในครอบครัวก็มีเพื่อนบ้านที่สนิทคอยรับฟัง การแยกครอบครัวออกมาจากบ้านแม่ยายก็เป็น

ช่องทางหนึ่งที่เพื่อนสนิทให้คำแนะนำ ซึ่งนายห้ำก็นำมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ เพราะรู้สึกไม่มีความสุขหากต้องทะเลาะกัน และไม่ยากแก้ปัญหาด้วยการใช้ความรุนแรง

3.1.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

แม่ยายของนายห้ำ เป็นคนที่มีบุคลิกชอบใช้อำนาจในการดูแล ดุด่า และเสียงดังอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งทำให้นายห้ำ ไม่พึงพอใจ และรู้สึกอึดอัดตลอดเวลาที่อยู่ร่วมกันในบ้าน และรับรู้มาตลอดว่า นางหก รักแม่ของตนมาก และสาเหตุที่หย่าร้างกับสามีคนแรก เพราะสามีคนแรกของนางหกซึ่งเป็นคนต่างจังหวัด ทะเลาะกับแม่ และชวนให้ย้ายหนีไปอยู่ที่บ้านของตน ซึ่งในขณะนั้นนางหกกำลังตั้งครรภ์ลูกสาวคนเล็ก แต่ยังไม่ได้ออกให้สามีเการู้ นางหกเลือกอยู่กับแม่ ทำให้สามีไม่พอใจ และหนีกลับภูมิลำเนาเดิม และไปมีภรรยาใหม่ ซึ่งนางหกเสียใจมาก

นายห้ำรู้ปัญหา แต่เนื่องด้วยเป็นคนที่ไม่อยากมีปากเสียง และสร้างความลำบากใจให้กับภรรยา จึงเลือกที่จะแอบปรึกษากับนางหก ขอแยกบ้านออกไปอยู่กันตามลำพัง เมื่อลูกเริ่มโตขึ้น และสามารถมีเงินมากพอสร้างบ้าน หลังเล็กๆ ที่อยู่ห่างออกไปอีกหมู่บ้าน เพื่อหลีกเลี่ยงการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว หลังสร้างบ้านเสร็จค่อยๆ ย้ายของใช้จำเป็นที่จำเป็นออกไป และเมื่อตัดสินใจย้ายออกไป ก็แจ้งให้แม่ยายรับรู้และขอรับลูกทุกคนไปอยู่ดูแลเองทั้งหมด

การขอย้ายออกจากบ้านไปอยู่ต่างหาก ทำให้แม่ยายโกรธมาก ด่าทอรุนแรง แต่นางหกไม่ยอมให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยกับการเลิกร้างกับสามีคนแรก จึงยินยอมให้สามีเป็นคนตัดสินใจ แม่ยายตัดขาดความสัมพันธ์แม่ลูก ไล่ออกจากบ้านและประกาศว่าไม่ต้องมาเหยียบที่บ้านอีก ไม่ยินยอมให้หลานสาวอีก 2 คนไปอยู่ด้วยที่บ้านหลังใหม่ ซึ่งนายห้ำรู้ว่าแม่ยายเกรงเรื่องพ่อเลี้ยง ลูกเลี้ยง เพราะถึงแม้ว่าจะเลี้ยงมาตั้งแต่ยังเป็นทารก แต่เข้าใจมุมมองของสังคมที่อาจจะหวาดระแวงได้ หลังจากนั้นจึงออกจากบ้านไป 3 คน พ่อ แม่ และลูกชาย ที่ยังเรียนชั้นประถมศึกษา

แม้ว่าจะย้ายออกมา แต่นางหก ก็ยังคงไปมาหาสู่กับลูกสาวทั้งสองคน ด้วยความเป็นห่วง แม่ของนางหกด้วยความโกรธลูกเขย ก็ยังคงด่าและบอกกับลูกสาวทั้งสองคนว่า แม่รักสามีใหม่มากกว่าลูกสาวสองคน ทั้งไปอยู่กันตามลำพัง ซึ่งนางหกแม้จะรู้ว่ามันไม่ใช่สาเหตุอย่างที่แม่ตนเองบอก จึงพยายามบอกลูกและคอยสอบถาม แต่ลูกสาวทั้งสองคนกลับเชื่อยายมากกว่า ซึ่งนางหกเข้าใจว่าเมื่อโตขึ้นลูกจะเข้าใจ นายห้ำ และนางหก ยังส่งเสียให้เงินกับลูกไว้ใช้จ่ายในการเรียน แต่ในส่วนของการใช้จ่ายในแต่ละวันในครอบครัวของแม่นั้น แม่ของนางหก ยังมีรายได้จากการทำสวน และ รับจ้าง ซึ่งพอเพียงในการใช้จ่าย

3.1.5 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่น

นายห้าแม่รับรู้ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่นมีมากขึ้น แต่ด้วยบทบาทของการทำหน้าที่พ่อเลี้ยง จึงไม่สามารถแนะนำอะไรได้มากนัก จึงให้เป็นหน้าที่ของแม่ยาย และภรรยา ในการดูแล ปัญหาเรื่องเพศที่พบจึงเป็นหน้าที่ของภรรยา

3.2 การรับรู้ของพ่อต่อสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการ และวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

3.2.1 บทบาทพ่อต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นายห้า เด็บโตมาในครอบครัวเกษตรกร ที่มีฐานะปานกลาง มีพี่น้อง 5 คน สมาชิกในครอบครัวรักใคร่กันดี ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะกัน ต่างช่วยกันทำงาน เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นายห้าจึงออกมาช่วยครอบครัวทำนา เมื่อครบปีบวชฉีบวชตามประเพณี นายห้ามีบ้านอยู่ใกล้กับนางหก ที่รู้จักมานาน ตั้งแต่ก่อนนางหกแต่งงาน และรับรู้ปัญหาของนางหกมาตลอด เมื่อนางหก หย่าร้างกับสามี จึงเข้ามาคบหาและจัดงานแต่งงานตามประเพณี และดูแลครอบครัวนางหก ลูกสาวทั้งสองคน ด้วยการทำงานหนัก พยายามหลีกเลี่ยงการทะเลาะเบาะแว้งกับแม่ยาย ที่มักชอบใช้ถ้อยคำรุนแรงกับสมาชิกในครอบครัว การเป็นคนพูดน้อย และตั้งใจทำงาน ทำให้ความขัดแย้งในครอบครัวน้อยลง แต่ก็ยังเป็นภาวะที่อึดอัดและอยากแยกครอบครัวออกไปเมื่อมีโอกาส

2) พัฒนาการด้านตัวตน

เมื่อมาแต่งงานกับนางหก และมีบุตรด้วยกันเป็นชาย 1 คน การดูแลลูกสาวทั้งสองคน ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของแม่ยายและภรรยา ด้วยลูกสาวทั้งสองคนโตขึ้นมาก เนื่องจากเกรงว่าชาวบ้านจะครหาด้วยข้อหาพ่อเลี้ยงลูกเลี้ยง ลูกสาวคนโตจะค่อนข้างปฏิเสธการดูแลจากนายห้า แต่ ลูกสาวคนเล็ก "ซี" จะค่อนข้างสนิทสนมมากกว่า เพราะเลี้ยงมาตั้งแต่เล็กมาก รายได้ในครอบครัวที่ได้จากการทำการเกษตร และงานรับจ้าง ก็ให้ภรรยาเป็นคนจัดการ การดูแลลูกทั้งสองคนก็เหมือนกับลูกของตนเอง ไม่ได้มีปัญหา เพราะมอบให้ภรรยาเป็นคนดูแลและจัดการทั้งหมด มีให้เงินในวาระพิเศษ หรือเมื่อมาขอเพิ่มบ้างก็เป็นเรื่องปกติ การอบรมสั่งสอนก็ทำได้ไม่มากนักเพราะการเป็นพ่อเลี้ยงลูกเลี้ยงอาจทำให้ชาวบ้านเข้าใจและตีความไปในทางที่ไม่ดีได้ บทบาทการทำหน้าที่พ่อของนายห้า จึงดำเนินไปอย่างระมัดระวัง เพื่อป้องกันคำครหาของสังคม

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

นายห้า มีกลุ่มเพื่อนส่วนใหญ่ที่อยู่ในกลุ่มงานอาชีพเดียวกัน มีเวลาพบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน นายจ้าง โดยมีการดื่มสุรากันบ้าง และการดื่มสุรามักเป็นประเด็นที่

นำมาสู่ความรู้สึกไม่พอใจของแม่ยาย จนนำมาซึ่งการด่าทอต่อว่า จากเรื่องเล็กๆ จะขยายไปยังประเด็นอื่นๆ เช่น ปัญหาค่าใช้จ่าย รายได้ในครอบครัวและหนี้สิน

ในบทบาททางสังคมที่ผ่านมา การไปร่วมงานสังคมนาและการดูแลสาธารณูปโภค นายห้าไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก นายห้าเป็นหนุ่มโสดที่แต่งงานเมื่ออายุมากแล้ว โดยเชื่อว่าเมื่อจะมีครอบครัว ก็ต้องสามารถดูแลได้ การแต่งงานกับภรรยาซึ่งเป็นแม่ยายลูกติด 2 คน และมีค่าใช้จ่ายในครอบครัวจำนวนหนึ่ง จึงให้ความสำคัญกับการทำงาน และการพบปะสังสรรค์ กับเพื่อนฝูง เพื่อสร้างเครือข่ายเพื่อนกันไว้ และมอบหมายให้ภรรยาทำหน้าที่ในการดูแลบ้าน สถานะภาพพอเลี้ยง กับลูกเลี้ยง ที่เป็นหญิง ทำให้นายห้า ไม่ค่อยได้ใกล้ชิดกับลูกสาวคนโตของภรรยา แต่ใกล้ชิดกับลูกสาวคนเล็กใกล้ชิดเนื่องจากมีโอกาสดูแลมากกว่า แต่การดูแลลูกสาวคนเล็ก ไม่เคยสอนเรื่องการตั้งครุฑ ผลิตของตั้งครุฑ หรือการป้องกันที่ตั้งครุฑ เพราะเชื่อว่าระบบโรงเรียนสอนให้แล้วและเป็นหน้าที่ของภรรยาในการดูแลเรื่องนี้

การอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ทำให้เกิดปัญหาจุกจิกมากมาย โดยเฉพาะความขัดแย้งที่เริ่มต้นด้วยเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แต่การอาศัยอยู่ในบ้านของแม่ยาย และการถูกต่อว่าหรือใช้คำพูดที่รุนแรงบ่อยๆ ทั้งกับภรรยา หลาน หรือแม้กระทั่งกับตัวของนายห้าเองก็ทำให้ตนเองรู้สึกอึดอัดที่จะอยู่รวมบ้านกัน เพราะบ้านที่ไม่มีความสุขในบทบาทหัวหน้าครอบครัว นายห้ารู้สึกอายชาวบ้านจึงแยกครอบครัวออกไปอยู่กันเอง หรือกับนางหกลึงถึงความคับข้องใจซึ่งภรรยาก็เข้าใจและเห็นด้วยที่จะแยกไปอยู่ต่างหาก แต่ถ้าบอกโดยตรงกับแม่ยายก็อาจจะเป็นปัญหา จึงตกลงใจกู้เงินเพื่อไปซื้อที่ดิน โดยสร้างบ้านไว้ในอีกหมู่บ้านโดยไม่ให้แม่ยายรู้ เมื่อมีโอกาสก็ค่อยๆ ขนเสื้อผ้าออกไป แต่ของใช้ต่างๆ ที่ซื้อไว้ไม่ได้มีการเคลื่อนย้ายออกไปให้ผิดสังเกต จนวันที่ย้ายออก จึงได้แจ้งให้แม่ยาย ซึ่งก็เป็นดังที่นายห้าคาดการณ์ไว้ แม่ยายโมโหและโกรธมาก ใช้คำพูดว่าที่รุนแรง ทะเลาะกันรุนแรง และขับไล่นายห้า และ นางหก พร้อมกับหลานชายให้ออกไป ออกคำสั่งคาดโทษว่าอย่ากลับเข้ามาอีก แต่ไม่ยอมให้ลูกติดภรรยาทั้งสองคนออกมาอยู่ด้วยกัน

3.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

นายห้ารู้ว่าการแก้ปัญหที่ตนเองเลือกใช้ เป็นการสร้างความขัดแย้งในครอบครัวที่รุนแรง แต่เชื่อว่าเมื่อเวลาผ่านไปจะสามารถกลับเข้าไปทำความเข้าใจได้ การทิ้งเด็กหญิงสองคนไว้กับแม่ยาย ส่วนหนึ่งมองว่าเป็นการดีที่แม่ยายจะมีเพื่อน และไม่เป็นการหักทวงน้ำใจจนเกินไป ซึ่งนายห้าได้หารือกับนางหก ให้กลับไปทำความเข้าใจกับลูกสาวทั้งสองคนเพื่อป้องกันปัญหาเรื่องความขัดแย้ง การเป็นพ่อเลี้ยงทำให้การจัดการในข้อขัดแย้งทำได้ไม่สะดวกนัก แต่ความขัดแย้งระหว่างแม่ยายและลูกเขย ไม่เอื้อให้เกิดการพูดคุยหรือทำความเข้าใจกับลูกสาว

ทั้งสองคนมากนัก ในขณะที่เดียวกันภาระหน้าที่ที่ต้องทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว และชำระหนี้สินจากการสร้างบ้าน ทำให้ความสนใจในปัญหาเรื่องความขัดแย้งระหว่างครอบครัวน้อยลงไป เนื่องจากตนเองมีหน้าที่ที่ต้องทำ มีลูกต้องดูแล ลูกสาวทั้งสองคน แม้จะรักและเป็นห่วง แต่การย้ายบ้านออกมาก็ไม่ได้ไกลมากนัก สามารถไปมาหาสู่กันได้ และไม่คาดคิดว่าจะเป็นปัญหาในอนาคต

3.2.3 ความคาดหวังในตัวลูก

นายห้าเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของบุญกรรมแต่ละคนที่จะเกิดขึ้น ทุกคนต้องรู้หน้าที่ของตนเอง และรับผิดชอบตนเองให้ดี รู้หน้าที่ว่าควรทำอะไรอย่างไร

3.2.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

ลูกชายเป็นเด็กดี เป็นความหวังที่จะส่งเสริมให้เรียนในระดับที่สูงขึ้นไป เป็นพ่อเลี้ยง ดูแลหาเงินให้ลูกได้เรียนหนังสือเท่าที่สามารถทำได้ เอาตัวรอดไม่เป็นภาระ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ลูกสาวสองคนซึ่งเป็นลูกติดภรรยา เลี้ยงมาตั้งแต่เล็ก รักเหมือนลูก แต่การที่ไม่ใช่พ่อที่แท้จริงและมีปัญหาเกี่ยวกับแม่ของภรรยาทำให้ไม่สามารถจัดการอะไรได้มากนัก ให้เป็นเรื่องของแม่ ลูกจัดการกันเอง

นายห้า ให้ความสำคัญกับการอบรมสั่งสอนลูกชาย ซึ่งเป็นลูกของตนเอง กับภรรยา มากกว่าการสอนลูกสาว เนื่องจากบทบาททางสังคมของการเป็นพ่อเลี้ยง กับลูกเลี้ยง ซึ่งเป็นหญิง จึงไม่ได้ทำหน้าที่อบรมในเรื่องเพศ ให้กับลูกสาว

3.2.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) วางบทบาทของตนเองในฐานะคนนอก

การอยู่ในสถานภาพ พ่อเลี้ยง ทำให้ต้องระมัดระวังในระดับความสัมพันธ์ นายห้า จึงไม่เข้าไปมีบทบาทในการดูแล และให้ภรรยาและแม่ยายเป็นผู้ทำหน้าที่หลักในการอบรมสั่งสอน

การพูดเรื่องเพศกับลูกเลี้ยง จะทำให้สังคมมองไม่ดี เป็นสิ่งที่ชวนให้หวาดระแวงว่าจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ชู้สาว นายห้า จึงเห็นว่า ลูกเลี้ยงควรอยู่ในความดูแลของภรรยาและแม่ยายเพราะลูกเลี้ยงอยู่ในวัยเริ่มโตเป็นสาว ดังนั้นเมื่อ มีปัญหาในเรื่องชู้สาว จึงเห็นว่า เป็นเรื่องที่แม่จะต้องจัดการ แต่พ่อควรทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลืออื่นๆ

...พ่อเลี้ยง พูดอะไร ทำอะไรไปมากก็ได้ มันก็ต้องเป็นเรื่องของแม่กับยายเค้า
ยุ่งมากชาวบ้านก็จะมองไม่ดี มียากอยู่

(นายห้า (พ่อเลี้ยงเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2555)

2) หลีกเลี้ยงการสื่อสารแบบเผชิญหน้า

การที่แม่ยาย เป็นคนอารมณ์ร้อน และชอบด่าทอเมื่อไม่พึงพอใจ และรู้ว่า ภรรยารักแม่มาก ปัญหาการหย่าร้างของสามีเก่าของภรรยา เกิดจากความขัดแย้งของแม่ยายและลูกเขย เมื่อนายห้าตกลงใจแต่งงานกับนางหก จึงเลือกให้การหลีกเลี้ยงที่จะเผชิญกับความขัดแย้ง โดยเฉพาะปัญหาเรื่องเพศของลูกเลี้ยง ทั้งสองคน เลือกที่จะไม่สอบถามปัญหา แต่รับรู้ปัญหาจากภรรยา และคอยให้คำแนะนำ หากภรรยาต้องการคำแนะนำ

...ทะเลาะกัน เลี้ยงดัง ผมไม่ค่อยชอบ เราก็ต่างคนต่างอยู่ ก็มีความสุขดี เรื่องลูกผมก็ห่วงนะ เลี้ยงมาตั้งแต่เล็ก แต่จะให้ช่วยอะไรก็ช่วยได้เท่าที่ทำได้ตอนนี้ มันเป็นบุญเป็นกรรมของเค้า คนอื่นเค้ายังดีได้ เด็กมันเลือกแบบนี้เอง

(นายห้า (พ่อเลี้ยงเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2555)

3.3 การรับรู้ของแม่สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการและวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

3.3.1 บทบาทแม่ต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นางหก (แม่เกษตรกร) เป็นลูกสาวคนสุดท้ายในจำนวนพี่น้อง 3 คน พี่คนโตเป็นชายทั้ง 2 คน ในวัยเด็กแม่ของนางหกให้ความสำคัญกับการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนกตัญญู พี่ชายทั้ง 2 คน ต่างมีครอบครัวและย้ายไปอยู่ที่ต่างจังหวัด นางหกแต่งงานกับชายหนุ่ม ซึ่งเป็นคนต่างถิ่นย้ายตามพี่สาวมาอยู่ในตำบลเดียวกัน และย้ายเข้ามาอยู่ด้วยกันในครอบครัว เนื่องจากแม่ไม่มีใครอยู่ด้วย อีกทั้งเป็นลูกสาวคนเดียวในบ้านที่อยู่กับแม่มาตลอด หลังจากแต่งงาน สามีและแม่ ทะเลาะกันเป็นประจำ แม่ไม่มีการทำร้ายร่างกายกัน แต่การด่าทอทุกวันก็ทำรู้สึกเครียด แต่ก็ต้องอดทนกับปัญหาความขัดแย้งในบ้าน ด้วยความรู้สึกเห็นใจแม่ที่เลี้ยงลูกมาโดยลำพังซึ่งลูกคนอื่น ๆ ไม่มีใครอยากอยู่กับแม่ เพราะแม่มักไม่เกรงใจใคร และใช้อารมณ์ในการตัดสิน ทำให้นางหก ต้องทำหน้าที่คอบประนีประนอมเมื่อเกิดปัญหาในบ้าน

2) พัฒนาการด้านตัวตน

ในแต่ละวันในครอบครัวมักมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันระหว่างแม่ของนางหกและสามี จนกระทั่งหลังจากสามีเก่าและนางหกซึ่งมีทายาทด้วยกันเป็นลูกสาวเมื่อลูกสาวคนโตอายุประมาณ 3 ปี สามีมีเรื่องทะเลาะกับแม่ยายรุนแรง และยื่นคำขาดให้นางหกเลือกว่าจะอยู่หรือไปภูมิลำเนาเดิมของสามีเก่า และเนื่องจากนางหก ไม่สามารถทิ้งแม่ไปได้ เพราะแม่ไม่มีใคร

อยู่ด้วย และถ้าทิ้งแม่ไป ชาวบ้านก็ต้องมองว่า “รักผิวจนลืมแม่” นางหก ตัดสินใจเลือกอยู่กับแม่ และไม่บอกสามีเก่าว่าตนเองตั้งครรภ์ เพราะในขณะนั้นเชื่อว่า สามีเก่าจะกลับมาเมื่อหายโศก เนื่องจากด้วยกันคนหนึ่งแล้ว แต่เมื่อนานไปสามีเก่าไม่กลับมาและทราบภายหลังว่า ไปมีครอบครัวใหม่ แต่งงานใหม่ และมีลูกใหม่ ซึ่งนางหกเสียใจมาก ที่สามีทอดทิ้งไป

นางหกรู้ว่าเหตุผลหลักที่สามีไม่สามารถอยู่กับตนและครอบครัวได้ เพราะความขัดแย้งและทะเลาะกับแม่ของตน ซึ่งเป็นคนอารมณ์ร้อน เมื่อไม่พอใจก็มักใช้คำพูดที่รุนแรง แต่การเป็นลูกทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือกไปอยู่กับสามีที่ต่างจังหวัดได้ แม่ไม่มีใคร พี่ๆ คนอื่นๆ ล้วนแต่อยู่ไกล การไปอยู่ที่บ้านสามีก็รู้สึกไม่มั่นคงว่าจะมีความสุขเหมือนกับอยู่ที่บ้านของตัวเองหรือไม่ การอยู่ในสถานะแม่มาয়ลูกติด สามีทิ้งทำให้นางหกโศกเศร้ามาก โดยเฉพาะการทิ้งไปในช่วงที่ตนเองกำลังท้องไปต่างๆ ที่ตนเองตั้งท้อง แม้จะไม่รู้ในช่วงที่กลับไปว่าตั้งครรภ์ แต่การที่พี่สาวของสามีได้ส่งข่าวบอกสามีให้รู้แต่กลับไม่สนใจมาดูแลและไปมีภรรยาคนใหม่ มีลูกใหม่ ทำให้รู้สึกเสียใจ และโกรธมากยิ่งขึ้น นางหกจึงตั้งใจว่าจะเลี้ยงดูลูกเองโดยที่ไม่ให้ครอบครัวสามี และสามีมายุ่งเกี่ยวอีกเลย

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว และการเป็นแม่มาয়สามีทิ้งในอดีต เป็นสิ่งที่นางหกรู้ว่าแม่ไม่มีใครพูดถึง แต่ก็ยังเป็นข้อบกพร่องของผู้หญิงที่มีสามีแล้ว และรู้สึกอับอาย ซึ่งเมื่อสามีต้องการแยกครอบครัวออกมา จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ต้องตัดสินใจเลือกที่จะย้ายออกมาอยู่กับสามี เนื่องจากไม่อยากจะเกิดเหตุการณ์กับตนเองซ้ำสอง และเมื่อนางหกและสามี แยกมาอยู่ต่างหาก จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะคุยกับลูกสาวทั้งสองคนมากนัก ไม่ได้สอนเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ หรือการให้ความสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในความรักที่มีให้ ไม่ได้ติดตามใกล้ชิดด้วยต้องทำงาน และมีลูกชายคนเล็กที่เกิดกับสามีคนปัจจุบันต้องคอยดูแล ในขณะที่ลูกสาวมียายและพี่สาวที่โตกว่าคอยดูแล เมื่อพบปัญหาลูกหนีออกจากโรงเรียนเพราะเวลาเรียนไม่พอ แก้ปัญหาโดยการเข้าไปปรึกษาครูและขอกลับเข้าเรียนใหม่ ซึ่งทราบว่าลูกเริ่มมีแฟน แต่ไม่มีข้อมูลว่ามีเพศสัมพันธ์ ไม่ได้สอนเรื่องการป้องกัน แต่ให้สนใจเรื่องการเรียนเป็นหลัก จนกระทั่งกับแฟนคนปัจจุบันของลูกที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนเพราะตั้งครรภ์

3.3.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

นางหก สังเกตเห็นความสัมพันธ์ของลูกสาวทั้งสองคน ที่ดูแลและรักกัน ช่วยเหลือกัน ซึ่งความหวังของนางหกคือ อยากเห็นคนในครอบครัวมีความสุข ไม่ทะเลาะกันรักและเข้าใจกัน พูดจากันดีดี แม้ว่าจะมีฐานะยากจน แต่การที่ลูกสาวเรียนเก่งทั้งสองคน โดยเฉพาะคนเล็กที่เรียนหนังสือเก่งมาก ก็คาดหวังว่าการศึกษาน่าจะเป็นช่องทางที่จะช่วยให้ลูกสาวทั้งสองคนมี

อาชีพที่มั่นคง และสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ในอนาคต แต่เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างสามีและแม่ของตัวเอง จนสามีต้องการย้ายออกจากบ้านเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง เป็นสิ่งที่นางหกดต้องการตัดสินใจย้ายออกจากบ้านตามสามี เพราะไม่อยากให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย และที่ผ่านมาสามีคอยดูแลอย่างดี และไม่อยากให้ลูกชายที่กำลังเติบโต ต้องกำพร้าพ่อเหมือนพี่สาว เพราะไม่สามารถเลี้ยงดูลูกทั้ง 3 คนให้มีอนาคตที่ดีดังที่คาดหวังไว้ได้ หากต้องเลี้ยงลูกคนเดียว

นางหกรู้ว่า ลูกสาวคนเล็ก ซึ่งเป็นคนที่อารมณ์รุนแรง รักแรง โกรธแรงแสดงออก และชอบเอาชนะ โดยเฉพาะความโกรธที่แม่ย้ายออกจากบ้าน เริ่มมีพฤติกรรมหนีเรียนไปกับเพื่อน จนไปมีแฟนเป็นวัยรุ่น ซึ่งนางหกไม่เคยเห็นหน้ามาก่อน และทราบภายหลังว่าเลิกกันไป มีปัญหากับโรงเรียนที่ต้องตามไปแก้ไขเพราะขาดเรียนจนกระทั่งไม่มีสิทธิสอบ นางหกจึงไปขอให้กลับเข้าเรียนใหม่ในชั้นเดิม ความสัมพันธ์ระหว่างนางหก และลูกสาวขัดแย้งทะเลาะกันเกือบทุกครั้ง แต่นางหกก็ไม่สามารถเข้าไปช่วยจัดการอะไรได้มากนัก เนื่องจากลูกสาวยังอยู่ที่บ้านของแม่ของนางหก และแม่ของนางหก ก็มักจะไม่พอใจทุกครั้ง ในเรื่องการทำหน้าที่ดูแลลูกของตนเอง การตัดสินใจในตัดสินใจของลูกสาวคนเล็กกับแฟนคนใหม่ เพียงเพราะต้องการเอาชนะคู่แข่ง แต่ฝ่ายชายไม่ยอมรับ ทะเลาะและทำร้ายร่างกาย จนต้องแจ้งความ ฝ่ายชายต้องการให้ไปทำแท้ง แต่ด้วยอายุครรภ์ที่มากและไม่สามารถทำแท้งได้ จึงเอาลูกไว้ และตั้งใจว่าถ้าคลอดจะยกให้ครอบครัวฝ่ายชาย แต่ก็ไม่ได้ยกให้ การที่สามีของลูกสาวคนเล็กไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง และยังคงพึ่งพิงมารดาของสามีลูกสาวเป็นหลัก เมื่อมีเรื่องขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท นางหกจึงทำได้เพียงการช่วยดูแลหลาน และให้เงินซื้อมมเท่านั้น

3.3.3 ความคาดหวังในตัวลูก

ลูกสาวเป็นเด็กเรียนเก่งมาก และหน้าตาสวย แต่เนื่องจากครอบครัวยังยากจน และลูกสาวทั้งสองคนก็กำพร้าพ่อ ที่ทิ้งไปตั้งแต่อยู่ในท้อง นางหก จึงหวังว่าลูกจะได้มีโอกาสเรียนสูงๆ ได้ทุนการศึกษา สามารถส่งตัวเองเรียนได้จนสามารถมีงานทำที่ดี และมั่นคง แต่การที่ลูกสาวหนีเรียน และตั้งครมภ์ ความคาดหวังหลังจากที่ลูกสาวคลอดลูก คืออยากให้ลูกสาวมีความสุข ครอบครัวสามีเมตตา และดูแล ไม่ทะเลาะกัน

3.3.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

หลังจากที่ย้ายบ้านออกมา นางหกรู้ว่าลูกเสียใจ และเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ทั้งการหนีเรียน จนถูกให้ออกจากโรงเรียน จนถึงปัญหาเรื่องแฟน เคยเตือนเรื่องให้ป้องกันอย่าให้ตั้งครมภ์ แต่ก็รู้ว่าลูกไม่เชื่อ นางหกรู้ว่าลูกสาวทั้งสองคนมีแฟน แต่การมีแฟนในวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติ และเชื่อว่าลูกน่าจะรู้เรื่องการป้องกันการตั้งครมภ์ เพราะเป็นเด็กเรียนเก่ง

มีพี่สาวที่โตกว่าน่าจะต้องทำหน้าที่ช่วยสอนน้อง และเชื่อว่าโรงเรียนได้ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน สร้างทักษะชีวิตในทุกด้านให้กับลูก การเป็นแม่และชวนลูกคุยในพูดเรื่องเพศรู้สึกว่าเป็นเรื่องน่าอาย และอาจจะเป็นการชี้หน้า เพราะลูกไม่มีท่าทางสนใจอยากรู้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางเพศที่หญิงสาววัยรุ่นไม่ควรทำ

3.3.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) การใช้อำนาจในครอบครัวในการสั่งและการทำให้กลัว

แม่ของนางหูก มักใช้ถ้อยคำตำรารุนแรงเสมอในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำพูดของยาย แต่การใช้คำพูดของแม่มักเป็นการขอให้เรียนและตั้งใจเรียน มีคำพูด “กู” “มึง” เป็นคำพูดที่ใช้ในยามโกรธ หรือโมโห เสมอๆ

...หนูก็อยากเลิกกับแฟน ทะเลาะกันทุกวัน เอาแต่ใจ แต่ยายก็บอกว่า มึงอยากมีตัวหลายคนเหมือนแม่มึงหรือ...ลูกออกมายังไม่ทันเห็นหน้าเค้าก็ทิ้งไปแล้ว ถ้ามึงไม่ทน มึงอยากให้ลูกเป็นเหมือนมึงจริงๆ หนูก็ไม่อยากให้ลูกเหมือนหนูอีกแล้ว

(มารดาวัยรุ่น อายุ 15 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2555)

2) การหลีกเลี่ยงการพูดคุยเพื่อหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาท

การไม่พูด ไม่อธิบาย เพื่อหลีกเลี่ยงการทะเลาะกันของสามีและแม่ตนเอง ทำให้มารู้ในภายหลังจากเกิดปัญหาว่า การตัดสินใจนั้นได้ทำให้ลูกสาวทั้งสองคนรู้สึกว่าแม่ไม่สนใจ ไม่มีใครสนใจ พ่อและแม่รักน้องมากกว่า และถูกทิ้งให้อยู่กับยาย เป็นคนที่ไม่เป็นที่ต้องการทั้งพ่อ และแม่ โดยเฉพาะลูกสาวคนเล็กที่รู้สึกว่าตนเองถูกทิ้งตั้งแต่อยู่ในท้อง

...พี่สาวหนู เค้าบอกหนูตอนที่แม่กับพ่อย้ายออกไปว่า เค้าไม่รักเราแล้ว เค้าถึงไม่อยากรอยู่กับเรา เค้าออกไปมีครอบครัวของเค้า

(มารดาวัยรุ่น อายุ 15, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2555)

...ตอนที่พ่อ กับแม่ออกไป หนูเหงามาก พี่สาวหนูเค้าก็ไปมีแฟน หนูก็เลยมีแฟนมั่ง หนูก็รู้ว่าพี่หนูมีอะไรกับผู้ชายแล้ว พี่มันก็ตามหนูมันก็บอกว่าอย่าไปปล่อยให้ท้อง ตอนหลังพี่มันกลับตัวได้ มันเอาเรื่องเรียนอย่างเดียว เรียนจนจบ แต่หนูเรียนไม่จบ

(มารดาวัยรุ่น อายุ 15, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2555)

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ในครอบครัวในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ทำให้ขาดเวลาในการสื่อสารและการทำความเข้าใจในปัญหา ขาดการแสดงออกในเรื่องความรัก ไม่เคยโอบกอดให้กำลังใจ หรือทำความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นและการแก้ปัญหาที่พ่อและแม่เลือกใช้ เนื่องจากเข้าใจว่า ลูกสาวทั้งสองคนโตแล้ว และยังมีน้องเล็ก ๆ ที่ต้องคอยดูแล การทำงานหนัก และหาเงินเพื่อส่งเรียนในระดับที่สูงขึ้นเมื่อเติบโตขึ้น เป็นความคาดหวังว่าจะช่วยให้ลูกทั้งสองคนเข้าใจปัญหาเมื่อโตขึ้น การศึกษาจะช่วยสร้างความรู้และโอกาสของการมีงานทำที่ดีช่วยเหลือตัวเองได้

3.4 ประสบการณ์การขัดเกลาและพฤติกรรมทางของลูกวัยรุ่น

3.4.1 ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

“ซี” เป็นกำพร้าพ่อ ตั้งแต่ยังจำความไม่ได้ แม่มักจะเล่าด้วยอารมณ์โกรธเสมอเมื่อ “ซี” ถามถึงพ่อว่า พ่ออยู่ที่ไหนว่า “มึงจะไปอยากรู้จักมันทำไม มันทิ้งมึงไปตั้งแต่ มึงอยู่ในท้อง หน้ามึงเค้ายังไม่ยอมเห็นเลย” จนเดี๋ยวนี้ “ซี” เลิกตั้งคำถามแล้วว่าพ่ออยู่ที่ไหน

“ซี” เติบโตมาก็มียู่เลี้ยงคือนายห้า ที่เพิ่งมาแต่งงานกับแม่หลังจาก “ซี” อายุได้ขวบกว่าๆ “ซี” กับพี่สาวเป็นลูกพ่อเดียวกัน “ซี” รู้ว่าพ่อทะเลาะกับแม่ และยาย จากนั้นก็ทิ้งแม่ พี่สาว และ “ซี” ไป ตั้งแต่ “ซี” ยังอยู่ในท้อง “ซี” แม่มีลูกชายอีก 1 คน ซึ่ง “ซี” ไม่ค่อยรักมากนัก ทะเลาะกับบ่อยๆ และทุกครั้งที่ทะเลาะกัน แม่ก็เข้าข้างน้องเสมอ ยิ่งเข้าข้าง “ซี” ก็ยิ่งเกลียดน้อง แต่ก็ได้แค่รู้สึกเกลียดไม่ได้อยากทำร้ายหรือแกล้งให้น้องเจ็บตัว

2) พัฒนาการด้านตัวตน

“ซี” รู้สึกตลอดเวลาว่า ตนเองเป็นลูกที่ถูกทิ้ง โดยเฉพาะในช่วงที่เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประจำอำเภอ ในขั้นตอนการมอบตัว “ซี” ต้องการหลักฐานสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของพ่อบังเกิดเกล้า ซึ่ง “ซี” เคยขอไปตั้งนานแล้ว แต่พอกก็ไม่ส่งมาให้ “ซี” โทรศัพทหาพ่อหลายครั้ง รอคอยส่งเอกสารมาให้ก็ไม่ได้ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้ “ซี” รู้สึกน้อยใจมากจนร้องไห้ด้วยความโกรธในขณะนั้น โกรธพ่อ โกรธแม่ โกรธยาย ที่ไม่ดูแลและไม่ช่วยแก้ปัญหา กล่าวโทษว่าถ้าไม่พร้อมจะดูแลแล้วทำให้ “ซี” เกิดมาทำไม แต่เมื่อครูที่รับสมัครเรียนรู้ว่ายังขาดเอกสาร ก็ช่วยดำเนินการให้ ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ “ซี” รู้สึกว่าตัวเองถูกทิ้งมากกว่าเมื่อครั้งที่พ่อทิ้งไปตอน “ซี” อยู่ในท้องแม่เสียอีก

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

“ซี” เข้าเรียนและสนุกกับการเรียน เพราะเป็นเด็กเรียนเก่ง เมื่อ “ซี” เริ่มขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครอบครัวของ “ซี” มีเรื่องทะเลาะกันรุนแรง ระหว่างนายห้าซึ่งเป็นพ่อเลี้ยง แม่ และ ยาย จนทำให้นายห้า และแม่ย้ายออกไปอยู่ที่บ้านหลังใหม่ ซึ่ง “ซี” ก็ไม่รู้มาก่อน

ว่าทั้งสองคนไปสร้างไว้ตั้งแต่เมื่อไร แต่เมื่อนายห้าและแม่พาน้องชายไปด้วย และปล่อยให้ “ซี” อยู่กับยาย ทั้งๆ ที่ แม่อยากให้ “ซี” กับพี่สาวไปอยู่ด้วย แต่ “ซี” ก็ห่วงยายที่เลี้ยง “ซี” มาตั้งแต่เล็ก การย้ายออกไปจากบ้านของนายห้า และแม่ ครั้งนี้ พี่สาวของ “ซี” โกรธมาก และมักจะบอกกับ “ซี” อยู่เสมอว่า “เราสองคนไม่ได้เป็นที่ต้องการของพ่อแม่ เค้าทิ้งเรา” ในขณะที่ยายก็พูดเหมือนกับพี่สาวว่า “เค้าออกไปมีความสุขกับพ่อแม่ลูก” และพูดทุกครั้งหากทำอะไรขัดใจหรือทำให้ยายไม่พอใจ พี่สาวของ “ซี” โกรธแม่มาก ไม่พูดกับแม่ และประท้วงด้วยการมีแฟนและไปอยู่บ้านแฟน เมื่อ “ซี” กลับจากโรงเรียนก็ไม่มีใครคุยด้วย ซึ่งเหงาและรู้สึกเศร้ามาก

3.4.2 การรับรู้ของลูกต่อความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อตนเอง

“ซี” รู้ว่า ตนเองเป็นคนเรียนเก่ง เมื่อเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา ได้เกรดเฉลี่ย 4.00 มาโดยตลอด เป็นความภาคภูมิใจของแม่ที่อยากให้ “ซี” ได้เรียนสูงๆ ซีไม่มีพ่อ จึงรักนายห้าซึ่งเป็นพ่อเลี้ยงมาก นายห้าตามใจ ให้เงินทุกครั้ง ที่ “ซี” ขอ “ซี” รู้สึกได้ว่าพ่อเลี้ยงรัก “ซี” มากกว่าพี่สาว และรักมากกว่าน้องชาย ตั้งแต่พี่สาวของ “ซี” ย้ายไปเรียนในสายอาชีพศึกษา ก็ไม่ค่อยสนใจ “ซี” ไม่ค่อยคุย บางครั้งถามอะไรก็ไม่ตอบ “ซี” รู้ว่าพี่สาวมีแฟน และมีเพศสัมพันธ์กับแฟน แต่ไม่ได้บอกแม่ให้รู้ ส่วนหนึ่งเพราะกลัวว่าพี่สาวจะถูกทำโทษ เพราะ “ซี” รู้สึกว่าพี่สาวไม่ชอบนายห้า และมักด่าว่าลับหลัง

3.4.3 พฤติกรรมทางเพศ

“ซี” เริ่มไม่สนใจเรียน และในบางวิชาที่ “ซี” ไม่อยากเข้าเรียน “ซี” จะออกไปนั่งเล่นกับเพื่อน ซึ่งเพื่อนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเดียวที่เข้ามาถาม และมาปลอบใจ ในเวลานั้น “ซี” จึงรู้สึกว่า มีแต่เพื่อนเท่านั้นที่เข้าใจและรับฟัง การพูดคุยกับเพื่อนทำให้ “ซี” ลืมเรื่องเครียดที่บ้านลงได้ “ซี” ติดเพื่อนมากขึ้นเมื่อเพื่อนชวนหนีเรียนออกไปข้างนอก รู้สึกสนุกมาก และเริ่มหนีเรียนไปกับเพื่อนบ่อยๆ จนได้มีโอกาสไปเจอนักเรียนรุ่นพี่ที่มหาวิทยาลัยในจังหวัด “ซี” ตกหลงใจคบหากันเป็นแฟนและมีเพศสัมพันธ์ด้วยเมื่อแฟนขอ

3.4.4 ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

1) การให้ความหมายต่อเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

การหนีเรียนทำให้ “ซี” ได้พบกับ “เอก” (นามสมมติ) ซึ่งเป็นเพื่อนของเพื่อนที่ไปด้วยกัน “ซี” บอกว่า “เอก” เข้ามาจีบ หลังจากคบหากันมาระยะหนึ่ง ก็มีเพศสัมพันธ์กัน การคบหากันกับ “เอก” ครั้งนี้ “ซี” รู้สึกจริงจังมาก เพราะการมีผู้หญิงอื่นมาต่อว่าและแสดงตนว่าเป็นแฟนของ “เอก” ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ “ซี” ยอมรับไม่ได้ และเป็นประเด็นทะเลาะและทำร้ายร่างกายกันบ่อยๆ แต่ทุกครั้งเมื่อ “เอก” มาเจอ “ซี” ก็ยอมคืนดีทุกครั้ง และทุกครั้งก็กลับมาคืนดีกัน แฟนเก่าของ “เอก” ก็จะมาแสดงตัวทุกครั้ง - .

2) พฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

“ซี” ไม่ได้รู้สึกกังวลเรื่องการตั้งท้อง เพราะทุกครั้งหลังมีเพศสัมพันธ์ก็จะกินยาคุมฉุกเฉิน จนกระทั่งแฟนของ “ซี” ไปฝึกงานที่ต่างจังหวัด ความห่างกันทำให้ต้องเลิกกันไปโดยปริยายเพราะติดต่อไม่ได้ แฟน “ซี” เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์ แต่ “ซี” ก็ไม่ได้เสียใจมากแล้วในตอนนั้น เพราะเริ่มมีเพื่อนชายคนใหม่มาสนใจ “ซี” อีกหลายคนในเทอมที่ 1 ของมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการเรียนของ “ซี” ตกลงมามาก แต่ก็สามารถสอบผ่านด้วยเกรดเฉลี่ย 3.8 “ซี” หนีเรียนมากขึ้นในช่วงเทอม 2 ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จนไม่มีสิทธิสอบ ถึงตอนนี้แม่และพ่อเลี้ยงถูกตามให้มาพบครูประจำชั้นและร้องขอโอกาสให้ “ซี” กลับเข้าเรียนซ้ำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ “ซี” กลับเข้าเรียนซ้ำชั้นในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในระยะแรก “ซี” ตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง แต่การกลับมาเรียนกับรุ่นน้องทำให้ “ซี” เบื่อการเรียนมากขึ้น บางเรื่องที่เรียนแล้วยังรู้สึกไม่น่าสนใจ “ซี” เรียนๆ หยุดๆ และสอบผ่านในเทอมที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อีกครั้งด้วยเกรดเฉลี่ย 3.8 เช่นเดิม บรรยากาศในห้องเรียนที่ทำให้เบื่อ นอกจากนี้สายตาของครู อาจารย์ บางคนที่ทำให้รู้สึกไม่เป็นมิตรทำให้ “ซี” กลับไปคบหากับเพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยหนีเรียนด้วยกัน

3) การป้องกันการตั้งครรภ์

ในช่วงแรกๆ ของการมีเพศสัมพันธ์ “ซี” ใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งพี่สาวของ “ซี” เริ่มสงสัยและถามเรื่องการป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์ พร้อมกับสอนวิธีใช้ยาคุมฉุกเฉิน ขณะนั้นพี่สาวของ “ซี” เลิกกับแฟนแล้ว และกลับมาอยู่บ้านเพื่อตั้งใจเรียนให้จบชั้น ปวช. พี่สาวของ “ซี” เตือนว่า อย่าปล่อยให้ท้อง ให้เรียนให้จบ

4) การกำหนดเป้าหมายในชีวิต

“ซี” ตัดสินใจไม่คุมกำเนิด และปล่อยให้ตั้งครรภ์ เพื่อสร้างครอบครัวของตัวเอง แต่การที่ “เอก” คบหาผู้หญิงหลายคน ทำให้เกิดการทะเลาะกันมาโดยตลอด เมื่อ “เอก” รู้ว่า “ซี” ตั้งครรภ์ “เอก” ขอให้ “ซี” เอาลูกออก ซึ่ง “ซี” เสียใจมาก เมื่อตกลงกันไม่ได้ กลายเป็นการทะเลาะกันระหว่างครอบครัว เมื่อใกล้เกลี้ยให้แยกทางกันและยุติการตั้งครรภ์ แต่สุดท้าย “ซี” ก็ขอตั้งครรภ์ต่อ โดยแม่ของ “เอก” ช่วยดูแลค่าใช้จ่ายเรื่องค่าทำคลอด และสร้างบ้านหลังเล็กๆ ให้อยู่ในบริเวณบ้านของตนเอง เป็นสัดส่วน แต่เนื่องจาก “เอก” ไม่มีงานทำ ไม่มีอาชีพที่สามารถดูแลลูกเมียได้ จึงเป็นภาระให้กับครอบครัวของสามี “ซี” เริ่มสงสัยว่า “เอก” อาจใช้สารเสพติด มักหาเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อยๆ เมื่อลูกร้องอแง “เอก” พยายามจับหัวลูกที่อายุ 3 เดือน โขกกับพื้น ซึ่งครั้งนี้ “ซี” ทนไม่ได้ มีการทะเลาะและทำร้ายร่างกายกันอย่างรุนแรง “ซี” บาดเจ็บ และถูกนำส่งโรงพยาบาล และครอบครัวของ “ซี” ไปแจ้งความไว้เป็นหลักฐาน

5) การให้ความหมายต่อความมีคุณค่าในตนเอง

เมื่อเวลาผ่านไป “เอก” ขอลับมาคืนดีด้วย “ซี” รู้ว่า การอยู่กับ “เอก” นอกจากไม่มีรายได้ ไม่ทำงาน ค่าใช้จ่ายทุกอย่างในบ้าน ยังเป็นภาระของ แม่สามี ซึ่งมีเรื่องขัดแย้งกับ “เอก” ไม่ให้การช่วยเหลือดังเดิม “ซี” อายกเล็กกับ “เอก” แต่คำพูดของยายที่ว่า “มึงอยากให้ลูกมึงกำพรว้าเหมือนมึงเหรอ” ทำให้ “ซี” จำต้องอดทนกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างจำยอม เพราะ “ซี” ไม่อยากให้ลูกกำพรว้าถูกพ่อทิ้งเหมือนตน มันอาจจะเกิดกับลูกที่ยังไม่รู้เรื่องราวอะไรเลยก็ได้ และพยายามอดทนให้ถึงที่สุดต่อไป

4. กรณีศึกษาที่ 4

4.1 บริบทครอบครัว

4.1.1 อาชีพและเศรษฐกิจ

นายเจ็ด (พ่อเกษตรกร) แม้จะเติบโตมาจากครอบครัวเกษตรกร แต่ด้วยไม่มีไร่นาที่ทำกินเป็นของตนเอง ในช่วงวัยเด็กจึงไปเป็นลูกมือช่างสร้างบ้าน ฝึกฝนอาชีพช่างปูนช่างไม้ และสามารถนำความรู้มาประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้างบ้านในปัจจุบัน ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน บางครั้งโดนโกงค่าแรงงานและบางครั้งขาดทุน รายได้จึงมีเพียงพอใช้จ่ายในครอบครัว ไม่มีเงินเก็บ และยังไม่สามารถสร้างบ้านเป็นของตนเองได้ ปัจจุบันจึงอาศัยอยู่ในบ้านเช่าเล็กๆ ในตลาดเทศบาล โดยที่ภรรยาคือนางแปด (มารดาเกษตรกร) ทำอาชีพรับจ้างทำการเกษตรทุกประเภท รวมถึงการรับจ้างรายวันตามแต่จะมีการจ้างงานในพื้นที่ เพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูสมาชิก ในครอบครัว นายเจ็ดและนางแปด มีลูกสาวทั้งหมด 3 คน ลูกสาวคนโต และคนรอง เมื่อเรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่งงานมีครอบครัว ตั้งแต่อายุ 14 ปี และ 15 ปี และแยกย้ายออกไปอยู่กับครอบครัวสามีลูกสาวคนโตมีลูกชายอายุ 3 ขวบ และลูกสาวคนรองมีลูกชายอายุ 1 ขวบ และเนื่องจากรายได้ของลูกสาวทั้งสองคนไม่มากนัก จึงนำหลานเล็กๆ มาให้นางแปดเลี้ยง ในวันที่ศูนย์รับเลี้ยงเด็กปิดทำการ ลูกสาวคนเล็ก อายุ 14 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนประจำอำเภอใกล้บ้าน และอาศัยอยู่กับครอบครัว

4.1.2 การศึกษา

นายเจ็ด และนางแปด จบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากทางบ้านมีฐานะยากจน และในช่วงวัยเด็ก การออกมาช่วยพ่อแม่ทำงานประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองให้ได้ เป็นเป้าหมายที่พ่อแม่ของนายแปด และนางเจ็ด ใช้เลี้ยงลูก เพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้เมื่อเติบโต มีครอบครัว แม้ว่าทั้งนายเจ็ด และนางแปด จะให้ความสำคัญต่อ การศึกษามาก แต่ด้วยฐานะทางบ้านยากจน ทำให้ไม่สามารถส่งลูกสาวคนโต และคนรอง เรียนหนังสือได้ ลูกสาว

คนสุดท้ายซึ่งเติบโตมาในช่วงการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี ทำให้ มีโอกาสเข้าเรียน และเป็น ความหวังว่า ลูกสาวคนเล็กจะมีความศึกษาที่ดี สามารถมีอาชีพที่มั่นคงในอนาคต

4.1.3 ความสัมพันธ์กับชุมชน

ครอบครัวของนายเจ็ดมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน แม้จะย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยในบ้านเช่าของชุมชนตลาด ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของคนที่มาเช่าอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่การอยู่อาศัยมานาน ก็ทำให้รู้สึกว่าเป็นคนของชุมชน ที่ผ่านไม่เคยมีเรื่องทะเลาะกับคนในชุมชน และส่วนใหญ่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน เช่น เข้าวัด ทำกิจกรรมตามที่ชุมชนร้องขอทุกครั้ง

4.1.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

นางแปดผู้เป็นแม่ เป็นผู้ดูแลเรื่องราวในบ้าน ซึ่งลูกทุกคนที่แม้ว่าจะแยกย้ายออกไปตั้งครอบครัวใหม่แล้วก็ตาม เมื่อกลับมาที่บ้าน มักจะนำของกิน ของใช้ มาให้พ่อกับแม่ และในยามที่ลูกต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ช่วยเลี้ยงลูกในช่วงเวลาที่ไปทำงาน เนื่องจากลูกต้องทำงานนอกบ้าน หรือต้องออกไปช่วยสามีของลูกสาวทำงาน นางแปดจะให้ความช่วยเหลือทันที

...จนเงิน แต่ก็รักกันดี เรามีอะไรก็กินอันนั้น อยู่กันไปตามมีตามเกิด ไม่อดตาย
หรือถ้าเราทำงานไหว

(นางแปด (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2555)

4.1.5 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่น

ครอบครัวของนายเจ็ดและนางแปด ระบุว่า ปัจจุบันวัยรุ่นมีปัญหาในเรื่องเพศสัมพันธ์มากขึ้น ทั้งจากสื่อโทรทัศน์ รายการข่าว รวมทั้งจากสถานการณ์ที่พบในชุมชน แต่สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น นางแปดมองว่า การมีคู่วัยรุ่น และการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติ หากสามารถเลี้ยงดูครอบครัวของตนเองได้

4.2 การรับรู้ของพ่อต่อสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการ และวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

4.2.1 บทบาทพ่อต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นายเจ็ด (พ่อเกษตรกร) อายุ 54 ปี จากภาพของร่างกายและภาวะสุขภาพ และการทำงานหนักทำให้ภาพลักษณ์ภายนอก ทำให้นายเจ็ดดูมีอายุที่สูงวัยกว่าอายุจริง

เป็นชายร่างเล็ก เดินหลังงุ้ม ขาโก่ง เนื่องจากต้องแบกหามาตั้งแต่เล็ก ตอนนี้มีอาการปวดหลัง จากปัญหากระดูกเสื่อม เวลาเดินเหมือนกับต้องแอ่นตัวไปข้างหน้านิดหน่อย ร่างกายของนายเจ็ด จึงดูเบียวไปมาเวลาเดิน นายเจ็ดเป็นคนพูดน้อย แต่เวลาไม่พอใจก็จะเสียงดัง แต่ไม่เคยใช้ความรุนแรงกับครอบครัว

นายเจ็ดเติบโตมาในครอบครัวเกษตรกรที่ค่อนข้างยากจน ในจำนวนพี่น้อง 6 คน ในช่วงวัยเด็ก นายเจ็ด มักถูกสอนให้ตั้งใจทำงาน และมีความพยายาม รวมทั้งการดูแลรับผิดชอบต่อครอบครัว นายเจ็ด ไม่เจ้าชู้ แต่สูบบุหรี่ที่มวนเอง เรียกว่ายาเส้น นายเจ็ด เรียนโรงเรียนวัดจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ออกมาช่วยพ่อแม่ของนายเจ็ดทำงานเท่าที่สามารถทำได้ จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น นายเจ็ด จึงได้ไปเรียนรู้ฝึกอาชีพกับช่างไม้ในหมู่บ้าน เป็นลูกมือโดยที่ในช่วงแรกๆ ก็ได้ค่าจ้างบ้างไม่ได้บ้าง แต่นายเจ็ด ไปทำเพื่อขอวิชา จนได้รับการยอมรับจากช่างและให้ทำงานด้วยอาชีพช่างไม้ช่างปูน พอใช้การสังเกต จดจำ และคอยซักถามเรื่องการทำงาน นายเจ็ด แต่งงานกับนางแปด ซึ่งเป็นสาวในหมู่บ้าน เมื่ออายุได้ 30 กว่าปี และนางแปด อายุ 16 ปี จากการแนะนำของเพื่อนๆ ในกลุ่ม แม้ว่านายเจ็ด จะไม่มีไรนาเป็นของตัวเอง แต่นายเจ็ด ก็ใช้ความรู้เรื่องช่างเลี้ยงลูกเลี้ยงครอบครัวมาจนลูกโต

2) พัฒนาการด้านตัวตน

นายเจ็ดแต่งงานกับนางแปดเมื่ออายุประมาณ 30 กว่าปี เนื่องจากมีฐานะยากจน และเป็นกำลังสำคัญในการทำหน้าที่ช่วยพ่อแม่ดูแลน้องๆ ตอนที่แต่งงานกันภรรยาของนายเจ็ดอายุ 16 ปี ซึ่งเป็นสาวในหมู่บ้านที่รู้จักกันจากการแนะนำของผู้ใหญ่ นางแปดเป็นลูกสาวชาวนาที่ฐานะไม่ร่ำรวย แต่เป็นคนคล่องแคล่ว ขยัน เป็นคนสู้งาน หลังจากแต่งงานนายเจ็ดได้แยกครอบครัวออกมาเช่าบ้านอยู่ในตลาด เนื่องจากบ้านเดิมที่อยู่คับแคบเกินไป

การที่เป็นพี่ชายคนโต และสามารถดูแลรับผิดชอบตัวเองได้ดี ตั้งแต่วัยเด็ก โดยไม่ต้องให้ใครมากำกับ กวดขันในเรื่องพฤติกรรม และทำตัวให้ไม่เป็นภาระของคนในครอบครัว สามารถช่วยเหลือตัวเองในการศึกษาเรียนรู้เพื่อหาอาชีพและสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงตัวเอง ต่อมาเมื่อมีครอบครัวก็ตั้งใจเลี้ยงดูลูกและภรรยาให้ได้รับความสะดวกสบายเท่าที่สามารถทำได้ ในเวลาเลิกงานบางครั้งจะดื่มสุรากับเพื่อนบ้าน และลูกน้องที่ทำงานด้วยกันบ้าง สูบบุหรี่ใบจากที่ใช้การมวนบุหรี่เองเพื่อนผ่อนคลาย นายเจ็ดเป็นคนไม่ค่อยพูด แต่ไม่ปฏิเสธที่จะคบหากับคนทั่วไป มีความเข้าใจต่อบทบาทผู้ชายของพ่อ และบทบาทของผู้นำครอบครัวที่ไม่จำเป็นต้องสนใจในรายละเอียดทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องในบ้านนายเจ็ดมอบให้เป็นหน้าที่ของภรรยา ส่วนตัวเองมุ่งให้ความสนใจกับการทำงานเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัวให้เพียงพอ

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

นายเจ็ดมีอาชีพรับเหมาก่อสร้างและรับงานก่อสร้างทั่วไป มีเพื่อนฝูงและลูกน้องจำนวนมาก แต่หลายครั้งที่มักจะถูกโกงค่าแรงงาน จากการลงทุน ทำให้ไม่สามารถมีเงินเก็บเพื่อสร้างบ้านของตัวเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่นายเจ็ดยังอยากทำให้สำเร็จ

นายเจ็ดมีลูกสาวทั้งหมด 3 คน การดูแลลูกสาวใหญ่เป็นหน้าที่ของภรรยา ในการทำหน้าที่อบรม สั่งสอน เพราะการทำงานก่อสร้างบางครั้งต้องเดินทางไปทำงานไกลๆ ลูกสาวทั้ง 3 คน นายเจ็ดพยายามส่งให้เรียนอย่างน้อยที่สุดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้มีความรู้มากพอที่จะทำงานหาเลี้ยงตัวเองได้ ดังนั้นเมื่อว่างจากงานรับเหมาก่อสร้างทั้งนายเจ็ด และนางแปดจะออกไปรับจ้างทำงานเกษตร เช่น ทำนา ปลูกหอม เพื่อหารายได้เพิ่ม

4.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

นายเจ็ดมีกลุ่มเพื่อนที่ทำงานก่อสร้างและกลุ่มที่จ้างงานเกษตร รวมถึงกลุ่มเพื่อนที่เป็นเครือข่ายไว้พบปะพูดคุยในงาน ที่ผ่านมา เมื่อไม่มีงานมักจะอยู่ในบ้านเพราะการออกไปพบปะคนอื่น อาจจะต้องดื่มสุรา และต้องมีค่าใช้จ่ายในเรื่องนี้ซึ่งต้องระมัดระวัง โดยนายเจ็ดไม่ได้ให้ความสนใจต่อเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งของสาธารณะ เนื่องจากไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

นายเจ็ดเป็นคนไม่ค่อยพูด การมีลูกสาวถึง 3 คน ที่เติบโตขึ้นมาในช่วงวัยที่ไล่เลี่ยกัน ขณะที่ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยังขาดความมั่นคงและตนเองยังต้องให้ความสำคัญกับการหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัวเป็นหลัก ทำให้นายเจ็ดไม่มีเวลาในการอบรมเอาใจใส่ ดูแลลูกมากนัก แม้ว่านายเจ็ดรู้ว่าวัยรุ่นเด็วนี้เติบโตเร็ว โดยดูจากลูกสาวคนโต และคนรอง ที่ต่างมีสามีตั้งแต่ อายุ 14-15 ปี และมีหลานมาฝากให้พ่อกับแม่เลี้ยงทั้งสองคน เป็นเด็กชายอายุ 3 ปี 1 คน และ เด็กหญิงอายุ 2 ปี 1 คน ซึ่งหลานคนโตในปัจจุบันได้ส่งเข้าดูแลที่ศูนย์เด็กเล็กในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลศรีพนมมาศ ในขณะที่หลานคนเล็กรอให้อายุครบ 2 ขวบครึ่ง ก็จะพาไปเช่นกัน ลูกสาวทั้งสองคน ปัจจุบันทำงานรับจ้างค้าขาย และช่วยสามีทำงาน โดยแยกไปเช่าบ้านอยู่ต่างหาก แต่จะไปมาหาสู่ที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ แต่ในเรื่องการเงินไม่ได้ช่วยส่งเสียให้กับพ่อแม่ มีเพียงการซื้อของมาให้ ซื้อกับข้าวมาฝาก ค่านม ค่าขนมของหลานๆ ลูกสาวก็ให้บ้างไม่ให้บ้าง ค่าใช้จ่ายหลักๆ จึงเป็นความรับผิดชอบของนายเจ็ดเป็นหลัก ทั้งค่าเช่าบ้าน ค่ากับข้าว ค่าน้ำค่าไฟ และทุกรายจ่ายที่มีในบ้าน ซึ่งที่ผ่านมาในเรื่องการมีคู่ครองของลูกสาวทั้งสองคน เป็นเรื่องที่ตนเองมอบให้ภรรยาเป็นคนพิจารณาและให้คำปรึกษา ในบทบาทของการเป็นพ่อ นายเจ็ดแม้จะอยากให้ลูกมีงานทำที่ดี แต่การส่งให้เรียนต่อพร้อมๆ กันที่ 3 คน ก็เกินกว่ารายได้ที่มีอยู่จะช่วยสนับสนุนได้

4.2.3 ความคาดหวังในตัวลูก

ลูกทั้งสามคนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในเรื่องการดูแลตัวเอง เนื่องจากนางแปดจะมอบหมายให้ทุกคนดูแลตัวเองมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากนายเจ็ด และนางแปดภรรยาไม่มีเวลาทำให้ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม การจัดเตรียมอาหาร ทำความสะอาดบ้านรวมถึงการดูแลตัวเองในเรื่องการเรียน ลูกทุกคนรู้หน้าที่ว่าจะต้องทำอะไร แต่สิ่งหนึ่งที่นายเจ็ดรู้ว่าไม่สามารถควบคุมกำกับได้ คือ เรื่องความรักและเรื่องการมีแฟนของลูกทั้งสามคน ซึ่งในเรื่องนี้นายเจ็ดมองว่าเป็นหน้าที่ของภรรยาที่จะสอน แต่จากสภาพปัญหาและวิถีชีวิตของวัยรุ่นในปัจจุบัน นายเจ็ดยอมรับว่าตนเองตามไม่ทันในเรื่องเพศ และเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นมาก็ทำได้เพียงต้องยอมรับและเลี้ยงดูกันไปตามสภาพที่เป็นอยู่ โดยมองว่าเป็นเรื่องของเวรกรรมและบุญวาสนาของแต่ละคน

4.2.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

ลูกสาวคนสุดท้องของนายเจ็ดเป็นเด็กสาวหน้าตาดี ที่ผ่านมามีกิจกรรมยามว่างเรียบร้อย แม้ว่าผลการเรียนจะไม่ได้ดีมากนัก แต่ก็มีแนวโน้มว่าหากไม่ต้องส่งให้พี่สาวอีกคนหนึ่งเรียนในระดับที่สูง รายได้ที่มีก็น่าจะเพียงพอที่จะส่งให้เรียนได้อย่างน้อยก็ระดับปวช. หลังจากที่ย้ายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประจำอำเภอใกล้บ้าน แต่เมื่อพบว่าลูกสาวได้ตั้งครมภ์ในช่วงกำลังที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยแฟนหนุ่มผู้เป็นสามีเป็นคนจากต่างอำเภอที่ยังอยู่ในช่วงเกณฑ์ทหารนานๆ ครั้ง จะกลับมาเยี่ยมเยียนกันซักครั้ง ปัจจุบันนายเจ็ดเริ่มมีอาการปวดหลังจากการทำงาน และจำเป็นต้องพักผ่อน จึงไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน แต่ก็ช่วยเลี้ยงหลานและหวังว่าถ้าตนเองแข็งแรงก็จะไปทำงาน นายเจ็ดเชื่อว่าทุกคนเมื่อทำอะไรแล้วก็ต้องรับผลที่เกิดขึ้น คนเป็นพ่อก็มีหน้าที่ช่วยเหลือไปตามที่ลูกอยากให้อย่างที่ช่วยเหลือได้

4.2.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) การสื่อสารผ่านคนกลาง

มอบบทบาทหน้าที่ในการดูแลทุกเรื่องในบ้าน โดยเฉพาะการอบรมสั่งสอนลูกสาวทั้งสามคนให้กับภรรยา ทำให้นายเจ็ดทำหน้าที่เป็นผู้รับฟัง และเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งที่ผ่านมารภรรยาก็ทำหน้าที่อบรมเรื่อง กิริยา มารยาท และการเข้าสังคมให้กับลูกสาวได้เป็นอย่างดี ลูกสาวทุกคน มีกิริยาดี เข้ากับคนในสังคมได้ และได้รับการยอมรับ นอกจากนี้การสอนในเรื่องเพศ เชื่อว่าการพูดคุยระหว่างแม่และลูกสาว และพี่กับน้อง จะช่วยให้เข้าใจกัน ดูแลกันได้ดีกว่าพ่อซึ่งเป็นผู้ชาย

...ก็ไม่ว่าจะบอกอะไรเค้า แม่เค้าก็สอนกันอยู่แล้ว ไปโรงเรียนครูเค้าก็สอน เค้าเป็นผู้หญิงเหมือนกัน คุณก็น่าจะว่า เราไปซักไปถาม ก็ไม่ว่าจะถามอะไร เดี่ยวลูกจะอาย

(นายเจ็ด (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 เมษายน 2555)

2) การยอมรับ

นายเจ็ดให้ความหมายว่าการมีคู่ครองในช่วงวัยรุ่นของลูกสาวทั้งสามคน เป็นเรื่องปกติของชีวิต ไม่ได้มีทัศนคติว่าต้องห้าม ปราบ ไม่เคยต่อว่าหรือดุด่าให้เสียใจ เป็นสิ่งที่ลูกเลือกเอง จึงมักใช้การวางเฉย ไม่ดุด่า แต่เมื่อมีปัญหาจะช่วยแก้ไขไม่แสดงอารมณ์ และมักใช้เวลาในการนั่งสูบบุหรี่คนเดียว หลังจากกลับจากทำงาน รับประทานอาหารแล้วเข้านอน เป็นกิจวัตรประจำวันปกติ

...เรื่องการมีสามี มีลูก เป็นเรื่องธรรมชาติ คนเป็นพ่อแม่ ก็ต้องช่วยกันไป มีหลานมากี่คน ก็เลี้ยงกันไป เดี่ยวก็โต

(นายเจ็ด (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 เมษายน 2555)

4.3 การรับรู้ของแม่สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการและวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

4.3.1 บทบาทแม่ต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นางแปด (แม่เกษตรกร) เดิมโตมาจากครอบครัวเกษตรกรที่มีฐานะค่อนข้างยากจน เป็นลูกคนที่ 4 ในจำนวนพี่น้อง 5 คน นางแปด เรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และออกมาช่วยงานที่บ้าน ทำนา รับจ้างทุกชนิดเพื่อหารายได้มาช่วยครอบครัว เมื่ออายุได้ 15 ปี ผู้ใหญ่แนะนำให้รู้จักกับสามี ที่มีอายุมากกว่า 15 ปี เป็นช่างไม้ แม้จะยังมีฐานะไม่มั่นคง แต่เป็นคนใจดี และมีอาชีพ จึงตัดสินใจสู่ขอตามประเพณี และแต่งงานเมื่ออายุ 16 ปี

2) พัฒนาการด้านตัวตน

เมื่อแต่งงานและแยกครอบครัวออกมาอยู่กับสามี โดยเข้าบ้านอยู่ในตลาดในอำเภอ และมีบุตรสาวจำนวน 3 คน ครอบครัวซึ่งประกอบอาชีพรับจ้างทำการเกษตร เช่น ปลูกหอม เกียวข้าว และช่วยสามีทำงานก่อสร้างของสามี เช่น งานมัดลวด ผสมปูน เพื่อลดต้นทุนจ้างแรงงาน นางแปดเป็นคนขยัน และมีความสามารถหลายด้าน จึงเป็นคนที่มีความมั่นใจในตนเอง โดยเฉพาะประเด็นการมีครอบครัวที่เชื่อว่า การมีสามีอายุ 15-16 ปี เป็นเรื่องปกติ

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

นางแปดปัจจุบันอายุ 44 ปี เป็นคนหน้าตาอ้วนอวบแจ่มใส เป็นคนพูดจาเสียงดัง มีความประพฤติเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อนในชุมชน ให้ความช่วยเหลืองานในชุมชน และชอบ ดื่มสุราและสังสรรค์ในกิจกรรมของสังคมกับเพื่อนบางครั้ง ไม่เล่นการพนัน สนับสนุนศาสนาและกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นที่รู้จักของคนในสังคม

4.3.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

นางแปดมอบหมายให้ลูกแต่ละคนมีหน้าที่ช่วยเหลือการทำงานในบ้านเป็นหลัก ซึ่งงานบ้านส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของลูกสาวคนโตและลูกสาวคนรอง "ดี" ซึ่งเป็นน้องคนเล็กจะไม่ค่อยได้รับหน้าที่มอบหมายให้ทำอะไร แต่ให้สนใจในเรื่องการเรียน เพราะพี่สาวทั้งสองคนต่างก็สนับสนุนให้ "ดี" เรียนต่อจนจบชั้นมัธยมศึกษา และให้เรียนต่อเพื่อจะได้มีความรู้และมีอาชีพไปทำงานได้ในอนาคต หลังจากที่ "ดี" เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทอมที่ 2 นางแปดสังเกตเห็นว่า "ดี" น่าจะมีแฟน เพราะมีการโทรศัพท์นานๆ เมื่อถามก็บอกว่าคบหากับรุ่นพี่ที่โรงเรียน นางแปดบอกลูกให้ดูแลตัวเอง อย่าเพิ่งรีบมีแฟน เพราะกลัวว่าจะเรียนไม่จบ ซึ่งการคบหาระหว่าง "ดี" กับแฟนรุ่นพี่ดำเนินไประยะหนึ่ง ลูกสาวก็บอกว่าเลิกกันแล้ว ต่างคนต่างเลิกกันไป ซึ่งนางแปดเองก็รู้สึกที่ไม่ต้องกังวล

4.3.3 ความคาดหวังในตัวลูก

การเลี้ยงดูลูกสาวทั้ง 3 คน นางแปดให้อิสระในการจัดการกับชีวิตและอนาคตของตนเอง โดยคอยทำหน้าที่ในการตักเตือน แต่ด้วยภารกิจในการที่ต้องออกไปหารายได้เลี้ยงครอบครัวกับสามี ทำให้ไม่มีเวลาติดตามอย่างใกล้ชิด เมื่อลูกสาวคนเล็กซึ่งเรียนอยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 2 เริ่มสังเกตเห็นว่า ลูกสาวมีแฟนอีกครั้งจากการใช้โทรศัพท์มือถือคุยกับเพื่อน เมื่อสอบถามก็รู้ว่าคบหาอยู่กับทหารเกณฑ์ที่มาทำงานในตัวอำเภอ นางแปดจึงใช้วิธีการตักเตือนเรื่องการคบหากัน และสอบถามถึงการมีเพศสัมพันธ์กับแฟนที่คบหาอยู่ ซึ่งเมื่อทราบว่ายามีเพศสัมพันธ์กับแฟนแล้ว นางแปดสอนให้ลูกระวังเรื่องการตั้งครรภ์ แนะนำให้หาถุงยางอนามัยมาใช้ หรือใช้การป้องกันการตั้งครรภ์โดยการรับประทานยาคุมกำเนิด แต่นางแปดไม่ได้ติดตามว่าลูกสาว ได้ปฏิบัติตามหรือไม่ ซึ่งเมื่อลูกสาวรู้ว่าแม่รู้ และไม่ได้ห้ามปราม การคบหากับแฟนก็เปิดเผยมากขึ้น รวมถึงการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ กับแฟนทั้งในตัวจังหวัด และต่างจังหวัด จนกระทั่งลูกกลับจากการไปเยี่ยมแม่สามี และมาบอกว่ากำลังตั้งครรภ์ อายุครรภ์ในช่วงนั้นประมาณ 4 เดือน การแก้ปัญหาในเวลานั้นคือ การให้แต่งตัวให้มิดชิดไม่ให้ใครรู้ ซึ่งเมื่อเรื่องการตั้งครรภ์แพร่กระจายไปถึงโรงเรียน ได้ขอให้ยุติการเรียน ซึ่งนางแปดก็ยอมรับและคิดว่าการมีคู่ครองของลูกสาว เป็นวาระปกติ เมื่อเกิดขึ้นก็แก้ปัญหาเฉพาะหน้าไป เรื่องการเรียนเป็นเรื่อง

ที่ไกลตัวออกไป ต้องดูแลลูกที่กำลังตั้งครรรภ์ การจัดงานผูกข้อมือตามประเพณี และการเตรียมรับเลี้ยงหลานที่จะเกิดมาในอนาคต

4.3.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

นางแปดมีลูกสาว 3 คน เมื่อลูกสาวคนที่ 1 และ 2 มีครอบครัวและแต่งงานตามประเพณีเมื่ออายุ 14-15 ปี ทั้งสองคน ไม่มีปัญหาครอบครัวเนื่องจากสามีดูแลดี มีลูกที่แข็งแรง และมีครอบครัวที่อบอุ่น เมื่อลูกสาวมีแฟนได้ให้คำแนะนำเรื่องการคุมกำเนิด และย้ำให้เห็นความสำคัญเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน เนื่องจากลูกสาวคนเล็กเป็นคนเดียวในครอบครัวที่มีโอกาสเรียนต่อในระดับที่สูงกว่าพี่สาวอีกสองคน นางแปดเข้าใจว่าเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นสิ่งที่ยาก การมีแฟนของวัยรุ่น มีโอกาสที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้ การสอนให้ป้องกันเป็นเรื่องที่ลูกต้องใส่ใจและป้องกันตัวเอง เพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติ แต่ต้องป้องกัน หากไม่ป้องกันก็ต้องรับผลที่เกิดขึ้น ออกมาเลี้ยงดู ทำงานดูแลตัวเอง

4.3.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) ยอมรับกับการมีคู่ครองในช่วงอายุวัยรุ่น

นางแปด แม้ว่าจะมีทัศนคติต่อการการศึกษาคือโอกาสของลูกที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน แต่จากประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งแต่งงานในช่วงอายุ 16 ปี จึงมองว่าการมีคู่ครองและการแต่งงานในวัยรุ่นเป็นเรื่องธรรมชาติ แม้ว่าจะมีความต้องการให้ลูกได้เรียนหนังสือ แต่ทุกคนมีทางเลือกชีวิตของตัวเอง วิธีการที่ใช้คือการให้คำแนะนำตามสถานการณ์ปัญหาการยกตัวอย่างให้เห็นผลที่จะเกิดขึ้น โดยไม่สร้างแรงกดดันให้ปฏิบัติ แต่ให้อิสระในการตัดสินใจ และพร้อมให้ความช่วยเหลือ

...เรื่องความรัก เรื่องแฟนของวัยรุ่นสมัยนี้ สมัยไหน ก็ห้ามกันยาก ก็อยากให้เรียนหนังสือ พอรู้ว่ามิแหนก็คอยบอกนะว่าให้คุณกำเนิดดีดี เดี่ยวท้องขึ้นมาจะไปเรียนไม่ได้ เค้าก็ไม่ค่อยฟังเรา

(นางแปด (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2555)

...วัยรุ่นสมัยนี้ จะไปห้ามอะไรมันก็ไม่ทัน เราก็บอกว่าตั้งใจเรียนก่อน มันก็ไม่ทันแล้ว เค้าออกจากบ้านไปเจอกันทุกวัน เราก็ทำงานจะไปทันอะไร มีหลานก็เลี้ยงไป เดี่ยวก็โต จะเรียนต่อ จะอะไรก็ค่อยมาคิดกัน

(นางแปด (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2555)

2) แนะนำให้ใช้การป้องกันการตั้งครรภ์การติดตาม

นางแปดแม่จะยอมรับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ของลูกสาว แต่ความคาดหวังต่อการศึกษาและอนาคตทางการศึกษายังเป็นเป้าหมายที่สำคัญ ลูกสาวคนโต และคนรองที่ผ่านมา ไม่ได้อยู่ในช่วงวัยเรียน จึงไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันมากนัก การสร้างแรงจูงใจให้ลูกสาวดูแลตัวเอง และวิธีการป้องกันจึงเป็นการแนะนำให้ลูกสาวได้นำมาปฏิบัติ แต่ขาดการติดตามอย่างใกล้ชิดในการนำไปใช้ในชีวิตจริง

...ตอนอยู่กับเราเราก็คอยดูคอยถาม แต่พอไปอยู่ที่อื่น ก็ไม่ค่อยสนใจ สุดท้ายก็ต้องมา ต้องออกจากโรงเรียนมาเลี้ยงลูก อายุยังแค่ 15 พ่อแม่ก็ไม่มีอะไรจะให้ ยังไม่รู้จะทำยังไงเลย

(นางแปด (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2555)

4.4 ประสบการณ์การขัดเกลาและพฤติกรรมทางของลูกวัยรุ่น

4.4.1 ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

"ดี" เป็นลูกสาวคนสุดท้อง ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 3 คน รูปร่างสูง ผิวสองสี หน้าตาคมคาย จมูกโด่ง ริมฝีปากบาง ทำทางเรียบร้อย ในวัยเด็ก การเป็นลูกสาวคนเล็ก ทำให้พี่ๆ พ่อ และ แม่ ให้การดูแล และค่อนข้างตามใจ เป็นลูกสาวคนเดียวของครอบครัวที่ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ในช่วงวัยเด็ก "ดี" จะสนิทกับแม่และพี่สาวทั้งสองคน เนื่องจากพ่อมักออกไปทำงานนอกบ้าน ในช่วงที่พี่สาวทั้งสองคนยังอยู่ด้วยกัน ดีมีหน้าที่ที่แม่มอบหมายให้ช่วยพี่สาวทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ และดูแลตัวเอง ไม่ให้เป็นภาระ ซึ่งที่ผ่านมาก็ไม่เคยมีปัญหา เพราะ "ดี" เป็นเด็กหัวอ่อน ไม่ดื้อ และไม่เคยถูกพ่อและแม่ หรือครู ที่โรงเรียนลงโทษ

2) พัฒนาการด้านตัวตน

"ดี" เริ่มมีแฟนคนแรกซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่เรียนอยู่โรงเรียนเดียวกัน ในช่วงที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการแนะนำของเพื่อน ความสัมพันธ์กับแฟนคนแรก ไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กัน แต่มีการจับมือ กัน นัดไปเที่ยวบางครั้ง คบหากันนานประมาณ 5-6 เดือน แฟนคนแรกของ "ดี" ก็โทรศัพท์มาบอกเลิก โดยที่ "ดี" ไม่รู้ว่าเลิกกันเพราะอะไร แต่ในเวลานั้น "ดี" รู้สึกว่าตัวเองไม่มีค่า จึงถูกผู้ชายบอกเลิก และสันนิษฐานเองว่า อาจจะเป็นเพราะตัวเองเป็นคนเฉยเกินไป แฟนคนแรกเลยไปคบหาคนใหม่ที่ดูเก่งกว่า ซึ่งหลังจากนั้น "ดี" ไม่มีแฟนอีกจนถึงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

“ดี” รู้จักกับ สามี เนื่องจากขี่รถมอเตอร์ไซด์ ออกไปเที่ยวกับเพื่อน และเพื่อนของดีแวะไปหาแฟนที่มารับจ้างติดแผ่นป้ายโฆษณาในหมู่บ้าน ในช่วงแรกพูดคุยทักทายกันปกติ และมีการแลกเปลี่ยนโทรศัพท์กัน เมื่อพูดคุยกันบ่อยๆ ก็สนิทและขอเป็นแฟน “ดี” และ แฟน ในช่วงเวลานั้นเริ่มไปไหนมาไหนด้วยกันบ่อยขึ้น ติดต่อกันทางโทรศัพท์ และนัดเจอกันบ่อยขึ้น เมื่อโทรบ่อยๆ คบหากันอยู่นานประมาณ 1 เดือนแม่ก็ถามว่าโทรหาใคร “ดี” บอกว่าโทรหาแฟน แม่กับพ่อเลยบอกให้พามาให้รู้จัก ซึ่ง “ดี” ตีความว่าพ่อแม่ยอมรับว่า “ดี” มีแฟนได้ ซึ่งหลังจากนั้นก็มีการติดต่อกันบ่อยขึ้น ไปไหนมาไหนด้วยกันอย่าเปิดเผย

4.4.2 การรับรู้ของลูกต่อความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อตนเอง

เนื่องจากเป็นเด็กค่อนข้างเรียนดี พ่อและแม่รวมถึงพี่ๆ ที่แต่งงานมีครอบครัวออกไปแล้ว อยากให้ “ดี” ซึ่งเป็นน้องสาวคนเล็ก มีความรู้และทำงานในอาชีพที่มั่นคงเลี้ยงตัวเองได้ เพราะที่บ้านมีฐานะยากจน รายได้ไม่แน่นอน การศึกษาจึงเป็นโอกาสที่สามารถแสวงหาอาชีพและการมีอนาคตที่ดี รวมถึงการเป็นความหวังในการดูแลพ่อแม่ในอนาคต

4.4.3 พฤติกรรมทางเพศ

“ดี” ให้ความหมายการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยคือ การไม่มั่วเพศ มีเพศสัมพันธ์กับสามีคนเดียว ไม่มีพฤติกรรมมีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า

4.4.4 ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

1) การให้ความหมายต่อเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

แฟนของ “ดี” มาจากครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกันและต่างก็ไปมีครอบครัวใหม่ทั้งสองคน แฟน “ดี” อาศัยอยู่กับยายซึ่งเพิ่งเสียชีวิตได้ประมาณ 1 ปี และอาชีพติดสุราและยาบ้าจนสติไม่ค่อยดี แฟน “ดี” ใช้เงินที่แม่ส่งให้ และจากการรับจ้างทำงาน เพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ ในความหมายของ “ดี” คือการยอมรับเป็นพ่อของเด็กในท้อง และช่วยเลี้ยงดูให้ลูกเติบโตมีอนาคต เลี้ยงดูภรรยาให้ได้รับความสะดวกสบาย เชิดชู ยกย่อง ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายรับรู้

2) พฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

“ดี” มีเพศสัมพันธ์กับแฟนครั้งแรกที่บ้านของแฟน ในวันที่ “ดี” ไปเที่ยวบ้านแฟนซึ่งอยู่ห่างจากบ้านของ “ดี” ไปเกือบ 60 กิโลเมตร โดยไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัย “ดี” บอกว่าไม่ทันได้เตรียมตัว เพราะบรรยากาศมันพาไป แม้ว่าจะเคยเข้ารับการอบรมที่ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมให้ เคยเข้าค่ายเพศศึกษา นาน 3 วัน แต่หลักสูตรเพศศึกษาที่อบรมมา ก็ทำให้รู้สึกกลัวในช่วงแรกๆ ไม่นานมากนัก เมื่อผ่านไปซักระยะก็ไม่ได้สนใจเรื่องนี้ เพื่อนๆ ที่มีแฟนก็เป็นเหมือน “ดี” ไม่ค่อยได้สนใจเรื่องนี้ โดยเฉพาะในช่วงที่เริ่มคบหากับแฟน ใหม่ๆ อยากให้เค้ารักและตามใจ และ

อยากเอาใจแฟนมากกว่า เมื่อมีเพศสัมพันธ์จึงไม่ทันได้คิดถึงเรื่องการตั้งครรภ์ รวมทั้งไม่ได้คิดถึงเรื่อง การติดโรคทางเพศสัมพันธ์ด้วย

หลังจากมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับแฟนแล้ว รู้สึกกังวลว่าจะตั้งครรภ์อยู่บ้าง เพราะกลัวว่าหากตั้งครรภ์แล้วจะไม่ได้เรียนต่อ แต่ไม่ได้คิดว่าถ้าลูกเกิดมาจะเลี้ยงดูอย่างไร ห่วงเรื่องตัวเองจะไม่ได้เรียนมากกว่า จึงรู้สึกกังวลมาก แต่หลังจากนั้นประจำเดือนก็มาตามปกติ แม่สอนถึงเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ แม่บอกว่าระวังอย่าให้ท้อง ให้ไปซื้อยาคุมมากิน "ดี" กินบ้างไม่กินบ้าง แม่รู้ว่ากึ่งกับแฟนน่าจะมีเพศสัมพันธ์กันแล้ว แม้จะไม่ถาม แต่คงสังเกตว่าไปบ้านแฟนบ่อยๆ ส่วนพ่อไม่เคยถาม ไม่เคยพูดทั้งเรื่องแฟน เรื่องคุมกำเนิด แต่พอมีหลานพ่อก็ช่วยเลี้ยง

3) การป้องกันการตั้งครรภ์

"ดี" มีเพศสัมพันธ์กับแฟนอีกหลายครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่บ้านของแฟน ซึ่งประจำเดือนก็มาตามปกติ แฟน "ดี" ไม่เคยใช้ถุงยาง และ "ดี" เองก็กินยาคุมบ้างไม่กินบ้าง ไม่เคยใช้ยาคุมฉุกเฉิน "ดี" มารู้อันตรายตั้งครรภ์ เมื่อตอนช่วงปิดเทอมชั้น ม. 2 ซึ่งตอนนั้นไม่แน่ใจว่าตัวเองท้องเพราะประจำเดือนของมาบ้างไม่มาบ้างปกติ เข้าใจว่าเพิ่งจะเริ่มโตเป็นสาวก็น่าจะเป็นเรื่องปกติ เมื่อไปซื้อแถบตรวจการตั้งครรภ์มาตรวจ เลยพบว่าตั้งท้อง

4) การกำหนดเป้าหมายในชีวิต

เมื่อรู้ว่าท้อง ความรู้สึกแรกคือกลัวไม่ได้เรียน และอยากเอาเด็กออก แต่ก็กลัวว่าถ้าเอาออกแล้วเด็กไม่ออกเด็กจะพิการ ตอนนั้นก็รู้สึกงงๆ ไม่รู้จะทำอย่างไร เมื่อได้เวลาโรงเรียนเปิดเทอม "ดี" จึงบอกกับแม่ ซึ่งเมื่อแม่รับรู้ แม่ก็ได้ว่าอะไร ยังคงให้ไปโรงเรียนทุกวัน จนท้องเริ่มโตขึ้น ครูสังเกตเห็น และเพื่อนในห้องเริ่มพูดคุยกัน นางแปดแม่ของ "ดี" จึงตัดสินใจไปพบกับครูประจำชั้น เพื่อปรึกษาเรื่องการตั้งครรภ์และวิธีการจัดการแก้ไขในเรื่องเรียน ซึ่งครูขอให้หยุดเรียนเพราะจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับคนอื่น "ดี" คลอดลูกชายในโรงพยาบาลประจำอำเภอ นำหนักปกติ และชกกลับไปสอภาคที่ 1 ปีการศึกษาชั้นปีที่ 2 แต่ได้ข้อมูลว่า ถ้าจะกลับมาเรียนต้องไปเริ่มต้นเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใหม่อีกครั้ง เพราะมีการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งทั้งนางแปดแม่ของ "ดี" และตัวของ "ดี" เองไม่ค่อยเข้าใจนัก และกลับมาเลี้ยงลูกในช่วงที่ลูกยังเล็กก่อน โดยตั้งใจว่าหากอายุครบ 15 ปี จะไปสมัครเรียนต่อที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนโดยใช้เวลาเรียนอีก 2 ปี เพื่อให้เรียนจบ และมีความรู้ทำงานเลี้ยงลูกต่อไป

5) การให้ความหมายต่อความมีคุณค่าในตนเอง

ในช่วงเวลาที่แฟนคนแรกบอกเลิก "ดี" รู้สึกเสียใจมาก ไม่มั่นใจในตัวเอง และรู้สึกว่าตัวเองไม่มีค่า ทำให้แฟนเลือกคนอื่นที่ดีกว่า ซึ่งหลังจากเหตุการณ์นั้น "ดี" ตั้งใจไว้ว่า จะไม่มีแฟนอีก แม้ว่าเพื่อนๆ จะมีแฟนกันทุกคน และเมื่อได้รับความสนใจจาก สามี อีกครั้ง

ทำให้ “ดี” เริ่มมั่นใจ ว่าตนเองมีค่า และมีคนต้องการไปเป็นแฟน การมีเพศสัมพันธ์กับสามีในครั้งแรก จึงเป็นความเต็มใจ เพื่อให้แฟนยังคงให้ความรักกับตนเอง ไม่อยากขัดใจ และเป็นการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้มีการเตรียมตัว เนื่องจากการไปเที่ยวที่บ้านฝ่ายชาย และไม่มีใครอยู่ที่บ้านในช่วงเวลานั้น ความสัมพันธ์ทางเพศทำให้ “ดี” ไว้ใจ สามีมากขึ้น โดยมองข้ามในเรื่องความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ทางเพศ การใช้ชีวิตที่ผ่านมา หรือการใช้สารเสพติด การเรียน และประวัติครอบครัวของสามี มากไปกว่าการรู้ว่า สามีเป็นคนอำเภออะไร บ้านอยู่ที่ไหน อยู่กับใคร และตอนนี้ทำงานอะไร เพียงเท่านั้น

5. กรณีศึกษาที่ 5

5.1 บริบทครอบครัว

5.1.1 อาชีพและเศรษฐกิจ

นายแก้ว (พ่อเกษตรกร) อายุ 68 ปี เป็นเกษตรกร ซึ่งมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง สวนผลไม้ ซึ่งเพิ่งจะเริ่มปรับปรุงพันธุ์ไม้ ประมาณ 10 ไร่ และมีที่นาจำนวน 5 ไร่ ในแต่ละปีมีรายได้จากสวน และที่นาเฉลี่ย ปีละ ประมาณ 50,000-100,000 บาท ขึ้นกับจำนวนผลผลิตและราคาซื้อขายในตลาด ซึ่งไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัวในแต่ละปี ทั้งนายแก้ว และนางสิบลี (แม่เกษตรกร) อายุ 48 ปี จึงหารายได้เสริมจากการรับจ้างทำการเกษตร และในช่วงเทศกาลงานบุญ นางสิบลี และลูกสาวจะไปสมัครเป็นนางรำกับวงดนตรีของคนที่รู้จัก ซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนคืนละประมาณ 200-300 บาท เป็นรายได้เสริม สมาชิกในครอบครัวประกอบไปด้วย นายแก้ว นางสิบลี ลูกชาย อายุ 19 ปี (กลับมาอยู่กับพ่อแม่ หลังจากออกจากบ้านไปมีครอบครัว และไม่มีการทำงาน) และลูกสาว คือ “เอฟ” อายุ 14 ปี นางสิบลีมีอาชีพทำ “ข้าวแคบ” (อาหารพื้นเมืองมีลักษณะเป็นแผ่นแป้ง คล้ายข้าวเกรียบแผ่นบางๆ) ส่งขายให้กับร้านค้าขายส่งในตลาด มีรายได้ประมาณ ครั้งละ 500-1000 บาท ต่อสัปดาห์ การทำงานทุกอย่างที่มีคนจ้าง ในแต่ละเดือนครอบครัวนายแก้วจะพอมีรายได้มาใช้จ่ายได้แบบประหยัด สำหรับค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายในบ้าน และค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนของลูก

ปัจจุบัน ทั้งนายแก้ว และนางสิบลีมีสุขภาพไม่แข็งแรง นายแก้วมีอาการกระดูกสันหลังเสื่อม มีอาการหลังโค้งงอ ทำงานหนัก และยกของหนักไม่ได้ เมื่ออาการปวดกำเริบต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอยู่เสมอมๆ ในขณะที่นางสิบลีป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง และต้องรับประทานยาควบคุมความดันโลหิตสูงทุกวัน

บ้านของนายแก้วปลูกอยู่ในที่ธรรมทานหลังวัด ซึ่งเจ้าอาวาสวัดอนุญาตให้อยู่อาศัยมานาน ตั้งแต่รุ่นของ พ่อ และ แม่ของนายแก้ว โดยมีเพื่อนบ้านที่อาศัยในที่ของวัดอีก 2 ครอบครัว บ้านนายแก้วเป็นบ้านไม้ค่อนข้างเก่า และทรุดโทรม บ้านใต้ถุนสูง หลังคาสังกะสี

พื้นกระดานที่นำมาเรียงต่อกันแบบหยาบๆ เห็นเป็นร่องกระดานห่างๆ รอบบ้านมีฝาบ้านเพียง 3 ด้าน ไม่มีประตูบ้าน ภายในบ้านมีห้องเล็กๆ 1 ห้อง ใช้กระดานไม้อัดกันไว้เป็นห้องนอน ใช้ผ้ามาทากันเป็นประตู ซึ่งเป็นห้องนอนของ “เอฟ” ห้องครัวต่อพื้นกระดานยื่นออกไปนอกบ้าน กว้างประมาณ 1 เมตรไม่มีฝาบ้าน มีหลังคาเล็กๆ พอกันฝนเท่านั้น บันไดด้านหน้าของบ้านและระเบียงต่อกันมีที่นั่งเก้าอี้ไม้ที่มีพนักเชื่อมต่อกันไว้ บนบ้านไม่มีเครื่องใช้ไฟฟ้าใดๆ เพราะส่วนใหญ่หลังตื่นนอนตอนเช้า ทุกคนจะลงมาอยู่ที่ใต้ถุนบ้านซึ่งเป็นลานดิน มีโต๊ะไม้ เพลผ่านอนเล่น ที่วีเครื่องเล็กๆ ตู้เย็น ขนาด 4 คิว กระจกน้ำร้อน หม้อหุงข้าว พัดลม เต้าแก๊สปิกนิกเล็กๆ ไว้สำหรับทำกับข้าวในเวลาที่ไม่อยากใช้เตาฟืน หรือ เต้าถ่านทำอาหาร หลังจากรับประทานอาหาร ทุกคนจะแยกย้ายกันไปทำภารกิจของแต่ละคน

5.1.2 การศึกษา

นายแก้ว ก่อนจะแต่งงานกับ นางสิบ เคยบวชเป็นพระและสอบได้เปรียญธรรม 9 ประโยค ภายหลังจากลาสิกขาออกมา เพื่อช่วยพ่อแม่ดูแลครอบครัวซึ่งมีน้องอีกหลายคน และแต่งงานเมื่ออายุ กว่า 30 ปี กับ นางสิบ หญิงสาวในหมู่บ้านซึ่งผู้ใหญ่แนะนำ นางสิบเรียนหนังสือจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และไม่ได้เรียนต่อ เนื่องจากฐานะยากจน แต่ทั้งนายแก้ว และนางสิบ ล้วนให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งที่ผ่านมาพยายามให้ลูกชายคนโตเรียนหนังสือหลังจากจบชั้นประถม 6 แต่ไม่ยินยอม จึงคาดหวังว่าลูกสาว จะเรียนหนังสือได้เท่าที่สามารถส่งลูกให้เรียนในระดับที่สูงขึ้นไปกว่านี้ได้ เพราะคาดหวังว่า การศึกษาจะช่วยให้ลูกมีอนาคตที่ดี

5.1.3 ความสัมพันธ์กับชุมชน

นายแก้ว มีบทบาทในชุมชนในการทำหน้าที่เป็นมัคทายกของวัด กิจกรรมส่วนใหญ่ในวัดนายแก้วจะเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือทั้งพิธีสงฆ์ และการเป็นที่ปรึกษาในการจัดงานในชุมชน นอกจากนี้การเป็นคนพูดจาดี ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนในชุมชน ทั้งในเรื่องความขัดแย้งส่วนตัว หรือความขัดแย้งทางการเมือง จึงเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้การยอมรับนับถือ ในขณะเดียวกัน นางสิบ ซึ่งเป็นคนขยัน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จึงมีเพื่อนฝูงเป็นที่รู้จัก และชักชวนไปทำงานรับจ้างในที่ต่างๆ สม่ำเสมอ ทำให้ในแต่ละวันหากไม่ติดภารกิจนางสิบจึงมีงานให้ออกไปรับจ้างได้อย่างต่อเนื่อง

5.1.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ทั้งนายแก้ว นางสิบ เป็นคนพูดน้อย การเลี้ยงดูแม้ไม่เคยโอบกอด สัมผัส แต่ใช้การถามไถ่ และให้ความไว้วางใจ ไม่เคยดุตำ หรือลงโทษลูกอย่างรุนแรง กับลูกทั้งสองคนด้วยลูกสาวเป็นเด็กเรียบร้อย และคอยช่วยเหลืองานบ้านโดยไม่ต้องให้บอกหรือเตือน ในขณะที่ลูกชายคนโต แม้จะไม่อมเรียนหนังสือ และไม่ทำงานเป็นหลักแหล่งและกลับมาอยู่ที่บ้านหลังจากที่

ออกไปมีครอบครัว และให้ลูกตัดสินใจเองว่าจะจัดการกับชีวิตของตนเองอย่างไร ไม่บังคับ ทั้งเรื่องงาน เรื่องเรียนและรวมไปถึงเรื่องอื่นๆ

นายแก้วมอบหมายให้ภรรยาทำหน้าที่ในการดูแลลูก ในขณะที่เดียวก็รู้สึกภาคภูมิใจที่ลูกสาวเป็นเด็กดี ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบกับงานที่บ้าน ไม่เคยสร้างความเดือดร้อน ช่วยทำงาน และหารายได้มาใช้จ่ายในบ้าน ไม่มีเรื่องต้องดูว่า นายแก้ว iva ว่างใจในความประพฤติของลูกสาว เพราะครู ที่โรงเรียนก็มักมาชื่นชมให้ฟังบ่อยๆ ทั้งเรื่องการเรียน และ ความรับผิดชอบในหน้าที่ ซึ่งเป็นความรู้สึกภาคภูมิใจของครอบครัว และเป็นความหวังที่ลูกสาวจะมีหน้าที่การงานที่ดีในอนาคต

5.1.5 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่น

นายแก้วและนางสิบ ระบุว่าปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นในปัจจุบันมีมากขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้รับนั้นทั้งจากรายการข่าวในโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จากในชุมชนที่พบเห็น ความสัมพันธ์ของวัยรุ่นที่คบหาเป็นแฟนกันอย่างเปิดเผย ในขณะเดียวกันก็รับรู้เรื่องราวจากที่ลูกสาวเล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์ในโรงเรียนที่ลูกสาวเรียนอยู่ แต่สถานการณ์ดังกล่าวประเมินว่ายังเป็นปัญหาที่ไกลตัว ลูกสาวไม่อยู่ในความเสี่ยงในขณะนั้นเพราะเป็นเด็กที่มีความประพฤติดี เรียนร้อย และตั้งใจเรียน รับผิดชอบงานทุกอย่างโดยที่ไม่เคยต้องให้เป็นตักเตือน

5.2 การรับรู้ของพ่อต่อสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการ และวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

5.2.1 บทบาทพ่อต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นายแก้ว (พ่อเกษตรกร) เป็นลูกคนที่ 5 ในจำนวนพี่น้องชายหญิง 8 คน ในช่วงวัยเด็ก เรียนหนังสือที่วัด และบวชเรียนจนได้เปรียญธรรม 9 ประโยค บ้านเดิมซึ่งเป็นของพ่อแม่นายแก้ว ตั้งอยู่บนเนินเขาด้านหลังวัด ในวัยเด็ก เมื่อมีเวลาว่างหรือในช่วงที่วัดมีงานเทศกาลงานบุญต่างๆ จะไปช่วยงานที่วัดอยู่เสมอๆ จนถึงปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเป็นกิจวัตรในบทบาท มัคทายกของวัด นายแก้ว เป็นคนมีเมตตา กับสุนัข และ แมว ที่มีคนชอบนำมาทิ้งในบริเวณวัด จึงมักรวบรวมเศษอาหารที่เหลือจากพระภิกษุฉันท์แล้ว มาให้สุนัขและแมวที่อยู่ในวัดเป็นประจำ ในบางครั้ง เมื่อมีชาวบ้านแอบนำสุนัขและแมวมาปล่อย ก็ทำหน้าที่ให้อาหารและสอนลูกในเรื่องการให้ทานกับสัตว์ในวัดว่า เมื่อบริจาคให้สัตว์ไม่อดอยาก ผลบุญและกุศลกรรมก็จะช่วยให้ครอบครัวไม่อดอยากด้วยเช่นกัน

2) พัฒนาการด้านตัวตน

นายเก่าในวัยเด็ก เนื่องด้วยมีพี่น้องจำนวนมาก และพ่อแม่มีฐานะยากจน จึงต้องทำหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบตัวเองให้ได้ตั้งแต่วัยเด็ก โดยไม่ต้องให้พ่อแม่หรือพี่มาควบคุมกำกับ หรือกดดันในเรื่องพฤติกรรม ซึ่งนายเก่าเชื่อมั่นว่า ทุกคนสามารถดูแลจัดการตัวเองได้อย่างที่ควรจะเป็น เมื่อเติบโตขึ้นนายเก่าทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบช่วยเหลือพ่อแม่ดูแลน้อง ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหา ไม่ดื่มสุรา สูบบุหรี่ยาเส้นซึ่งมวนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองของนายเก่าคือ การทำหน้าที่ดูแลครอบครัวให้มีความสุข ลูกเมียมีความรัก ความเอาใจใส่ดูแลกันและกัน

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

นายเก่า มักเข้าไปช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของทางวัดอย่างสม่ำเสมอ เป็นที่รักของเพื่อนบ้าน เชื่อมมั่นในศาสนา ไม่มีเรื่องราวขัดแย้งกับใคร ดูแลความเรียบร้อยของวัด เนื่องจากอาศัยอยู่ในที่ธรณีสงฆ์ มีส่วนช่วยในกิจกรรมของชุมชนทุกครั้ง ใส่ใจต่อการให้ความสำคัญของชุมชน ไม่ทำตัวให้เป็นภาระหรือเป็นปัญหา หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และมีเครือข่ายพวกพ้อง มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ยอมรับในผลที่เกิดขึ้นทั้งด้านดีและไม่ดี ไม่สร้างความเป็นตัวของตัวเองในด้านชื่อเสียงและทรัพย์สิน

5.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

ในการเลี้ยงดูลูกสาวของนายเก่า นั้น ส่วนใหญ่นายเก่ามอบหมายให้เป็นที่ปรึกษาของนางสิบผู้เป็นภรรยา เนื่องจากตนเองต้องออกไปทำงาน และเชื่อว่า การพูดคุยระหว่างแม่และลูกสาวจะเข้าใจกันได้ง่ายกว่าการพูดคุยกับพ่อ การอบรมสั่งสอนในเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่นเมื่อพบเห็นปัญหาจะใช้วิธีการบอกกับภรรยา และให้ภรรยาทำหน้าที่ในการสื่อสารต่อ

นายเก่ามีมุมมองต่อเรื่องความรักและการมีแฟนในวัยรุ่นว่าเป็นเรื่องปกติ และเชื่อมั่นว่าลูกสาวยังเด็ก ไม่มีโอกาสเสี่ยงกับการไปมีเพศสัมพันธ์ เป็นเด็กดี รู้หน้าที่ เรียนเก่ง ไม่ดื้อ ขยัน และยังคงเด็กเกินไปในการคุยเรื่องเพศซึ่งยังเป็นเรื่องไกลตัว การทำหน้าที่ในบทบาทของพ่อของนายเก่าคือผู้ที่ทำหน้าที่ในการหารายได้ เพียงพอ มีอาชีพที่สุจริต และได้รับการยอมรับจากคนในสังคมและดูแลให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความสุข ในขณะที่เรื่องในบ้านรวมถึงการอบรมสั่งสอนลูกในเรื่องเพศและบทบาททางเพศ การดูแลความเรียบร้อยในครอบครัวมอบให้เป็นบทบาทของภรรยา เพราะเชื่อว่าแม่ซึ่งเป็นผู้หญิงด้วยกันจะรู้ดีที่สุด การศึกษาของลูกที่เรียนสูงกว่าพ่อแม่ทำให้เชื่อมั่นว่า ระบบโรงเรียนช่วยให้ลูกเรียนรู้เรื่องเพศและการดูแลตนเองจากโรงเรียนได้ดีกว่าที่ตนเองจะเป็นคนสอน เมื่อมีปัญหาในครอบครัว จะพูดคุยหารือกับภรรยาในทุกเรื่อง แต่มักเป็นการคุยกันสองคนเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาในครอบครัว ไม่เคยดูว่า หรือ ทำโทษ ด้วยความรุนแรง

เนื่องจากที่ผ่านมาลูกสาวเป็นเด็กดี ว่านอนสอนง่าย เรื่องที่เกิดขึ้นเป็นความผิดพลาดที่สามารถแก้ไขได้ เชื่อว่าเป็นเรื่องบุญบารมีที่ทำมา

5.2.3 ความคาดหวังในตัวลูก

เนื่องด้วยครอบครัวนายเก่า มีฐานะยากจน บ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันไม่ใช่ที่ดินของตนเอง ตนเองและภรรยา มีฐานะยากจน มีการศึกษาน้อย ทำให้ต้องทำงานหนักตนเอง และภรรยาต่างมีโรคประจำตัว นายเก่าคาดหวังว่าการศึกษาคือจะช่วยให้ลูกสาวมีโอกาสได้ทำงานที่ดี ไม่ลำบาก มีรายได้ที่แน่นอน และสามารถดูแลพ่อแม่ในยามแก่เฒ่าได้ ซึ่งการเลี้ยงดูลูกที่ผ่านมา ใช้ตนเองเป็นแบบอย่างในการสอน เช่น การทำงานแบบหนักเอาเบาสู้ การอยู่ในสังคมที่มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการให้อิสระกับลูกในการทำหน้าที่เรียน และการดูแลตนเอง การดูแลบ้านเป็นหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งนายเก่าเชื่อมั่นในความคิดของลูกสาว ว่าสามารถรู้ว่าตนเองควรทำตัวอย่างไรให้สมกับความไว้วางใจของพ่อแม่

5.2.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

นายเก่าให้ความสำคัญกับการรู้หน้าที่ตนเองของลูกทั้งสองคน โดยใช้ประสบการณ์ของตนเองเป็นแนวทางนำมาใช้ในการเลี้ยงดูลูก ซึ่งนายเก่าเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว การเป็นพี่คนโตซึ่งต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน และหลังจากครบปีบวช ก็ยังคงบวชเรียนอยู่เป็นเวลานาน เมื่อลาสิกขาออกมา จึงมีสถานภาพเป็นหนุ่มใหญ่ที่ยังไม่ได้แต่งงาน การตัดสินใจมีครอบครัวและแต่งงานของนายเก่าจึงอยู่บนการตัดสินใจเมื่อตนเองมีความพร้อมที่จะดูแลภรรยาได้

ในการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบนั้น นายเก่าใช้วิธีการยกตัวอย่างคนในชุมชนที่มีอาชีพที่มั่นคง มีหน้าที่การงานได้รับการยอมรับจากคนในสังคม ซึ่งเป็นส่วนที่นายเก่าให้ความสำคัญกับการศึกษา รวมถึงการยกตัวอย่างวัยรุ่นที่มีปัญหาตั้งครรรค์ในวัยเรียนที่ทำให้เสียอนาคต ขาดโอกาสทางการศึกษา แต่การให้คำแนะนำดังกล่าวนั้น ไม่ได้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ด้วยเกรงว่าลูกจะเบื่อ และที่ผ่านมาจากการสังเกตความประพฤติ ประเมินแล้วว่าไม่มีความเสี่ยง ลูกสาวไม่มีคูรััก และไม่เคยพาคูรัักมาให้เห็น การคบหากับเพื่อนต่างเพศมักมีการไปทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่ จึงไม่สังเกตเห็นว่าใครที่คบหาเป็นแฟน

5.2.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) การสร้างแรงจูงใจ

นายเก่ามักใช้ช่วงเวลากินข้าว หรือเวลาที่มีเหตุการณ์ในเรื่องเพศในชุมชน ใช้การยกตัวอย่างเรื่องการตั้งเป้าหมายในชีวิต มาเป็นแรงจูงใจ

...ก็สอน ก็บอก แต่เราก็ไม่รู้ว่่าเค้าจะเอาคำเรามั้ย ก็บอกว่า ดูตัวอย่างดีดีเอานะ อะไรไม่ดี ก็อย่าไปทำ พ่อแม่ ก็เลี้ยงได้แต่ตัว บุญเราเราต้องสร้างต้องทำ เราทำบาป ก็มาตกที่เรานี้แหละ

(นายแก้ว (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

...เค้าเรียนมาสูงกว่าเราเยอะ โรงเรียนก็ต้องสอน ต้องบอก ครูเค้าก็บอกว่าเรียนดี เรียนบ่อย ไม่ไว้ใจลูกเรา แล้วเราจะไว้ใจใครได้

(นายแก้ว (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

2) การยกตัวอย่างเรื่องศีลธรรม

โดยใช้หลักศีลธรรมและพุทธศาสนา มาสร้างความเชื่อในเรื่องผล การกระทำ ที่จะเป็นบาป และ การสร้างกรรมดี เพื่อสร้างผลบุญ

...ผมไม่ให้เค้าเอาเด็กออกหอกครับ เลือดเนื้อเชื้อไขเรา เค้าไม่ได้ทำอะไรผิดจะไปฆ่าเค้ามันบาป หมาทั้งฝูงมีคนเอามาทิ้งวัด เรายังเอามันมาเลี้ยง หาข้าวให้มันกินจนรอด มาคอบเฝ้าของให้วัด นี่มันก็หลานเราทั้งคน เราเลี้ยงได้ ลูกเราเราก็เลี้ยงได้ เดียวก็โต

(นายแก้ว (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

3) รับรู้โดยแสดงกิริยานิ่งเฉย

เมื่อมีเหตุการณ์เข้ามาในครอบครัว เมื่อภรรยามารับรักษาจะหาหรือกัน ระหว่างสามีภรรยา โดยที่การแก้ปัญหาเกี่ยวกับลูกสาว จะให้ภรรยาเป็นผู้ดำเนินการ ในทุกเรื่อง ตั้งแต่การเรียน การไปรับส่งเรียน หรือการพาไปทำงานพิเศษ เพื่อหารายได้ต่างๆ

เมื่อมีปัญหา นายแก้วมักใช้การนั่งนิ่งๆ สูบบุหรี่ยี่ และไม่ได้แสดงท่าทางโกรธ หรือแสดงท่าทางไม่พึงพอใจ

...เราเป็นพ่อ จะไปพูดไปจัดการ ก็จะไม่ดี เดียวจะไม่เข้าใจกัน ให้แม่เค้าคุยกัน คนเราบุญวาสนามันทำมาไม่เท่ากัน ได้แค่ไหนก็แค่นั้น ไปฝืนมันไม่ได้

(นายแก้ว (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

5.3 การรับรู้ของแม่สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการ และวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

5.3.1 บทบาทแม่ต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นางสิบ (แม่เกษตรกร) เป็นคนในหมู่บ้านใกล้ๆ กับบ้านของนายแก้ว เต็บโตมาในครอบครัวเกษตรกรที่มีฐานะยากจน นางสิบเรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แล้วไม่ได้เรียนต่อออกมาช่วยพ่อ และ แม่ ทำงานรับจ้าง ทำไร่ห่อม และทำนา ที่ผ่านมาพ่อแม่สอนในเรื่องบทบาทการเป็นแม่บ้าน และการทำงานเพื่อเลี้ยงตัวเอง เมื่อเริ่มโตเป็นสาว ผู้ใหญ่แนะนำให้รู้จักกับนายแก้วหนุ่มใหญ่อายุมากกว่า ซึ่งที่ผ่านมานางสิบเห็นว่านายแก้วเป็นคนใจดี ไม่ขี้ขลาด แม้ว่าจะมีฐานะไม่ร่ำรวยมาก แต่เชื่อมั่นว่าการเป็นคนดีจะทำให้ครอบครัวมีความสุข ประกอบด้วยผู้ใหญ่แนะนำจึงตัดสินใจแต่งงานและย้ายมาอยู่กับครอบครัววนายแก้ว

นางสิบมาจากครอบครัวชาวนาซึ่งมีพี่น้องหลายคน และมีที่นาทำกินไม่มากนัก เมื่อมาตั้งครอบครัวใหม่ นายแก้วและนางสิบได้รับที่นาส่วนแบ่งมรดกจำนวนประมาณ 5 ไร่ จากครอบครัววนายแก้ว ซึ่งเป็นพื้นที่นาที่ทำนาปีได้ปีละ 1 ครั้ง และที่สวนซึ่งเป็น สวนเก่าที่ไม่ได้มีการปรับปรุงเรื่องพันธ์ต้นไม้มอบให้ดูแล ประมาณ 10 ไร่ รายได้จากนา และสวนในแต่ละปีไม่มากนัก นางสิบจึงทำอาชีพเสริมด้วยการทำขนมขาย ทำอาหารพื้นเมืองขายพอเป็นรายได้เสริมอาทิตย์ละ 500-1,000 บาท สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน

นางสิบรับรู้ว่าการที่ตนเองมีฐานะยากจน แต่การยอมรับจากสังคมในด้านของการเป็นคนดี มีศีลธรรม เป็นคนขยัน ใจบุญ และให้ความสำคัญกับการประพฤติตนที่ดีตามหลักของพุทธศาสนิกชน เป็นจุดที่สร้างความภาคภูมิใจ และใช้เป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอนลูกสาว และลูกชาย ให้ขยัน อดทน ตั้งใจเรียน และดูแลรับผิดชอบครอบครัว สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ไว้วางใจ

2) พัฒนาการด้านตัวตน

นางสิบแต่งงานกับนายแก้วเมื่ออายุประมาณ 28 ปี ซึ่งถือว่าเป็นสาวใหญ่ ช่วงวัยเด็กเชื่อฟังผู้ใหญ่มาก ไม่ค่อยได้ออกไปไหน เรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วไม่ได้เรียนต่อเพราะในสมัยนั้น เรื่องเรียนเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก คนจะเรียนหนังสือที่ต่างอำเภอได้ ต้องมีเงิน มีที่อยู่ในเมือง และที่สำคัญต้องเรียนหนังสือเก่ง พ่อแม่จึงขอให้นางสิบมาช่วยทำนาที่บ้าน หาเงินเลี้ยงน้องอีก 2 คนที่กำลังจะโต นางสิบเป็นคนหนักเอาเบาสู้ เห็นคุณค่าของเงินที่หา มาด้วยความสุจริต ชอบที่จะอยู่แบบเรียบง่าย

หลังแต่งงาน นางสิบ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ที่นอกจากช่วยดูแลความเรียบร้อยในบ้านแล้ว ยังเป็นกำลังสำคัญของครอบครัวในการทำหน้าที่ช่วยเหลือสามีประกอบอาชีพ เช่น ทำนา ทำไร่ห่ม ทำสวน และรับจ้างทำงานทุกประเภทที่สามารถสร้างรายได้มาให้กับครอบครัว

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

นางสิบ มีกลุ่มเพื่อนสนิท ที่ไปทำงานด้วยกันอยู่เสมอๆ ในการทำงานร่วมกับเพื่อนบ้าน ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับใคร เข้าทำงานร่วมกับชุมชน และเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือในชุมชน ในช่วงที่ม้งานบุญทั้งในหมู่บ้าน และที่วัด เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนขยัน มีน้ำใจ กับเพื่อนบ้าน

5.3.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

นางแก้วให้ความเห็นต่อเรื่องมีแฟนในวัยรุ่นว่า วัยรุ่นสมัยนี้การมีแฟนเป็นเรื่องที่พบได้ตามปกติ แต่ในการดูแลลูกสาวที่ผ่านมา ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบอกกล่าวในเรื่องนี้มากนัก เนื่องจากไม่มีข้อมูลว่าลูกสาวเริ่มสนใจเพศตรงข้าม โดยสังเกตจากการใช้ชีวิตประจำวันของลูก จนกระทั่งลูกเริ่มมีชายหนุ่มมาส่งที่บ้าน จึงสอบถามและรู้ว่าเริ่มคบหากันเป็นแฟน โดยไม่รู้ตัวในช่วงเวลานั้น ลูกสาวได้มีเพศสัมพันธ์กับแฟนแล้ว

การให้คำแนะนำในช่วงที่รู้ว่าลูกมีแฟน นางแก้ว ฝ้าสังเกตอยู่ห่างๆ และบอกกับลูกว่า อย่าเพิ่งไปมีอะไรกันนะ (เพศสัมพันธ์) ขอให้เรียนหนังสือให้จบ ม้งานทำก่อน การสอบถามแฟนของลูกสาว เริ่มถามว่า เป็นลูกใคร บ้านอยู่ที่ไหน และสอบถามว่ารู้จักกันได้อย่างไร อีกทั้งการมีแฟนของวัยรุ่นในช่วงวัยนี้ ลูกสาวของตนเองก็จัดว่าเป็นเด็กหน้าตาดี การมีแฟนของลูกสาว จึงเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ แต่ไม่คาดคิดว่าการคบหากันจะมีความสัมพันธ์กันในระดับมีเพศสัมพันธ์ ยังคงเชื่อใจ และไม่ได้ให้คำแนะนำเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์กับลูก มาทราบว่าการตั้งครรภ์ เมื่อมีอาการแพ้ท้องแล้วนั่นเอง

...เค้าบอกว่ารู้จักกันเพราะไปทำการบ้านกับเพื่อน บ้านแฟนเค้ามีคอมพิวเตอร์เลยไปทำงานกัน หลังๆ ไม่ค่อยได้ไปส่งที่โรงเรียน เข้าแฟนก็มารับ เย็นก็มาส่งทำงานบ้านเสร็จ ออกไป แล้วก็พามาส่ง จนมารู้อีกที่ว่าท้องก็ตอนที่เห็นอาเจียนตอนเช้า ซึ่งตอนแรกไม่ได้สงสัย ตามก็บอกว่าเป็นโรคกระเพาะ กระทั่งนายแก้วบอกว่าให้ไปหาหมอ เพราะสงสัยแต่เค้าไม่พูด จนลูกสาวยอมรับว่าประจำเดือนไม่มา 2 เดือน

(นางสิบ (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

การแก้ไขปัญหามื่อนางสิบรู้ว่าลูกสาวตั้งครรภ์ คือ การบอกกับลูกว่า ตนเองรู้สึกเสียใจว่าทำไมไม่ดูแลตัวเอง แต่ไม่ได้มีการลงโทษ หรือทำร้ายร่างกาย และเรียกพ่อแม่ทางฝ่ายชายมาคุย ซึ่งทางฝ่ายชายก็ยอมรับและยินดีรับผิดชอบ

การแก้ปัญหาในช่วงแรก เพื่อไม่ให้เป็นปัญหากับการศึกษา และรู้สึกว่าการตั้งครรภ์ เป็นสิ่งที่ทำให้อนาคตของลูกสาวในการเรียนต้องจบลง จึงปรึกษากันว่าจะให้ไปทำแท้งเพราะ แต่เมื่อนายเก่าทราบเรื่อง นายเก้ายืนยันจะให้ตั้งครรภ์ต่อ ส่วนหนึ่งคือรู้สึกว่าการเกิดมาไม่ได้ทำผิดอะไร การทำแท้งเท่ากับการทำบาปหนัก การเลี้ยงเด็กซึ่งเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขไม่ได้ลำบากมากนัก เพราะเป็นสายเลือดโดยตรง และเลือกให้ทางฝ่ายชายมาจัดการตามประเพณี ส่วนในเรื่องการเรียน ซึ่งพบว่าทางโรงเรียนให้ยุติการเรียน เพราะกลัวเป็นตัวอวยงที่ไม่ดี ทั้งนายเก่าและนางสิบจำใจยอมรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และให้ความหมายว่าเป็นเรื่องของบุญวาสนาของแต่ละคน

...หมาแมวหลงมาเค้ายังเลี้ยงได้เป็นฝูงรอดมาได้ คนทั้งคน เป็นหลานด้วยจะมาก
เกิดจะไปฆ่าไปแกงตั้งแต่ยังไม่เกิดมา

(นายเก่า (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

...ก็ไม่ว่าจะทำยังงัย ก็ถือว่ามันทำบุญมาแค่นี้ วาสนามันมีแค่นี้ จะเป็นยังงัยก็ต้อง
แล้วแต่เวร แต่กรรม

(นางสิบ (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

5.3.3 ความคาดหวังในตัวลูก

นางสิบอยากให้ลูกพยายามเรียนหนังสือ สร้างอนาคตของตัวเอง ที่ผ่านมามีลูกชายซึ่งเป็นลูกคนโต ปัจจุบันจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากนั้นไปฝึกงานร้านซ่อมรถมอเตอร์ไซด์จากร้านในตัวจังหวัด และออกจากบ้านไปมีครอบครัว และทำงานกับครอบครัวภรรยาในต่างจังหวัด ซึ่งแยกครอบครัวไปประมาณ 3 ปี หลังจากนั้น 3 เดือนก่อนหน้าี้ ลูกชายขอกลับมาอยู่ที่บ้าน ไม่บอกสาเหตุว่าเพราะอะไร และจากการสังเกตก็รับรู้ว่ามีแนวโน้มที่จะไม่กลับไปอยู่กับภรรยา และในปัจจุบันยังไม่มียานทำที่ชัดเจน นางสิบไม่ได้สอบถามแต่เชื่อมั่นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นลูกโตแล้วและจะแก้ได้เอง บ้านคือที่พักเมื่อไม่สบายใจก็กลับมาอยู่ที่บ้าน คอยเป็นกำลังใจดูแลให้ที่พักเพื่อให้ลูกตั้งหลักได้ และพร้อมทำงานในอนาคต

การเลี้ยงดูลูกสาว ที่ผ่านมาไม่เคยดุด่า ต่อว่าด้วยคำพูดหยาบคาย เนื่องจากลูกสาวเป็นคนที่รู้หน้าที่ของตนเอง รับผิดชอบเรื่องงานในบ้านอย่างดีทุกวัน เรียนเก่ง กิริยามารยาทเรียบร้อยซึ่งครูที่โรงเรียนกล่าวชื่นชมให้ฟังบ่อยๆ ว่าเป็นเด็กดี ในบทบาทแม่ นางสืบ รู้ตัวว่าตนเองมีโอกาสเรียนหนังสือมาน้อย คาดหวังว่าลูกสาวที่หน้าตาน่ารัก เรียนเก่ง และ กิริยามารยาทดีจะมีอนาคตที่ดี เป็นที่พึ่งของพ่อแม่ที่แก่เฒ่า และเจ็บป่วย ในช่วงที่ลูกต้องการ ความช่วยเหลือในเรื่องเรียนจึงทำหน้าที่คอยช่วยเหลืออย่างเต็มที่ วางบทบาทของตนเองใน ส่วนของการสนับสนุนให้กำลังใจ สร้างแรงบันดาลใจให้ลูกตั้งใจทำดี

...ชั้นก็บอกกับลูกเสมอว่าบ้านเราจน เรียนในสมัยนี้ การบ้านก็ต้องทำด้วย คอมพิวเตอร์ บ้านเราจนขนาดนี้ ไม่มีปัญญาซื้อ ตอนเย็นก็ต้องพาไปส่งทำการบ้านที่ร้าน คอมพิวเตอร์ เราก็กลับมาทำงานต่อ พอเค้านจะกลับก็ไปคอยรับ บางที่ทำงานกว่าจะเสร็จ ประมาณสองทุ่ม สามทุ่ม ก็ให้โทรศัพท์มา ก็ออกไปรับ" เราเรียนน้อย สอนเค้าไม่ได้ แต่ถ้าเค้าอดทน ขยัน เค้าก็จะได้ดี เราก็หวังไว้เยอะ

(นางสืบ (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2555)

5.3.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

นางสืบ ให้ความสำคัญกับการสอนบทบาททางเพศกับลูกสาว ก็สอนเรื่อง งานบ้านงานครัว ที่ต้องดูแลให้เรียบร้อย เรื่องแฟนก็บอกว่า ให้ดูอย่างในหนังในละคร และการ ยกตัวอย่างคนในหมู่บ้านที่ทำงานดีดี รวมถึงการพูดคุยกันในประเด็นที่มีข่าววัยรุ่นในชุมชนตั้งครรรค์ และต้องออกจากโรงเรียนเพราะท้อง

การประเมินการรับรู้ของนางสืบ ต่อเรื่องที่สอนซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่อง มารยาทในสังคม งานบ้าน การทำอาหาร และการดูแลตัวเอง ซึ่งนางสืบเข้าใจว่าลูกสาวรับรู้ ซึ่งสังเกตจากท่าทางการรับฟัง ลูกสาวไม่เคยมีคำโต้เถียงโต้แย้งในทุกเรื่อง ซึ่งอาการแสดงออก ดังกล่าวนางสืบเองไม่มั่นใจว่าลูกเข้าใจหรือไม่ และไม่รู้ว่าจะคิดอะไร อย่างไร แต่ประเมินว่าเรื่องที่ อบรมสั่งสอนเป็นเรื่องของลูกสาวที่ต้องรู้ เมื่อมีครอบครัวไปอยู่กับครอบครัวสามีจะได้ไม่ลำบากใน อนาคต แต่ในการสอนเรื่องการดูแลตัวเองเมื่อมีคู่รัก หรือการป้องกันการตั้งครรรค์ เชื่อว่า ลูกเรียนรู้ มาจากโรงเรียน และที่ผ่านมามักไม่เคยมีท่าทางแสดงออกว่ามีแฟน การรีบบอกในเรื่องการดูแล ตัวเองเมื่อมีแฟน จะเป็นการแสดงว่ายอมรับให้ลูกมีแฟน และเป็นการชี้โพรงให้กระรอก ที่ผ่านมา

ไม่เคยใช้ความรุนแรง ทั้งการพูด หรือการลงโทษทุบตี สร้างอนาคตได้ด้วยการตั้งใจเรียน ตั้งเป้าหมายว่าอยากเป็นพยาบาล เพื่อมาดูแลพ่อแม่ จะได้ฝากผีฝากไข้ ไม่ลำบาก

ในแต่ละวันทั้งนายเก่า นาง สิบ จะออกจากบ้านตั้งแต่เช้า เพื่อไปทำงาน รับจ้าง หรือไปทำนา ทำสวน กว่าจะกลับถึงบ้านก็จะเป็นเวลาที่เย็นมาก และบางครั้งหากไปทำงาน ไกลกว่าจะกลับก็เริ่มมืดค่ำ ลูกสาวเมื่อเริ่มเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา รูปแบบของการทำงานที่พบว่าต้องใช้คอมพิวเตอร์ทำรายงาน เป็นปัญหากับครอบครัวของนางสิบ เนื่องด้วยฐานะยากจน ไม่มีเงินมากพอจัดหาคอมพิวเตอร์ หรือการติดตั้งอินเทอร์เน็ตให้กับลูกได้ จึงเลือกใช้บริการร้านเกมส์ หรือร้านคอมพิวเตอร์ ในการค้นรายงาน และพิมพ์รายงานส่งอาจารย์ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นครั้งละ 30-50 บาท ในแต่ละวัน หลังจากกลับจากนาหรือสวน นางสิบจะต้องไปรอรับลูกที่ร้านคอมพิวเตอร์ในตลาด และถ้ากลับบ้านดึก ก็จะใช้วิธีการโทรศัพท์ให้ออกไปรับเมื่อเสร็จงาน เป็นอยู่อย่างนี้มาโดยตลอด

ในช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 2 ลูกสาวมีเพื่อนสนิทที่บ้านมีฐานะดี ผู้ปกครองมีคอมพิวเตอร์ให้ลูกใช้ และทราบจากลูกสาวในภายหลังว่า เพื่อนชวนไปทำงานที่บ้าน เพราะมีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ลูกสาวบอกกับนางสิบว่า จะได้ช่วยกันประหยัด เพราะเพื่อนสนิทกับนางสิบได้สอบถามว่าบ้านเพื่อนอยู่ที่ไหน ลูกใคร และรับรู้ข้อมูลว่าเป็นคนในหมู่บ้านที่รู้จักกัน การอบรมสั่งสอนที่นางสิบให้ความสำคัญคือ ให้ระมัดระวังเรื่องการไปบ้านเพื่อน ที่ต้องไม่สร้างความรำคาญให้กับพ่อแม่ของเพื่อน อย่าไปส่งเสียงดัง และให้มีมารยาทที่ดี เกรงใจเจ้าของบ้าน อย่ามือไวลักขโมย ให้ชื่อสัตย์สุจริต และอย่าดื้อ ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไป ในช่วงแรกๆ ก็ได้สอบถามเมื่อทราบว่าพ่อแม่ของเพื่อนลูกสาวไม่ได้รังเกียจ หรือบ่นว่ารำคาญ ก็ปล่อยให้ไปอิสระ และไม่ได้ติดตามในเรื่องนี้อีก เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องของเด็กที่จัดการเองได้

เมื่อลูกสาวเริ่มโตขึ้น เมื่อไปทำงานที่บ้านเพื่อน ในระยะหลังๆ เริ่มมีเพื่อนๆ มาส่งที่บ้าน แต่มากันเป็นกลุ่มใหญ่ ทั้งชายและหญิง นางสิบไม่รู้สึกรู้สีกว่ามีความผิดปกติ เพราะการมาที่บ้านของเด็กๆ หลายๆ คน เท่าที่เห็นคือการมาเที่ยวบ้านเพื่อนของเด็กๆ ซึ่งลูกบ้านอื่นก็เป็นเช่นนี้เช่นกัน ไม่ได้สังเกตว่าลูกมีแฟน หรือคบหาใครเป็นพิเศษ ซึ่งในระยะหลังๆ เริ่มสังเกตเห็นว่าการมาส่งจะเป็นผู้ชายคนเดิมที่มาส่งเป็นประจำ นางสิบเริ่มตั้งข้อสงสัยและสอบถาม ซึ่งลูกสาวก็ยอมรับว่าเป็นพี่ชายของเพื่อน และคบหากันอยู่ แต่ด้วยก็เห็นว่าลูกเริ่มโตเป็นสาว สมัยนี้ ใครๆ คำก็มีแฟนกัน นางสิบยังเชื่อมั่นว่าลูกสาวจะดูแลตัวเองได้ดี จึงได้แต่บอกกับลูกสาว และแฟนของลูกว่าคบหากันได้ แต่อย่าเพิ่งมีอะไรกัน ซึ่งนางสิบมาทราบในภายหลังว่า ทั้งคู่มิเพศสัมพันธ์กันมาก่อนที่ลูกสาวจะเริ่มพามาที่บ้านก่อนหน้านั้นหลายเดือน และเมื่อนางสิบกำลังจะ

ตัดสินใจถามเรื่องความสัมพันธ์ ก็พบว่าลูกสาวเริ่มมีอาการแพ้ท้อง และยอมรับว่าตั้งครรภ์ได้ 2 เดือนแล้ว

...ยังไม่ทันได้ถามเลยว่าคบหากันแค่นั้น ก็มาบอกว่าท้องแล้ว เลยต้องทำใจคิดว่าพลาดเองที่ปล่อยให้ไฟกับน้ำมัน มันใกล้กันเราไม่ทันก็ต้องปล่อยให้ไป ก็ค่อยมาแก้เอา

(นางสิบ (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2555)

นางสิบให้แฟนของลูกสาวพาพ่อแม่มาคุยกันเพื่อหาทางออก ซึ่งพ่อแม่ของฝ่ายชายยอมรับ และยินดีมัดข้อมือ ตกแต่งตามประเพณี และให้ลูกสาวเรียนต่อ โดยปกปิดเรื่องการตั้งครรภ์ไว้ก่อน แต่เมื่ออายุครรภ์มากขึ้น อีก 1 เดือน จะสอบปลายภาค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชาวเรื่องการตั้งครรภ์ทราบถึงครู และขอให้ออกจากโรงเรียน ซึ่งทำให้ลูกสาวไม่ได้เข้าสอบ หลังจากคลอดลูก ก็มาเลี้ยงลูก และไปอยู่บ้านสามีบ้าง มาอยู่ที่บ้านบ้าง ค่าใช้จ่ายในการดูแลตัวเอง ดูแลลูก จึงยังเป็นภาระของนางสิบ ในการจัดหาซื้อยา และไปพบแพทย์ ซึ่งทำให้นางสิบต้องทำงานเพิ่มมากขึ้น ทั้งงานรับจ้าง และผลิตข้าวแคบ (อาหารพื้นเมืองของลัวะ) ส่งร้านค้าในตลาดเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ครอบครัวสามีของลูกสาว ซึ่งมีอาชีพค้าขายไม้สัก ลูกเขยทำหน้าที่ช่วยงาน และได้รับเงินส่วนแบ่งมาพอใช้ครั้งละไม่มากนัก เนื่องจากยังไม่ได้แยกครอบครัวออกมา การกินอยู่จึงยังเป็นความรับผิดชอบของครอบครัวดั้งเดิม

5.3.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) การยกตัวอย่าง

ที่ผ่านมาการพูดคุยกับลูก มักเป็นการพูดคุยในสิ่งที่ดีที่ลูกมี และชื่นชมบ่อยๆ แต่เนื่องจากลูกเป็นคนพูดน้อย และไม่ค่อยเล่าเรื่องราวอะไรให้ฟังจึงไม่ค่อยได้ซักถามว่ามีปัญหาอะไรหรือไม่ การทำกิจกรรมทุกอย่างเป็นไปอย่างปกติทั้งในเรื่องความรับผิดชอบ และการเรียน ทำให้ไม่คิดถึงเรื่องการมีแฟน และการมีเพศสัมพันธ์

...เรื่องความประพฤติ ความรับผิดชอบ ใ่วใจมาก งานบ้าน กับข้าวกับปลา บ้านช่องทำเรียบร้อยทุกครั้งก่อนจะไปไหน ไม่เคยต้องบอก ครูที่โรงเรียนยังชมเลยว่าเป็นเด็กดี ขยัน เราก็ไม่ทันคิดว่าเค้าจะไปมีแฟน ไปมีอะไรกัน แม่ก็ใ่วใจนั่นแหละ

(นางสิบ (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2555)

2) การห้ามปรามตักเตือน

ในช่วงที่ลูกสาวมีแฟน เข้าใจว่าเป็นช่วงเริ่มต้นของการคบหา การบอกเตือนให้อยู่ในกรอบประเพณี อย่าเพิ่มมีเพศสัมพันธ์ จึงเป็นการบอกที่ซ้ำไป เพราะไม่รู้มาก่อนว่าลูกคบหากันมาระยะหนึ่งและมีเพศสัมพันธ์กันมาก่อนหน้าหลายเดือนแล้วจึงพามาให้พ่อแม่เริ่มรู้จัก

...ก็ได้แต่บอกว่า อย่าเพิ่งมีอะไรกันเนื้อ รักกันก็ดูแลกัน เราเห็นก็เห็นไกลๆ ไม่เคยพาเข้ามาใกล้ๆ ก็ไม่ทันละแวง

(นางสิบ (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2555)

3) การห้ามปรามตักเตือน

...เลี้ยงมาไม่เคยดุ ไม่เคยว่า ไม่เคยตี พ่อเค้ายิ่งใจเย็น จะเอาอะไรก็พยายามหามาให้ ก็บอกว่าบ้านเราจน ให้ประหยัด อะไรช่วยกันได้ก็ช่วยกัน ก็ดูเชื่อฟัง ไม่เถียง ไม่มีปาก

(นางสิบ (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2555)

5.4 ประสบการณ์การขัดเกลาและพฤติกรรมทางของลูกวัยรุ่น

5.4.1 ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

“เอฟ” เป็นลูกสาวคนเล็ก ในจำนวนพี่น้องสองคน ตั้งแต่เล็กๆ “เอฟ” รู้ว่าที่บ้านมีฐานะยากจน ไม่มีของใช้หรือเครื่องอำนวยความสะดวกเหมือนบ้านอื่นๆ แต่ “เอฟ” ก็ไม่ได้รู้สึกตัวแตกต่างจากเพื่อนๆ มากนัก เพราะที่เพื่อนที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกับ “เอฟ” ส่วนใหญ่ พ่อแม่ก็ยากจนเหมือนกัน “เอฟ” เข้าเรียนในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตั้งแต่ชั้นอนุบาลไม่เคยย้ายโรงเรียน เนื่องจากใกล้บ้าน และไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนหนังสือ มีอาหารกลางวัน ขนม และหนังสือ สมุด แจกในระหว่างเรียนตลอดหลักสูตรที่เรียนมา จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ที่บ้าน “เอฟ” ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ประจำวันคือ การดูแลความเรียบร้อยในบ้าน ทำความสะอาดบ้าน ทำกับข้าวไว้รอพ่อและแม่ ในตอนเช้าและตอนเย็น ซึ่ง “เอฟ” รับหน้าที่นี้มาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นปัญหา เพราะ “เอฟ” ชอบทำงานบ้าน “เอฟ” ยากมีบ้านสวยๆ แม้ว่าตอนนี้ บ้านของ “เอฟ” จะเก่ามากและเริ่มผุพัง เพราะเป็นบ้านเดิม

ของ ปู่ ที่ยกให้ พ่อ แต่ ก็เป็นบ้านที่ “เอฟ” อยู่มาตั้งแต่เกิด และถ้ามีเงินมากพอ “เอฟ” อยากมีบ้านของตัวเอง หลังเล็กๆ สวยๆ ให้พ่อกับแม่อยู่ตอนแก่ ก็พอแล้ว

2) พัฒนาการด้านตัวตน

“เอฟ” ชอบเรียนหนังสือมาก ที่ผ่านมากเกรดเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 ตั้งแต่เรียนชั้นประถมศึกษา จนถึงชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนเดิม ได้ทุนการศึกษา ทั้งทุนเรียนดี และทุนครอบครัวยากจน ไปประกวดแข่งขันชิงรางวัลในหลายเวที และยังเป็นนางรำของโรงเรียนในช่วงที่มีการแสดงทุกปี

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

“เอฟ” ชอบการแสดง แต่เป็นคนไม่ค่อยพูด จะพูดคุยเฉพาะกับเพื่อนสนิทในกลุ่มเดียวกัน แต่กับผู้ใหญ่ “เอฟ” เลือกที่จะเงียบ หรือตอบคำถามเท่าที่จำเป็นเท่านั้นเพราะ “เอฟ” สังเกตเห็นมาตลอดว่า คนที่พูดมาก มักจะโดนผู้ใหญ่ต่อว่า หรือไม่ชอบเสมอ การเงียบเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในหากไม่ต้องการให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง

5.4.2 การรับรู้ของลูกต่อความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อตนเอง

แม่มักพูดกับ “เอฟ” เสมอว่า บ้านเรายากจน พ่อแม่ เรียนมาน้อย เลยไม่มีโอกาสไปทำงานดีดี มีหน้ามีตาอย่างคนอื่นๆ เค้า เวลาที่ไปโรงพยาบาล แม่จะบอกกับ “เอฟ” ว่าถ้าเป็นหมอ เป็นพยาบาล พ่อแม่แก่ตัวไป จะได้มีคนคอยดูแล “เอฟ” ฝันอยากเป็นพยาบาล จึงพยายามเรียนหนังสือให้ดีมาโดยตลอด และพยายามทำตัวไม่ให้เป็นภาระเรื่องการดูแล และค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ แม้ว่าในช่วงนี้ ในครอบครัว จะมีแค่ พ่อ แม่ และ “เอฟ” แต่ “เอฟ” ก็รู้ว่า พ่อกับแม่ไม่ค่อยมีรายได้ และค่าใช้จ่ายในแต่ละวันก็มีมาก บางครั้ง พ่อไม่สบาย ไปทำงานไม่ไหว รายได้ก็ไม่มีเข้าบ้านเลย “เอฟ” และ แม่ ไปรับจ้างเป็นนางรำให้กับวงดนตรีในหมู่บ้าน ในช่วงวันหยุด มีรายได้คืนละ 300 บาท ซึ่ง สนุกด้วย และได้เงินด้วย ซึ่ง “เอฟ” รู้ว่า ถึงบ้านจะมีเงินไม่มาก แต่พ่อและแม่ ใจดี และใจบุญ ทำให้ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะในครอบครัว “เอฟ” มีความสุขเมื่ออยู่ที่บ้าน

5.4.3 พฤติกรรมทางเพศ

“เอฟ” ไม่เคยมีแฟน เมื่อเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น “เอฟ” ได้ข่าวเพื่อนๆ รุ่นพี่ มีแฟน และมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งมักเป็นคนนอกโรงเรียน ในช่วงเวลานั้น “เอฟ” รู้สึกว่ามันเป็นเรื่องปกติ หลายคนที่ตั้งครรภ์ ต้องออกจากโรงเรียน ซึ่ง “เอฟ” ไม่รู้ว่า เพื่อนๆ และ พี่ๆ เหล่านั้นมีชีวิตอย่างไร หลังจากออกจากโรงเรียนไป

เมื่อเริ่มเป็นวัยรุ่น ในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีหลายคนบอกว่า “เอฟ” เป็นเด็กสาวหน้าตาสวย จมูกโด่ง ตาโต รูปร่างดี ยิ้มง่าย “เอฟ” บอกว่า แค่นี้ไม่อยากทำตัวมีปัญหา กับใคร ทั้งกับเพื่อนๆ และกับรุ่นพี่ อีกอย่างหนึ่ง “เอฟ” เรียนในโรงเรียนนี้มาตั้งแต่อนุบาล เพื่อนๆ หลายคนก็เรียนมาด้วยกัน จึงสนิทกันมากกว่าที่จะมาคบหากันเป็นแฟน

เมื่อเริ่มขึ้นชั้นมัธยมศึกษา “เอฟ” ไม่ได้มีปัญหาในเรื่องการเรียน เพราะส่วนใหญ่ก็สามารถเรียนได้สบายๆ แต่ที่มีปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ คือการทำรายงานส่งอาจารย์ ในแต่ละวัน ที่ต้องใช้การสืบค้นจากคอมพิวเตอร์ และข้อกำหนดว่าต้องพิมพ์เป็นรายงานส่ง งานที่คุณครูสั่งทั้งงานเดี่ยว และงานกลุ่ม จึงต้องใช้คอมพิวเตอร์เป็นหลักในการทำงาน แต่การใช้คอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนนั้น ได้รับอนุญาตให้ใช้เฉพาะในช่วงเวลาเรียนเท่านั้น และในแต่ละวันก็มีวิชาเรียนเต็มทั้งวัน การใช้งานในห้องคอมพิวเตอร์ในช่วงเย็น ก็มีจำนวนคอมพิวเตอร์ไม่พอและปิดใช้งานเมื่อเวลา เลิกเรียนทุกวัน

“เอฟ” รู้ว่าที่บ้านไม่มีเงินมากพอที่จะซื้อคอมพิวเตอร์ ที่มีราคาแพงหลักหมื่นมาให้ได้ เพราะขนาดเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ราคาไม่ก็ร้อยละกว่าที่บ้านจะซื้อมาใช้ก็ต้องเก็บเงินไปผ่อนส่งกับทางร้านหลายเดือน “เอฟ” จึงแก้ปัญหาโดยการไปใช้บริการที่ร้านเกมส์ที่อยู่ในชุมชน ซึ่งมักเปิดให้บริการจนถึงดึกและจ่ายเป็นรายชั่วโมง แต่การไปใช้บริการในแต่ละครั้งก็ใช้เงินครั้งละ 40-50 บาท ซึ่ง “เอฟ” รู้ว่าแม่ไม่ค่อยมีเงิน ค่าใช้จ่ายยังไม่รวมค่าพิมพ์เอกสารที่จะต้องส่งครู แต่ “เอฟ” ก็ไม่รู้ว่าจะแก้ปัญหาได้อย่างไร แม่บอกว่า ถ้าเป็นเรื่องการเรียน ไม่มีก็จะหาผู้มาให้ขอให้ตั้งใจเรียนก็พอ ในแต่ละวันที่ “เอฟ” จะต้องทำการบ้านและค้นรายงานที่ร้านเกมส์ แม่จะขับรถมอเตอร์ไซด์ไปส่ง จากนั้นนัดหมายเวลาไปรับทุกครั้ง เนื่องจากที่บ้านมีรถมอเตอร์ไซด์เพียงคันเดียว บางครั้งแม่ใช้รถขับไปรับจ้าง ทำนา ทำสวน และยังไม่กลับ “เอฟ” จะใช้วิธีการบอกให้เพื่อนไปส่ง และโทรศัพท์ ให้แม่ไปรับตามเวลาที่นัดหมาย การเรียนในชั้นที่สูงขึ้นของ ทำให้ต้องใช้เงินเพิ่มมากขึ้น “เอฟ” จึงไม่ค่อยได้ใช้เงินไปกับค่าเสื้อผ้า หรือเครื่องสำอาง ที่ประกาศขายตามโฆษณา เพราะไม่มีเงินไปซื้อ

“เอฟ” มีเพื่อนที่สนิทกันและที่บ้านของเพื่อน มีคอมพิวเตอร์ให้ใช้ เพื่อนชวน “เอฟ” ไปทำการบ้าน และอ่านหนังสือที่บ้าน เพราะ “เอฟ” เรียนเก่ง และสอนการบ้านเพื่อนได้ ซึ่งการมาทำงานที่บ้านเพื่อนทำให้ “เอฟ” ได้รู้จักกับพี่ชายของเพื่อน แต่ในช่วงนั้น “เอฟ” ไม่ได้สนใจพี่ชายเพื่อนมากนัก เพราะไม่ค่อยได้กลับบ้าน เนื่องจากเป็นทหารเกณฑ์ “เอฟ” รู้ว่าพี่ชายเพื่อนสนใจ แม่ไม่ได้รู้สึกกรัก หรือชอบพี่ชายของเพื่อนเลย แต่ก็รู้สึกดีที่มีคนมาสนใจ มาเอาใจ เวลาที่

เพื่อนๆ ก็มักจะมาล้อ ก็รู้สึกสนุก และภูมิใจที่พี่ชายของเพื่อนสนใจ แต่ในเวลานั้นยังไม่ได้คิดถึงการคบหาเป็นแฟน แต่เริ่มไว้วางใจ เพราะเห็นว่าเป็นคนนิสัยดี หน้าตาดี

“เอฟ” สนุกสนมกับครอบครัวของเพื่อนมากขึ้น และในวันหยุดวันหนึ่งที่มาทำงานบ้านเพื่อน รู้สึกว่าตัวเองง่วงนอน พี่ชายของเพื่อนบอกว่าให้ขึ้นไปนอนที่ชั้นบนในห้องนอนของเพื่อนซึ่งวันนั้น มีเพื่อนมาทำงานกลุ่มกันหลายคนอยู่ชั้นล่าง “เอฟ” นอนหลับและรู้สึกมีคนมากอด และรู้ว่าเป็นพี่ชายของเพื่อน ซึ่งพี่ชายของเพื่อนขอมีเพศสัมพันธ์ด้วย “เอฟ” มีเพศสัมพันธ์กับพี่ชายของเพื่อนโดยที่ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย และไม่ได้ถูกใช้กำลังบังคับ

...มันก็รู้สึกอายกลองด้วย ก็กลัวๆ อยู่เหมือนกัน แต่ก็คิดว่าไม่น่าเป็นอะไรอีกอย่างแฟนกับบอกว่า ไม่ต้องกลัวท้อง เพราะเค้าเป็นหมัน ตอนนั้นอารมณ์มันพาไปด้วยไม่ทันคิดอะไร หลังมีอะไรกันก็กลัวท้องเหมือนกัน เดือนนั้นหนูก็นับวันเป็นประจำเดือน พอมาก็เลยโล่งใจ ไม่ได้ทันคิดเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เลย กลัวท้องอย่างเดียว วันนั้นเพื่อนๆ ที่อยู่ด้วยกันก็ไม่มีใครรู้ ก็ลงมาทำอะไร เล่นกันปกติ

(มารดาวัยรุ่น “เอฟ”, ผู้ให้สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

5.4.4 ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

1) การให้ความหมายต่อเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

“เอฟ” เรียนเรื่องเพศศึกษามาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการป้องกันการตั้งครรภ์เช่น การใช้ถุงยางอนามัย การใส่ยาคุมกำเนิด ซึ่งเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยในความหมายของ “เอฟ” คือ การไม่มั่วเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การติดโรคร้ายแรง การมีเพศสัมพันธ์กับแฟนเพียงคนเดียว จึงเชื่อมั่นว่าปลอดภัยจากโรค ในขณะเดียวกัน การตั้งครรภ์จากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้มีการคุมกำเนิดหรือใช้ถุงยางอนามัยนั้น ประเมินจากโอกาสของการตั้งครรภ์ของตนเอง เพราะจากการเรียนในหลักสูตรเพศศึกษาได้อธิบายว่า วัยรุ่นมักมีประจำเดือนมาไม่ปกติ ซึ่งภาวะความไม่ปกติของการมีประจำเดือน ทำให้ “เอฟ” เชื่อว่า โอกาสตั้งครรภ์ มีน้อยมากเช่นกัน และการที่ตนเองรู้ว่าตั้งครรภ์นั้น เนื่องจากเพื่อนๆ ในกลุ่มไปซื้อแถบตรวจการตั้งครรภ์มาตรวจเองในห้องน้ำในโรงเรียน จึงทดลองตรวจดูบ้าง โดยในช่วงนั้นไม่คิดว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ เพราะไม่มีอาการอะไรแสดงให้เห็นมาก่อน ประจำเดือนก็มาบ้างหยุดบ้าง ตามปกติ แต่จากการตรวจกลับพบว่าตนเองมีผลการตรวจว่าตั้งครรภ์

2) พฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

“เอฟ” ให้ความหมายเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ คือความรับผิดชอบต่อฝ่ายชาย ในการรับเลี้ยงดูหลังจากมีเพศสัมพันธ์ จึงเริ่มพาแฟนไปทำความรู้จักกับพ่อแม่ โดยเริ่มจากการให้ไปช่วยเป็นลูกจ้างเก็บผลไม้ในสวน ซึ่งในช่วงนั้นพ่อแม่ไม่ได้ระวังสงสัย เพราะ “เอฟ” พาเพื่อนไปรับจ้างพ่อและแม่ หลายคน เป็นกลุ่มเพื่อนๆ ทั้งชายและหญิง ทุกวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ “เอฟ” จะไปทำงานที่บ้านของแฟน และเริ่มแสดงตน เปิดเผยให้พ่อกับแม่ของแฟนรู้ถึงความสัมพันธ์ ซึ่งพ่อและแม่ของแฟนรับรู้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้ว่ากล่าวอะไร เมื่อรับรู้กันเปิดเผยในครอบครัว

3) การป้องกันการตั้งครรภ์

“เอฟ” และ แฟน เริ่มมีเพศสัมพันธ์กันบ่อยครั้งขึ้นโดยไม่ได้ป้องกัน เพราะ “เอฟ” เชื่อว่า ตนเองไม่น่าจะตั้งครรภ์ง่าย ๆ ด้วยประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอ ไม่ได้คุมกำเนิด และไม่ได้คิดถึงเรื่องการตั้งครรภ์ เริ่มให้แฟนมาส่งที่บ้านบ่อยขึ้น จนแม่เริ่มสนใจและถามว่าเป็นใคร ซึ่ง “เอฟ” ก็บอกว่าเป็นแฟน แม่ก็ไม่ได้ว่าอะไร ถามแต่ว่าเป็นลูกใคร พ่อแม่อยู่ที่ไหน ซึ่ง “เอฟ” เข้าใจว่าเป็นการรับยอมรับของ พ่อ และ แม่ ตั้งแต่นั้นมาเมื่อแฟนปลดประจำการจากทหารเกณฑ์ ทุกเช้า แฟนของ “เอฟ” จะมารับไปโรงเรียน และรับจากโรงเรียนมาส่งบ้าน แม่เตือน เรื่องการคบหากัน อย่าเพิ่งมีอะไรกัน แต่ “เอฟ” บอกว่า กว่าจะมาห้าม ตอนนั้นประจำเดือนขาดไป 2 เดือน และรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์แล้ว

4) การกำหนดเป้าหมายในชีวิต

“เอฟ” รับรู้มาตลอดว่า ตนเองเป็นความหวังของพ่อ และแม่ และไม่อยากให้แม่เสียใจ แต่สิ่งที่เกิดขึ้น ไม่สามารถบอกเล่าให้แม่ฟังได้ หลังจากคลอดลูก และกลับเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอ การเรียนซึ่งต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมกับเพื่อน และงานของโรงเรียน เช่น การไปประกวด แข่งขัน เนื่องจากเป็นเด็กเรียนดี ทำให้เป็นสาเหตุที่ทำให้แฟนซึ่งเป็นคนขี้หึง มีอาการหึงหวงทุกครั้ง และหากไม่ฟังพอใจ จะเริ่มลงมือทุบตี และทำร้าย ซึ่ง “เอฟ” ไม่อยากให้เรื่องอื้อฉาว กลัวว่าพ่อแม่จะเสียใจ อับอาย และยังคงอยากเรียนหนังสือให้จบ และเลือกใช้การนิ่งเงียบ ไม่บอกให้พ่อและแม่รู้ แต่ย้ายออกจากบ้านสามีมาอยู่ที่บ้านของตัวเองอย่างถาวร เพื่อป้องกันตนเองการถูกทำร้ายจากสามี โดยอ้างว่า แม่ป่วย ไม่มีคนดูแลพ่อ และให้สามีเกรงใจพ่อ แม่ และ พี่ชายที่อยู่ที่บ้าน ซึ่งสามีของ “เอฟ” ก็จะมาหาและอยู่ด้วยเป็นช่วงๆ

5) การให้ความหมายต่อความมีคุณค่าในตนเอง

“เอฟ” รู้สึกเสียดายโอกาสของตนเอง ที่ไม่ระมัดระวังตัว แต่เมื่อชีวิตพลาดไปแล้ว และเชื่อว่าตนเองอายุยังน้อย มีคนให้โอกาสได้เรียนต่อ วันนี้จึงขอทำหน้าที่แม่ให้ดีที่สุด เพราะแม่ของตนเองก็มาเจ็บป่วยกะทันหัน และพ่อสุขภาพไม่แข็งแรง ต้องเป็นหลักให้กับครอบครัว “เอฟ” ให้ความสำคัญกับการดูแลลูก ดูแลครอบครัว และพยายามลดความขัดแย้งในครอบครัว ในขณะที่เดียวกัน ยังคงให้ความสำคัญกับความตั้งใจที่จะเรียนหนังสือให้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน เป็นอันดับต้นๆ

6. กรณีศึกษาที่ 6

6.1 บริบทครอบครัว

6.1.1 อาชีพและเศรษฐกิจ

นายสิบเอ็ด (พ่อเกษตรกร) เป็นชายไทยที่มีบุคลิกเป็นคนเรียบร้อย พุดน้อย พ่อแม่มีอาชีพเกษตรกรชาวสวน ในวัยเด็กเรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และออกจากโรงเรียนและมาช่วยครอบครัวทำสวนผลไม้ เมื่อมีครอบครัวพ่อแม่ยกมรดกซึ่งเป็นสวนทุเรียนจำนวน 30 ไร่ ให้ดูแล นานสิบเอ็ด สนใจเรื่องการทำสวนมาตั้งแต่วัยเด็ก มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการตอนกิ่งพันธุ์ ต่อดา และขยายพันธุ์ ทุเรียน “หลงลับแล” ซึ่งนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา หลังจากที่มีการสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกและขยายพันธุ์ทุเรียน “หลงลับแล” “หมอนทอง” เพื่อเป็นสินค้าส่งออกของจังหวัดอุตรดิตถ์ ครอบครัวนายหลง มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการขายผลไม้ ในแต่ละปี ไม่ต่ำกว่า 500,000 บาท และมีรายได้เสริมจากการรับจากตกแต่งพันธุ์ทุเรียนขยายพันธุ์ทุเรียนให้กับสวนของเกษตรกรคนอื่นๆ เป็นรายได้เสริมในแต่ละวัน ซึ่งเพียงพอกับการเลี้ยงดูภรรยา และบุตรสาว 2 คน นอกจากนี้ นายสิบเอ็ดซึ่งเป็นบุตรคนเล็กยังได้รับบ้านของพ่อแม่เป็นมรดก ซึ่งเป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้หลังใหญ่ มั่นคง แนนหนา อยู่ติดถนน ทำให้ไม่ต้องมีภาระเรื่องการสร้างบ้านหลังจากแต่งงานกับนางสิบสอง

6.1.2 การศึกษา

ทั้งนายสิบเอ็ด และ นางสิบสอง ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก นายสิบเอ็ด แม้จะตั้งใจออกจากโรงเรียนมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่เนื่องด้วยในวันที่มีฐานะมั่นคง และมีรายได้เพียงพอที่จะส่งลูกให้เรียนในระดับที่สูงขึ้นไป จึงตั้งใจทำงานอย่างหนัก และเก็บเงินไว้ให้ลูกสาวทั้งสองคน ซึ่งนายสิบเอ็ดเห็นว่าลูกสาวไม่น่าจะทำงานไหว กลัวลำบาก แม้จะมีรายได้จากสวนในแต่ละปีเพียงพอในการเลี้ยงดูครอบครัว แต่ก็หนักเกินกว่าลูกสาวจะสามารถลงมือทำได้ จึงไม่ได้ให้ลูกเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสวนผลไม้ และรับเป็นคนดูแลทุกอย่างเอง ในขณะที่นางสิบสอง แม้ว่าตนเองจะเรียนจบชั้น ปวช. แต่เมื่อมาแต่งงานกับชาวสวน ซึ่งสามารถดูแลตนและลูกไม่ให้

ลำบาก ก็พึงพอใจที่สามารถนำความรู้ที่ได้ มาทำงานให้กับชุมชน การใช้ความรู้ในระดับ ปวช. ไปทำงานอาสาสมัครกับเทศบาล ทำให้ได้รับความไว้วางใจให้เป็นหัวหน้าทีม และเป็นผู้นำกลุ่มต่างๆ

6.1.3 ความสัมพันธ์กับชุมชน

ครอบครัวของนายสิบเอ็ดและนางสิบสอง อยู่แวดล้อมด้วยเครือญาติ แม้จะแยกย้ายกันไปในแต่ละหลังคาเรือน แต่ก็ยังคงเกี่ยวข้องและดูแลกันอย่างใกล้ชิด ไม่มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกันในชุมชน และเนื่องจากนายสิบเอ็ด มักจะเข้าไปอยู่ในสวนผลไม้ เพื่อดูแลอย่างใกล้ชิด การทำกิจกรรมทางสังคมกับเพื่อนบ้านจึงเป็นบทบาทของ นางสิบสองเป็นส่วนใหญ่ นางสิบสองเป็นคนสนุกสนาน และมีเพื่อนฝูงจำนวนมากทั้งชายและหญิง ดื่มสุราเพื่อเข้าสังคมในบางครั้ง การเป็นอาสาสมัครหมู่บ้าน และทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านอีกหลายชุด เนื่องด้วยนางสิบสองเป็นคนมีน้ำใจ และช่วยเหลืองานในชุมชนเสมอ เรียนจบ ปวช. ทำให้สามารถเขียนหนังสือได้ดีกว่าคนในชุมชน ทำให้ได้รับการยอมรับ นอกจากนี้ยังมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ได้รับความเชื่อถือในเรื่องการเงิน หลายครั้งที่นางสิบสองต้องไปเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานที่เข้ามาในพื้นที่ หากเป็นการพักค้างแรม และนายสิบเอ็ดต้องนอนค้างในสวน นางสิบสองจะฝากลูกสาวทั้งสองคนไว้กับญาติที่อยู่บ้านใกล้กัน และมอบเงินให้ลูกไว้ซื้ออาหาร ซึ่งที่ผ่านมาไม่มีปัญหาในเรื่องการดูแลลูกทั้งสองคน เพราะเชื่อใจญาติ และเชื่อว่าลูกดูแลตัวเองได้

6.1.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

นายสิบเอ็ด เป็นคนอารมณ์เย็นในเวลาปกติ จะไม่ค่อยพูด หรือดูดำใคร แต่หากพบว่ามีเรื่องขัดใจ หรือ ลูกดื้อไม่ยอมทำตาม ก็ใช้ถ้อยคำดูตำหนิแรง แต่ไม่ทุบตี ทำร้าย และจะกลับเข้าไปอยู่ในสวนผลไม้นานหลายสัปดาห์ จนกว่าจะหายโกรธ เป็นคนตั้งใจทำงาน ซึ่งนับตั้งแต่ลูกสาวเริ่มโตขึ้น การดูแลส่วนใหญ่จะมอบให้เป็นหน้าที่ของภรรยา ลูกสาวทั้งสองคนกลัวพ่อ แม้ว่าจะไม่ค่อยดูว่า แต่ไม่ค่อยได้มีโอกาสพบกับพ่อ เนื่องจากพ่อกลับเข้ามาที่บ้านเพื่อเตรียมของไปนอนในสวนในช่วงกลางวัน และเย็นก็เข้าสวน มีเพียงบางครั้งที่พ่อจะกลับมานอนที่บ้าน ซึ่งไม่เคยเกินกว่า 2 คืน ลูกสาวทั้งสองคนจึงไม่ค่อยได้เจอกับพ่อ นอกจากในช่วงเทศกาล หรือในวันหยุดซึ่งมักจะไม่มีประเด็นในการพูดคุย

นางสิบสอง ซึ่งเป็นคนคุยเก่งจะพูดมากกว่า และการที่สามีไม่อยู่ที่บ้าน และตนเองก็มีงานที่ต้องรับหน้าที่แทนในการทำงานกับชุมชน หรือให้ความช่วยเหลือชุมชนในบทบาทต่างๆ นางสิบสองจึงมักใช้วิธีการมอบหมายให้ลูกดูแลตัวเอง ทั้งการเรียน และการช่วยเหลือตัวเองในเรื่องต่างๆ ไป นางสิบสองทำหน้าที่ดูแลบ้าน เตรียมอาหาร ส่วนใหญ่ซื้อสำเร็จรูป

เพราะมีคนในบ้าน 3 คน ที่อยู่ประจำ และรับประทานไม่มาก และจัดเตรียมของใช้ในบ้าน รับส่งลูกไปโรงเรียน ซึ่งในแต่ละวันนางสิบสองสามารถจัดการได้ ตลอดเวลาที่สามีไม่อยู่ด้วยกันที่บ้าน ลูกสาวคนโตซึ่งเป็นคนที่อารมณ์ร้อน ค่อนข้างเอาแต่ใจตัวเอง และแสนงอน มักเป็นปัญหาในการพูดคุยกันระหว่างนางสิบสอง และลูกสาว เนื่องจากเมื่อมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่เหมาะสม เช่น ขาดเรียน ซึ่งนางสิบสองจะบ่น และพูดซ้ำๆ ซึ่งรู้ว่าลูกสาวไม่ฟัง และปฏิเสธการพูดคุยโดยการหนีเข้าห้องส่วนตัวทุกครั้ง

6.1.5 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่น

นางสิบเอ็ด เป็นอาสาสมัครของหมู่บ้าน และเป็นอาสาสมัครของเทศบาลประจำตำบล ซึ่งทำให้ได้พบเห็นปัญหาเกี่ยวกับวัยรุ่นในพื้นที่หลายด้าน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรง และปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ ในขณะเดียวกัน ลูกหลานที่อยู่บ้านใกล้เคียงตั้งครรรค์ ระหว่างเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แม้ไม่ต้องออกจากโรงเรียน แต่ก็พบว่ามีปัญหาตามมาอีกมากมาย ทั้งการไม่มีคนเลี้ยง การหย่าร้างของคู่สามีภรรยาวัยรุ่น และค่าใช้จ่ายในขณะเดียวกันในหมู่บ้านเดียวกัน ก็พบว่าวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศเพิ่มมากขึ้น

ครอบครัวที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและอยู่หน้าบ้านก็พบว่าหลานสาววัยรุ่นตั้งครรรค์ ในช่วงที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมปลาย และรับรู้ว่าลูกสาว เริ่มมีพฤติกรรมผิด และเกี่ยวกับเพื่อนรู้สึกกังวล แต่ไม่สามารถตักเตือนได้ เพราะทุกครั้งที่พูด ลูกสาวจะปฏิเสธการพูดคุยด้วยการหนีเข้าห้อง หรือหนีไปบ้านญาติใกล้เคียง

เมื่อลูกสาวเริ่มโตขึ้นเป็นวัยรุ่น และย้ายไปเรียนในโรงเรียนประจำอำเภอ นางสิบสองสังเกตเห็นว่า ลูกสาวมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป มีเพื่อนมากขึ้น ทั้งหญิงและชาย เมื่อมาที่บ้านมีการพูดคุยกัน ซึ่งนางสิบสองแอบฟังก็พบว่าเป็นการใช้ภาษาที่หยาบคาย แต่เมื่อตักเตือนลูกไป ก็ไม่เชื่อฟัง และหนีเข้าห้องของตัวเองทุกครั้ง ซึ่งนางสิบสองเอง ไม่รู้ว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร จึงทำได้แค่เพียงคอยสังเกต และบอกกล่าวตักเตือนในบางครั้งที่พบ

6.2 การรับรู้ของพ่อต่อสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการและวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

6.2.1 บทบาทพ่อต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นายสิบ แม้จะเป็นลูกคนเล็ก ในจำนวนพี่น้อง 5 คน ในวัยเด็กที่ผ่านมาด้วยเป็นลูกคนเล็ก จึงสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ และมีพี่ๆ คอยดูแล และสามารถดูแลรับผิดชอบตัวเองได้ดี ตั้งแต่วัยเด็ก ไม่ต้องให้ใครมากำกับในเรื่องการดูแลตนเอง และเนื่องจากเป็นคนที่เรียนไม่เก่ง แต่ชอบทำสวน และมีประสบการณ์จากการเข้าสวนช่วยพ่อ และพี่ ดูแลสวนของครอบครัว

ในช่วงที่พี่ๆ และ พ่อ ไปจับจองที่ดินเขา นายสิบเอ็ดจึงมีความสุขกับการทำสวนมากกว่าที่จะต้องไปเรียน เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงตัดสินใจไม่เรียนต่อ เนื่องด้วยโรงเรียนอยู่ไกลจากบ้านมาก แต่ไปเป็นลูกจ้างในร้านตัดกระจกในตลาดในตัวเมือง ซึ่งกลายมาเป็นอาชีพเสริมอีกอาชีพหนึ่งของนายสิบเอ็ด

2) พัฒนาการด้านตัวตน

นายสิบเอ็ด มักได้รับคำชื่นชมจากเพื่อนบ้านเรื่องความเรียบร้อย และเป็นคนที่ไม่เกเร นายสิบเอ็ดซึ่งใกล้ชิดกับแม่มาก เมื่อพี่น้องคนอื่นๆ แต่งงานมีครอบครัว และแยกย้ายกันออกไป สร้างบ้านใหม่ของตนเอง นายสิบเอ็ดจึงยังคงเป็นลูกชายคนเดียวที่อยู่กับครอบครัวช่วยงานในครอบครัว และเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการทำงานในสวนของครอบครัวที่พ่อและแม่แบ่งไว้

หลังจากบวช ผู้ใหญ่เริ่มแนะนำให้รู้จักกับหญิงสาวซึ่งเป็นแม่ยายเล็กกับสามี และมีลูกติด 1 คน ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน และ นายสิบเอ็ดเคยรู้จักกันมาก่อน ซึ่งหลังแต่งงาน นางสิบสอง ลูกติดของนางสิบสองไม่ได้มาอยู่ด้วย แต่อยู่กับแม่ของนางสิบสอง เพราะที่บ้านของแม่ยาย ก็ไม่มีใครอยู่ดูแล เนื่องจากลูกๆ คนอื่นๆ แยกย้ายครอบครัวไปกันหมด แม่ยายมีฐานะมั่นคงจึงรับเลี้ยงและส่งเรียนลูกติดภรรยาจนจบการศึกษาในระดับปริญญา

นายสิบเอ็ด มีลูกสาวกับนางสิบสองอีก 2 คน ซึ่งนายสิบเอ็ดมอบหน้าที่การดูแลลูกทั้งสองคนให้กับภรรยา รวมถึงการจัดการเรื่องราวในบ้าน ที่ผ่านมารู้ว่าลูกสาวคนโตค่อนข้างดี และเอาแต่ใจตัวเอง แต่นายหนึ่งคิดว่าหากมีเรื่องที่รุนแรง ภรรยาจะเป็นคนมาบอกและให้ช่วยหาทางออก มีมุมมองต่อการแสดงออกของลูกสาวว่าเป็นปกติของวัยรุ่น และเมื่อลูกสาวโตขึ้น นายสิบเอ็ดเชื่อว่าพฤติกรรมเกเร เอาแต่ใจตัว แสลงอน จะหายไปเอง

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

นายสิบเอ็ดมีกลุ่มเพื่อนฝูงที่สนิทในการทำกรเกษตรหรือขายลูกค้า และเกษตรกรที่มาจ้างให้ไปช่วยตกแต่ง และต่อต่อพันธไม้จำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ ในช่วงที่ว่างจากงานสวน หากมีคนมาจ้างให้ไปทำงานในเรื่องตัดกระจก เช่น กระจกตู้ หน้าต่าง หรือการติดตั้งกระจกในบ้าน ในห้อง นายหนึ่งจะมีเพื่อนมาช่วยทำงาน และเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ค่อนข้างดี แต่เนื่องจากนายหนึ่งมักใช้เวลาส่วนใหญ่อาศัยพักผ่อนในสวนผลไม้ที่อยู่ไกลออกไป และได้ปลูกสร้างบ้านไว้อีกหนึ่งหลัง เพื่อเฝ้าของใช้ทางการเกษตร และเพื่อให้มีเวลาในการดูแลสวนอย่างใกล้ชิด จึงทำให้มีโอกาสมาร่วมกิจกรรมกับชุมชนน้อยมาก งานที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนส่วนใหญ่จึงเป็นงานบุญใหญ่ของชุมชน งานศพ หรืองานแต่งงานญาติใกล้ชิด ทั้งนี้ นายหนึ่งได้

มอบบทบาทการเข้าไปร่วมกิจกรรมของชุมชนให้กับภรรยา ซึ่งเป็นสิ่งที่ภรรยาสามารถจัดการได้ดีกว่าตนเอง

6.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

ลูกสาวทั้งสองคนของนายสิบเอ็ดจะสนิทสนมกับภรรยามากกว่าตนเอง เนื่องจากที่ผ่านมาเชื่อว่าภรรยาซึ่งเป็นผู้หญิงเหมือนกัน และในบทบาทแม่น่าจะสอนกันและปรึกษากันได้ทุกเรื่อง บทบาทของพ่อคือการหารายได้ให้กับครอบครัว เลี้ยงดูลูกเมียให้มีความสุข มีเงินใช้ เท่าเทียมคนอื่น ๆ ในสังคม การสอนเรื่องเพศให้กับลูก ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการพูดคุยในเรื่องนี้ นอกจากการบอกผ่านกับภรรยาว่า ให้ตั้งใจเรียน จะได้มีงานทำที่ดี ไม่ลำบาก อย่าเอาอย่างคนอื่น ๆ ที่เค้เกเร การที่ภรรยาเป็นคนคล่องแคล่ว เชื่อว่าจะสามารถดูแลลูกได้ และที่ผ่านมาไม่เคยบอกปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของลูกให้ฟัง ในช่วงที่อยู่บ้าน ส่วนใหญ่ไม่ได้กินข้าวด้วยกันเพราะเข้าบ้านไม่เป็นเวลา และเมื่อกลับเข้ามาลูกก็มักเข้าห้องนอนของตัวเองแล้ว ในตอนเช้าลูกจะไปโรงเรียนแต่ เข้า ในขณะที่ตนเองก็ต้องออกไปทำงานแต่เช้าเช่นกัน

นายสิบเอ็ดมารู้ว่าลูกสาวตั้งครรภ์ เมื่ออายุครรภ์ลูกเกือบ 5 เดือน เมื่อทราบเรื่องก็รู้สึกเสียใจ แต่สามีของลูกสาวก็เป็นหลานชาย ซึ่งเป็นลูกของพี่ชายที่เป็นลูกพี่ลูกน้องบ้านใกล้กัน เป็นเด็กที่เคยเห็นว่าเล่นด้วยกันมาตั้งแต่เล็ก และเติบโตมาด้วยกัน ไม่คิดว่าจะมีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว ซึ่งนายสิบเอ็ดเห็นว่าหากมีการแก้ปัญหาแบบรุนแรง ก็จะเป็นการสร้างความขัดแย้งกันในเครือญาติ จึงเลือกให้ใช้วิธีการจัดการแต่งงานตามประเพณี และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไป เพื่อให้ลูกได้กลับเรียนหนังสือในระดับที่สูงกว่าตนเอง และมอบหมายให้ภรรยาหาทางในการแก้ปัญหาเรื่องการเรียนให้กับลูกด้วย

หลังเกิดเหตุการณ์ นายสิบเอ็ดก็ได้ให้ลูกชายไปทำงานด้วยในสวน เพื่อสอนเรื่องอาชีพ การทำงานเพื่อหารายได้มาดูแลครอบครัว ซึ่งลูกชายก็ตั้งใจ เนื่องจากเป็นคนหัวอ่อนและขยัน เมื่อว่างจากงานในสวนก็จะพาไปรับจ้างทำงานในสวนอื่นๆ เมื่อมีปัญหาขัดแย้งทะเลาะกันกับลูกสาว นายสิบเอ็ดจะสอนเรื่องความอดทน และการครองเรือนที่ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ด้วยการพูดจาดีดีกับลูกชาย เพราะรู้ว่าที่ผ่านมา ลูกชายมาจากครอบครัวที่พ่อเป็นคนอารมณ์ร้าย และมักพูดกับลูกไม่ดี เมื่อมาเป็นลูกชาย ก็เหมือนมาเป็นลูกตนเองเช่นกัน

6.2.3 ความคาดหวังในตัวลูก

นายสิบเอ็ด แม้เรียนหนังสือจบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 แต่การที่ภรรยาเป็นคนที่เรียนสูงกว่า และเห็นว่าภรรยามีความสามารถที่มากกว่าในด้านการพบปะคนในสังคม จึงให้ความสำคัญกับการศึกษา ว่าเป็นโอกาสของลูกที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าใน

6.2.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

นายสิบเอ็ดใช้วิธีการสอนลูก โดยไม่ได้บอกกับลูกโดยตรง แต่ทำให้ลูกดูว่าตนเองทำงานอย่างจริงจังเพื่อเป็นตัวอย่างให้ลูกเห็นและกลับไปทำหน้าที่ของตัวเอง คือการตั้งใจเรียน และเชื่อมั่นในระบบโรงเรียนอบรมสั่งสอนสร้างทักษะชีวิตในทุกด้านให้กับลูก มีมุมมองต่อเรื่องความรักในวัยรุ่นและการมีแฟนเป็นเรื่องปกติที่รับได้ แต่ลูกยังเด็กเกินไปในการคุยเรื่องเพศซึ่งยังเป็นเรื่องไกลตัว บทบาทของพ่อคือผู้ที่ทำหน้าที่ในการหารายได้ และดูแลให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความสุข การอบรมสั่งสอนลูกในเรื่องเพศและบทบาททางเพศ การดูแลความเรียบร้อยในครอบครัวเป็นบทบาทของภรรยา การสอนเรื่องเพศเป็นหน้าที่ของภรรยา เป็นเรื่องที่คุณหญิงด้วยกันจะรู้ดีที่สุด

6.2.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของภรรยา

วิธีการมอบหมายโดยแบ่งกันตามบทบาทหน้าที่ ตนเองดูแลเรื่องทำงาน หารายได้ และภรรยาทำหน้าที่ในการจัดการในบ้าน ซึ่งที่ผ่านมาไม่ได้มีการพูดคุยกันเนื่องจากเวลาส่วนใหญ่อยู่ในสวนผลไม้ การพูดคุยจะเฉพาะประเด็นที่เป็นปัญหาที่สำคัญ เช่น เรื่องการเงิน หรือเรื่องที่ต้องแก้ไข เพราะปัญหาเรื่องลูกมีทุกวัน ก็เป็นหน้าที่ที่ภรรยาจะต้องแก้ไขไปในแต่ละเหตุการณ์ การแสดงออกในบทบาทพ่อคือ เข้าสวนทำงาน ไม่สอบถาม แต่รับรู้ปัญหาผ่านภรรยา และใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไปตามสถานการณ์

...ก็แม่เค้าดูอยู่ เราก็วางใจ ลูกก็ยังเล็ก เราก็ไม่คิดว่ามันจะมีปัญหาขนาดนี้ ดูหน้าดูตาก็คงไม่ได้แต่งตัวอะไรผิดปกติ แม่เค้าก็อยู่ทั้งคน

(นายสิบเอ็ด (พ่อเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2555)

...เขาไม่ค่อยได้มารู้ มาเห็นหรือว่าลูกร้ายยังงัย เค้าก็อยู่แต่ในสวน บางทีเราก็เอาไม่ไหว ไม่รู้จะทำยังงัย ตอนย้ายโรงเรียนนี้เค้าดื้อมากขึ้นทุกวัน ดื้อเจียบ ไม่พูด ไม่ทำ แต่เรารู้ว่าเค้าไม่พอใจ พอพูดก็หน้าอ เดินหนีเข้าห้อง เป็นอย่างนี้ทุกที

(นางสิบสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2555)

...เคยตามไปดูถึงโรงเรียนนะ ว่าหนีไปไหนกับเพื่อนต่อมั๊ย เพื่อนเค้าแต่ละคน พุดจากันไม่ไหว แอบฟังอยู่มีแต่สารพัดสัตว์ พอเราตามไปจับไปส่ง เค้าก็ไม่พอใจ หารว่า เราควบคุม ้วยรุ่นเลี้ยงยากไม่รู้จะทำยังไง

(นางสิบลอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2555)

...พ่อไม่ค่อยอยู่บ้าน ไม่เจอกันจนรู้สึกเป็นปกติ เวลาเมื่อไรจะคุยบอกพ่อ ก็ไม่รู้จะไปบอกตอนไหน แล้วมันก็ลืมๆ ไป เค้าก็สนใจเรื่องการทำงาน แต่ไม่ได้รู้สึกน้อยใจนะ รู้ว่าเค้าทำงานหาเงินให้ สัปดาห์หนึ่งจะเจอพ่อก็ตอนที่พ่อมาซื้อของใช้ และเค้าก็กลับเข้าไปในสวน เป็นเรื่องปกติ จนเวลาพ่อกับแม่ก็มาไม่รู้จะปรึกษาพ่อเรื่องอะไร เพราะพ่อไม่ค่อยอยู่ด้วย

(มารดาวัยรุ่น อายุ 15 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2555)

6.3 การรับรู้ของแม่สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น กระบวนการ และวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัว

6.3.1 บทบาทแม่ต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของลูกวัยรุ่น

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

นางสิบลอง เป็นลูกเกษตรกรชาวสวนที่มีฐานะค่อนข้างดีในหมู่บ้าน มีพี่น้อง 4 คน นางสิบลองเป็นลูกสาวคนที่ 3 เป็นเด็กที่ร่าเริง และคล่องแคล่ว ขยันและมีมนุษยสัมพันธ์ดี เมื่อเรียนจบชั้น ปวช. ปีที่ 3 และไม่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ระหว่างที่ยังไม่ได้ทำงาน นางสิบลองมีแฟนที่คบหากันตั้งแต่สมัยเรียนและแต่งงาน มีลูกด้วยกัน 1 คน แต่หลังจากนั้นได้หย่าร้างกับสามีซึ่งภายหลังสามีกลับไปบ้านเดิมของตนเอง การเป็นแม่ฝ่ายลูกติด ทำให้นางสิบลองไม่ปฏิเสธผู้ใหญ่ เมื่อแนะนำให้แต่งงานอีกครั้งกับนายสิบลอง เป็นชายหนุ่มรุ่นพี่ในหมู่บ้าน ซึ่งเคยรู้จักมาก่อน เป็นคนหน้าตาดี ขยัน ฐานะทางบ้านไม่ยากจนเกินไป มีที่ทางทำกินเป็นของตัวเอง หลังจากคบหาเป็นแฟนกันประมาณ 1 ปี จึงแต่งงาน ซึ่งหลังจากแต่งงานกับนายสิบลอง มีบุตรสาวด้วยกันอีก 2 คน “จี” และน้องสาวซึ่งอายุห่างกัน 4 ปี ซึ่งคิดว่าจะเริ่มต้นสร้างครอบครัวใหม่ได้อีกครั้ง โดยลูกสาวที่มีอยู่ แม่ของตนเองก็รับเลี้ยงดู จึงคิดว่าไม่น่าจะมีปัญหาเรื่องพ่อเลี้ยง ลูกเลี้ยงในอนาคต

2) พัฒนาการด้านตัวตน

การเป็นแม่มาয়ลูกติด 1 คน และมาแต่งงานใหม่ ในระยะแรกนางสิบสองรู้สึกกังวล เรื่องสถานภาพของพ่อเลี้ยงและลูกเลี้ยง แต่เมื่อเวลาผ่านไป ลูกสาวคนโตซึ่งอยู่กับแม่ของตนเอง ได้รับการดูแลอย่างดี ลูกไม่มีปัญหา และเป็นเด็กที่ขยันเรียน จึงหมดกังวลในขณะเดียวกัน การทำหน้าที่แม่บ้าน

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

การทำงานในสังคมในบทบาทอาสาสมัคร ทำให้นางสิบสองได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ซึ่งนางสองมักมีบทบาทเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมในทุกกิจกรรมของชุมชน โดยชุมชนให้การยอมรับในความมีน้ำใจ ในความขยัน ในขณะเดียวกันก็ชื่นชมสามีของนางสิบสองที่สามารถดูแลลูกเมียให้มีเงินใช้ ได้รับความสะดวกสบาย ไม่ลำบาก ไม่มีหนี้สินให้กังวล

6.3.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกวัยรุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องเพศ

นางสิบสองเป็นคนมีอัธยาศัยดี มักจะได้รับการขอให้ไปช่วยงานในชุมชน นอกจากงานบ้านและการดูแลลูกทั้งสองคนเมื่อมีงานเยอะ ทำให้ไม่ค่อยได้คุยกับลูกสาวทั้งสองคน แต่ก็ไม่ได้ห่างมาก เพราะส่วนใหญ่ก็อยู่กับแวดล้อมด้วยญาติทั้งนั้น และรู้ว่าลูกสาวคนโต "จี" จะเป็นคนที่มีนิสัยขี้อ้อน เธอแต่ใจ และแสนงอน ในขณะที่ ลูกสาวคนเล็ก มักตามใจพี่ และติดแม่มากกว่า เมื่อ "จี" ย้ายจากโรงเรียนใกล้บ้านไปเรียนในโรงเรียนมัธยมในตัวอำเภอ "จี" เริ่มมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป หลังจากย้ายเข้าไปเรียนในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประจำอำเภอ เป็นคนที่ไม่โอ้อวด หงุดหงิดง่ายเมื่อมีคนขัดใจ ซึ่งหากดูจากภายนอกจะเหมือนกับเป็นคนไม่พูด แต่จะมาแสดงอารมณ์โกรธในบ้าน และกับน้องที่บ้านบ่อยๆ

ในช่วง ชั้น ม. 2 "จี" มักจะหลบเข้าห้องปิดประตูเงียบไม่คุยกับใครเมื่อมีคนขัดใจ นางสิบสองรู้ว่า ลูกสาวเริ่มมีแฟนตั้งแต่อายุ 13-14 ปี รู้ว่าคบหากันกับสามีของลูกสาวคนปัจจุบัน โดยรับรู้ก็เฝ้าสังเกตอยู่ห่างๆ ไม่ได้กีดกันอะไร ใช้การสังเกตพฤติกรรมไปเรื่อยๆ และคอยบอกว่าให้ดูแลตัวอย่างเพื่อนบ้านที่ตั้งห้องในระหว่างเรียน เมื่อมีแฟนก็เลิกร้างกันไป ไม่มันคง ซึ่งนางสิบสอง เข้าใจว่า "จี" รับฟังแต่ไม่ได้ตอบรับหรือปฏิเสธอะไร ในช่วงนี้ "จี" ติดเพื่อนมาก เมื่อตกเดือนมักจะทำเสียงแข็งใส่ ไม่พอใจ ซึ่งนางสิบสองเข้าใจว่า ตนเองเลี้ยงลูกมาแบบตามใจ การที่ "จี" เป็นลูกสาวคนแรกกับสามีใหม่ และเกิดมาในช่วงที่ฐานะทางบ้านมันคง จึงได้รับการตามใจมาก เมื่อเริ่มโตขึ้น และไปเรียนในโรงเรียนที่ไกลออกไป มีพฤติกรรมใช้เงินเก่ง อยากได้อะไรต้องเอาให้ได้ทุกครั้ง และเริ่มมีพฤติกรรมติดเพื่อน หนีเที่ยว ซึ่งนางสิบสองเอง พยายามทำความเข้าใจว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามวัย และหวังว่า น่าจะผ่านไปได้ด้วยดี เพราะคอยติดตามอย่างใกล้ชิด แต่กลับพบว่าเมื่อขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยิ่งรุนแรงกว่าเก่า โดยพบว่า "จี" ตั้งครรภ์ ซึ่งทราบ

จากเพื่อนของ “จี” มาบอกให้ฟัง และก่อนหน้านี้ไม่เคยคิดสังเกตว่า “จี” ตั้งครรภ์ เพราะ “จี” ให้แม่ซื้อผ้าอนามัยมาให้ทุกเดือน และนางสิบสองก็ไม่ทันได้สังเกตว่าลูกใช้ผ้าอนามัยหรือไม่

6.3.3 ความคาดหวังในตัวลูก

นางสิบสองมีลูก 3 คน แม่คนโตซึ่งเกิดกับสามีเก่าจะไม่ได้เลี้ยงเอง เพราะแม่ของตนเองเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดู และอยู่คนละบ้าน ซึ่งลูกสาวคนโตเป็นเด็กดี และไม่เคยสร้างปัญหาเรื่องพฤติกรรม ตั้งใจเรียนและปัจจุบันเรียนอยู่ในระดับอุดมศึกษา แต่ลูกสาวคนรอง ซึ่งเป็นลูกสาวที่เกิดกับสามีคนปัจจุบัน ก็มีปัญหาเรื่องพฤติกรรมในแทบทุกเรื่อง ซึ่งนางสิบสองเองหวังว่าจะให้ลูกมีอนาคตทางการศึกษา เรียนสูงๆ มีงานทำที่ดี ไม่ลำบากและพึ่งตัวเองได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงลูกที่ผ่านมา นางสิบสองได้บอกให้สามีรับรู้ในบางเรื่อง ที่สามีควรจะต้องรับรู้ เช่น การที่ลูกสาวเริ่มคบหากับญาติซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกันในฐานะแฟน แต่เนื่องด้วยนายสิบเอ็ด สามีไม่ค่อยได้อยู่บ้าน และไม่มีเวลาที่จะได้เจอหรือพูดคุยกับลูก จึงไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลืออะไร ซึ่งนางสิบสองรู้สึกอึดอัด และเหนื่อยกับการเลี้ยงลูก กังวลใจตลอดเวลาว่าลูกจะเรียนไม่จบ วิธีการเลี้ยงลูกของนางสิบสองจึงพยายามไม่ขัดใจ และคอยกระตุ้นให้ไปเรียนหนังสือทุกวัน โดยไม่รู้ว่าลูกมีความสัมพันธ์ทางเพศกับแฟน และตั้งครรภ์

6.3.4 ทศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกและการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

นางสิบสองเมื่อรู้ว่า “จี” มีแฟน ซึ่งเป็นญาติกัน ในช่วงที่ลูกคบหากับแฟน ซึ่งก่อนหน้านี้เคยสงสัยว่า ทั้งสองคนจะมีเพศสัมพันธ์กันหรือไม่ นางสิบสองได้สอบถาม แต่ “จี” ปฏิเสธ อีกทั้งยังเล่าให้ฟังว่า เคยไปอบรมมาเรื่องเพศศึกษาที่โรงเรียน แต่นางสิบสองรู้ว่า “จี” เป็นคนปากแข็ง ไม่ค่อยยอมรับ ถึงจะสังเกตเห็นความผิดปกติ แต่ไม่ยอมรับ ไม่ว่าจะปลอบ หลอกล่อชวนไปเที่ยวก็ไม่ไป และมีบางครั้ง “จี” มาบอกว่าไปอบรมไปนอนค้างบ้านเพื่อน แต่ก็มารู้ว่าเค้าไปกับแฟนเค้า

หลังจากสอบถามหลายครั้งและรู้ว่าลูกมีเพศสัมพันธ์กับแฟน ซึ่ง “จี” ยืนยันว่าจะไม่ปล่อยให้ท้อง ซึ่งนางสิบสองไม่ยากให้ลูกออกจากการเรียนกลางคันในช่วงใกล้จบชั้น ม. 3 จึงพยายามให้ลูกใช้ยาคุมกำเนิด หรือใช้ถุงยางอนามัย และเมื่อสอบถาม “จี” มักจะยืนยันว่าตนเองไม่ท้อง โดยให้นางสิบสองเป็นคนช่วยซื้อผ้าอนามัย ยาแก้ปวดท้องประจำเดือน จนกระทั่งนางสิบสองมารู้ว่าลูกตั้งครรภ์ เมื่ออายุครรภ์ได้ 4 เดือนกว่า “จี” เอาผ้ารัดไว้ไม่ให้รู้ นางสิบสองไปรับไปส่งที่โรงเรียนก็รู้ว่าลูกสาวตั้งท้อง ประกอบกับในช่วงหลัง “จี” บอกว่าเลิกกับแฟนแล้ว ซึ่งนางสิบสองเชื่อว่าจริง เพราะในระยะหลัง “จี” ไม่เที่ยวแต่กลับมาจากโรงเรียนมักจะเข้าห้องเลย นางสิบสองเชื่อว่าที่ผ่านมา “จี” อบรมเรื่องเพศเยอะ น่าจะมีวิธีการในการดูแลตัวเอง

“จี” คลอดก่อนกำหนดเมื่ออายุครรภ์ลูกได้ 6 เดือน ซึ่งเป็นช่วงที่โรงเรียนปิด 1 สัปดาห์ หลังคลอด ลูกของ “จี” น้ำหนักน้อย จึงต้องเข้าตู้อบเพื่อรักษาและดูแลให้แข็งแรง นานกว่า 2 เดือน “จี” ไม่เคยเลี้ยงลูกเองแม้ว่าทางโรงพยาบาลพยายามโทรตาม ให้ไปให้นมให้ลูก ก็ไม่ไป เพราะ “จี” ยังต้องการไปเรียนที่โรงเรียนให้จบ ระหว่างวันที่มอบหมายหน้าที่ให้ดูแลลูกที่โรงพยาบาล ในช่วงเวลาที่โรงพยาบาลให้เยี่ยม ก็ไม่ได้ไปดูแล นางสิบสองเชื่อว่า เพราะ “จี” ยังไม่โต จึงทำให้ไม่รับผิดชอบ “จี” ไปเรียนตามปกติ ครู และเพื่อนที่โรงเรียนรับรู้เรื่อง “จี” คลอดลูก แต่เนื่องจากใกล้จบการศึกษา และโรงเรียนให้โอกาสกลับเข้าเรียนต่อ จึงไปเรียนตามปกติและเมื่อถึงเวลาสอบก็สามารถสอบได้ตามปกติ โดยในระหว่างนี้ ลูกของ “จี” ยังอยู่ในความดูแลของโรงพยาบาล

เมื่อลูกของ “จี” แข็งแรงสามารถรับกลับมาเลี้ยงเองได้ นางสิบสองจึงทำหน้าที่เลี้ยงหลานเป็นหลัก ร่วมกับการฝากให้มารดาของตนเองดูแล ในเวลากลางคืนรับกลับมานอนด้วย เป็นธุระจัดซื้อนมให้ ในขณะที่ลูกเขยสามีของ “จี” มาอาศัยอยู่ด้วยกันที่บ้าน ลาออกจากโรงเรียน และไปช่วยนายสิบเอ็ดทำงานในสวนผลไม้ นางสิบสองย้ำเรื่องการคุมกำเนิด เพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ซ้ำ โดยกำชับให้ฉีดยาคุม และให้ตั้งใจเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ “จี” สอบไม่ผ่าน 1 วิชา เนื่องจากไม่ยอมส่งงาน นางสิบสองพยายามให้ไปแก้ไข และไปพบอาจารย์ เพื่อจะให้ “จี” ได้เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา แต่กลับพบว่า “จี” ไม่ยอมแก้ไข ทำให้เรียนไม่จบตามข้อกำหนด ในระยะหลัง “จี” ทะเลาะกับลูกเขยก็ทะเลาะบ่อยๆ ซึ่งการทะเลาะกันของลูกสาวและลูกเขยเป็นเรื่องที่ นางสิบสองไม่สามารถจัดการกับปัญหาการทะเลาะและเอาแต่ใจตัวเองของลูกสาวได้ จึงได้แต่บอกให้ลูกเขยอดทน และให้ไปทำงานกับนายสิบเอ็ด เพื่อหลีกเลี่ยงการทะเลาะกัน

6.3.5 วิธีการและกระบวนการในการสื่อสาร

1) ใช้การบอกและตักเตือนอย่างประนีประนอม

ในแต่ละวัน นางสิบสองมีภารกิจทำในหลายบทบาทหน้าที่ เช่น บทบาทแม่ในการดูแลลูก บทบาทของอาสาสมัครในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน การมีอาชีพเสริมเช่น การค้าขายหอยได้ดิน ซึ่งในบางครั้งทำให้ไม่มีเวลาในการพูดคุย เมื่อลูกไปเรียนในโรงเรียนที่ต้องใช้เวลาในการเดินทางไกลออกไป ทำให้ไม่มีโอกาสในการพูดคุย หรือเมื่อพูดคุยแล้วไม่สามารถประเมินและติดตามทำความเข้าใจในการหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน และในที่สุดก็ไม่สามารถหาทางแก้ปัญหาได้นอกจากจำยอมรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

...พูด บอก อะไร คำก็ไม่ค่อยฟัง หินเข้าห้อง ซึ่มโหดด้วย เวลาที่ไปกับเพื่อนก็เอาแต่ใจ ไม่รู้จะทำยังไง

(นางสิบสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2555)

...แม่ใจดี แม่จะขี้นบ้าง แต่ขออะไรก็ได้ ไม่เคยดุด่า หรือตี อย่างมากกับนถ้าไม่ยอมฟังก็หนีเข้าห้อง ก็ไม่ได้ยิน เข้าๆ ไม่อยากเจอก็แอบไปโรงเรียน ขับรถไปเอง คำไม่ว่างมาคอยตามเพราะต้องไปส่งน้องด้วย

(มารดาวัยรุ่นอายุ 15 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2555)

...พ่อคำไม่ค่อยอยู่บ้าน เราดูแลทุกอย่าง เคยตามไปดู ก็ไม่ทัน ดื้อเงียบ ถามอะไรก็ไม่ตอบ ถามหลายๆ ก็บึ้งบึ้ง โกรธก็มาลงกับน้อง จนไม่อยากจะยุ่ง

(นางสิบสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2555)

...ก็บอกให้ตั้งใจเรียน ขอให้เรียนให้จบ นี่ไม่เอาเลย ไม่สนใจ อ่อนใจกับลูก

(นางสิบสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2555)

2) ให้ความสำคัญกับการศึกษา และยินยอมในเงื่อนไขการต่อรอง

นางสิบสองพยายามให้ความสำคัญกับการศึกษา และใช้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื่องจากสามีไม่ได้อยู่ด้วยกันตลอดเวลา และไม่ยอมให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว แต่ก็ไม่สามารถสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับลูกได้ การสื่อสารจึงใช้การออกแบบการดูแล เช่น การไปรับไปส่งที่โรงเรียน การจำกัดบริเวณ และคอยติดตามอย่างใกล้ชิด ซึ่งการติดตามที่ผ่านมาเข้าใจว่าสามารถควบคุมได้ แต่เหตุการณ์การมีเพศสัมพันธ์ของลูกในบ้านของตนเอง ในเวลากลางคืน เป็นประเด็นที่นางสิบสองไม่คาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว

...แฟนคำก็ลูกหลานเรา ญาติๆ กัน เมื่อก่อนก็มาเล่นที่บ้าน เดินเข้าเดินออก เราก็ไม่คิดหรอกว่าจะมารักมาชอบกัน รู้อีกทีก็ตอนเริ่มผิดสังเกตว่ามาหา ไปไหนมาไหนด้วยกัน ก็ถาม คำก็ยอมรับว่าเป็นแฟนกัน แต่ก็ไม่ได้คิดว่ามาเป็นแบบนี้

(นางสิบสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2555)

...ก็รู้ค่ะ ว่าแม่เป็นห่วง คอยตามเวลาไปไหนมาไหน แต่บางเรื่องก็บอกแม่ไม่ได้ เพราะเค้าคงรับไม่ได้อยู่แล้ว โดยเฉพาะเรื่องแฟน และยิ่งเรื่องท้องยิ่งรู้ไม่ได้ใหญ่ แฟนมาหาที่ห้องตอนดึกๆ ก็ไม่คิดว่าจะท้อง ตอนนั้นไม่ทันได้ป้องกันจริงๆ เค้ามาหาก็ไม่คิดว่าจะมีเพศสัมพันธ์ แต่พอมามันเกิดอารมณ์ หนูก็ต้องยอม สู้แรงไม่ไหว ดังอะอะไปเดียว คนอื่นก็จะรู้

(มารดาวัยรุ่นอายุ 15 ปี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2555)

...ไม่อยากดู ไม่อยากตี กลัวว่าจะไปกันใหญ่ก็พยายามพูดดีดี แต่ก็มาเกิดเรื่อง บอกให้ทำอะไรก็ไม่ทำ เด็กเดี๋ยวนี้ก็เลี้ยงยาก

(นางสิบสอง (แม่เกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2555)

6.4 ประสบการณ์การขัดเกลาและพฤติกรรมทางของลูกวัยรุ่น

6.4.1 ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

1) ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคม

"จี" เป็นลูกสาวคนกลาง มีน้องสาวหนึ่งคน และมีพี่สาวแม่เดียวกันแต่คนละพ่ออีก 1 คนซึ่งแยกไปอยู่กับยายที่บ้านอีกหลังหนึ่ง ตั้งแต่เล็กๆ "จี" เป็นลูกสาวคนโตในครอบครัว เพราะพี่สาวจะมามีน้อยมาก แต่ "จี" ก็อยากเป็นอย่างพี่สาว ที่เป็นคนเรียนเก่ง และทำอะไรเก่งหลายอย่าง แม้ไม่ได้อยู่ด้วยกันแต่ก็สนิทสนมกันดี

2) พัฒนาการด้านตัวตน

ในวัยเด็ก "จี" แวดล้อมไปด้วยญาติที่อยู่บ้านใกล้กัน หน้าบ้านของ "จี" มีรุ่นพี่ ที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตอนนี้อยู่ลูกไปด้วยเรียนไปด้วย มียายคอยช่วยเหลือ "จี" เองก็ไปเล่นกับหลานบ้างเป็นบางครั้ง "จี" เรียนชั้นประถมที่โรงเรียนใกล้หมู่บ้าน และย้ายไปเรียนในระดับมัธยมที่โรงเรียนในอำเภอ ห่างจากบ้านประมาณ 15 กิโลเมตร

3) การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

"จี" ติดเพื่อนมาก และรู้สึกว่สิ่งที่ตนเองต้องการ ไม่สามารถบอกให้พ่อ หรือแม่ได้รับรู้ได้ แม้ในเวลาที่มีปัญหา การอยู่บ้านเดียวกันก็เหมือนต่างคนต่างอยู่ แม่ให้ความสนใจน้องคนเล็กมากกว่า และรู้สึกว่แม่รักตนเองน้อยกว่าพี่สาวและน้องสาว จึงมักเก็บตัวเงียบไม่ค่อยพูดกับคนในบ้าน

6.4.2 การรับรู้ของลูกต่อความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อตนเอง

"จี" รู้ว่าแม่หวังให้ ตนเองได้มีโอกาสเรียนหนังสือจนสามารถมีงานทำที่มั่นคง ซึ่งที่ผ่านมา "จี" ก็คาดหวังเช่นนั้น ในช่วงที่ยังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนใกล้บ้าน ในขณะที่พ่อ แม่ไม่เคยบอกว่าอยากเห็น "จี" ทำงานอะไร แต่ ก็รู้ว่า พ่อทำงานเพื่อหาเงินมาให้ลูกใช้ ซึ่ง "จี" ก็ไม่ได้รู้สึกว่าการที่พ่อไม่อยู่บ้านเป็นเวลานานๆ จะเป็นปัญหา เพราะรู้สึกชินกับการไม่อยู่บ้านของพ่อ เวลาพอมาก็ไม่ค่อยได้เจอกัน เมื่อมีปัญหาอะไร "จี" มักจะคุยกับเพื่อนมากกว่า เพราะรู้สึกว่า ไม่ต้องระมัดระวัง สามารถพูดคุยได้อิสระในทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องส่วนตัวที่ "จี" รู้ว่าผู้ใหญ่ไม่ควรรู้ เช่น การคบหากับรุ่นพี่ ซึ่งเป็นญาติ บ้านใกล้ๆ กัน ซึ่งเมื่อพ่อและแมารู้ ได้บอกให้ "จี" สนใจการเรียน ซึ่งการเรียน กับเรื่องการมีแฟน "จี" ให้ความเห็นต่อเรื่องนี้ว่า มันไม่เกี่ยวกับมีแฟนก็ไม่ได้ทำให้การเรียนเสีย แต่กลับดีที่มีคนคอยพูดคุย ให้คำปรึกษา และ คอยช่วยเหลือ

6.4.3 พฤติกรรมทางเพศ

"จี" มีแฟนซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน เป็นรุ่นพี่ อายุมากกว่า 3 ปี อยู่บ้านใกล้กัน แฟนของ "จี" ไม่ได้ย้ายตามพ่อและแม่ไปอยู่ที่บ้านใหม่ ที่พ่อและแม่เพิ่งปลูกมาได้ประมาณ 3-4 ปีที่ผ่านมา ห่างออกไปประมาณ 30 เมตร แต่แฟนของ "จี" อาศัยอยู่กับลุงซึ่งเป็นโสด ซึ่งเป็นบ้านที่แฟนของ "จี" อยู่มาตั้งแต่เกิด ตั้งอยู่เยื้องจากบ้าน"จี" ไปไม่เกิน 10 เมตร "จี" และแฟนรู้จักกันและโตมาด้วยกัน แต่ความสัมพันธ์เริ่มมาเปลี่ยนจากเพื่อนเล่นและญาติมาเป็นแฟนกันเมื่อ "จี" เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คบหากันแบบไม่เปิดเผย โดยที่พ่อแม่ไม่รู้ว่าชอบพอกัน จนกระทั่ง "จี" เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเพื่อนๆ ในกลุ่มของ "จี" ต่างมีแฟนกันเกือบทุกคน "จี" จึงเริ่มยอมรับและคบหากันแบบเปิดเผย ทะเลาะกันบ้าง คินดีกันบ้าง ซึ่งในช่วงนี้ทั้ง พ่อ แม่ และผู้ใหญ่หลายคนรู้ แต่ไม่มีใครห้ามปรามอะไร ซึ่ง "จี" เข้าใจว่าผู้ใหญ่ยอมรับ

"จี" มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับแฟนโดยบังเอิญ เนื่องจากโดยปกติ แฟนของ "จี" จะเดินเข้าออกนอกในบ้านของ "จี" ได้ตามปกติ เนื่องด้วยมีฐานะเป็นลูกหลานของบ้านหลายครั้งที่ไม่มีใครอยู่ ก็เดินมาหา จนวันหนึ่งที่ไม่มีใครอยู่ที่บ้านเป็นปกติ แฟนของ "จี" มาหาและตามเข้าไปในห้องที่อยู่ชั้นบน เข้ามากอด พัวพันและขอมีเพศสัมพันธ์ด้วย "จี" เล่าว่าแฟนใช้การตัดพ่อว่า "จี" ไม่รัก และกำลังจะมีคนอื่น จึงไม่ยอมมีอะไรด้วย และใช้การรุกร้าประชิดตัว ซึ่งทำให้ "จี" ใจอ่อนและยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย เพศสัมพันธ์ครั้งแรกแฟนของ "จี" ใช้ถุงยางอนามัย ที่เตรียมมาด้วย ส่วนหนึ่งเพราะกลัวว่าจะตั้งครรภ์ แต่การสวมถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของ แฟน "จี" ก็เป็นการใส่มั่วๆ ไม่มั่นใจว่าใช้ได้ถูกวิธีหรือไม่

...มันรีบ แล้วก็ตื่นเต็นด้วย กลัวด้วย ก็จับมาได้ก็ใส่ไปเรื่อย ที่ผ่านมาก็เคยจับ แต่กล่อง ตอนเข้ามาก็แค่อยากมาเจอ ครั้งหลังๆ "จี" ก็ใส่ให้เพราะเค้าเรียนมาและใส่เป็น (สามีมารดา วัยรุ่นอายุ 15, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2555)

หลังจากเกิดเหตุการณ์ขึ้น "จี" ไม่ได้บอกเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้ใครฟัง ใช้ชีวิตตามปกติ ไปกับเพื่อน ไปเรียน แต่เริ่มคบหากับแฟนอย่างเปิดเผยมากขึ้น พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายรับรู้ว่า เป็นแฟนกัน แม่เริ่มถามว่าเคยมีเพศสัมพันธ์กันหรือเปล่า แต่ "จี" ปฏิเสธ และไปเรียนตามปกติ

6.4.4 ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

1) การให้ความหมายต่อเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

"จี" รู้ว่า การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย คือการมีเพศสัมพันธ์ที่ต้องมีการป้องกันการติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมถึงการป้องกันการตั้งครรภ์ เนื่องจากเคยไปเข้าค่ายอบรมเรื่องเพศในโรงเรียนหลายครั้ง นอกจากนี้ยังรู้ว่าโอกาสเสี่ยงของการติดต่อมาจากหลายสาเหตุ ทั้งจากการมึ่งเพศ และการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย แต่การตั้งครรภ์ของ "จี" ที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจาก "จี" ไม่คาดคิดว่า การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกันเพียงครั้งเดียวจะทำให้ตั้งครรภ์ได้ ประจำเดือนที่มาไม่สม่ำเสมอ และการไม่คาดคิดว่าตนเองจะมีโอกาสตั้งครรภ์ในช่วงนั้นทำให้ขาดความตระหนักที่จะใช้ถุงยางอนามัย

...เค้าเข้ามา ก็ไม่ได้ตั้งใจจะมีอะไรกัน แต่พอมาอยู่ใกล้ๆ กัน ก็ไม่ทันจะเตรียมตัว ไม่ทันระวัง

(สามีมารดา วัยรุ่นอายุ 15, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2555)

2) พฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

"จี" เรียนเรื่องเพศศึกษามาจากโรงเรียน และรู้ว่าการตั้งครรภ์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ปรออุปสรรคต่อการศึกษา แต่เมื่อมีแฟนและมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ได้ป้องกัน "จี" กลับไม่ได้สนใจเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างจริงจัง เพราะรู้ว่าตนเองมีความเสี่ยงต่อการติดโรคน้อย แฟนของ "จี" ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่น เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จึงไม่ใช่ประเด็นปัญหาตามการรับรู้ของ "จี" ในขณะที่โอกาสตั้งครรภ์ "จี" เชื่อว่ามีน้อย เนื่องจากไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กันบ่อยๆ และประจำเดือนของตนเองก็มาไม่สม่ำเสมอ ทำให้เชื่อว่า ไม่มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์

3) การป้องกันการตั้งครรภ์

"จี" กับแฟนก็มีเพศสัมพันธ์กันที่บ้านของ "จี" โดยเฉพาะในช่วงที่ไม่มีใครอยู่ที่บ้าน บางครั้งเป็นการมีเพศสัมพันธ์ โดยที่ไม่ได้เต็มใจ และไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย เมื่อเวลาผ่านไปไม่ได้ตั้งครรภ์ ก็ชะล่าใจจึงทำให้ไม่ได้คิดถึงเรื่องการตั้งครรภ์ แต่หลังจากนั้นไม่นานนัก "จี" รู้สึกว่าประจำเดือนขาดหายไป เมื่อไปซื้อแถบตรวจจากร้านขายยามาตรวจก็พบว่าตัวเองตั้งครรภ์ "จี" บอกแฟน ซึ่งแฟนบอกว่าจะรับผิดชอบ แต่ให้ตัดสินใจเองว่าจะเลือกยังงัย ตอนนั้น "จี" รู้สึกกลัว แต่ก็ยังไม่บอกใคร เพราะที่กลัวที่สุดคือการกลัวไม่ได้เรียนหนังสือต่อ เครียดและเก็บตัว ให้แม่ซื้อผ้าอนามัยมาให้ทุกเดือนเพื่อไม่ให้ผิดปกติ เอาผ้ารัดท้องจนท้องได้ 4 เดือนท้องจึงเริ่มโต แม่สังเกตเห็นความผิดปกติและยอมรับว่าตั้งครรภ์ได้ 4 เดือน หลังจากนั้นผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายทำพิธีผูกข้อมือนอกกลุ่มญาติแบบเรียบง่าย กลัวจะมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนในโรงเรียน เพราะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เทอม 1 ใกล้จะปิดเทอมจึงยังไม่แจ้งกับทางโรงเรียนเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น แฟนของ "จี" หยุดการเรียนในระดับ ปวช. และออกมาทำสวน พร้อมกับลงทะเบียนเรียน กศน. ในระดับมัธยมปลาย เพื่อจะได้มีเวลาหาเงินมาใช้ดูแล "จี" กับลูก

4) การกำหนดเป้าหมายในชีวิต

"จี" คลอดลูกก่อนกำหนด หลังสอบผ่านไป 1 สัปดาห์ เนื่องจากอาหารเป็นพิษ ลูกเกิดมาน้ำหนัก 1,280 กรัม และต้องอยู่ในตู้อบ นานถึง 4 เดือน ซึ่งระหว่างที่ลูกอยู่ในตู้อบ หลังจากคลอดได้กลับเรียนหนังสือต่อ จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ยังคงมีผลการเรียนติดศูนย์ อยู่ 1 วิชา ทำให้ยังไม่ได้วุฒิการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งอนาคตที่ "จี" ตั้งเป้าหมายหลังจากนี้ คือ การไปสมัครเรียนต่อในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้ได้วุฒิการศึกษาชั้น ม.3 จากนั้นวางแผนศึกษาต่อในระดับ ปวช. ส่วนลูกที่ยังเล็ก มีแม่และญาติคอยช่วยเหลือ ไม่เป็นประเด็นที่ต้องกังวล โดยเฉพาะการไปเรียนหนังสือ

5) การให้ความหมายต่อความมีคุณค่าในตนเอง

"จี" เชื่อว่าเรื่องตั้งครรภ์ในระหว่างเรียนที่ผ่านมา "จี" ไม่ได้เป็นคนแรก ที่เจอกับปัญหาในเรื่องนี้ พี่สาวที่อยู่หน้าบ้าน เพื่อนสนิทในโรงเรียน เพื่อนบ้านในชุมชน ก็มีหลายคนประสบเหตุการณ์ในลักษณะนี้ ซึ่ง "จี" มองว่า ปัญหาไม่ได้มีผลต่อการไปเรียนหนังสือที่ ยังคงเป็นความหวังของพ่อและแม่ ซึ่งเมื่อลูกโต เข้าโรงเรียนก็สามารถกลับไปเรียนใหม่ได้อีกเช่นกัน

สรุปผลการศึกษารายกรณีประเด็นช่องว่างของความรู้ และทัศนคติ ที่มีผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ในครอบครัวเกษตรกร

จากผลการศึกษารายกรณีใน 6 ครอบครัว ผู้วิจัยสรุปเป็นข้อค้นพบประเด็นที่มีผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบระหว่างพ่อแม่และมารดาวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ระหว่างศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในประเด็นช่องว่างของความรู้ ทัศนคติ และ ทักษะของพ่อแม่และลูกวัยรุ่น ดังนี้

1. พ่อเกษตรกร

1.1 ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคมของพ่อ

จากผลการศึกษาพบว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ผ่านมา ส่งผลให้พ่อรับรู้ต่อความคาดหวังของสังคมต่อตนเอง ในการทำหน้าที่บทบาทพ่อและการเลี้ยงดูลูก ในฐานะหัวหน้าครอบครัว ที่ต้องให้ความสำคัญต่อการทำงานในหน้าที่และอาชีพ การหารายได้เพื่อดูแลครอบครัวเป็นหลัก ในขณะที่บทบาทในการทำหน้าที่ในครอบครัวไม่ดำเนินการในรายละเอียด ใช้การสั่งการ การติดตาม การมอบอำนาจและบทบาทการดูแลลูกในทุกเรื่องให้กับภรรยาเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันยังรับรู้ว่าการแสดงออกของพ่อที่เหมาะสมที่สังคมคาดหวังในความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ และลูกสาว ต้องอยู่ในขอบเขตของเพศภาวะ ไม่ใกล้ชิดกันมากเกินไป โดยเฉพาะความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ทางกาย เช่น การโอบกอดลูกสาว เป็นต้น

1.2 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพ่อเกษตรกรและลูกวัยรุ่น

เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับลูกวัยรุ่น ทั้งภาษาพูด ภาษากาย และระยะของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกวัยรุ่น ซึ่งเป็นไปในรูปแบบของการสร้างการรับรู้ถึงอำนาจของพ่อในครอบครัว และเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกวัยรุ่นที่กลายเป็นข้อจำกัด ส่งผลให้ออกสาของพ่อต่อการรับรู้สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกวัยรุ่นล่าช้า และส่งผลต่อบทบาทในการทำหน้าที่ให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ รวมถึงขาดโอกาสในการเข้าไปมีบทบาทร่วมรับรู้และป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นด้วยเช่นกัน

1.3 ทัศนคติเรื่องเพศภาวะและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ

พ่อเกษตรกรรับรู้ความคาดหวังของสังคมต่อการแสดงออกบทบาทของพ่อที่ไม่ควรมีความสัมพันธ์ในระดับใกล้ชิดกับลูกสาวที่เริ่มเติบโตเป็นสาว ซึ่งทำให้พ่อ วางบทบาทของตัวเองเป็นผู้สังเกตการณ์ และการกำหนดกฎและข้อปฏิบัติในครอบครัวเพื่อใช้ในการควบคุม กำกัณฑ์ มากกว่าการสื่อสารด้วยวาจา และเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการทำหน้าที่พ่อในการสื่อสารเรื่องเพศที่รับผิดชอบกับลูกวัยรุ่น เนื่องจากถูกวางไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

1.4 การตั้งเป้าหมายต่ออนาคต

การกำหนดเป้าหมายในการเลี้ยงดูลูกที่ให้ความสำคัญต่อระบบการศึกษา เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วิถีชีวิต การทำงาน และเวลาที่ใช้ในแต่ละวัน มุ่งไปสู่การหารายได้ให้ ครอบครัวเพื่อนำมาใช้เป็นทุนเพื่อการศึกษา และคาดหวังให้การศึกษาของลูก เป็นโอกาสทางสังคมที่จะนำไปสู่ความมั่นคงในชีวิต

1.5 ความเชื่อมั่นต่อระบบการศึกษา

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากภาครัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เชื่อมั่นว่า ระบบการศึกษาคือระบบการสร้างการเรียนรู้ทักษะชีวิตที่ดีที่สุดที่สามารถสร้างทักษะชีวิตให้กับลูกได้ในทุกด้าน ความเชื่อมั่นต่อภาพลักษณ์ของความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของระบบโรงเรียนในการสร้างการเรียนรู้ของระบบการศึกษาของรัฐ ลดทอนความเชื่อมั่นต่อประสบการณ์ของตนเองในการดำเนินชีวิต ที่นำมาสู่การไม่แสดงบทบาทในการสื่อสารกับลูกในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

1.6 ไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น

การเติบโตจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันบนช่วงเวลาที่แตกต่างกัน การให้ความสำคัญต่อเป้าหมายในชีวิต และประสบการณ์การเลี้ยงดูที่แตกต่างกันทำให้พ่อเกษตรกรไม่เข้าใจในมิติการรับรู้ของวัยรุ่น และการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และวิถีชีวิต ความต้องการของวัยรุ่น เมื่อเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตนเองที่ผ่านมา และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พ่อไม่เท่าทันต่อปัญหาและโอกาสเสี่ยงในเรื่องเพศที่สืบเนื่องมาจากความแตกต่างด้านการรับรู้ในเรื่องเพศ การให้คุณค่า และทัศนคติในเรื่องเพศระหว่างพ่อ และลูกวัยรุ่น

2. แม่เกษตรกร

2.1 ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคมของแม่

จากผลการศึกษาพบว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมในการเลี้ยงดูลูกสาว ที่มุ่งให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ในการเป็นภรรยาที่ดี เป็นกุลสตรี ไม่มั่วเพศ และเป็นผู้ที่ต้องทำหน้าที่หลักในการดูแลความเรียบร้อยในบ้าน ส่งผลให้แม่รับรู้ต่อความคาดหวังของสังคมต่อตนเอง (Self) ในการทำหน้าที่บทบาทแม่และการเลี้ยงดูลูก ในฐานะแม่บ้าน ที่ต้องให้ความสำคัญต่อการอบรมสั่งสอนลูกสาว ลูกชาย ให้รู้บทบาทของตนเอง ทำหน้าที่และมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากนี้ ปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้ แม่ ต้องทำหน้าที่ในหลายด้าน เช่น การหารายได้เสริมให้กับครอบครัว การทำหน้าที่ตัวแทนชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งเป็นบทบาทที่แตกต่างจากแม่เกษตรกรในรุ่นพ่อแม่ของตนเอง ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลบ้าน และเลี้ยงลูกเท่านั้น ซึ่งภาระงานที่มากขึ้น ทำให้เวลาในการดูแลลูกลดน้อยลงด้วยเช่นกัน

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างแม่เกษตรกรและลูกวัยรุ่น

ในช่วงที่ลูกยังอยู่ในช่วงประถมศึกษา การควบคุมกำกับ และอำนาจในการสั่งการยังอยู่ในอำนาจของแม่ แต่เมื่อลูกเติบโตมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก มีกลุ่มเพื่อน มีกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม และมีเงื่อนไขด้านการศึกษา ทำให้ช่วงเวลาของการอยู่ด้วยกันน้อยลง เงื่อนไขของการต่อเรื่องการศึกษา เป็นอำนาจที่ทำให้แม่เกษตรกรต้องยินยอมต่อพฤติกรรมและการออกไปมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกที่แม่ไม่สามารถตามไปควบคุมกำกับได้

2.3 บทบาทหน้าที่ขอแม่เกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงไป

วิถีชีวิตและบทบาทของแม่เกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัดในด้านเวลาในแต่ละวันที่เร่งรีบและต้องใช้ไปกับการทำหน้าที่หลายบทบาท ทั้งการทำหน้าที่ในสังคม และการหารายได้ให้ครอบครัว ซึ่งลดทอนเวลาในการทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมให้กับลูกวัยรุ่น แม่เกษตรกรฝากความหวังไว้กับระบบโรงเรียนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไข ในขณะที่การสื่อสารพูดคุยกันระหว่างแม่เกษตรกรและลูกวัยรุ่น เป็นการหลีกเลี่ยงที่จะพูดในเรื่องเพศและการสอนเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย เนื่องจากแม่ประเมินว่าลูกยังเล็กเกินกว่าที่จะสอน การพิจารณาความเหมาะสมในการสอนเรื่องเพศเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่มีการออกแบบระบบมาดี และเหมาะสมแล้ว

2.4 การตั้งเป้าหมายต่ออนาคต

การกำหนดเป้าหมายในการเลี้ยงดูลูกที่ให้ความสำคัญต่อระบบการศึกษา เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วิถีชีวิต การรับรู้ความคาดหวังของสามี และความคาดหวังของสังคม คือ การรับรู้ว่ามีบทบาทของแม่คือผู้ที่ต้องทำหน้าที่สนับสนุนและลดอุปสรรคที่มีผลต่อการศึกษาให้กับลูกในทุกด้าน การลดความขัดแย้งระหว่างพ่อ และลูกวัยรุ่นในปัญหาที่ตนเองรับรู้ว่ามีปัญหาที่ยอมรับได้ หรือการคาดการณ์ว่าเป็นปัญหาที่เล็กน้อยไม่สำคัญ ทำให้แม่เกษตรกรเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไว้ก่อนโดยไม่ได้ปรึกษาหารือกับสามี ขาดการวางแผนเพื่อป้องกันปัญหาร่วมกัน และนำไปสู่การไม่หนุนเสริมบทบาทของพ่อในการแก้ไขปัญหาลูกวัยรุ่นร่วมกัน

2.5 ความเชื่อมั่นต่อระบบการศึกษา

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากภาครัฐทั้งทางตรงและทางอ้อมของแม่มีส่วนคล้ายคลึงกับการรับรู้ข้อมูลและการตัดสินใจของพ่อเกษตรกร เนื่องจากเชื่อมั่นว่า ระบบการศึกษาคือระบบการสร้างการเรียนรู้ทักษะชีวิตที่ดีที่สุดที่สามารถสร้างทักษะชีวิตให้กับลูกได้ในทุกด้าน ความเชื่อมั่นต่อภาพลักษณ์ของความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของระบบโรงเรียนในการสร้างการเรียนรู้ของระบบการศึกษาของรัฐ นำมาซึ่งการลดทอนความเชื่อมั่นต่อประสบการณ์ของตนเอง

ในการดำเนินชีวิต ที่นำมาสู่การไม่แสดงบทบาทในการสื่อสารกับลูกในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่
รับผิดชอบ

2.6 ไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น

การเติบโตจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันบนช่วงเวลาที่แตกต่างกัน การให้ความสำคัญต่อเป้าหมายในชีวิต และประสบการณ์การเลี้ยงดูที่แตกต่างกันทำให้แม่เกษตรกรไม่
เข้าใจในมิติการรับรู้ของวัยรุ่น และการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และวิถีชีวิต
ความต้องการของวัยรุ่น เมื่อเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตนเองที่ผ่านมา และเป็นส่วนสำคัญ
ที่ทำให้แม่ไม่เท่าทันต่อปัญหาและโอกาสเสี่ยงในเรื่องเพศที่สืบเนื่องมาจากความแตกต่าง
ด้านการรับรู้ในเรื่องเพศ การให้คุณค่า และทัศนคติในเรื่องเพศระหว่างพ่อ และลูกวัยรุ่น

3. วัยรุ่น

3.1 ภาพลักษณ์ ทัศนคติในเรื่องเพศ และการให้คุณค่าต่อตนเอง

จากผลการศึกษาพบว่า การให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ในประเด็นของการ
เป็นคนที่น่าสนใจ และได้รับการยอมรับจากเพศตรงข้าม เป็นประเด็นที่สำคัญต่อการให้คุณค่าของ
ตนเอง ของวัยรุ่นที่นำไปสู่การมีแฟนเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ดังนั้นการตัดสินใจมีแฟนใน
เบื้องต้นของวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ในระยะแรก ไม่ได้คาดหวังถึงการมีเพศสัมพันธ์ แต่พบว่ายินยอม
มีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิงกับคู่อรัก คือ การแสดงออกถึงการยอมรับของฝ่ายชายที่มีต่อตนเอง
ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า

การมีคู่อรักและแฟนยังทำให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน มีความเป็นส่วนตัว
มีที่พึ่งทางใจ รวมถึงใช้สิทธิในการเป็นคู่อรักร้องขอให้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ตนเองสามารถออกคำสั่งได้
และมีคนคอยดูแลทำตาม เป็นความรู้สึกมีอำนาจจากการใช้สถานะแฟนและคู่อรักในการกำหนด
บทบาทของฝ่ายตรงข้ามให้ยินยอม รับรู้และตีความหมายว่า การยินยอมนั้นเป็นการที่อีกฝ่าย
ยกย่องและให้ความสำคัญต่อตนเอง

3.2 การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงในการตั้งครรภ์

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกในมารดาวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์พบว่า ส่วนใหญ่รู้ว่าการมี
เพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้มีการป้องกัน มีโอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ แต่การให้ความสำคัญและ
การวิเคราะห์ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์
นั้นมีน้อยมาก เนื่องจากมารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่ประเมินว่าตนเองอยู่ในกลุ่มที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการ
ตั้งครรภ์และการติดโรคติดต่อสัมพันธ์น้อย อีกทั้งการเรียนรู้จากหลักสูตรเพศศึกษาที่ทำให้เข้าใจ
และตีความหมายว่า การที่ร่างกายไม่พร้อมตั้งครรภ์เพราะรอบเดือนในช่วงวัยนี้มาไม่สม่ำเสมอ
ทำให้ความเสี่ยงในการตั้งครรภ์น้อยมาก ประกอบกับความถนัดในการมีเพศสัมพันธ์ไม่บ่อยมาก

เหมือนการอยู่ด้วยกันตลอดเวลาในลักษณะสามีภรรยา จึงทำให้เชื่อว่าโอกาสของการตั้งครรภ์มีน้อย

ในขณะที่เดียวกันวัยรุ่นรับรู้และให้ความหมายต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยคือการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่มั่วเพศ มีเพศสัมพันธ์กับแฟนเพียงคนเดียว ซึ่งทำให้ไม่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การรับรู้ต่อบทบาทของการเป็นผู้หญิงที่ดี และได้รับการยอมรับคือการมีพฤติกรรมที่ไม่แสดงออกถึงเรื่องเพศมากนักกับคู่รักของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การให้คุณค่าว่าเป็นหญิงสาวที่ไม่ดีพอ ดังนั้นวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์จึงจะละเลยที่จะซักถามถึงประวัติของฝ่ายชายรวมถึงประสบการณ์และโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของแฟน โดยเชื่อมั่นว่าไม่มีความเสี่ยงในประเด็นดังกล่าว ซึ่งผลที่ตามมาคือ การมีเพศสัมพันธ์ที่ให้ความสำคัญต่อการป้องกันโรคและป้องกันการตั้งครรภ์น้อยลง และนำไปสู่การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม

3.3 ทักษะการต่อรองในเรื่องเพศ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์พบว่า การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกส่วนใหญ่มักเป็นไปในลักษณะที่ไม่ได้มีการคาดการณ์ล่วงหน้า การมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและความไว้วางใจ ความรู้สึกภาคภูมิใจกับการได้ไปในที่ต่างๆ ด้วยกัน เช่น การพาไปบ้านให้ผู้ใหญ่รับรู้ เป็นสถานการณ์ที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับวัยรุ่นหญิงในช่วงของการคบหา และเมื่อความใกล้ชิดเพิ่มมากขึ้น การอยู่ด้วยกันสองต่อสองในที่ลับตา ทำให้โอกาสของการสัมผัสใกล้ชิดมากขึ้น ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่ไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากการต่อรองขอมีเพศสัมพันธ์จากฝ่ายชายได้ เช่น การขอมีเพศสัมพันธ์เพื่อยืนยันว่าวัยรุ่นหญิงยังคงรักฝ่ายชาย การใช้กำลังล่อลวงละเมียด ชื่นใจ หรือการไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้จากการที่ฝ่ายชายเข้ามาใกล้ชิดจนนำไปสู่ความต้องการทางเพศของตนเองด้วยเช่นกัน ดังนั้นการเจรจาต่อรองในเรื่องเพศของวัยรุ่นหญิง จึงถูกนำมาใช้ในการควบคุมกำกับ และการใช้อำนาจของการเป็นคู่รักกำหนดให้ฝ่ายชายยินยอมทำตามเงื่อนไขทางสังคม ที่ตนเองต้องการ เช่น การแสดงออกถึงสถานะของการคบหาเป็นแฟน การไม่นอกใจคบซ้อน การดูแลเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวัน มากกว่าการต่อรองในเรื่องการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ หรือการมีเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

3.4 การจัดการกับปัญหาในเรื่องเพศและวิธีการในการแก้ปัญหา

วัยรุ่นหญิงเมื่อรับรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ การร้องขอความช่วยเหลือจะอยู่ภายใต้การตัดสินใจของตนเองและแฟน ในการแสวงหาแหล่งให้ความช่วยเหลือ ซึ่งในเบื้องต้นส่วนใหญ่มักเป็นครอบครัวของฝ่ายชาย ที่จะเป็นฝ่ายรับรู้เพื่อทำหน้าที่ในการแสดงความรับผิดชอบ หรือดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ หรือการตัดสินใจรับเลี้ยงลูกที่เกิดขึ้นมา ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวมีผลต่อการตัดสินใจแจ้งให้กับครอบครัวฝ่ายหญิงได้รับรู้

และหาทางออกร่วมกัน การแก้ปัญหาในเบื้องต้นจึงเป็นการแสดงการยอมรับถึงความสัมพันธ์ และการตั้งครมภ์ของวัยรุ่นหญิง ภายใต้การยอมรับทางสังคมในการจัดการตามประเพณี

ในขณะที่การจัดการในด้านอื่นๆ หลังจากที่พ่อแม่ทั้งสองฝ่ายรับรู้ ความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นรวมทั้งการแก้ปัญหา จะเป็นการตัดสินใจของพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งประเด็นดังกล่าว ทำให้วัยรุ่นส่วนใหญ่รับรู้กันในกลุ่มว่า หากมีปัญหาในท้ายที่สุดของการแก้ปัญหา คือการแจ้งให้พ่อแม่รับรู้ และดำเนินการแก้ไข และหลังจากภาวะวิกฤติคลี่คลายจึงสามารถกลับมาวางแผนการใช้ชีวิตของตนเองใหม่ได้อย่างอิสระอีกครั้ง

3.5 ระบบการศึกษาและความไม่เท่าทันสื่อสาธารณะ

ปัจจุบัน สื่อสาธารณะนับว่ามีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของวัยรุ่น ผ่านโฆษณา ในรายการโทรทัศน์ ที่สะท้อนให้เห็นความสะดวกสบายและรสนิยมของการใช้ชีวิตแบบชนชั้นกลาง ในเมืองหลวง เช่น การแต่งกาย ภาพลักษณ์ เครื่องประดับ เครื่องการใช้เครื่องมือสื่อสาร อาหาร เครื่องดื่ม รวมไปถึงพาหนะ เช่น มอเตอร์ไซด์ เป็นต้น นอกจากนี้การที่ระบบการศึกษาซึ่งเป็นปัจจัย ในการสร้างโอกาสในการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้ช่องทางของการรับสื่อที่ขาดการควบคุมทำได้ง่ายขึ้น โดยที่พ่อแม่เกษตรกรไม่มีโอกาสได้รับรู้การสื่อสารในช่องทางนี้ การใช้สื่อและการเข้าถึงสื่อต่างๆ ของวัยรุ่นจึงเป็นไปในทิศทางที่เป็นอิสระและขาดการชี้ให้เห็นถึง ประเด็นหลอกลวงทางการค้า และรวมไปถึงสื่อที่เผยแพร่เรื่องราวทางเพศ จากภาพยนตร์ ละคร และการสร้างค่านิยมด้านการตลาดผ่านนักแสดงและนักร้อง เป็นต้น

จุดอ่อนของระบบการศึกษาที่ขาดกระบวนการสร้างการเรียนรู้ในเชิงคิดวิเคราะห์ ในเหตุและผล จึงทำให้วัยรุ่นรับข้อมูลในเรื่องเพศเพียงมิติของความสวยงาม และภาพฝัน ผ่านภาพยนตร์รัก โรแมนติก และยังรวมไปถึงการใช้ความรุนแรง ยาเสพติด และค่านิยมสวຍ ขาว ใส ผ่านโฆษณา ที่มีผลให้วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ กลายเป็นค่านิยมในการสร้างความยอมรับในกลุ่มเพื่อนมากกว่าการให้ความสำคัญต่อความรู้ความสามารถ และการให้คุณค่าในด้านอื่นๆ

ข้อสรุปที่ได้จากข้อค้นพบในช่องว่างของความรู้ และทัศนคติ ที่มีผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ในครอบครัวเกษตรกร ของพ่อ แม่ และลูกวัยรุ่นดังที่กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในครอบครัวเกษตรกรของไทย ยังคงมีประเด็นปัญหาที่ต้องการการพัฒนาทักษะให้กับพ่อแม่เกษตรกรและวัยรุ่น ในหลายด้าน ทั้งนี้การสร้าง ความเข้าใจร่วมกันในประเด็นข้อค้นพบดังกล่าว เป็นแนวทางที่สำคัญในการนำนโยบายการแก้ไข ปัญหาที่กำหนดขึ้นจากภาครัฐมาสู่การออกแบบกระบวนการแก้ไขปัญหานั้นที่สอดคล้องกับ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในบริบททางสังคมในปัจจุบัน

วิธีการ กระบวนการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบระหว่างพ่อแม่เกษตรกรและลูกวัยรุ่น

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลในกลุ่มประชากรพ่อแม่เกษตรกรที่มีลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1 – 3 โดยมีเนื้อหาครอบคลุมข้อมูลทั่วไป ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของพ่อแม่เกษตรกร

ประกอบด้วยตารางแสดง อายุ ระดับการศึกษา จำนวนบุตร อาชีพ การถือครองที่ดิน จำนวนที่ดินทำกิน รายได้ หนี้สิน ซึ่งอธิบายได้ด้วยตาราง 4 และตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 4 แสดงอายุและระดับการศึกษาและจำนวนบุตรของประชากรพ่อแม่เกษตรกรที่มีลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อมูลทั่วไป	พ่อ	ร้อยละ	แม่	ร้อยละ
อายุ	(n=289 คน, $\bar{x}$ =43.10; Min=34, Max=75; S.D.=7.88)		(n= 189, คน $\bar{x}$ =41.39 Min= 32,Max=55 ; S.D.= 7.149)	
น้อยกว่า 35 ปี	30	10.38	27	14.29
36-40 ปี	74	25.61	72	38.10
41-45 ปี	79	27.34	44	23.28
46-50 ปี	73	25.26	28	14.81
51-55 ปี	26	9.00	18	9.52
56-60 ปี	3	1.04	0	0
61 ปี ขึ้นไป	4	1.38	0	0
ระดับการศึกษา	n=292 คน		n= 189 คน	
ไม่ได้เรียน	1	0.34	4	2.12
ประถมศึกษาปีที่ 4	59	20.51	50	26.46
ประถมศึกษาปีที่ 6	143	48.97	81	42.86
ไม่ได้เรียน	1	0.34	4	2.12

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	พ่อ	ร้อยละ	แม่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	n=292 คน		n= 189 คน	
มัธยมศึกษาปีที่ 3	44	15.07	34	17.99
มัธยมศึกษาปีที่ 6/ ปวช	34	11.64	14	7.41
อนุปริญญา	4	1.37	4	2.12
ปริญญาตรี	7	2.39	4	2.12
จำนวนบุตร	(n= 290 คน; $\bar{x}$ = 1.97 ;S.D=.590)		(n= 189 คน; $\bar{x}$ = 2.09; S.D.=.587)	
1 คน	50	17.24	23	12.17
2 คน	204	70.34	128	67.72
3 คน	31	10.69	36	19.05
4 คน	5	1.72	2	1.06

จากตาราง 4 แสดงอายุและระดับการศึกษาและจำนวนบุตรของประชากรพ่อแม่เกษตรกรที่มีลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าช่วงอายุของพ่อและแม่เกษตรกรที่มีลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 36-50 ปี มากที่สุดโดยพบว่า พ่อมีอายุเฉลี่ย ($\bar{x}$) ที่ 43.10 โดยอายุน้อยที่สุด 34 ปี และอายุที่มากที่สุด 75 ปี ในขณะที่ มีอายุเฉลี่ย ($\bar{x}$) ที่ 41.39 อายุน้อยที่สุด 32 ปี อายุที่มากที่สุด 55 ปี ทั้งพ่อและแม่เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในช่วง ประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 48.97 (143 ราย) และ 42.86 (81 ราย) และในจำนวนนี้มีพ่อที่ไม่ได้เข้าเรียนในระบบการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 0.34 (1 ราย) และร้อยละ 2.12 (4 ราย) ตามลำดับทั้งพ่อและแม่เกษตรกรมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.39 (7 ราย) และร้อยละ 2.12 (4 ราย) ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงข้อมูลอาชีพ ที่ดินทำกิน และหนี้สินของประชากรพ่อแม่เกษตรกร
ที่มีลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อมูลทั่วไป	พ่อ	ร้อยละ	แม่	ร้อยละ
อาชีพ	(n= 292 คน)		(n= 189 คน)	
ทำเกษตรกรของ ตนเอง	179	61.30	133	70.37
รับจ้างทำเกษตรเป็น อาชีพเสริม	58	19.86	24	12.70
รับจ้างทำเกษตรเป็น อาชีพหลัก	55	18.84	32	16.93
จำนวนที่นาของตัวเอง	(n= 136 คน)		(n= 83 คน)	
น้อยกว่า 10 ไร่	85	62.5	60	72.29
11-20 ไร่	29	21.32	13	15.66
21-30 ไร่	12	8.32	8	9.64
31-40 ไร่	3	2.21	2	2.41
41-50 ไร่	5	3.68	0	0
มากกว่า 50 ไร่	2	1.47	0	0
เช่านา	(n= 56 คน)		(n= 22 คน)	
น้อยกว่า 10 ไร่	31	55.36	14	66.64
11-20 ไร่	16	28.57	8	36.36
21-30 ไร่	5	8.93	0	0
มากกว่า 40 ไร่	4	7.14	0	0
สวนของตัวเอง	(n= 142 คน)		(n= 68 คน)	
น้อยกว่า 5 ไร่	107	75.35	48	70.59
6-10 ไร่	33	23.24	6	8.82
11-15 ไร่	13	9.15	4	5.88
16-20 ไร่	9	6.34	4	5.88
มากกว่า 21 ไร่	9	6.34	6	8.82

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	พ่อ	ร้อยละ	แม่	ร้อยละ
เข้าสวน	(n= 7 คน)		(n= 15 คน)	
น้อยกว่า 5 ไร่	5	71.43	9	60
6-10 ไร่	2	28.57	6	40
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	(n= 259 คน; $\bar{x}$ = 4898.10 Min=800, Max=16,000 S.D.=2856.38)		(n= 156 คน; $\bar{x}$ = 5283.12 Min=500, Max=15,000 S.D.=3213.224)	
ต่ำกว่า 5,000 บาท	177	68.34	98	62.82
5,001-7,500 บาท	43	16.60	25	16.03
7,501-10,000 บาท	131	50.58	23	14.74
มากกว่า 10,000 บาท	8	3.09	10	6.41
หนี้สิน (บาท)	(n= 192 คน; $\bar{x}$ =137111.46; Min=1,500; Max=1,000,000; S.D.=173974.386)		(n= 123 คน; $\bar{x}$ =136595.120; Min=2,000;Max=500,000; S.D.=136595.120)	
น้อยกว่า 50,000	79	41.15	61	49.59
50,001-100,000	55	28.65	24	19.51
100,001-150,000	3	1.56	11	8.94
150,001-200,000	21	10.94	12	9.76
200,001-400,000	18	9.38	6	4.88
มากกว่า 400,001	16	8.33	9	7.32

จากตาราง 5 แสดงข้อมูลอาชีพ ที่ดินทำกิน และหนี้สิน ของประชากรพ่อแม่เกษตรกร ที่มีลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า พ่อแม่เกษตรกรชาวสวนใหญ่ มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง ส่วนใหญ่มีน่าน้อยกว่า 10 ไร่ และเช่านาเพิ่ม ไม่เกิน 10 ไร่ ในขณะที่ชาวสวนมีที่ดินทำกินเป็นเจ้าของสวนในเนื้อที่น้อยกว่า 5 ไร่ มากที่สุด และเช่าพื้นที่ทำสวนน้อยกว่า 5 ไร่ พ่อแม่เกษตรกรสวนใหญ่ มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด โดยพ่อมีรายได้ต่ำสุดต่อเดือนจำนวน

800 บาท และรายได้สูงสุดต่อเดือน 16,000 บาท ($\bar{x} = 4898.10$; S.D. = 2856.38) และแม่ที่มีรายได้มีรายได้ต่ำสุดต่อเดือนจำนวน 500 บาท และรายได้สูงสุดต่อเดือน 15,000 บาท ($\bar{x} = 5283.12$; S.D. = 3213.224) พ่อแม่เกษตรกรส่วนใหญ่ มีหนี้สินน้อยกว่า 50,000 บาท จำนวนหนี้สินของพ่อที่น้อยที่สุดจำนวน 1,500 บาท และจำนวนหนี้สินที่มากที่สุด 1,000,000 บาท ($\bar{x} = 137111.46$; S.D. = 173974.386) จำนวนหนี้สินของแม่ที่น้อยที่สุดจำนวน 2,000 บาท และจำนวนหนี้สินที่มากที่สุด 500,000 บาท ($\bar{x} = 136595.120$; S.D. = 136595.120)

2. การให้ความสำคัญของพ่อแม่ ต่อความรับผิดชอบ และเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประกอบด้วย ตารางแสดงจำนวน ร้อยละ และระดับของการให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อความรับผิดชอบต่อตัวเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม และเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบซึ่งอธิบายได้ด้วยตาราง 6, 7, 8, 9 และ 10 ดังนี้

ตาราง 6 แสดงจำนวน ร้อยละ และระดับของการให้ความสำคัญของพ่อแม่ ต่อความรับผิดชอบต่อตัวเองของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประเด็น ความ รับผิดชอบต่อ	จำนวนและร้อยละของ การให้ความสำคัญต่อ ความรับผิดชอบต่อพ่อ (n=292)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ให้ ความ สำคัญ ของ พ่อ	จำนวนและร้อยละของการ ให้ความสำคัญต่อความ รับผิดชอบต่อแม่ (n=191)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ให้ ความ สำคัญ ของ แม่
	มาก	ปาน กลาง	น้อย			มาก	ปาน กลาง	น้อย		
ด้านความรับผิดชอบต่อตัวเอง										
เรื่องการ เรียน	212 (72.6)	74 (25.3)	6 (2.0)	2.71	มาก	0 (71.7)	137 (28.2)	54 (28.2)	2.72	มาก
ดูแลตัวเอง ในชีวิต ประจำวัน	218 (74.6)	58 (19.8)	16 (5.4)	2.69	มาก	135 (70.6)	49 (25.6)	7 (3.6)	2.67	มาก
ตรงต่อเวลา	166 (56.8)	111 (38.0)	15 (5.1)	2.52	มาก	124 (64.9)	66 (34.5)	1 (0.5)	2.64	มาก
รับผิดชอบต่อ ต่อสิ่งที่ ตนเองกระทำ	215 (73.6)	68 (23.2)	9 (3.0)	2.71	มาก	136 (71.2)	47 (24.6)	8 (4.1)	2.67	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ประเด็น ความ รับผิดชอบ	จำนวนและร้อยละของ การให้ความสำคัญต่อ ความรับผิดชอบของพ่อ (n=292)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การให้ ความ สำคัญ ของ พ่อ	จำนวนและร้อยละของการ ให้ความสำคัญต่อความ รับผิดชอบของแม่ (n=191)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การให้ ความ สำคัญ ของ แม่
	มาก	ปาน กลาง	น้อย			มาก	ปาน กลาง	น้อย		
ความ ซื่อตรง	218 (74.6)	66 (22.6)	8 (2.7)	2.72	มาก	131 (68.5)	57 (29.8)	3 (1.5)	2.67	มาก

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า การให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อความรับผิดชอบต่อตัวเองของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยพ่อให้ความสำคัญต่อเรื่อง ดูแลตัวเองในชีวิตประจำวัน และความซื่อตรงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.6 ในขณะที่แม่ให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 71.2

ตาราง 7 แสดงจำนวน ร้อยละ และระดับของการให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อครอบครัวของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประเด็น ความ รับผิดชอบ	จำนวนและร้อยละของ การให้ความสำคัญต่อ ความรับผิดชอบของพ่อ (n=292)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การให้ ความ สำคัญ ของ พ่อ	จำนวนและร้อยละของ การให้ความสำคัญต่อ ความรับผิดชอบของแม่ (n=191)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การให้ ความ สำคัญ ของ แม่
	มาก	ปาน กลาง	น้อย			มาก	ปาน กลาง	น้อย		
ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว										
งานบ้าน ที่ทำน	198 (67.8)	83 (28.4)	11 (3.7)	2.64	มาก	96 (50.1)	86 (45.0)	9 (4.9)	2.46	มาก
มอบหมาย										
รายจ่าย ของ ครอบครัว	162 (55.4)	109 (37.3)	21 (7.1)	2.48	มาก	112 (58.6)	67 (35.1)	12 (6.4)	2.52	มาก

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่าการให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อครอบครัวของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ในทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าพ่อให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบต่องานบ้านที่ได้รับมอบหมายมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 67.8 ในขณะที่แม่ให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบในเรื่องรายจ่ายของครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56.6

ตาราง 8 แสดงจำนวน ร้อยละ และระดับของการให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประเด็น ความ รับผิดชอบ	จำนวนและร้อยละของ การให้ความสำคัญต่อ ความรับผิดชอบต่อพ่อ (n=292)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การให้ ความ สำคัญ ของ พ่อ	จำนวนและร้อยละของ การให้ความสำคัญต่อ ความรับผิดชอบต่อแม่ (n=191)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ให้ ความ สำคัญ ของ แม่
	มาก	ปาน กลาง	น้อย			มาก	ปาน กลาง	น้อย		
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม										
คบหาเพื่อน	204 (69.8)	66 (22.6)	22 (7.5)	2.62	มาก	123 (64.4)	49 (25.6)	19 (9.9)	2.54	มาก
ดูแลสิ่งของ สาธารณะ	133 (45.5)	138 (47.2)	21 (7.1)	2.38	มาก	95 (49.7)	92 (48.1)	4 (2.0)	2.48	มาก

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า การให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อสังคมของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ในทุกประเด็นอยู่ในระดับมากโดยพบว่า ทั้งพ่อและแม่ให้ความสำคัญต่อการคบหาเพื่อนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 69.8 และ 64.4 ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงจำนวน ร้อยละ และระดับของการให้ความสำคัญของพ่อแม่
ต่อเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประเด็น	จำนวนและร้อยละของการ ให้ความสำคัญต่อความ รับผิดชอบของพ่อ (n=292)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ให้ ความ สำคัญ ของ พ่อ	จำนวนและร้อยละของ การให้ความสำคัญต่อ ความรับผิดชอบของแม่ (n=191)			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ให้ ความ สำคัญ ของ แม่
	มาก	ปาน กลาง	น้อย			มาก	ปาน กลาง	น้อย		
ด้านเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ										
รับผิดชอบ ตัวเองเมื่อ มีแฟน	170 (58.2)	84 (28.7)	38 (13.0)	2.45	มาก	119 (62.0)	48 (25.1)	24 (12.5)	2.50	มาก
ให้เกียรติ เพศตรงข้าม	126 (43.1)	127 (43.4)	39 (23.3)	2.30	ปาน กลาง	103 (53.9)	67 (35.0)	21 (10.9)	2.43	มาก
เห็นคุณค่า ของตนเอง	203 (69.5)	80 (27.4)	9 (3.0)	2.66	มาก	145 (75.9)	35 (18.3)	11 (5.7)	2.70	มาก
ใช้ถุงยาง อนามัย เมื่อมี เพศสัมพันธ์	148 (50.6)	107 (36.6)	37 (12.6)	2.38	มาก	100 (52.3)	76 (39.7)	15 (7.8)	2.45	มาก
ผลของการ ตั้งครรภ์ ในวัยรุ่น	178 (60.9)	91 (31.1)	23 (8.8)	2.53	มาก	105 (54.9)	71 (37.1)	15 (7.8)	2.47	มาก
วิธีการ ป้องกันการ ตั้งครรภ์	138 (47.2)	101 (34.5)	53 (18.1)	2.29	ปาน กลาง	92 (48.1)	73 (38.2)	26 (13.6)	2.35	มาก

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าการให้ความสำคัญของพ่อต่อเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ
ของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระดับมากได้แก่ รับผิดชอบตัวเองเมื่อมีแฟน เห็นคุณค่าของ
ตนเอง ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ และ รับรู้ถึงผลของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยมีระดับของ
การให้ความสำคัญที่มากที่สุดคือ การเห็นคุณค่าของตนเองคิดเป็นร้อยละ 69.5 จากข้อมูลพบว่าใน
ประเด็นการให้เกียรติเพศตรงข้าม และ วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์มีระดับการให้ความสำคัญอยู่ใน

ระดับปานกลาง ในขณะที่แม่ให้ความสำคัญต่อเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในระดับมากในทุกประเด็น โดยให้ความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าของตนเองมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.9

ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของพ่อและแม่ต่อความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประเด็นความ รับผิดชอบราย ด้าน	การให้ความสำคัญในเรื่องความ รับผิดชอบของพ่อ (n=292)			การให้ความสำคัญในเรื่องความ รับผิดชอบของแม่ (n=191)		
	ระดับ คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับการให้ ความสำคัญ ต่อความ รับผิดชอบ	ระดับ คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับการให้ ความสำคัญ ต่อความ รับผิดชอบ
ความรับผิดชอบ ต่อตัวเอง	2.67	.41	มาก	2.67	.408	มาก
ความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว	2.56	.49	มาก	2.49	.538	มาก
ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	2.50	.49	มาก	2.51	.44	มาก
เพศสัมพันธ์ที่ รับผิดชอบ	2.09	.39	ปานกลาง	2.48	.52	มาก
รวมทุกด้าน	2.54	.36	มาก	2.55	.40	มาก

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบการให้ความสำคัญของพ่อแม่เกษตรกรต่อความรับผิดชอบในแต่ละด้านพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับมาก และพบว่าพ่อให้ความสำคัญต่อเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในระดับปานกลาง

3. พฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประกอบด้วยตารางแสดง จำนวน ร้อยละ และระดับความถี่ ช่วงคะแนนเฉลี่ยและระดับการปฏิบัติในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในประเด็นความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีแฟน การให้เกียรติเพศตรงข้าม การรับรู้ถึงคุณค่าของตนเอง การใช้ถุงยางอนามัย ผลของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การป้องกันการตั้งครรภ์ และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ ซึ่งอธิบายได้ด้วยตาราง 11, 12, 13, 14, 15, 16 และ 17 ดังนี้

ตาราง 11 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการปฏิบัติของพ่อแม่ในการสื่อสารกับลูกในประเด็นความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีแฟน

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วง		พฤติกรรมของแม่			ช่วง	
	ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ	ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ
ยกตัวอย่าง วัยรุ่นที่มี ความ ประพฤดีดี	29 (9.9)	107 (36.6)	156 (53.4)	2.43	มาก	8 (4.2)	91 (47.6)	92 (48.2)	2.44	มาก
ห้ามมีแฟน ในวัยเรียน	52 (17.8)	131 (44.9)	109 (37.3)	2.20	ปาน กลาง	43 (22.5)	77 (40.3)	71 (37.2)	2.15	ปาน กลาง
ตำหนิวัยรุ่น ที่มีแฟนใน วัยเรียน	54 (18.5)	134 (45.9)	104 (35.6)	2.17	ปาน กลาง	37 (19.4)	102 (53.4)	52 (27.2)	2.08	ปาน กลาง
ยกตัวอย่าง จากละคร	65 (22.2)	152 (52.1)	75 (25.7)	2.04	ปาน กลาง	50 (26.2)	95 (49.7)	46 (24.1)	1.98	ปาน กลาง

ตาราง 11 (ต่อ)

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ
	ไม่เคยทำ	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อย			ไม่เคยทำ	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อย		
บอกด้วยวาจาว่ายอมรับได้	128 (43.8)	102 (34.9)	62 (21.2)	1.77	ปานกลาง	78 (40.8)	78 (40.8)	35 (18.3)	1.77	ปานกลาง
บอกด้วยวาจาว่า มีแฟนได้แต่ห้ามมีเพศสัมพันธ์	122 (41.8)	73 (25.0)	97 (33.2)	1.91	ปานกลาง	61 (31.9)	34 (17.8)	96 (50.3)	2.21	ปานกลาง
มีแฟนได้แต่ห้ามตั้งครรภ์	157 (53.8)	51 (17.5)	84 (28.8)	1.75	ปานกลาง	64 (33.5)	56 (29.3)	71 (37.2)	2.04	ปานกลาง

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่ เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีแฟนนั้น พบว่า มีวิธีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยพบว่าทั้งพ่อและแม่เลือกใช้วิธีปฏิบัติโดยการ ยกตัวอย่างวัยรุ่นที่มีความประพฤติดีมาใช้ในการสื่อสารมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.4 และ 48.2 ตามลำดับ ในขณะที่พ่อไม่เคยใช้วิธีการปฏิบัติในเรื่องมีเพศสัมพันธ์ได้แต่ห้ามตั้งครรภ์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.8 ในขณะที่แม่ไม่เคยบอกด้วยวาจาว่ายอมรับได้เมื่อลูกมีแฟนคิดเป็นร้อยละ 40.8

ตาราง 12 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการปฏิบัติของพ่อแม่
ในการสื่อสารกับลูกในประเด็นการให้เกียรติเพศตรงข้าม

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วง		พฤติกรรมของแม่			ช่วง	
	ไม่	ทำ	ทำ	คะ	ระดับ	ไม่	ทำ	ทำ	คะ	ระดับ
	เคย	บาง	บ่อย	แนน	การ	เคย	บาง	บ่อย	แนน	การ
	ทำ	ครั้ง		เฉลี่ย	ปฏิบัติ	ทำ	ครั้ง		เฉลี่ย	ปฏิบัติ
				($\bar{x}$)					($\bar{x}$)	
ทำและปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง	84 (28.8)	124 (42.5)	84 (28.8)	2.00	ปานกลาง	47 (24.6)	79 (41.4)	65 (34.0)	2.09	ปานกลาง
ชื่นชมเมื่อปฏิบัติตัวให้เกียรติเพศตรงข้าม	61 (20.9)	137 (46.9)	94 (32.2)	2.11	ปานกลาง	25 (13.1)	93 (48.7)	73 (38.2)	2.25	ปานกลาง
ออกกฎระเบียบ	83 (28.4)	133 (45.5)	76 (26.0)	1.98	ปานกลาง	64 (33.5)	73 (38.2)	54 (28.3)	1.95	ปานกลาง
ลงโทษรุนแรง	145 (49.7)	106 (36.3)	41 (14.0)	1.64	น้อย	95 (49.7)	81 (42.4)	15 (7.9)	1.58	น้อย
สั่งและมอบหมายเป็นหน้าที่	77 (26.4)	139 (47.6)	76 (26.0)	2.00	ปานกลาง	38 (19.9)	116 (60.7)	37 (19.4)	1.99	ปานกลาง
ยกตัวอย่างเด็กที่มีความประพฤติดี	25 (8.6)	117 (40.1)	150 (51.4)	2.43	มาก	20 (10.5)	70 (36.6)	101 (52.9)	2.42	มาก

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่ เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ ในประเด็นการให้เกียรติเพศตรงข้ามนั้นพบว่า ทั้งพ่อและแม่ใช้วิธีการลงโทษรุนแรงในระดับน้อย และไม่เคยทำ คิดเป็นร้อยละ 49.7 และ 49.7 ตามลำดับ แต่พบว่าทั้งพ่อและแม่ เลือกใช้วิธีการยกตัวอย่างเด็กที่มีความประพฤติดีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.4 และ 52.9 ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการปฏิบัติของพ่อแม่
ในการสื่อสารกับลูกในประเด็นสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของตนเอง

วิธีการ สื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ
	ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย			ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย		
ปฏิบัติตัวดี ให้ดูเป็น ตัวอย่าง	84 (28.8)	124 (42.5)	84 (28.8)	2.00	ปาน กลาง	47 (24.6)	79 (41.4)	65 (34.0)	2.09	ปาน กลาง
ชื่นชมเมื่อ ทำงาน สำเร็จ	23 (7.8)	95 (32.5)	174 (59.6)	2.63	มาก	13 (6.8)	48 (25.1)	130 (68.1)	2.61	มาก
บอกให้รู้ว่า มีสิ่งที่ดีใน ตัวเอง	31 (10.6)	143 (49.0)	118 (40.4)	2.30	ปาน กลาง	18 (9.5)	90 (47.1)	83 (43.5)	2.36	มาก
รับฟัง อย่างตั้งใจ	27 (9.3)	116 (39.7)	149 (51.0)	2.84	มาก	13 (6.8)	57 (29.8)	121 (63.4)	2.57	มาก
โอบกอด สัมผัสให้ รู้สึกอบอุ่น	32 (11.0)	139 (47.6)	121 (41.4)	2.30	ปาน กลาง	31 (16.2)	80 (41.9)	80 (41.9)	2.26	ปาน กลาง
สอบถาม ช่วยเหลือ แก้ไข ปัญหา	41 (14.0)	146 (50.0)	105 (36.0)	2.23	ปาน กลาง	12 (6.3)	84 (44.0)	95 (49.7)	2.43	มาก
พูดคุยถึง เป้าหมาย ในอนาคต	30 (10.2)	126 (43.2)	136 (46.6)	2.37	มาก	21 (11.0)	59 (30.9)	111 (58.1)	2.47	มาก
บอกว่า "รักลูก"	56 (19.2)	115 (39.4)	121 (41.4)	2.22	ปาน กลาง	41 (21.5)	85 (44.5)	65 (34.0)	2.13	ปาน กลาง

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ ในประเด็นสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของตนเอง นั้นพบว่า พ่อใช้วิธีการชื่นชมเมื่อทำงานสำเร็จ รับฟังอย่างตั้งใจ และ พุดคุยถึงเป้าหมายในอนาคต ในระดับมาก ในขณะที่แม่ ใช้วิธีชื่นชมเมื่อทำงานสำเร็จ บอกให้รู้ว่ามีสิ่งที่ดีในตัวเอง รับฟังอย่างตั้งใจ สอบถามช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา พุดคุยถึงเป้าหมายในอนาคต ในระดับมาก โดยทั้งพ่อและแม่ เลือกใช้การชื่นชมเมื่อทำงานสำเร็จมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.6 และ 68.1 ตามลำดับ จากข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติเพื่อสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองโดยการทำให้ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง โอบกอด สัมผัสให้รู้สึกอบอุ่น และบอกว่า "รักลูก" ทั้งพ่อและแม่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ตาราง 14 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการปฏิบัติของพ่อแม่ ในการสื่อสารกับลูกในประเด็นการใช้ถุงยางอนามัย

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ
	ไม่ เคยทำ	ทำ บางครั้ง	ทำ บ่อย			ไม่ เคยทำ	ทำ บางครั้ง	ทำ บ่อย		
ปฏิบัติตัวดี ให้ดูเป็นตัวอย่าง	84 (28.8)	124 (42.5)	84 (28.8)	2.00	ปานกลาง	47 (24.6)	79 (41.4)	65 (34.0)	2.09	ปานกลาง
สอนวิธีการใช้ถุงยางอนามัย	241 (80.5)	37 (12.7)	14 (4.8)	1.23	น้อย	168 (88.0)	23 (12.0)	0	1.12	น้อย
หาถุงยางอนามัยมาให้	261 (89.4)	16 (5.5)	15 (5.1)	1.16	น้อย	181 (94.8)	7 (3.7)	3 (1.6)	1.07	น้อย
สอนการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	122 (41.7)	99 (33.9)	71 (24.3)	1.85	ปานกลาง	66 (34.6)	82 (42.9)	43 (22.5)	1.88	ปานกลาง

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่ เกษตรกร ในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ ในประเด็นการใช้ถุงยางอนามัยพบว่า ทั้งพ่อและแม่ส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยพบว่า ทั้งพ่อและแม่ มีการปฏิบัติในระดับน้อย โดยพ่อและแม่ไม่เคยสอนการใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 80.5 และ ร้อยละ 88.0 ตามลำดับ และยังพบว่า พ่อและแม่ไม่เคยหาถุงยางอนามัยมาให้ ร้อยละ 89.4 และ 88.0 ตามลำดับ โดยวิธีที่พ่อและแม่เลือกปฏิบัติมากที่สุดคือ การปฏิบัติตัวที่ดีของพ่อแม่ให้ดูเป็นตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 28.8 และ 34.0 ตามลำดับ

ตาราง 15 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการปฏิบัติของพ่อแม่ ในการสื่อสารกับลูกในประเด็นผลของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ช่วงระดับการปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ
	ไม่เคยทำ	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อย			ไม่เคยทำ	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อย		
ตำหนิวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และบอกว่าอย่าเอาอย่าง	60 (20.5)	111 (38.0)	121 (41.4)	2.21	ปานกลาง	53 (27.7)	64 (33.5)	74 (38.7)	2.11	ปานกลาง
กำหนดโทษต้องหยุดเรียนเท่านั้น	119 (40.8)	78 (26.7)	95 (32.5)	1.92	ปานกลาง	73 (38.2)	69 (36.1)	49 (25.7)	1.87	ปานกลาง
ยกตัวอย่างวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียน	55 (18.8)	157 (53.8)	80 (27.4)	2.09	ปานกลาง	45 (23.6)	91 (47.6)	55 (28.8)	2.05	ปานกลาง
สอนผลเสียต่ออนาคต	62 (21.2)	104 (35.6)	126 (43.2)	2.22	ปานกลาง	44 (23.0)	61 (31.9)	86 (45.0)	2.22	ปานกลาง

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่ เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นผลของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบว่า ทั้งพ่อและแม่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า วิธีการที่พ่อและแม่ไม่เคยทำมากที่สุด คือ กำหนดโทษ ต้องหยุดเรียนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 40.8 และ 38.2 ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่ทั้ง พ่อและแม่เลือกปฏิบัติมากที่สุด คือ การสอนถึงผลเสียต่ออนาคตคิดเป็นร้อยละ 43.2 และ 45.0 ตามลำดับ

ตาราง 16 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการปฏิบัติของพ่อแม่ ในการสื่อสารกับลูกในประเด็นวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ
	ไม่ เคยทำ	ทำ บางครั้ง	ทำ บ่อย			ไม่ เคยทำ	ทำ บางครั้ง	ทำ บ่อย		
ตำหนิวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และห้ามทำตาม	60 (20.5)	111 (38.0)	121 (41.4)	2.21	ปานกลาง	53 (27.7)	64 (33.5)	74 (38.7)	2.11	ปานกลาง
สอนวิธีใช้ถุงยางอนามัย	235 (80.5)	42 (14.4)	15 (5.1)	1.25	น้อย	149 (78.0)	29 (15.2)	13 (6.8)	1.29	น้อย
หาถุงยางอนามัยให้	264 (90.4)	19 (6.5)	9 (3.1)	1.13	น้อย	176 (92.1)	15 (7.9)	0	1.08	น้อย
สอนการใช้ยาคุมกำเนิด	235 (80.5)	40 (13.7)	17 (5.8)	1.25	น้อย	152 (79.6)	23 (12.0)	16 (8.4)	1.29	น้อย
หายาคุมกำเนิดมาให้	254 (87.0)	23 (7.9)	15 (5.1)	1.18	น้อย	172 (90.1)	14 (7.3)	5 (2.6)	1.13	น้อย
สอนปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์	98 (33.6)	80 (27.4)	114 (39.0)	2.05	ปานกลาง	97 (50.8)	26 (13.6)	68 (35.6)	1.85	ปานกลาง

ตาราง 16 (ต่อ)

วิธีการ สื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ
	ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย			ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย		
ให้แสดง ความเห็น ต่อ สถานการณ์ ข่าวเรื่องเพศ เช่น ชมชื่น ล่อลวง	75	136	81	2.04	ปาน	54	75	62	2.04	ปาน
	(25.7)	(46.6)	(27.7)		กลาง	(28.3)	(39.3)	(32.5)		กลาง

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่ เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์พบว่า มีการปฏิบัติที่อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ตำนานวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และห้ามทำตาม สอนปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ ให้แสดงความเห็นต่อสถานการณ์ ข่าวเรื่องเพศ เช่น ชมชื่น ล่อลวง โดยวิธีการที่ทั้งพ่อและแม่เลือกปฏิบัติมากที่สุดคือ ตำนานวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และห้ามทำตาม คิดเป็นร้อยละ 41.4 และ 38.4 ตามลำดับ และพ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ สอนวิธีใช้ถุงยางอนามัย หาถุงยางอนามัยมาให้ สอนการใช้ยาคุมกำเนิด หายาคุมกำเนิดมาให้ ซึ่งในจำนวนนี้วิธีการที่พ่อและแม่ไม่เคยปฏิบัติมากที่สุด คือ หาถุงยางอนามัยมาให้ คิดเป็นร้อยละ 90.4 และ 92.1 ตามลำดับ

ตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ
ของพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบระหว่างพ่อแม่กับลูก
วัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาพรวมรายประเด็น

ประเด็นความ รับผิดชอบ	พฤติกรรมการสื่อสารของพ่อ			พฤติกรรมการสื่อสารของแม่		
	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ
ความรับผิดชอบต่อ ตนเองเมื่อมีแฟน	1.88	.42	ปานกลาง	2.09	.48	ปานกลาง
ให้เกียรติเพศตรง ข้าม	1.89	.43	ปานกลาง	2.04	.46	ปานกลาง
การสร้างคุณค่า ตนเองของลูก	2.15	.49	ปานกลาง	2.41	.45	มาก
การใช้ถุงยาง อนามัยเมื่อมี เพศสัมพันธ์	1.40	.47	น้อย	1.35	.32	น้อย
ผลของการตั้งครรรภ์ ในวัยรุ่น	1.87	.58	ปานกลาง	2.06	.63	ปานกลาง
วิธีการป้องกันการ ตั้งครรรภ์	1.34	.42	น้อย	1.44	.41	น้อย
รวม	1.75	.31	ปานกลาง	1.90	.36	ปานกลาง

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรม
ของพ่อและแม่เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ ในประเด็นวิธีการป้องกันการ
ตั้งครรรภ์ในทุกด้านพบว่า ทั้งพ่อและแม่มีการปฏิบัติด้านการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์และ
วิธีการป้องกันการตั้งครรรภ์ ในระดับน้อยในในขณะที่แม่มีการปฏิบัติในประเด็นการสร้างคุณค่า
ตนเองของลูกในระดับมาก และพบว่าระดับปฏิบัติในภาพรวมทุกด้านของพ่อและแม่อยู่ในระดับ
ปานกลาง

4. ข้อมูลทั่วไปของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ 1-3 ในโรงเรียนมัธยม 6 แห่งในอำเภอลับแล

ประกอบด้วยข้อมูล เพศ ระดับการศึกษา อายุ ผลการศึกษา รายได้ ประสบการณ์หนีเรียน รายได้ ภาพลักษณ์ ความรักและพฤติกรรมทางเพศดังรายงานในตาราง 18- 20 ดังนี้

ตาราง 18 แสดงข้อมูลเพศ ระดับการศึกษา อายุ ผลการศึกษา รายได้ ประสบการณ์หนีเรียนของประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยม 6 แห่งในอำเภอลับแล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ (n= 428 คน)		
ชาย	214	50
หญิง	214	50
อายุ (n = 428 คน) $\bar{x}$ =13.81; S.D.= .896, Min=12, Max=15		
12 ปี	34	7.94
13 ปี	123	28.74
14 ปี	165	38.55
15 ปี	106	24.77
ระดับการศึกษา (n= 428 คน)		
มัธยมศึกษาปีที่ 1	111	25.94
มัธยมศึกษาปีที่ 2	132	30.84
มัธยมศึกษาปีที่ 3	185	43.22
เกรดเฉลี่ยในปีการศึกษาที่ผ่านมา (n= 324 คน) $\bar{x}$ = 3.0029, S.D.= 0.542, Min=1.00, Max=3.98		
1.00-1.50	4	1.23
1.51-2.00	9	2.78
2.01-2.50	61	18.83
2.51-3.00	86	26.55
3.01-3.50	102	31.48

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.51-4.00	62	19.13
ประสบการณ์หนีโรงเรียนทั้งวันในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา (n= 428 คน)		
เคย	27	6.31
ไม่เคย	401	93.69
ใน 1 เดือนที่ผ่านมาหนีเรียนเฉพาะบางวิชา (n= 428 คน)		
เคย	51	11.92
ไม่เคย	377	88.08
จำนวนเงินในการใช้จ่ายต่อวันที่ได้รับจากผู้ปกครอง (n= 428 คน)		
$\bar{x}=38$, S.D.= 14.00 , Min=10, Max=100		
น้อยกว่า 25 บาท	103	24.07
26-50 บาท	294	68.69
51-75 บาท	26	6.07
75-100 บาท	5	1.17
ความพอเพียง (n= 428 คน)		
พอใช้	415	96.96
ไม่พอใช้	13	3.04

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า จำนวนประชากรนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งชายและหญิงคิดเป็นร้อยละ 50 และ 50 ตามลำดับ กลุ่มประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.22 กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีระดับผลการเรียนเกรดเฉลี่ยในปีที่ผ่านมาในระดับ 3.01-3.50 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.48 เคยมีประสบการณ์หนีเรียนทั้งวันในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 6.31 และเคยหนีเรียนเฉพาะบางวิชาในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 11.92 ได้รับเงินค่าใช้จ่ายรายวันจากผู้ปกครองเฉลี่ยวันละ 26-50 บาท ร้อยละ 68.69 ($\bar{x} = 38$, S.D. = 14.00, Min = 10, Max = 100) ส่วนใหญ่พอใช้ในแต่ละวันคิดเป็นร้อยละ 96.96

ตาราง 19 แสดงข้อมูลความพึงพอใจต่อภาพลักษณ์ตนเองของประชากรนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยม 6 แห่งในอำเภอลับแล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้สึกต่อรูปร่าง (n= 428 คน)		
พอใจ	230	57.74
ไม่พอใจ	198	46.26
BMI (n= 416 คน)		
น้อยกว่า 13 = ผอมมาก	11	2.64
ระหว่าง 13.01 – 14.50 = ผอม	24	5.77
ระหว่าง 14.51 – 21.00 = ปกติ	277	66.59
ระหว่าง 21.01 – 25.00 = น้ำหนัก เกิน	53	12.74
มากกว่า 25.01 = อ้วน	51	12.26
พึงพอใจกับทรงผม (n= 428 คน)		
พอใจ	302	70.56
ไม่พอใจ	126	29.44
รู้สึกว่าผิวคล้ำ แก่ไขและทำให้ผิวขาวขึ้นโดย (n= 141 คน)		
ทาผิว	125	88.65
กิน	11	7.80
ฉีด	2	1.42
ไม่เคยใช้	3	2.13

ตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ร้อยละ 57.74 พึงพอใจกับรูปร่างของตนเอง ไม่พึงพอใจร้อยละ 46.25 โดยวัยรุ่นทั้งหมดมีระดับค่า BMI ปกติร้อยละ 66.57 พึงพอใจกับทรงผม ร้อยละ 70.56 ไม่พอใจร้อยละ 29.44 รู้สึกว่าตัวเองผิวคล้ำและใช้เครื่องสำอางชนิดทาผิวร้อยละ 88.65 ไม่เคยใช้อะไรเลยร้อยละ 2.13

ตาราง 20 แสดงข้อมูลประสบการณ์ความรัก อายุที่เริ่มมีความรักและพฤติกรรมทางเพศ
ของประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยม 6 แห่ง
ในอำเภอลับแล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์การมีคู่รัก/แฟน (n = 428 คน)		
มี	290	67.76
ไม่มี	138	32.24
อายุของการเริ่มต้นมีแฟนหรือคู่รัก ครั้งแรก เมื่ออายุ (n = 290 คน)		
$\bar{x} = 13.16$, S.D. = 1.194, Min = 8, Max = 15		
ต่ำกว่า 10 ปี	10	3.45
11 ปี	8	2.76
12 ปี	53	18.28
13 ปี	107	36.90
14 ปี	75	25.85
15 ปี	37	12.76
วิธีการรู้จักกับแฟนหรือคู่รักคนแรก (n = 290 คน)		
เพื่อนแนะนำ	108	37.24
หนีเรียนไปพบกัน	2	0.69
เข้ามาหรือเข้าไปขอเบอร์	74	25.52
เป็นเพื่อนกันมาก่อน	106	36.55
รสนิยมความรัก (n = 290 คน)		
ชายรักหญิง	229	78.96
หญิงรักหญิง	19	6.55
ชายรักชาย	5	1.73
ได้ทั้งสองเพศ	8	2.76
ไม่แน่ใจ	29	10.00

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พฤติกรรมในการแสดงออกถึงความสัมพันธ์กับคู่รักหรือแฟน (n= 290 คน) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จับมือ	92	31.72
กอด/โอบไหล่	34	11.72
หอม	12	4.14
จูบ	13	4.48
จับหน้าอก หรือ อวัยวะเพศ	14	4.82
มีเพศสัมพันธ์แบบสอดใส่	11	3.79
ยังไม่เคยถูกตัวกันเลย	117	40.34
พฤติกรรมการปกป้องกันการตั้งครรภ์เมื่อมีเพศสัมพันธ์แบบสอดใส่ (n= 11 คน) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง	4	36.36
ใช้ถุงยางอนามัยบางครั้ง	7	63.64
ยาคุมฉุกเฉิน	3	27.27
หลั่งนอก	4	36.36
ยาคุมชนิดแผง	2	18.18

ตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีคู่รักคิดเป็นร้อยละ 67.76 ไม่มีคู่รัก ร้อยละ 32.24 เริ่มมีแฟนครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.90 อายุที่น้อยที่สุดของการมีแฟนครั้งแรก 8 ปี และมากที่สุด 15 ปี ($\bar{x} = 13.16$, S.D. = 1.19 4, Min = 8, Max = 15) วิธีการรู้จักกับแฟนหรือคู่รักคนแรก ส่วนใหญ่เพื่อนแนะนำร้อยละ 37.24 รองลงมาคือเป็นเพื่อนกันมาก่อนร้อยละ 36.55 รสนิยมความรักส่วนใหญ่เป็นแบบชายรักหญิง ร้อยละ 78.96 ในวัยรุ่นที่เคยมีแฟนมีพฤติกรรมแสดงออกถึงความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ไม่เคยถูกตัวกันร้อยละ 40.34 รองลงมาคือจับมือร้อยละ 31.72 และมีเพศสัมพันธ์แบบสอดใส่ร้อยละ 3.79 โดยในจำนวนนี้มีการใช้ถุงยางอนามัยระหว่างมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้งคิดเป็นร้อยละ 36.36 ใช้ถุงยางอนามัยบางครั้งร้อยละ 63.64

5. ข้อมูลแสดงการรับรู้การมีคุณค่าในตนเองของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ 1-3 ในโรงเรียนมัธยม 6 แห่งในอำเภอลับแล

ประกอบด้วยข้อมูลการรับรู้การมีคุณค่าในตนเองในมุมมองภาพรวม กลุ่มการศึกษา กลุ่มภาพลักษณ์ กลุ่มครอบครัว กลุ่มสังคม และเปรียบเทียบการรับรู้การมีคุณค่าในตนเองรายด้าน ดังรายงานในตาราง 21 ถึง 26 ดังนี้

ตาราง 21 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการรับรู้การมีคุณค่าในตนเอง ในมุมมองภาพรวมของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในครอบครัวเกษตรกร

การรับรู้การมีคุณค่า ในตนเอง (n=428)	ร้อยละของข้อคิดเห็นต่อ ระดับความมีคุณค่าในตนเอง			ช่วง คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการรับรู้ ความมีคุณค่า ในตนเอง
	มาก	ปาน กลาง	น้อย		
กลุ่มมุมมองภาพรวม					
ฉันเป็นคนสำคัญ	50 (11.68)	286 (66.82)	92 (21.50)	1.90	ปานกลาง
ฉันอยากเป็นคนอื่น	255 (59.58)	153 (35.45)	20 (4.67)	1.45	น้อย
ฉันเป็นคนที่น่าสนใจ	32 (7.48)	269 (62.85)	127 (29.67)	1.78	ปานกลาง
ฉันเป็นคนดี	106 (24.77)	288 (67.29)	34 (7.94)	2.17	ปานกลาง
ฉันมีความสุขในสิ่งที่ฉันเป็น	252 (58.88)	153 (35.75)	23 (5.37)	2.54	มาก
ฉันทำอะไรไม่ได้เรื่อง	34 (7.94)	284 (66.36)	110 (25.70)	1.82	ปานกลาง
ฉันไม่ภูมิใจอะไรเลยที่ เกี่ยวกับตนเอง	98 (23.36)	224 (52.34)	106 (24.30)	2.02	ปานกลาง

ตาราง 21 แสดงว่า การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองภาพรวมของประชากร
วัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรพบว่าวัยรุ่นมีความสุขในสิ่งที่ดีในระดับมาก

ตาราง 22 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการรับรู้ความมีคุณค่า
ในตนเอง ในมุมมองการศึกษาของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในครอบครัวเกษตรกร

การรับรู้การมีคุณค่าในตนเอง (n=428)	ร้อยละของข้อคิดเห็นต่อ ระดับความมีคุณค่าใน ตนเอง			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการ รับรู้ความมี คุณค่าใน ตนเอง
	มาก	ปาน กลาง	น้อย		
	กลุ่มการศึกษา				
ฉันผิดหวังกับผลการเรียนของฉัน	65 (15.19)	313 (73.13)	50 (11.68)	2.04	ปานกลาง
ฉันเก่งพอสมควรในด้านการอ่าน	48 (11.21)	316 (73.83)	64 (11.96)	1.96	ปานกลาง
ฉันภูมิใจกับงานที่ฉันทำที่โรงเรียน	176 (41.12)	239 (55.84)	13 (3.04)	2.38	มาก
ฉันรู้สึกดีกับตนเอง	156 (36.45)	250 (58.41)	22 (5.14)	2.31	ปานกลาง
เวลาฉันอยู่โรงเรียน	172 (40.19)	231 (59.97)	25 (5.84)	1.66	น้อย

ตาราง 22 แสดงว่า การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองการศึกษาของประชากร
วัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรพบว่า วัยรุ่นรับรู้ถึงความมีคุณค่าในตนเอง
ในเรื่อง การเรียนในระดับน้อย และรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับผลงานที่ทำในโรงเรียนในระดับมาก

ตาราง 23 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการรับรู้ความมีคุณค่า
ในตนเอง ในมุมมองภาพลักษณ์ของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในครอบครัวเกษตรกร

การรับรู้การมีคุณค่าในตนเอง (n=428)	ร้อยละของข้อคิดเห็นต่อ ระดับความมีคุณค่าใน ตนเอง			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการ รับรู้ความมี คุณค่าใน ตนเอง
	มาก	ปาน กลาง	น้อย		
กลุ่มมุมมองภาพลักษณ์					
ฉันชอบรูปลักษณ์ของตัวเอง	51 (11.92)	243 (56.78)	134 (31.30)	1.81	ปานกลาง
ฉันหน้าตาดี	156 (36.45)	233 (54.44)	39 (9.11)	2.27	ปานกลาง
ฉันยิ้มสวย	61 (11.25)	216 (50.47)	151 (38.28)	1.79	ปานกลาง
ฉันรู้สึกแย่กับรูปลักษณ์ของตนเอง	149 (34.81)	238 (55.61)	41 (9.58)	1.75	ปานกลาง
ฉันรูปร่างดี	84 (19.63)	228 (53.27)	116 (27.10)	1.93	ปานกลาง

ตาราง 23 การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองภาพลักษณ์ของประชากรวัยรุ่น
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 24 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการรับรู้ความมีคุณค่า
ในตนเอง ในมุมมองด้านครอบครัวของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในครอบครัวเกษตรกร

การรับรู้การมีคุณค่าในตนเอง (n=428)	ร้อยละของข้อคิดเห็นต่อ ระดับความมีคุณค่าใน ตนเอง			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการ รับรู้ความมี คุณค่าใน ตนเอง
	มาก	ปาน กลาง	น้อย		
กลุ่มด้านครอบครัว					
ฉันเป็นสมาชิกคนสำคัญของครอบครัว	23 (5.37)	201 (46.96)	204 (47.67)	1.58	น้อย
ฉันรู้สึกดีกับตัวเองเมื่อฉันอยู่กับ ครอบครัว	303 (70.79)	113 (26.40)	12 (2.81)	2.68	มาก
ฉันรู้สึกเหมือนต้องเผชิญโลกโดยลำพัง	238 (55.61)	154 (35.98)	36 (8.41)	1.53	น้อย
ฉันทำให้พ่อแม่ไม่มีความสุข	150 (35.05)	224 (52.34)	54 (12.61)	2.22	ปานกลาง
พ่อแม่ฉันมีเหตุผลที่จะภูมิใจในตัวฉัน	182 (42.52)	229 (53.50)	17 (3.97)	2.39	มาก
ฉันมีครอบครัวที่ดีที่สุดครอบครัวหนึ่ง ในโลก	214 (50.00)	170 (39.72)	44 (10.28)	2.40	ปานกลาง
ครอบครัวฉันผิดหวังในตัวฉัน	47 (10.98)	176 (41.12)	205 (47.90)	1.63	น้อย

ตาราง 24 การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองด้านครอบครัวของประชากร
วัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรในระดับมากคือ พ่อแม่ฉันมีเหตุผลที่จะภูมิใจ
ในตัวฉัน และในระดับน้อยคือ ฉันเป็นสมาชิกคนสำคัญของครอบครัวครอบครัวฉันผิดหวังในตัวฉัน

ตาราง 25 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับการรับรู้ความมีคุณค่า
ในตนเอง ในมุมมองด้านสังคมของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในครอบครัวเกษตรกร

การรับรู้การมีคุณค่าในตนเอง (n=428)	ร้อยละของข้อคิดเห็นต่อ ระดับความมีคุณค่าใน ตนเอง			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการ รับรู้ความมี คุณค่าใน ตนเอง
	มาก	ปาน กลาง	น้อย		
กลุ่มด้านสังคม					
ฉันไม่ดีพอเมื่อเทียบกับเด็กอีกคนหนึ่ง	132 (30.84)	260 (60.75)	36 (8.41)	2.11	ปานกลาง
เพื่อนฉันรับฟังความคิดเห็นของฉัน	33 (7.71)	284 (66.36)	111 (25.93)	1.82	ปานกลาง
ฉันรู้สึกดีกับตนเองเวลาฉันอยู่กับเพื่อนๆ	179 (41.82)	228 (53.27)	21 (4.91)	2.37	มาก
ฉันเหงา	161 (37.62)	205 (47.90)	62 (14.48)	1.77	ปานกลาง
ฉันสามารถมีเพื่อนได้ถ้าฉันต้องการ	118 (27.57)	238 (55.61)	72 (16.82)	2.11	ปานกลาง
ฉันมีเพื่อนมากพอ	227 (53.04)	181 (42.29)	20 (4.67)	2.48	มาก

ตาราง 25 แสดงการรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองด้านสังคมของประชากร
วัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรอยู่ในระดับมากได้แก่ รู้สึกดีกับตนเองเวลาและ
มีเพื่อนมาก

ตาราง 26 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ
การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองรายกลุ่มของวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การรับรู้การมีคุณค่าในตนเอง รายกลุ่ม	ระดับคะแนน		ระดับการรับรู้ ความมีคุณค่า ในตนเอง
	เฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	
กลุ่มมุมมองภาพรวม	1.82	0.27	ปานกลาง
กลุ่มการศึกษา	1.79	0.29	ปานกลาง
กลุ่มภาพลักษณ์	2.02	0.38	ปานกลาง
กลุ่มครอบครัว	1.73	0.30	ปานกลาง
กลุ่มสังคม	1.73	0.30	ปานกลาง
รวมทุกกลุ่ม	1.97	0.21	ปานกลาง

ตาราง 26 แสดงการเปรียบเทียบการรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองรายกลุ่มของวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่ามีการรับรู้คุณค่าในตนเองในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

6. การรับรู้ของลูกวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่

ประกอบด้วยตารางแสดง จำนวน ร้อยละของระดับความถี่ในการปฏิบัติ ช่วงคะแนนเฉลี่ยและระดับการปฏิบัติในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในประเด็นความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีแฟน การให้เกียรติเพศตรงข้าม การรับรู้ถึงคุณค่าของตนเอง การใช้ถุงยางอนามัย ผลของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การป้องกันการตั้งครรภ์ และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ ซึ่งอธิบายได้ด้วยตาราง 27, 28, 29, 30, 31, 32 และ 33 ดังนี้

ตาราง 27 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับพฤติกรรมการสื่อสารของ พ่อและแม่ตามการรับรู้ของลูกวัยรุ่นในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เมื่อมีแฟน

วิธีการ สื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ
	ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย			ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย		
ยกตัวอย่าง เด็กที่มี ความ ประพฤติดี	60 (14.0)	224 (52.3)	144 (33.6)	2.20	ปาน กลาง	72 (16.8)	197 (46.0)	159 (37.1)	2.20	ปาน กลาง
ห้ามมีแฟน ในวัยเรียน	121 (28.2)	190 (44.4)	117 (27.3)	2.00	ปาน กลาง	119 (27.8)	192 (44.9)	117 (27.3)	2.00	ปาน กลาง
ดำเนินวัยรุ่น ที่มีแฟน ในวัยเรียน	133 (31.1)	210 (49.1)	85 (19.9)	1.90	ปาน กลาง	95 (22.2)	222 (51.9)	111 (25.9)	2.04	ปาน กลาง
ยกตัวอย่าง จากละคร/ หนัง	141 (32.9)	230 (53.8)	57 (13.3)	1.82	ปาน กลาง	117 (27.3)	208 (48.6)	103 (24.1)	1.98	ปาน กลาง
ยอมรับได้	197 (46.0)	169 (39.5)	62 (14.5)	1.71	ปาน กลาง	149 (34.7)	200 (46.7)	79 (18.5)	1.85	ปาน กลาง
บอกว่ามี แฟนได้ แต่ห้ามมี เพศสัมพันธ์	192 (44.9)	145 (33.9)	91 (21.3)	1.78	ปาน กลาง	169 (39.5)	161 (37.6)	98 (22.9)	1.93	ปาน กลาง
บอกว่ามี แฟนได้ แต่ห้าม ตั้งครรภ์	200 (46.8)	134 (31.3)	94 (22.0)	1.79	ปาน กลาง	168 (39.3)	150 (35.0)	110 (25.7)	1.89	ปาน กลาง

ตาราง 27 การรับรู้ของลูกวัยรุ่นในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีแฟนจาก พฤติกรรมการสื่อสารของพ่อและแม่พบว่า ลูกรับรู้ทั้งพ่อและแม่ มีพฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อและแม่ปฏิบัติบ่อยมากที่สุดคือ การยกตัวอย่างเด็กที่มีความประพฤติดี คิดเป็นร้อยละ 36.31 และ 37.1 ตามลำดับ และพบว่าพฤติกรรมที่พ่อไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุดคือ การบอกว่ามีแฟนได้ แต่ห้ามตั้งครรรค์คิดเป็นร้อยละ 46.8 ในขณะที่แม่พฤติกรรมที่ไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุดคือการบอกว่ามีแฟนได้ แต่ห้ามมีเพศสัมพันธ์คิดเป็นร้อยละ 39.5

ตาราง 28 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับพฤติกรรมการสื่อสารของพ่อและแม่ตามการรับรู้ของลูกวัยรุ่นในการให้เกียรติเพศตรงข้าม

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ
	ไม่เคยทำ	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อย			ไม่เคยทำ	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อย		
ทำและปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง	164 (38.4)	176 (41.1)	87 (20.3)	1.84	ปานกลาง	139 (32.4)	192 (44.9)	97 (22.7)	1.91	ปานกลาง
ชื่นชมเมื่อทำนปฏิบัติตัวให้เกียรติเพศตรงข้าม	118 (27.3)	219 (51.2)	89 (20.8)	1.96	ปานกลาง	114 (26.6)	228 (53.3)	86 (20.1)	1.94	ปานกลาง
ออกกฎระเบียบลงโทษรุนแรงสั่งและมอบหมายเป็นหน้าที่ยกตัวอย่างเด็กที่มีความประพฤติดี	145 (33.8)	198 (46.3)	85 (19.9)	1.89	ปานกลาง	165 (38.5)	179 (41.8)	84 (19.6)	1.81	ปานกลาง
	246 (57.5)	147 (34.3)	35 (8.2)	1.56	น้อย	131 (30.5)	205 (47.9)	92 (21.5)	1.93	ปานกลาง
	129 (29.9)	217 (50.7)	82 (19.2)	1.92	ปานกลาง	116 (27.1)	214 (50.0)	98 (22.9)	1.97	ปานกลาง
	80 (18.6)	183 (42.7)	165 (38.5)	2.23	ปานกลาง	129 (29.9)	217 (50.7)	82 (19.2)	1.92	ปานกลาง

ตาราง 28 การรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารของพ่อและแม่จากการรับรู้ของลูกวัยรุ่นในด้าน การให้เกียรติเพศตรงข้าม พบว่า ลูกรับรู้ว่า พฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อปฏิบัติบ่อยมากที่สุด คือ การยกตัวอย่างเด็กที่มีความประพฤติดี คิดเป็นร้อยละ 38.5 และการสื่อสารที่แม่ปฏิบัติบ่อยมากที่สุด คือ สั่งและมอบหมายเป็นหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 22.9 และพบว่า พฤติกรรมที่พ่อไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุด คือ ลงโทษรุนแรงคิดเป็นร้อยละ 57.5 ในขณะที่พฤติกรรมที่แม่ไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุด คือ ออกกฎ ระเบียบคิดเป็นร้อยละ 38.5

ตาราง 29 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับพฤติกรรมการสื่อสารของ พ่อและแม่ตามการรับรู้ของลูกวัยรุ่นในการสร้างความรู้สึกรักมีคุณค่าในตนเอง

วิธีการ สื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วง คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ
	ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย			ไม่ ทำ	ทำ บ้าง ครั้ง	ทำ บ่อย		
ชื่นชมเมื่อ	56	206	166	2.28	ปาน	66	223	139	2.17	ปาน
ทำงานสำเร็จ	(12.8)	(48.1)	(38.8)		กลาง	(15.4)	(52.1)	(32.5)		กลาง
บอกให้รู้ว่า	57	236	135	2.21	ปาน	81	232	128	2.15	ปาน
มีสิ่งที่ดีใน	(13.3)	(55.1)	(31.5)		กลาง	(15.9)	(54.2)	(29.9)		กลาง
ตัวเอง										
รับฟังอย่าง	70	214	144	2.21	ปาน	80	202	146	2.15	ปาน
ตั้งใจ	(16.4)	(50.0)	(33.6)		กลาง	(18.7)	(47.2)	(34.1)		กลาง
โอบกอด	122	212	94	1.96	ปาน	75	223	130	2.14	ปาน
สัมผัสให้	(28.5)	(49.5)	(22.0)		กลาง	(17.5)	(52.1)	(30.4)		กลาง
รู้สึกอบอุ่น										
สอบถาม	98	238	92	2.04	ปาน	77	222	129	2.13	ปาน
ช่วยเหลือ	(22.9)	(55.6)	(21.5)		กลาง	(18.0)	(51.9)	(30.1)		กลาง
แก้ไขปัญหา										
พูดคุยกับ	58	205	165	2.28	ปาน	76	204	148	2.17	ปาน
ถึงเป้าหมาย	(13.5)	(47.9)	(38.6)		กลาง	(17.8)	(47.7)	(34.6)		กลาง
ในอนาคต										
บอกว่า	86	210	132	2.14	ปาน	79	199	150	2.17	ปาน
"รักลูก"	(20.1)	(49.1)	(30.8)		กลาง	(18.5)	(46.5)	(35.0)		กลาง

ตาราง 29 ลูกรับรู้ว่าการสื่อสารที่พ่อปฏิบัติบ่อยมากที่สุดคือ ชื่นชมเมื่อทำงานสำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 38.8 และการสื่อสารที่แม่ปฏิบัติบ่อยมากที่สุด คือ บอกว่า "รักลูก" คิดเป็นร้อยละ 35.0 พฤติกรรมที่พ่อไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุด คือ โอบกอด สัมผัสให้รู้สึกอบอุ่นคิดเป็นร้อยละ 28.5 ในขณะที่พฤติกรรมที่แม่ไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุด คือ รับฟังอย่างตั้งใจ คิดเป็นร้อยละ 38.5

ตาราง 30 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับพฤติกรรมสื่อสารของ พ่อและแม่ตามการรับรู้ของลูกวัยรุ่นในการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วง		พฤติกรรมของแม่			ช่วง	
	ไม่เคยทำ	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อย	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ	ไม่เคยทำ	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อย	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ
สอนวิธีการใช้ถุงยางอนามัย	346 (80.8)	68 (15.9)	14 (3.3)	1.25	น้อย	329 (76.4)	67 (15.7)	32 (7.5)	1.36	น้อย
หาถุงยางอนามัยมาให้	191 (44.6)	169 (39.5)	68 (15.9)	1.74	ปานกลาง	191 (44.7)	163 (38.1)	74 (17.3)	1.74	ปานกลาง

ตาราง 30 การรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารของพ่อและแม่จากการรับรู้ของลูกวัยรุ่นในเรื่องการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ลูกมีการรับรู้ทั้งพ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับปานกลางในการสอนเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศ และรู้ว่าทั้งพ่อและแม่มีการปฏิบัติในระดับน้อยในประเด็นการสอนวิธีการใช้ถุงยางอนามัย และหาถุงยางอนามัยมาให้ โดยลูกรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่ไม่เคยปฏิบัติบ่อยมากที่สุดคือหาถุงยางอนามัยมาให้ คิดเป็นร้อยละ 86.0 และ 78.5 ตามลำดับ

ตาราง 31 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับพฤติกรรมการสื่อสารของพ่อและแม่ตามการรับรู้ของลูกวัยรุ่นเรื่องการรับรู้ถึงผลของการตั้งครรรค์ในวัยรุ่น

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วง		พฤติกรรมของแม่			ช่วง	
	ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ	ไม่ เคย ทำ	ทำ บาง ครั้ง	ทำ บ่อย	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ การ ปฏิบัติ
ตำหนิวัยรุ่นที่ตั้งครรรค์	149 (34.8)	169 (39.5)	110 (25.7)	1.92	ปานกลาง	140 (32.7)	173 40.4	115 26.9	1.94	ปานกลาง
และบอกว่าอย่าเอาอย่าง										
กำหนดโทษ ต้องหยุดเรียน	213 (49.7)	131 (30.6)	84 (19.6)	1.71	ปานกลาง	187 (43.7)	154 36.0	87 20.3	1.77	ปานกลาง
เท่านั้น ยกตัวอย่าง	150 (35.0)	204 (47.7)	74 (17.3)	1.85	ปานกลาง	137 (32.0)	200 (46.7)	91 (21.2)	1.90	ปานกลาง
วัยรุ่นที่ตั้งครรรค์ในวัยเรียน										
สอนผลเสีย ต่ออนาคต	134 (31.2)	163 (38.1)	131 (30.6)	2.01	ปานกลาง	130 (30.3)	165 (38.6)	133 (31.1)	2.02	ปานกลาง

ตาราง 31 การรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารของพ่อและแม่จากการรับรู้ของลูกวัยรุ่นในเรื่องผลของการตั้งครมในวัยรุ่นพบว่า ลูกมีการรับรู้ทั้งพ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยลูกรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่ไม่เคยปฏิบัติบ่อยมากที่สุดคือกำหนดโทษ ต้องหยุดเรียนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 49.7 และ 43.7 ตามลำดับ และพฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่ปฏิบัติบ่อยที่สุด คือ การสอนถึงผลเสียต่ออนาคตคิดเป็นร้อยละ 30.6 และ 31.2 ตามลำดับ

ตาราง 32 แสดงจำนวน ร้อยละ ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับพฤติกรรมการสื่อสารของพ่อและแม่ตามการรับรู้ของลูกวัยรุ่นถึงวิธีป้องกันการตั้งครม

วิธีการสื่อสาร	พฤติกรรมของพ่อ			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ	พฤติกรรมของแม่			ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับการปฏิบัติ
	ไม่	ทำ	ทำ			ไม่	ทำ	ทำ		
	เคยทำ	บ้างครั้ง	บ่อย			เคยทำ	บ้างครั้ง	บ่อย		
สอนวิธีใช้ถุงยางอนามัย	369 (86.2)	47 (11.0)	12 (2.8)	1.18	น้อย	349 (81.5)	56 (13.1)	23 (5.4)	1.25	น้อย
หาถุงยางอนามัยมาให้	393 (90.7)	26 (6.1)	13 (3.0)	1.15	น้อย	362 (84.6)	35 (8.2)	31 (7.2)	1.23	น้อย
สอนการใช้ยาคุมกำเนิด	369 (86.2)	47 (11.0)	12 (2.8)	1.19	น้อย	331 (77.3)	68 (15.9)	29 (6.8)	1.29	น้อย
หายาคุมกำเนิดมาให้	384 (89.7)	27 (6.3)	17 (4.0)	1.17	น้อย	338 (79.0)	57 (13.3)	33 (7.7)	1.29	น้อย
สอนให้ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์	232 (54.2)	99 (23.1)	97 (22.7)	1.71	ปานกลาง	208 (48.8)	116 (27.1)	103 (24.1)	1.75	ปานกลาง
ให้แสดงความเห็นต่อสถานการณ์ปัญหาวัยรุ่นเรื่องเพศ	207 (48.3)	159 (37.1)	62 (14.5)	1.67	น้อย	177 (41.4)	169 (39.5)	82 (19.2)	1.78	ปานกลาง

ตาราง 32 การรับรู้พฤติกรรมสื่อสารของพ่อและแม่จากการรับรู้ของลูกวัยรุ่นในเรื่องวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ พบว่า ลูกมีการรับรู้ส่วนใหญ่พ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับน้อย พฤติกรรมสื่อสารที่พ่อและแม่ไม่เคยปฏิบัติมากที่สุด คือ หาถุงยางอนามัยมาให้คิดเป็นร้อยละ 90.7 และ 84.6 ตามลำดับ และพฤติกรรมสื่อสารที่พ่อและแม่ปฏิบัติบ่อยที่สุด คือ สอนให้ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์คิดเป็นร้อยละ 22.7 และ 24.1 ตามลำดับ

ตาราง 33 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของพฤติกรรมสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ตามการรับรู้ของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาพรวมรายประเด็น

ประเด็นความ รับผิดชอบ	พฤติกรรมสื่อสารของพ่อ			พฤติกรรมสื่อสารของแม่		
	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ
ความรับผิดชอบต่อ ตนเองเมื่อมีแฟน	1.88	.43	ปานกลาง	1.99	.58	ปานกลาง
ให้เกียรติ เพศตรงข้าม	1.89	.44	ปานกลาง	1.91	.53	ปานกลาง
สนับสนุนให้เกิดการ รับรู้คุณค่าของ ตนเอง	2.16	.49	ปานกลาง	2.15	.56	ปานกลาง
ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อ มีเพศสัมพันธ์	1.41	.47	น้อย	1.48	.58	น้อย
ผลของการตั้งครรรภ์ ในวัยรุ่น	1.87	.58	ปานกลาง	1.91	.65	ปานกลาง
วิธีการป้องกันการ ตั้งครรรภ์	1.34	.42	น้อย	1.43	.47	น้อย
รวม	1.76	.32	ปานกลาง	1.81	.41	ปานกลาง

ตาราง 33 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบต่อพ่อแม่ตามการรับรู้ของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาพรวมรายประเด็น พบว่า ประเด็น ความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีแฟน ให้เกียรติเพศตรงข้าม สนับสนุนให้เกิดการรับรู้คุณค่าของตนเอง และ ผลของการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น มีการปฏิบัติในภาพรวมในระดับปานกลาง และพบว่าประเด็นการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ และวิธีการป้องกันการตั้งครรรภ์มีการปฏิบัติในระดับน้อย ซึ่งภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ พ่อ = 1.76; S.D. = .32, $\bar{x}$ แม่ = 1.81; S.D. = .41)

7. สรุป

จากการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและความต้องการการสื่อสาร เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบต่อระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรจังหวัดอุดรดิตถ์พบประเด็นสำคัญโดยสรุป ดังนี้

ช่วงอายุของพ่อและแม่เกษตรกรที่มีลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 36-50 ปี มากที่สุดโดยพบว่าพ่อมีอายุเฉลี่ย ($\bar{x}$) ที่ 43.10 โดยอายุที่น้อยที่สุด 34 ปี และอายุที่มากที่สุด 75 ปี ในขณะที่ มีอายุเฉลี่ย ($\bar{x}$) ที่ 41.39 อายุที่น้อยที่สุด 32 ปี อายุที่มากที่สุด 55 ปี ทั้งพ่อและแม่เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในช่วง ประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็น ร้อยละ 48.97 (143 ราย) และ 42.86 (81 ราย) และในจำนวนนี้มีพ่อที่ไม่ได้เข้าเรียนในระบบการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 0.34 (1 ราย) และ ร้อยละ 2.12 (4 ราย) ตามลำดับทั้งพ่อและแม่เกษตรกรมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.39 (7 ราย) และร้อยละ 2.12 (4 ราย) ตามลำดับ และพบว่า ในครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่มีบุตรทั้งชาย และหญิง จำนวน 2 คน

พบว่า พ่อแม่เกษตรกรชาวนาส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองส่วนใหญ่มีน้าน้อยกว่า 10 ไร่ และเช่านาเพิ่ม ไม่เกิน 10 ไร่ ในขณะที่ชาวสวนมีที่ดินทำกินเป็นเจ้าของสวนในเนื้อที่น้อยกว่า 5 ไร่ มากที่สุดและเช่าพื้นที่ทำสวนน้อยกว่า 5 ไร่ พ่อแม่เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด โดยพ่อมีรายได้ต่ำสุดต่อเดือน จำนวน 800 บาท และรายได้สูงสุดต่อเดือน 16,000 บาท ($\bar{x}$ = 4898.10; S.D. = 2856.38) และแม่ที่มีรายได้มีรายได้ต่ำสุดต่อเดือน จำนวน 500 บาท และรายได้สูงสุดต่อเดือน 15,000 ($\bar{x}$ = 5283.12; S.D. = 3213.224) พ่อแม่เกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สินน้อยกว่า 50,000 บาท จำนวนหนี้สินของพ่อที่น้อยที่สุดจำนวน 1,500 บาท และจำนวนหนี้สินที่มากที่สุด 1,000,000 บาท ($\bar{x}$ = 137111.46; S.D. = 173974.386) จำนวนหนี้สินของแม่ที่น้อยที่สุดจำนวน 2,000 บาท และจำนวนหนี้สินที่มากที่สุด 500,000 บาท ($\bar{x}$ = 136595.120; S.D. = 136595.120)

การให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อความรับผิดชอบต่อตัวเองของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยพ่อให้ความสำคัญต่อเรื่อง ดูแลตัวเองในชีวิตประจำวัน และความซื่อตรงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.6 ในขณะที่แม่ให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 71.2

การให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อครอบครัวของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ในทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า พ่อให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบต่องานบ้านที่ได้รับมอบหมายมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 67.8 ในขณะที่แม่ให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบในเรื่องรายจ่ายของครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56.6

การให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อสังคมของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ในทุกประเด็นอยู่ในระดับมากโดยพบว่าทั้งพ่อและแม่ให้ความสำคัญต่อการคบหาเพื่อนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 69.8 และ 64.4 ตามลำดับ

การให้ความสำคัญของพ่อต่อเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระดับมากได้แก่ รับผิดชอบต่อตัวเองเมื่อมีแฟน เห็นคุณค่าของตนเอง ใช้อย่างอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ และรับรู้ถึงผลของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยมีระดับของการให้ความสำคัญที่มากที่สุด คือ การเห็นคุณค่าของตนเองคิดเป็นร้อยละ 69.5 จากข้อมูลพบว่าในประเด็นการให้เกียรติเพศตรงข้าม และ วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์มีระดับการให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่แม่ให้ความสำคัญต่อเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในระดับมากในทุกประเด็นโดยให้ความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าของตนเองมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.9

เมื่อเปรียบเทียบการให้ความสำคัญของพ่อแม่ต่อความรับผิดชอบในแต่ละด้านพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับมาก และพบว่าพ่อให้ความสำคัญต่อเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในระดับปานกลางและภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีแฟนนั้นพบว่า มีวิธีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยพบว่าทั้งพ่อและแม่เลือกใช้วิธีปฏิบัติโดยการยกตัวอย่างวัยรุ่นที่มีความประพฤติดีมาใช้ในการสื่อสารมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.4 และ 48.2 ตามลำดับ ในขณะที่พ่อไม่เคยใช้วิธีการปฏิบัติในเรื่องมีเพศสัมพันธ์ได้แต่ห้ามตั้งครรภ์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.8 ในขณะที่แม่ไม่เคยบอกด้วยวาจาว่ายอมรับได้เมื่อลูกมีแฟนคิดเป็นร้อยละ 40.8

การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นการให้เกียรติเพศตรงข้ามนั้นพบว่า ทั้งพ่อและแม่ใช้วิธีการลงโทษรุนแรงในระดับน้อยและไม่เคยทำ คิดเป็นร้อยละ 49.7 และ 49.7 ตามลำดับ แต่พบว่าทั้งพ่อและแม่เลือกใช้วิธีการยกตัวอย่างเด็กที่มีความประพฤติดีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 51.4 และ 52.9 ตามลำดับ

การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองนั้นพบว่า พ่อใช้วิธีการชื่นชมเมื่อทำงานสำเร็จ รับฟังอย่างตั้งใจ และ พุดคุยถึงเป้าหมายในอนาคตในระดับมาก ในขณะที่แม่ใช้วิธีชื่นชมเมื่อทำงานสำเร็จ บอกให้รู้ว่ามีสิ่งที่ดีในตัวเอง รับฟังอย่างตั้งใจ สอบถามช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา พุดคุยถึงเป้าหมายในอนาคต ในระดับมาก โดยทั้งพ่อและแม่เลือกใช้การชื่นชมเมื่อทำงานสำเร็จ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 59.6 และ 68.1 ตามลำดับ จากข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติเพื่อสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองโดยการ ทำและปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง โอบกอด สัมผัสให้รู้สึกอบอุ่น และ บอกว่า “รักลูก” ทั้งพ่อและแม่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นการใช้ถุงยางอนามัยพบว่าทั้งพ่อและแม่ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย โดยพบว่าทั้งพ่อและแม่มีการปฏิบัติในระดับน้อย โดยพ่อและแม่ไม่เคยสอนการใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 80.5 และ ร้อยละ 88.0 ตามลำดับ และยังพบว่าพ่อและแม่ไม่เคยหาถุงยางอนามัยมาให้ ร้อยละ 89.4 และ 88.0 ตามลำดับ โดยวิธีที่พ่อและแม่เลือกปฏิบัติมากที่สุด คือ การปฏิบัติตัวที่ดีของพ่อแม่ให้ดูเป็นตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 28.8 และ 34.0 ตามลำดับ

การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นผลของการตั้งครมภ์ในวัยรุ่นพบว่า ทั้งพ่อและแม่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า วิธีการที่พ่อและแม่ไม่เคยทำมากที่สุดคือ กำหนดโทษ ต้องหยุดเรียนเท่านั้นคิดเป็นร้อยละ 40.8 และ 38.2 ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่ทั้งพ่อและแม่เลือกปฏิบัติมากที่สุด คือ การสอนถึงผลเสียต่ออนาคตคิดเป็นร้อยละ 43.2 และ 45.0 ตามลำดับ

การปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นวิธีการป้องกันการตั้งครมภ์พบว่า มีการปฏิบัติที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ตำหนิวัยรุ่นที่ตั้งครมภ์และห้ามทำตาม สอนปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ ให้แสดงความเห็นต่อสถานการณ์ ข่าวเรื่องเพศ เช่น ชมชื่น ล้อลวง โดยวิธีการที่ทั้งพ่อและแม่เลือกปฏิบัติ

มากที่สุด คือ ดำเนินวิทยุรุ่นที่ตั้งครรภ์และห้ามทำตาม คิดเป็นร้อยละ 41.4 และ 38.4 ตามลำดับ และพ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ สอนวิธีใช้ถุงยางอนามัย หาถุงยางอนามัยมาให้ สอนการใส่ยาคุมกำเนิด หายาคุมกำเนิดมาให้ ซึ่งในจำนวนนี้วิธีการที่พ่อแม่ไม่เคยปฏิบัติมากที่สุด คือ หาถุงยางอนามัยมาให้ คิดเป็นร้อยละ 90.4 และ 92.1 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติที่แสดงออกทางพฤติกรรมของพ่อและแม่เกษตรกรในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในประเด็นวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ในทุกด้าน พบว่า ทั้งพ่อและแม่มีการปฏิบัติด้านการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์และวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ในระดับน้อย ในขณะที่แม่มีการปฏิบัติในประเด็นการการสร้างความคุณค่าตนเองของลูกในระดับมาก และพบว่า ระดับปฏิบัติในภาพรวมทุกด้านของพ่อและแม่อยู่ในระดับปานกลาง

แสดงข้อมูลเพศ ระดับการศึกษา อายุ ผลการศึกษา รายได้ ประสบการณ์หนีเรียนของประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยม 6 แห่งในอำเภอลับแล พบว่า จำนวนประชากรนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งชายและหญิงคิดเป็นร้อยละ 50 และ 50 ตามลำดับ โดยมีกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด อายุ 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.55 ($\bar{x} = 13.81$; S.D. = .896, Min = 12, Max = 15) กลุ่มประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.22 กลุ่มเป้าหมายที่ตอบคำถามส่วนใหญ่มีระดับผลการเรียนเกรดเฉลี่ยในปีที่ผ่านมา ในระดับ 3.01-3.50 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.48 เคยมีประสบการณ์หนีเรียนทั้งวันในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 6.31 และเคยหนีเรียนเฉพาะบางวิชาในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 11.92 ได้รับเงินค่าใช้จ่ายรายวันจากผู้ปกครองเฉลี่ยวันละ 26-50 บาท ร้อยละ 68.69 ($\bar{x} = 38$, S.D. = 14.00, Min = 10, Max = 100) ส่วนใหญ่พ่อใช้ในแต่ละวันคิดเป็นร้อยละ 96.96

ความพึงพอใจต่อภาพลักษณ์ตนเองของประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยม 6 แห่งในอำเภอลับแลพบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ร้อยละ 57.74 พึงพอใจกับรูปร่างของตนเอง ไม่พึงพอใจร้อยละ 46.25 โดยวัยรุ่นทั้งหมดมีระดับค่า BMI ปกติ ร้อยละ 66.57 พึงพอใจกับทรงผม ร้อยละ 70.56 ไม่พอใจ ร้อยละ 29.44 รู้สึกว่าตัวเองมีอคติและใช้เครื่องสำอางชนิดทาผิว ร้อยละ 88.65 ไม่เคยใช้อะไรเลย ร้อยละ 2.13

ส่วนใหญ่มีคูรักรคิดเป็นร้อยละ 67.76 ไม่มีคูรักร ร้อยละ 32.24 ส่วนใหญ่เริ่มมีแฟนครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.90 อายุที่น้อยที่สุดของการมีแฟนครั้งแรก 8 ปี และมากที่สุด 15 ปี ($\bar{x} = 13.16$, S.D. = 1.194, Min = 8, Max = 15) วิธีการรู้จักกับแฟนหรือคูรักรคนแรกส่วนใหญ่เพื่อนแนะนำร้อยละ 37.24 รองลงมา คือ เป็นเพื่อนกันมาก่อน ร้อยละ 36.55 รสนิยมความรักส่วนใหญ่เป็นแบบชายรักหญิง ร้อยละ 78.96 ในวัยรุ่นที่เคยมีแฟนมีพฤติกรรมแสดงออกถึง

ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ไม่เคยถูกตัวกัน ร้อยละ 40.34 รองลงมา คือ จับมือร้อยละ 31.72 และมีเพศสัมพันธ์แบบสอดใส่ ร้อยละ 3.79 โดยในจำนวนนี้มีการใช้ถุงยางอนามัยระหว่างมีเพศสัมพันธ์ ทุกครั้งคิดเป็นร้อยละ 36.36 ใช้ถุงยางอนามัยบางครั้ง ร้อยละ 63.64

การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองภาพรวมของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรพบว่าวัยรุ่นรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองมีความสุขในสิ่งที่สุดในระดับมาก และพบว่า มีความอยากเป็นคนอื่นในระดับน้อย

การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองการศึกษาของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรพบว่า วัยรุ่นรับรู้ถึงความมีคุณค่าในตนเองในเรื่องการเรียนในระดับน้อย และรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับผลงานที่ทำในโรงเรียนในระดับมาก

การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองภาพลักษณ์ของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองด้านครอบครัวของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรในระดับมากคือ พ่อแม่ฉันมีเหตุผลดีที่จะภูมิใจในตัวฉัน และในระดับน้อย คือ ฉันเป็นสมาชิกคนสำคัญของครอบครัวครอบครัวฉันผิดหวังในตัวฉัน

การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองในมุมมองด้านสังคมของประชากรวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรในระดับมากได้แก่รู้สึกดีกับตนเองเวลาและมีเพื่อนมาก

เปรียบเทียบการรับรู้ความมีคุณค่าในตนเองรายกลุ่มของวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า มีระดับการรับรู้คุณค่าในตนเองในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

การรับรู้ของลูกวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่

การรับรู้ของลูกวัยรุ่นในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีแฟนจากพฤติกรรมการสื่อสารของพ่อและแม่ตามพบว่า ลูกมีการรับรู้ทั้งพ่อและแม่มีการปฏิบัติในระดับปานกลางโดยลูกรู้ว่าพฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อและแม่ปฏิบัติบ่อยมากที่สุดคือ การยกตัวอย่างเด็กที่มีความประพฤติดี คิดเป็นร้อยละ 36.31 และ 37.1 ตามลำดับ และพบว่าพฤติกรรมที่พ่อไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุดคือ การบอกว่ามีแฟนได้ แต่ห้ามตั้งครรภักคิดเป็นร้อยละ 46.8 ในขณะที่แม่พฤติกรรมที่ไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุด คือ การบอกว่ามีแฟนได้ แต่ห้ามมีเพศสัมพันธ์คิดเป็นร้อยละ 39.5

การรับรู้ของลูกวัยรุ่นในด้านการให้เกียรติเพศตรงข้าม จากพฤติกรรมการสื่อสารของพ่อและแม่พบว่า ลูกมีการรับรู้ทั้งพ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับปานกลางโดยลูกรู้ว่าพฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อปฏิบัติบ่อยมากที่สุดคือ การยกตัวอย่างเด็กที่มีความประพฤติดี คิดเป็นร้อยละ 38.5 และการสื่อสารที่แม่ปฏิบัติบ่อยมากที่สุดคือสั่งและมอบหมายเป็นหน้าที่คิดเป็นร้อยละ 22.9

และพบว่าพฤติกรรมที่พ่อแม่ไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุดคือ ลงโทษรุนแรงคิดเป็นร้อยละ 57.5 ในขณะที่พฤติกรรมที่แม่ไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุดคือออกกฎระเบียบคิดเป็นร้อยละ 38.5

การรับรู้ของลูกวัยรุ่น จากพฤติกรรมการสื่อสารของพ่อแม่ในการสร้างความรู้สึกรู้ค่าในตนเอง พบว่า ลูกมีการรับรู้ทั้งพ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับปานกลางโดยลูกรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่ปฏิบัติบ่อยมากที่สุด คือ ชื่นชมเมื่อทำงานสำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 38.8 และการสื่อสารที่แม่ปฏิบัติบ่อยมากที่สุด คือ บอกว่า “รักลูก” คิดเป็นร้อยละ 35.0 และพบว่าพฤติกรรมที่พ่อแม่ไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุด คือ โอบกอด สัมผัสให้รู้สึกอบอุ่นคิดเป็นร้อยละ 28.5 ในขณะที่พฤติกรรมที่แม่ไม่เคยปฏิบัติเลยมากที่สุด คือ รับฟังอย่างตั้งใจ คิดเป็นร้อยละ 38.5

การรับรู้ของลูกวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการของพ่อแม่ในเรื่องการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ลูกมีการรับรู้ทั้งพ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับปานกลางในการสอนเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศ และรับรู้ทั้งพ่อแม่และแม่มีการปฏิบัติในระดับน้อยในประเด็น การสอนวิธีการใช้ถุงยางอนามัย และหาถุงยางอนามัยมาให้ โดยลูกรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่ไม่เคยปฏิบัติบ่อยมากที่สุด คือ หาถุงยางอนามัยมาให้ คิดเป็นร้อยละ 86.0 และ 78.5 ตามลำดับ

การรับรู้ของลูกวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการของพ่อแม่เรื่องผลของการตั้งครกในวัยรุ่นโดยพบว่า ลูกมีการรับรู้ทั้งพ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยลูกรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่ไม่เคยปฏิบัติบ่อยมากที่สุด คือ กำหนดโทษ ต้องหยุดเรียนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 49.7 และ 43.7 ตามลำดับ และพฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่ปฏิบัติบ่อยที่สุด คือ การสอนถึงผลเสียต่ออนาคตคิดเป็นร้อยละ 30.6 และ 31.2 ตามลำดับ

การรับรู้ของลูกวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการของพ่อแม่เรื่องวิธีป้องกันการตั้งครกโดยพบว่า ลูกมีการรับรู้ส่วนใหญ่พ่อแม่มีการปฏิบัติในระดับน้อย และพ่อมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คือ สอนให้ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ ในขณะที่แม่มีพฤติกรรมปฏิบัติในระดับปานกลางในเรื่องปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ และให้แสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ เช่น ข่าวดราม่า ข่าววัยรุ่นถูกล่อลวง โดยลูกรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่ไม่เคยปฏิบัติมากที่สุด คือ หาถุงยางอนามัยมาให้คิดเป็นร้อยละ 90.7 และ 84.6 ตามลำดับ และพฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่ปฏิบัติบ่อยที่สุด คือ สอนให้ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์คิดเป็นร้อยละ 22.7 และ 24.1 ตามลำดับ

ระดับการปฏิบัติของพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ตามการรับรู้ของลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาพรวมรายประเด็น พบว่า ประเด็นความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีแฟน ให้เกียรติเพศตรงข้าม สนับสนุนให้เกิดการรับรู้คุณค่าของตนเอง

และ ผลของการตั้งครรภีในวัยรุ่น มีการปฏิบัติในภาพรวมในระดับปานกลาง และพบว่าประเด็นการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ และวิธีการป้องกันการตั้งครรภีมีการปฏิบัติในระดับน้อย

7.1 เป้าหมายในการขัดเกลาทางสังคมของพ่อแม่เกษตรกรในการสร้างความรับผิดชอบของลูกวัยรุ่น

พ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบตนเอง รับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อครอบครัว ซึ่งในส่วนของ ความรับผิดชอบต่อตนเอง พบว่าพ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญกับการดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน ความซื่อตรง เป็นประเด็นสำคัญในการขัดเกลาทางสังคม โดยวิธีการสื่อสารที่นำมาใช้มากที่สุดคือการยกตัวอย่างวัยรุ่นที่มีความประพฤติดีมาเป็นแบบอย่างในการชี้้นำให้ลูกปฏิบัติตาม ความรับผิดชอบต่อครอบครัว พ่อแม่เกษตรกรให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และการใช้จ่ายเงินของลูก และความรับผิดชอบต่อสังคม พ่อแม่เกษตรกรมุ่งให้ความสำคัญต่อการคบหาเพื่อน ของลูกวัยรุ่นมากที่สุด

จากข้อค้นพบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นการขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมที่สอดคล้องกับความคาดหวังในพฤติกรรมของลูกวัยรุ่น ดูแลรับผิดชอบต่อตนเองได้ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซื่อตรง คบเพื่อนที่ดี และมีการใช้จ่ายเงินที่เหมาะสม

7.2 เพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

การสื่อสารในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่เกษตรกรครอบคลุมใน 5 ประเด็นได้แก่ 1) การสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีคูรัก/แฟน พบว่า ทั้งพ่อและแม่ใช้วิธีการยกตัวอย่างจากวัยรุ่นที่มีความประพฤติดีในชุมชน ร่วมกับการการปฏิเสธรายการสื่อสารในประเด็นการกำหนดโทษหรือลงโทษรุนแรง ห้ามมีแฟน/คูรัก การยอมรับการมีแฟน หรือ มีแฟนได้แต่ห้ามมีเพศสัมพันธ์ 2) การสื่อสารในเรื่องการให้เกียรติเพศตรงข้ามพบว่า ทั้งพ่อและแม่ใช้วิธีการยกตัวอย่างจากวัยรุ่นที่มีความประพฤติดีในชุมชน มอบหมายให้ทำหน้าที่/ภารกิจในครอบครัว ไม่มีกฎระเบียบ หรือการลงโทษอย่างรุนแรงในการปฏิบัติของลูก 3) การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้สึกรักคุณค่าในตนเองพบว่า พ่อแม่เกษตรกรเลือกใช้การชื่นชมเมื่อทำงานสำเร็จ ในขณะที่แม่ใช้การสื่อสารด้วยวาจาว่า "รักลูก" พ่อไม่ใช้การโอบกอด ในการสร้างความรู้สึกรักคุณค่าในตนเอง ในขณะที่แม่ขาดการฟังอย่างตั้งใจมากที่สุด 4) การสื่อสารในเรื่องการป้องกันการตั้งครรภีเมื่อมีเพศสัมพันธ์พบว่า พ่อแม่เลือกใช้ตัวเองเป็นตัวอย่าง และมีการสื่อสารในเรื่อง ถุงยางอนามัยน้อยมากโดยพบว่า ทั้งพ่อและแม่ส่วนใหญ่ไม่สอนวิธีการใช้ถุงยางอนามัย ไม่หาถุงยางอนามัยมาให้ 5) การสื่อสารเรื่องผลของการตั้งครรภีในวัยรุ่น พ่อและแม่เกษตรกรใช้การสื่อสารถึงผลเสียต่ออนาคตมากที่สุด ให้ความสำคัญกับการปฏิเสธรายการตั้งครรภี แต่ไม่มีการสื่อสารถึงการยุติการเรียนหากตั้งครรภี และไม่มีการจัดหาถุงยางอนามัยมาให้

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ และลูกวัยรุ่นนั้นมีรูปแบบการสื่อสารโดยสรุปดังนี้ พ่อแม่ใช้การสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและการให้เกียรติเพศตรงข้ามโดยใช้วิธีการสื่อสารจากการยกตัวแบบที่ดีเพื่อให้เกิดการกระทำเลียนแบบ การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยการชื่นชมเมื่อทำงานได้สำเร็จ และการสื่อสารโดยวาจาของแม่ว่า “รักลูก” ในขณะที่การสื่อสารถึงการป้องกันการตั้งครรภ์ แม่ใช้ตัวแบบจากพ่อแม่ในด้านพฤติกรรมทางเพศสอน การสื่อสารถึงผลของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นคือการสื่อสารในประเด็นผลเสียต่ออนาคต โดยรูปแบบการสื่อสารที่พ่อแม่ปฏิเสธการสื่อสาร ได้แก่ การกำหนดโทษหรือลงโทษรุนแรงห้ามมีแฟน/คู่รัก การยอมรับการมีแฟน หรือ มีแฟนได้แต่ห้ามมีเพศสัมพันธ์ กฎระเบียบหรือการลงโทษอย่างรุนแรงในเรื่องการให้เกียรติต่อเพศตรงข้าม การโอบกอด สัมผัส จากพ่อ และ การฟังอย่างตั้งใจจากแม่ ไม่สอนวิธีการใช้ถุงยางอนามัย ไม่หาถุงยางอนามัยมาให้และการตั้งข้อกำหนดให้ยุติการเรียนหากตั้งครรภ์

การจัดทำข้อเสนอการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

1. นโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ผลการดำเนินงานนโยบายที่เกี่ยวข้องพบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักในการทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม ให้ความสำคัญกับการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างหลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ภายใต้กรอบกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ทั้งนี้จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การระดมสมอง การสัมภาษณ์รายกรณี และ ข้อมูลที่ได้จากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อรับฟังความคิดเห็นพร้อมทั้งข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาดังกล่าวในทุกระดับ

การรวบรวมข้อมูลในระดับอำเภอและระดับชุมชน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และวิธีการจัดประชุมกลุ่ม เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งในส่วนที่ 1-3 มาเป็นข้อมูลสำคัญในการพิจารณาเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและบริบทสถานการณ์การนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ สรุปได้ดังนี้

1. ข้อสรุปของสถานการณ์ปัญหา

จากผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์ที่ 1 สรุปเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญตามบริบทพื้นที่ของอำเภอลับแล โดยมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของพ่อแม่ในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นสถานการณ์ปัญหาที่พบในระดับพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของพ่อแม่ในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบสรุปได้ ดังนี้

1.1 เป้าหมายในการเลี้ยงดูบุตร และเป้าหมายในชีวิตของพ่อแม่เกษตรกร จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ต่อความสำคัญของระบบการศึกษา และโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษา มีอิทธิพลสำคัญต่อบทบาทของพ่อแม่ และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมให้กับลูก ทั้งนี้ ระบบการศึกษาที่สร้างและออกแบบให้รับรู้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพที่สุด ทั้งจากสื่อและนโยบายการพัฒนาประเทศ รวมไปถึงการประเมินความสามารถ และขีดจำกัดในตนเอง ในการทำหน้าที่สอนทักษะเรื่องเพศ และคาดหวังต่อระบบการศึกษาให้ทำหน้าที่พัฒนาทักษะทุกด้านของลูกวัยรุ่น

1.2 การจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่กำหนดโดยภาครัฐ

การให้ความหมายต่อศักยภาพของระบบการศึกษาที่มีอำนาจมากกว่าการทำ ความเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนในการด้วยหลักสูตรการเรียนในแต่ละระดับชั้น การประเมินผล และการดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การลดคุณค่าและ ความสามารถของพ่อแม่เกษตรกรในการนำชุดประสบการณ์และทักษะชีวิตของตนเองให้เข้ามามี บทบาทในการสร้างทักษะการเรียนรู้ให้กับลูกวัยรุ่น

1.2.1 หลักสูตรและการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้อ

การกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้อในวงชั้นต่างๆ ของระบบการศึกษา เป็นการดำเนินการภายใต้ต้นนโยบายจากส่วนกลางที่มุ่งเน้นการประเมินผลการเรียนการสอนจาก หลักสูตรแกนกลางเป็นหลัก ขาดการสนับสนุนบทบาทพ่อแม่เกษตรกรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในด้านอื่นๆ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเป็นกระบวนการ สร้างการเรียนรู้แบบแยกส่วนระหว่างภาครัฐ และ พ่อแม่ นำไปสู่การลดคุณค่าในตนเองของพ่อแม่ ในบทบาทการสร้างการเรียนรู้ทักษะชีวิต และลดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว

1.2.2 การสร้างกระแสค่านิยมสังคม

ภาครัฐขาดการสนับสนุนข้อมูลการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการสร้าง คุณค่าของการเป็นคนในสังคมด้วยความรู้ความสามารถที่หลากหลายของอาชีพ จึงส่งผลให้พ่อแม่ รับรู้ช่องทางในการประกอบอาชีพของคนรุ่นใหม่ภายใต้กรอบการรับรู้ที่จำกัดเพียง รับราชการ และ

งานบริษัท ขาดการให้ความสำคัญในการเรียนรู้ทักษะชีวิตและการสนับสนุนให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่หลากหลายในชีวิตจริง ที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษากับลูกวัยรุ่นได้อย่างมั่นใจ

1.3 ขาดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ในเยาวชน

บทบาทของพ่อแม่ต่อการสร้างความมีคุณค่าของตนเองให้กับลูกวัยรุ่นนั้น พบว่ายังขาดมิติที่สำคัญในการสนับสนุนให้เกิดทักษะการคิดและการตัดสินใจ เชิงเหตุและผล และการเสนอเชิงโต้แย้งเชิงเหตุและผล เนื่องจากการเลี้ยงดูภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจใน ครอบครัว ที่พ่อแม่เป็นผู้มีสิทธิขาดในการตัดสินใจ และเกิดจากประสบการณ์ในการเลี้ยงดูที่ผ่านมาของพ่อแม่ที่ยังขาดความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงมิติการรับรู้ของวัยรุ่นในปัจจุบัน

1.4 การใช้ความรุนแรงในสถานศึกษา

การใช้ความรุนแรงในสถานศึกษา ที่เป็นปัญหาต่อกระบวนการสร้างการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพวัยรุ่น เกิดขึ้นในหลากหลายมิติ ทั้งโดยวาจา และการใช้กำลังซึ่งนำไปสู่ การลดคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ส่งผลให้วัยรุ่นมีทัศนคติเชิงลบต่อกระบวนการเรียนรู้ใน สถานศึกษา ทั้งต่อครู และ เพื่อน รวมถึงเป็นการบ่มเพาะให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมไปใช้กับ ผู้อื่นต่อไปด้วยเช่นกัน

1.5 ละเลยการสร้างวินัยในด้านความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

การเลี้ยงดูของพ่อแม่ในการสร้างวินัยให้กับลูกวัยรุ่นต่อความรับผิดชอบ พบว่าเป็นกระบวนการสั่งการเชิงอำนาจ แต่ยังขาดการติดตามประเมินผล และการให้ความสำคัญ ในเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ทั้งในการดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน การเรียน และรวมไปถึงการให้ ความสำคัญต่อสิ่งที่ตนเองกระทำและผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการ คิด วิเคราะห์ จากสถานการณ์จริง ซึ่งส่งผลให้การรับรู้ของลูกวัยรุ่นขาดความใส่ใจอย่างจริงจังและ ส่งผลต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.6 สื่อสารมวลชนและการตลาดทุนนิยม

ข้อมูลจากสื่อมวลชนและภาครัฐ มุ่งเน้นในเชิงธุรกิจและการตลาดนำเสนอ รสนิยมของวิถีคนเมืองแบบสำเร็จรูป ขาดมิติในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับวัยรุ่นในการรับ ข้อมูลการสื่อสารที่เท่าทันสื่อ

1.7 บทบาททางเพศและค่านิยมทางเพศ

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีส่วนสนับสนุนให้เพศหญิงเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อผลของการมีเพศสัมพันธ์ เช่น การตั้งครรภ์ และการเสียโอกาสทางการศึกษา ในขณะที่การออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความรับผิดชอบให้กับการมีเพศสัมพันธ์ของเพศชายมีการให้ความสำคัญน้อยมาก

1.8 ขาดบทบาทพ่อในการทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศ

การวางบทบาทของพ่อ ในบทบาทผู้นำครอบครัว และเป็นผู้มีอำนาจการตัดสินใจสูงสุดในครอบครัว ทำให้เกิดการสร้างภาพลักษณ์ ที่น่าเกรงขาม เพื่อให้เกิดความยำเกรง โดยเฉพาะในบริบทของครอบครัวเกษตรกร ซึ่งเป็นผลให้การสื่อสารเพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการทำบทบาทหน้าที่ของแม่เพียงลำพัง และส่งผลต่อความสัมพันธ์และความเท่าทันในการแก้ไขปัญหาให้กับลูกวัยรุ่นในแต่ละวันอย่างใกล้ชิด

1.9 วัยรุ่นหญิงขาดทักษะการเจรจาต่อรอง

การใช้อารมณ์มาเป็นการตัดสินใจมากกว่าการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อการสร้างสุขภาพทางเพศที่รับผิดชอบต่อคู่รัก ในขณะที่มีเพศสัมพันธ์ ซึ่งนำไปสู่การไม่สามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย อีกทั้งให้ความสำคัญต่อการป้องกันการตั้งครรภ์น้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าใจผิดถึงโอกาสของการตั้งครรภ์ และขาดความตระหนักในการรับรู้ผลจากการขาดความรับผิดชอบ ซึ่งขาดการวางแผนชีวิตของตนเองและคู่ในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์

1.10 ค่านิยม และความเชื่อเรื่องเพศที่ไม่สนับสนุนให้มีการสื่อสารในเรื่องเพศ

การปิดบัง และไม่สื่อสาร เป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้วัยรุ่นแสวงหาความรู้ในเรื่องเพศจากสื่อต่างๆ ที่มีอย่างขาดความเข้าใจ และไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา ความอยากรเรียนรู้เอียงล่อง แบบขาดทักษะในการป้องกันและการวางแผนชีวิต เรื่องเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ซึ่งไม่เท่าทันกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่วัยรุ่นรับรู้เรื่องเพศจากหลายช่องทาง แต่กลับพบว่าขาดการชี้แนะจากครอบครัว

1.11 การกระจายถุงยางอนามัย

ปัญหาการเข้าถึงถุงยางอนามัยของวัยรุ่นซึ่งพบว่า วัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ เนื่องจากไม่กล้าไปซื้อ อีกทั้งราคาของถุงยางอนามัยตามการรับรู้ของวัยรุ่นยังมีราคาแพง และขาดการคาดการณ์ถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์

กล่าวโดยสรุป นโยบายของรัฐมีอิทธิพลโดยตรงต่อการตั้งเป้าหมายในชีวิตของพ่อแม่เกษตรกรที่นำไปสู่วิธีการเลี้ยงดู และการออกแบบชีวิตของตัวเองในบทบาทของผู้ให้การสนับสนุนที่อยู่ภายนอก และไม่สามารถให้ประสบการณ์ของตนเองในการสร้างทักษะชีวิตให้กับลูก ซึ่งเป้าหมายในชีวิตของพ่อแม่ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างการรับรู้ให้กับลูกวัยรุ่นในการจัดการตัวเองให้สอดคล้องกับเป้าหมายของพ่อแม่ ซึ่งการจัดการตัวเองดังกล่าวมีส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่น ไม่สามารถสื่อสารกันได้ตามเหตุผลของแต่ละคน และนำมาซึ่งการปิดบังปัญหา และขาดความเข้าใจในความคิดและความต้องการระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่น ตามมาจากการวิเคราะห์ปัญหาได้นำมาสู่การสรุปข้อเสนอแนวทางการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครอบครัวเกษตรกรจังหวัดอุตรดิตถ์ ดังนี้

2. ซึ่อนโยบาย

การกำหนดซึ่อนโยบายเพื่อการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหา ที่มีกรอบการดำเนินงานกว้างในกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนตั้งครรรภ์ไม่พร้อมสะท้อนให้เห็นว่า เป้าหมายของยุทธศาสตร์นี้มุ่งไปยังเด็กและเยาวชน ซึ่งทำให้กลุ่มเป้าหมายในส่วนอื่นๆ ที่ยุทธศาสตร์กำหนดไว้ ไม่สะท้อนกลุ่มเป้าหมายในการขับเคลื่อนงานที่ชัดเจนว่าจะทำงานกับหน่วยงานใด ภาคีใด และใครควรเป็นเจ้าของหลักในการลงไปทำงานกับกลุ่มนั้นๆ

3. ปรัชญาในการกำหนดนโยบาย

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้นำพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็น พระราชบัญญัติ ที่ออกมานานกว่า 10 ปี ให้มีความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก และการให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของสถาบันต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการดูแลเด็ก ให้เป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ ซึ่งขาดความชัดเจนในการนำมาใช้เป็นกลไกการแก้ไขปัญหามีมูลเหตุปัจจัยที่มีความซับซ้อน รวมถึงกลไกการดำเนินงานที่ต้องเชื่อมประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ขาดการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน

4. วัตถุประสงค์/เป้าประสงค์

จากการศึกษาวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์ที่สำคัญของยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนตั้งครรรภ์ไม่พร้อม ได้แก่

4.1 เพื่อการกำหนดให้มีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนตั้งครรรภ์ไม่พร้อมในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน

4.2 เพื่อการบูรณาการความร่วมมือภาคีกับเครือข่ายในการช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม แม่วัยเยาว์ บุตรและครอบครัว ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติ สุข

4.3 เพื่อเป็นแนวทางการสร้างและพัฒนาระบบการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ ตั้งครรภ์ไม่พร้อม และแม่ -วัยเยาว์ ให้มีรูปแบบที่เป็นเอกภาพชัดเจน โดยความร่วมมือของภาคี เครือข่าย

4.4 เพื่อเป็นแนวทางในการรณรงค์ร่วมกับภาคีเครือข่าย ให้สังคมเกิดความ ตระหนักและร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้นำมาสู่การกำหนดเป้าหมายที่สำคัญในด้านการ ป้องกันซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา และการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ ได้แก่

1. เด็กและเยาวชนมีความรู้และทักษะในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องเพศได้ ไม่นำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม
2. ครอบครัว สังคม ชุมชนของเด็ก มีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม และช่วยเหลือแม่วัยเยาว์
3. มีกลไกรับผิดชอบดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในระดับชาติ ระดับจังหวัด และ ระดับชุมชน
4. มีการพัฒนาบุคลากรด้านเด็กให้มีความรู้ ศักยภาพ และสามารถบูรณาการ ปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม และแม่วัยเยาว์ร่วมกัน
5. ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน ตั้งครรภ์ไม่พร้อมในทุกกระดับ

5. ยุทธศาสตร์

ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ย่อย 6 ยุทธศาสตร์ คือ

5.1 ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน ประกอบด้วย 4 มาตรการ ได้แก่ มาตรการให้ ความรู้และสร้างความตระหนักเพื่อป้องกันปัญหา มาตรการด้านการส่งเสริมบทบาทครอบครัว มาตรการด้านการศึกษา มาตรการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

5.2 ยุทธศาสตร์ด้านการช่วยเหลือบำบัดฟื้นฟู ประกอบด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ มาตรการช่วยเหลือเมื่อเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม มาตรการช่วยเหลือระหว่างการตั้งครรภ์ มาตรการช่วยเหลือเมื่อคลอดบุตรแล้วและป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ มาตรการด้านการศึกษาและมี งานทำหลังคลอดบุตรแล้ว มาตรการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อผู้ทำให้ผู้หญิงท้องไม่พร้อม

5.3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทและองค์ความรู้แก่กลุ่มผู้นำทางความคิดของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 4 มาตรการ ได้แก่ มาตรการเสริมบทบาทและองค์ความรู้แก่ครอบครัว ได้แก่ มาตรการเสริมบทบาทและองค์ความรู้ชุมชน สังคม มาตรการเสริมบทบาทและองค์ความรู้แก่ภาคีเครือข่าย มาตรการส่งเสริมศักยภาพผู้ปฏิบัติงานด้านเด็ก

5.4 ยุทธศาสตร์ การขจัดสิ่งยั่วยุและอิทธิพลจากสื่อ ประกอบด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ มาตรการตรวจสอบ คควบคุม สื่อที่ไม่เหมาะสม มาตรการส่งเสริมสถาบันด้านสื่อสารมวลชน ให้มีการผลิตสื่อด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม มาตรการทางกฎหมายและการควบคุมสื่อจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาตรการเสริมศักยภาพเด็ก ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในการดูแลการบริโภคสื่อของเด็ก เฝ้าระวังสื่อที่ไม่เหมาะสม มาตรการประสานภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

5.5 ยุทธศาสตร์ด้านการผลักดันนโยบาย ประกอบด้วย 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนในระดับชาติ ระดับจังหวัดและท้องถิ่น มาตรการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

5.6 ยุทธศาสตร์การสำรวจข้อมูล การพัฒนาระบบงานและการติดตาม ประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่ มาตรการด้านการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา มาตรการพัฒนาระบบงาน จัดการองค์ความรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนา และมาตรการติดตามผล

ข้อค้นพบจากการศึกษาในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปี พ.ศ. 2554 นั้น ยังคงให้ความสำคัญกับการสนับสนุนบทบาทครอบครัว โดยพบว่ามีอยู่ในเกือบทุกยุทธศาสตร์ ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญต่อสถาบันครอบครัวที่เป็นกลไกการแก้ไขปัญหา แต่จากการดำเนินงานในพื้นที่ กลับพบว่า การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ยังขาดกลไกการขับเคลื่อนที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะพ่อแม่ ให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในระดับปฏิบัติ จึงทำให้การดำเนินงานพุ่งเป้าหมายไปที่กลุ่มเด็ก และเยาวชนเป็นหลัก ในการสร้างทักษะ และความรู้ ในขณะที่การทำงานกับกลุ่มพ่อแม่ ขาดกระบวนการและกลไกการดำเนินงานที่ชัดเจน

กลไกการขับเคลื่อนเพื่อการดำเนินงานในระดับจังหวัด เป็นกระบวนการที่มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นแกนหลักในการดำเนินงานตามพันธกิจ ซึ่งในกลุ่มพ่อแม่ พบว่า การออกแบบระบบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐแบบแยกส่วน และ เป็นกระบวนการทำงานที่ต่างมีพันธกิจและเป้าหมายของหน่วยงานตนเองเป็นตัวตั้ง การทำโครงการแผนงานซ้ำซ้อน และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้ามามีบทบาทในการเป็นกลไกเพื่อนำไปสู่การ

แก้ไขปัญหา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดข้อมูลด้านสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ ที่สามารถสร้างความตระหนักในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ ขาดทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การทำงานจากหลายหน่วยงานบนฐานคิดด้านการพัฒนาที่แตกต่างกัน ทำให้ขาดการออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของพ่อแม่เกษตรกร รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รูปแบบการจัดกิจกรรมจึงมีความซ้ำซ้อนน่าเบื่อ และไม่สร้างการเรียนรู้ที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาตนเองของพ่อแม่เกษตรกร

การจัดทำข้อเสนอแนวทางการนำนโยบายด้านเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ในการจัดทำข้อเสนอแนวทางการนำนโยบายด้านเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอแนวทาง โดยจำแนกระดับของนโยบายออกเป็น 2 ระดับ ประกอบไปด้วยภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานขับเคลื่อนนโยบาย และหน่วยงานในการนำนโยบายไปดำเนินการในพื้นที่และกำหนดแนวทางไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. แนวทางการบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์

ในการขับเคลื่อนกลไกการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอนั้น การกำหนดกลไกการดำเนินงานร่วมกันของแต่ละหน่วยงานให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาในประเด็นการพัฒนากาสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบที่ชัดเจน และกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนี้

1.1 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.1.1 ควรมีการกำหนดแนวทางในการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน และสามารถดำเนินงานได้ตามพันธกิจของหน่วยงานในรูปแบบการหนุนเสริมการทำงานร่วมกัน เช่น ควรมีการสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาบทบาทศูนย์ พัฒนาครอบครัวในชุมชน ที่มีการขับเคลื่อนงานได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการชี้แจงและประชาสัมพันธ์ด้านนโยบายในการแก้ไขปัญหาและทิศทางการดำเนินงาน เพื่อขอรับการสนับสนุนและขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงกลุ่มเอกชนที่สนใจทำงานในประเด็นครอบครัวและวัยรุ่น

1.1.2 ควรมีการสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนระดับอำเภอที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะแกนนำในระดับพื้นที่ ให้สามารถดำเนินการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาครอบครัวได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.1.3 ควรมีการพัฒนาทักษะแกนนำในระดับพื้นที่ ในการสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสร้างทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบให้กับพ่อแม่และผู้มีบทบาทในการขัดเกลาทางสังคมให้กับวัยรุ่น โดยให้ความสำคัญต่อการสื่อสารเพื่อการสร้างทักษะชีวิต ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง ความตระหนักต่อผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และความรู้ในการดูแลตนเองในภาวะวิกฤติ

1.1.4 ควรมีการสนับสนุนให้เกิดการสื่อสารในวงกว้าง เช่น การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมในระดับชุมชนในประเด็นครอบครัว ในการให้ความสำคัญกับการสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และตนเอง สร้างการรับรู้บทบาทและพลังเชิงบวกของพ่อแม่ในการสร้างพฤติกรรมทางเพศที่รับผิดชอบ

1.1.5 ควรมีการสนับสนุนให้มีการดำเนินงานศูนย์ให้คำปรึกษาครอบครัวในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ และมีกลไกการดำเนินงานด้านการให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและพร้อมให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง

1.1.6 ควรมีกลไกการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับสังคมในวงกว้างในรูปของการสร้างสัญลักษณ์และการสร้างความหมายเรื่องเพศในสังคมถึงบทบาทของพ่อแม่ในการสื่อสารเรื่องเพศ คือการสื่อสารที่นำไปสู่การสร้างทักษะชีวิตที่ปลอดภัย รวมไปถึงการสื่อสารคุณค่าคนในสังคมในภายใต้อาชีพที่หลากหลาย

1.2 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

1.2.1 ควรมีการบูรณาการงานด้านครอบครัวและเยาวชนจากกรม กอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น งานโรคเอดส์ งานยาเสพติด งานสุขภาพจิต งาน OSCC: ศูนย์ช่วยเหลือสังคม เพื่อช่วยเหลือเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ให้มีเป้าหมายในการทำงานในกลุ่มครอบครัวและเยาวชนเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่ไม่ซ้ำซ้อนและสามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลเข้าด้วยกัน

1.2.2 ควรมีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานในการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับครอบครัว รวมทั้งการสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมกับโรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายภาคเอกชน

1.2.3 ควรมีการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการในระดับพื้นที่ด้านการพัฒนาบทบาทครอบครัวในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ การพัฒนาความสัมพันธ์ การเรียนรู้เรื่องพัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการวัยรุ่น ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองทั้งในชีวิตประจำวัน ต่อครอบครัว และต่อสังคมให้กับวัยรุ่น

1.3 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

1.3.1 ควรมีการจัดตั้งคณะทำงาน และสนับสนุนให้เกิดทีมงานระดับอำเภอ ที่ผ่านการพัฒนาทักษะการสร้างการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจในการสร้างการเรียนรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ ที่รับผิดชอบให้กับพ่อแม่และผู้เกี่ยวข้อง

1.3.2 ควรมีการกำหนดแผนงานโครงการแบบบูรณาการร่วมกันระหว่าง โรงเรียนโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการ พัฒนาศักยภาพครอบครัวแบบมีส่วนร่วมและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการดำเนินงานในพื้นที่เพื่อ การหนุนเสริมกิจกรรมการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องกับ บริบทครอบครัว

1.3.3 ควรมีการสนับสนุนบทบาทวัยรุ่นและเยาวชนในการสร้างทัศนคติเชิงบวก ต่อการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว และการสื่อสารสถานการณ์ปัญหากับผู้มีบทบาทหน้าที่ใน การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมของเยาวชน

1.4 กระทรวงมหาดไทย

1.4.1 ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ควรมีการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่ สนับสนุนให้ครอบครัวและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์อันดี เช่น การอนุรักษ์ประเพณีของชุมชน การสนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมจิตอาสา ของชุมชน การกำหนดกติกาชุมชน และการลดพื้นที่เสี่ยงในชุมชน

1.4.2 ควรมีการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารในเชิงบวก และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ประเด็นสร้างเสริมทัศนคติเชิงบวก และความสัมพันธ์เชิงบวกในครอบครัวผ่านเสียงตามสาย การสื่อสารเพื่อการหนุนเสริมเด็ก และวัยรุ่นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและ การออกแบบกิจกรรมการดำเนินงานเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นรูปธรรม

1.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5.1 ควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมหนุนเสริมและสร้างความเข้าใจ ให้กับพ่อแม่ในประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงของสังคม พัฒนาการของวัยรุ่น และการสร้างความ เข้าใจในวิธีการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว โดยมุ่งให้เกิดการดำเนินงาน ในระดับชุมชนที่สามารถออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการภายใต้บริบทวัฒนธรรม ของชุมชน

1.5.2 ควรดำเนินการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณด้านการพัฒนาครอบครัวและเยาวชนในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน การพัฒนาทักษะเยาวชนและการหนุนเสริมกิจกรรมเยาวชนที่หลากหลาย ให้ความสำคัญกับการทำงานตามความถนัดและสอดคล้องกับบริบท โดยมีการหนุนเสริมการทำกิจกรรมจากคนในชุมชนและหน่วยงานที่มีศักยภาพ

1.6 โรงพยาบาล

1.6.1 ควรมีการสนับสนุนให้วัยรุ่นได้มีช่องทางในการเข้าถึงถุงยางอนามัยได้มากขึ้นในชุมชน มีการหนุนเสริมให้เกิดอาสาสมัครเพื่อให้คำปรึกษาในเรื่องเพศให้กับวัยรุ่นในชุมชน

1.6.2 ควรมีมีการสร้างการรับรู้สถานการณ์ปัญหาปัญหาเรื่องเพศที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้กับผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกันในชุมชน โดยเฉพาะพ่อแม่

1.6.3 ควรมีการสื่อสารถึงบทบาทของพ่อแม่ โดยเฉพาะความสำคัญของบทบาทพ่อ ในการสร้างทักษะชีวิตให้กับลูก รวมถึงการสนับสนุนให้พ่อ เข้ามามีบทบาทในการสร้างการเรียนรู้และการขัดเกลาทางสังคมให้มากขึ้น เพื่อหนุนเสริมให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ทัศนคติ และวิถีคิด การตัดสินใจในบทบาทของพ่อ ซึ่งเป็นต้นแบบที่สำคัญ นอกจากนี้การเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลลูกยังช่วยให้เกิดการสื่อสารระหว่างกันในครอบครัวได้ใกล้ชิดมากขึ้น

1.6.4 ควรมีการออกแบบระบบการให้บริการของโรงพยาบาลในการทำงาน ครอบครัวและเยาวชนที่มีความเฉพาะเจาะจงกับกลุ่มเป้าหมาย เข้าถึงได้ง่าย และตรงตามความต้องการ ได้แก่ การให้คำปรึกษาครอบครัว ศูนย์บริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่น การออกแบบระบบการดูแล การส่งต่อ และการติดตาม

1.7 โรงเรียน

1.7.1 ควรมีการกำหนดนโยบายจัดกระบวนการสร้างการเรียนรู้ในทักษะชีวิตของเยาวชนแบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ครอบครัว และครูประจำชั้น ภายใต้การพัฒนาทักษะที่หลากหลาย โดยมุ่งสนับสนุนบทบาทพ่อแม่ และชุมชนในการสร้างการเรียนรู้ในเชิงประสบการณ์ร่วมกัน ภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรมชุมชนที่แตกต่างกัน มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านอาชีพของคนในชุมชนที่หลากหลาย เช่น อาชีพเกษตรกร อาชีพช่าง อาชีพศิลปะ และอื่นๆ ซึ่งนับเป็นทุนทางประสบการณ์ของพ่อแม่เกษตรกรและชุมชนที่สามารถถ่ายทอดให้กับลูกได้

1.7.2 ควรมีการจัดให้มีช่องทางสื่อสารระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ในการสร้างความเข้าใจในกระบวนการและวิธีการสนับสนุนทักษะชีวิตในเรื่องเพศให้กับวัยรุ่น โดยมุ่งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบช่องทางเพื่อการแก้ไขปัญหา

1.7.3 ควรจัดให้มีกระบวนการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กในการสนับสนุนให้เกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้จากการใช้สถานการณ์จริงในปัจจุบันมาเป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ที่นำไปสู่กระบวนการคิดและการตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมในชีวิตจริง

1.7.4 ควรมีการออกแบบการศึกษาแบบเรียนรู้ร่วมกับ สหวิชาชีพในสาขาอาชีพต่างๆ ในชุมชน รวมไปถึงกลุ่มประชาชนชาวบ้าน เพื่อให้วัยรุ่นได้มีโอกาสเรียนรู้แนวคิด มุมมอง และทัศนคติต่อการดำเนินชีวิตในสังคม นโยบายด้านการสร้างการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรเพิ่มมิติการเรียนรู้ในเชิงสังคม และการมีการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในสังคม มากกว่าการเรียนรู้จากตำราเพียงอย่างเดียว

1.7.5 ควรมีการออกแบบกระบวนการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกในสถานศึกษา ที่มุ่งให้เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นจิตอาสาโดยการทำงานร่วมกันกับครอบครัว และชุมชน

1.7.6 ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างการเรียนรู้กับเยาวชนที่นำไปสู่การสร้างทักษะชีวิตด้วยกรอบคิดของการให้ความสำคัญต่อสิทธิในการมีเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ การเจรจาต่อรอง ให้ความสำคัญต่อกระบวนการสร้างการเรียนรู้ให้กับวัยรุ่นชายในการทำความเข้าใจต่อบทบาทชายในความหมายของการให้เกียรติและให้ความเคารพต่อการตัดสินใจของฝ่ายหญิง

1.7.7 สร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครอง โดยเฉพาะพ่อ โดยการสนับสนุนให้เข้ามามีบทบาทในการสื่อสารกับลูกและสร้างทักษะชีวิตในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบให้มากขึ้น

2. แนวทางการบูรณาการแผนการปฏิบัติงาน

เป็นแนวทางการบูรณาการงานในระดับพื้นที่ โดยมีข้อเสนอที่สำคัญในการนำนโยบายลงสู่การดำเนินงานในพื้นที่นั้น ควรให้ความสำคัญกับการทำงานโดยมีพื้นที่เป็นตัวตั้ง 2) ให้ความสำคัญกับกระบวนการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วน 3) มุ่งสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนประเด็นการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน 4) ใช้กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมที่เอื้อให้เกิดกลไกการทำงานเป็นทีมที่มีเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน โดยข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนให้หน่วยงานหลักในระดับพื้นที่สามารถนำนโยบายไปสู่การดำเนินงานในระดับพื้นที่และชุมชนนั้น ได้มีข้อเสนอเพื่อการพัฒนา ดังนี้

2.1 สาธารณสุขอำเภอ

2.1.1 ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานร่วมกันระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียน ในการกำหนดแผนงานโครงการและออกแบบการดำเนินงานร่วมกันในพื้นที่

2.1.2 ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพของวัยรุ่น และปัจจัยเสี่ยงในครอบครัว ของวัยรุ่นในชุมชน

2.1.3 สนับสนุนให้มีทีมแกนนำในการจัดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมและ ขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในระดับอำเภอและ ระดับตำบล

2.2 โรงพยาบาลอำเภอ

2.2.1 ควรสนับสนุนบทบาทการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงานร่วมกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ในการดำเนินงานด้านการขับเคลื่อน และพัฒนาทักษะพ่อแม่ในการ สื่อสารเรื่องเพศในชุมชน ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่ดำเนินงานในพื้นที่ เช่น โรงเรียน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

2.2.2 ควรพัฒนาระบบการให้บริการที่เน้นการเชื่อมประสานข้อมูล และการ ให้บริการแบบไร้รอยต่อ จัดระบบให้คำปรึกษา การดูแลต่อเนื่องในชุมชน การส่งต่อ และการ ประสานงานด้านการให้ความช่วยเหลือ

2.2.3 ควรสนับสนุนอุปกรณ์ในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยให้กับกลุ่มเป้าหมาย เช่น ถุงยางอนามัย และการจัดกิจกรรมสนับสนุนให้เยาวชนได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา พัฒนา บทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข ในการขับเคลื่อนเครือข่ายพ่อแม่ ในการดูแลวัยรุ่นและการพัฒนา ทักษะการให้คำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือ

3. แนวทางการบูรณาการการมีส่วนร่วม

มุ่งให้เกิดการสนับสนุนหน่วยงานในระดับพื้นที่ ให้มีความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ในพื้นที่ ดังนี้

3.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

3.1.1 ควรมีการประสานงานกับผู้นำชุมชนทุกระดับ ในการนำเสนอประเด็น ปัญหา และการกำหนดแผนงานโครงการร่วมกับผู้นำชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะพ่อแม่ เพื่อก่อการสื่อสารเรื่องเพศในชุมชน การจัดระบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์เชิงรุก ในการสนับสนุน ให้ชุมชนเห็นความสำคัญต่อบทบาทพ่อ และ แม่ ในการทำหน้าที่ดูแลลูกหลานในแต่ละช่วงวัย

3.1.2 ควรนำเสนอประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วมกับชุมชนในการออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทักษะพ่อแม่ และวัยรุ่นที่สอดคล้องกับบริบททางค่านิยมและวัฒนธรรม

3.2 องค์การบริหารส่วนตำบล

3.2.1 ควรจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี ในการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาบทบาทครอบครัวและการหนุนเสริมให้เกิดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ สนับสนุนให้เกิดกลไกการพัฒนาสภาเด็กที่เป็นรูปธรรม มีการบริหารจัดการร่วมกันแบบมีส่วนร่วม โดยให้พ่อแม่และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนสนับสนุน

3.2.2 ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน ที่ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานและติดตามงานอย่างต่อเนื่อง มีการประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการออกแบบกิจกรรมการหนุนเสริมบทบาทพ่อแม่

3.3 ผู้นำชุมชนผู้แทนกลุ่มต่างๆ ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน สภาเด็ก

3.3.1 ควรสนับสนุนบทบาทแกนนำและบูรณาการกิจกรรมที่เอื้อให้ครอบครัวและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3.3.2 ควรสนับสนุนให้เกิดการนำทุนชุมชน ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชุมชน มาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งในเรื่องการดูแลเด็กและเยาวชนที่สร้างสรรค์

3.4 โรงเรียน

3.4.1 ควรมีการจัดให้มีช่องทางสื่อสารระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ในการสร้างความเข้าใจในกระบวนการและวิธีการสนับสนุนทักษะชีวิตในเรื่องเพศให้กับวัยรุ่น โดยมุ่งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบช่องทางเพื่อการแก้ไขปัญหา

3.4.2 ควรจัดให้มีกระบวนการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กในการสนับสนุนให้เกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้จากการใช้สถานการณ์จริงในปัจจุบันมาเป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ที่นำไปสู่กระบวนการคิดและการตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมในชีวิตจริง

3.4.3 ควรมีการออกแบบการศึกษาแบบเรียนรู้ร่วมกับ สหวิชาชีพในสาขาอาชีพต่างๆ ในชุมชน รวมไปถึงกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้วัยรุ่นได้มีโอกาสเรียนรู้แนวคิด มุมมอง และทัศนคติต่อการดำเนินชีวิตในสังคม นโยบายด้านการสร้างการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรเพิ่มมิติการเรียนรู้ในเชิงสังคม และการมีการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในสังคม มากกว่าการเรียนรู้จากตำราเพียงอย่างเดียว